

av 12 000 000 kr. Härvid har förutsatts, att betalningsutfallet skulle fördelas i huvudsak jämnt på budgetåren 1959/63. Såsom betalningsmedel har till och med budgetåret 1961/62 anvisats tillhoppa 9 000 000 kr. Vidare har under budgetåren 1959/61 från anslaget till reglering av prisstegringar till förevarande anslag överförts sammanlagt (190 000 + 300 000 =) 490 000 kr. Tillgodoförandet av prisregleringsmedel utgör icke ökning av förenämnt beställningsbemyndigande utan får anses allenast innebära att likviditeten förbättras.

På förekommen anledning har vid förevarande anslagsfrågas beredning inom försvarsdepartementet från armétygförvaltningen under hand införskaffats utredning om dispositionen av beställningsbemyndigandet och om beräknade prisstegringar. Då närmare redogörelse härför icke bör lämnas till statsrådsprotokollet, torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Utredningen ger vid handen att för fullföljande av ifrågavarande anskaffning av järnvägskrigsbromateriel erfordras att armétygförvaltningen erhåller ett ytterligare beställningsbemyndigande av 1 100 000 kr. Behovet av betalningsmedel för nästa budgetår kan tillgodoses inom ramen för det av armétygförvaltningen föreslagna anslagsbeloppet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar av järnvägskrigsbromateriel inom en kostnadsram av 1 100 000 kr;
- b) till *Järnvägskrigsbromateriel* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

[153] 45. **Anskaffning av krigskartor**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
¹ 1960/61	450 000	221 388	235 664
¹ 1961/62 (statsliggaren s. 193)	700 000		
1962/63 (förslag)	700 000		

¹ Anslaget Försvarsstaben: Anskaffning av krigskartor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 obunden.

Enligt beslut av 1961 års riksdag (prop. 109) har handläggningen av kartärenden vid försvarsstaben från och med den 1 oktober 1961 överflyttats till arméstaben.

Chefen för försvarsstaben föreslår, att anslaget från och med nästa budgetår uppföres under Armén med beteckning Armén: Anskaffning av krigskartor. Försvarsstabschefen hemställer, efter samråd med chefen för armén, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Anslaget för nästa bud-

getår avses i huvudsak disponeras för anskaffning av fältkartor och telefonfältkartor samt provisorisk översiktskarta m. m. Medel har vidare beräknats för förberedelser för krigskarttryckning m. m., tryckning av eldledningskartor, införande av UTM-rutnät på fältkarta samt omtryckning av fält- och telefonkartor. Enligt försvarsstabschefen skulle medelsförbrukningen under anslaget för budgetåret 1960/61 i och för sig kunna motivera, att anslaget för nästa budgetår sänktes. På grund av svårigheten att överblicka medelsbehovet för nästa budgetår, bland annat för förberedelser för krigskarttryckning, bör anslaget emellertid uppföras med oförändrat belopp.

Försvarets civilförvaltning ifrågasätter, huruvida icke anslaget i fortsättningen bör uppföras under rubriken D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål och där erhålla benämningen Anskaffning av krigskartor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget, som bör upptagas under D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål och benämnas Anskaffning av krigskartor, uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

FAMILJEBIDRAG

[154] 46. Familjebidrag

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	35 000 000	32 303 090
1961/62 (statsliggaren s. 295)	34 500 000	
1962/63 (förslag)	33 000 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Ämbetsverket utgår vid sina beräkningar från att familjebidragskostnaderna per man och dag i genomsnitt uppgår till i jämförelse med innevarande budgetår oförändrade belopp (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 291). På grundval av uppgifter från försvarsgrenscheferna om antalet tjänstgöringsdagar och dessas fördelning på olika slag av tjänstgöring uppskattar civilförvaltningen kostnaderna för familjebidrag till i runt tal 44 500 000 kr, varav omkring 22 300 000 kr för värnpliktiga inkallade till repetitionsövningar. Då övriga utgifter under anslaget beräknas uppgå till oförändrat 225 000 kr, skulle anslaget behöva uppföras med 44 725 000 kr. Med beaktande av anslagsbelastningen under föregående budgetår föreslår civilförvaltningen, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 34 500 000 kr.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag i den inledande översikten anført rörande repetitionsövningsverksamheten under nästa budgetår och då jag ej funnit anledning till erinran mot angivet antal tjänstgöringsdagar, utgår jag vid beräkningen av medelsbehovet från samma antal tjänstgöringsdagar som civilförvaltningen.

Med hänsyn till medelsförbrukningen under anslaget under de senaste budgetåren pågår inom civilförvaltningen undersökningar om förutsättningarna för en ändring av det vid beräkningen av familjebidragskostnaderna hittills tillämpade systemet. På grundval av anslagsbelastningen upptager jag medelsbehovet under anslaget till 33 000 000 kr, innebärande en minskning med 1 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Familjebidrag* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 33 000 000 kr.

PERSONALVÅRDSVERKSAMHET M. M.**[155] 47. Försvarets personalvård: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 005 000	1 087 456
1961/62 (statsliggaren s. 296)	1 220 000	
1962/63 (förslag)	1 330 000	

Självårdsverksamheten inom krigsmakten

*Försvarets personalvårdsutredning*¹ har den 20 september 1960 avlämnat betänkande III med förslag angående självårdsverksamheten inom krigsmakten.

Över betänkandet har remissyttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, försvarsgrenscheferna, försvarets civilförvaltning, statskontoret, domkapitlen i rikets stift, försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, utredningen rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m., diakonistyrelsens militärnämnd, frikyrkliga samarbetskommittén, förbundet Soldaternas vänner, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation. Över betänkandet och förenämnda remissyttranden har kammarkollegiet avgivit yttrande.

Nuvarande organisation m. m.

Den nuvarande fredsorganisationen för den militära självården tillkom genom beslut av 1939 års riksdag (jfr prop. 1939: 139). Sedermera har

¹ Byråchefen vid försvarsstaben U. S. Rosenblad.

vissa organisatoriska förändringar vidtagits i vad angår ledningen av verksamheten. Krigsmaktens själavårdsverksamhet handlägges i central instans av överbefälhavaren med biträde av försvarsstabens personalvårdsbyrå. I denna byrå ingår för närvarande en fältprost (arvode 1 200 kr för år ur förevarande anslag) och enligt beslut av 1959 års riksdag (prop. 1959: 110) en stabspastor i Ae 19 med halvtidstjänstgöring. Avlöningskostnaderna för stabspastorn utgår från förevarande anslag. I regional instans (militärbefälsstaber etc.) saknas särskild personal för handläggning av hithörande frågor. I lokal instans — vid fredsförbanden — finnes ett 80-tal militärpastorer med arvode ur kyrkofonden (50 arvoden om 900 kr och 28 arvoden om 600 kr för år). Vidare finnes anställda präster för militär själavård med avlöning från andra medel än anslag under fjärde huvudtiteln i Boden, Stockholm och Karlskrona. I krigsmaktens krigsorganisation ingår ett betydande antal fält-(marin-)pastorer och -predikanter — i medeltal en för varje enhet av bataljons (motsvarande) storlek. I sammanhanget torde böra nämnas att chefen för ecklesiastikdepartementet dels med stöd av Kungl. Maj:ts den 4 mars 1960 givna bemyndigande samma dag tillkallat en sakkunnig för att verkställa utredning rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m., dels ock med stöd av Kungl. Maj:ts den 7 oktober 1960 givna bemyndigande sistnämnda dag tillkallat en sakkunnig för att verkställa utredning rörande svenska kyrkans och de frikyrkliga samfundens själavårdande verksamhet under krig m. m. — kyrkoberedskapsutredningen.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår icke någon ändring i nuvarande centrala organisation. Emellertid föreslår utredningen, att tjänsten för stabspastor i Ae 19 med halvtidstjänstgöring vid personalvårdsbyrån utbytes mot befattning för heltidstjänstgörande stabspastor med hänsyn till att dennes arbetsuppgifter har sådan omfattning och är av sådan natur (t. ex. ledare eller lärare vid kurser på annan plats än i Stockholm under en vecka eller mera) att de icke kan lösas av en halvtidsanställd befattningshavare som har församlingsarbete.

Beträffande regional och lokal organisation föreslår utredningen dels att vid envar militärbefälsstab inrättas en befattning för militärpastor, dels ock att nuvarande differentierade arvoden för militärpastor utbytes mot arvoden om 1 000 kr för år för militärpastorer såväl i regional som lokal instans. Arvodena förutsättes jämväl i fortsättningen utgå ur kyrkofonden.

Enligt utredningen skall militärpastor vid militärbefälsstab handlägga vissa administrativa ärenden såsom utbildnings- och krigsplanlägningsfrågor inom själavårdens område. På uppdrag av militärbefälhavaren bör han enligt utredningen även utföra inspektionsverksamhet inom själavårdsrådet. Han skall jämväl vid behov biträda marinkommando- och eskaderchefer med motsvarande uppgifter.

Utredningen föreslår slutligen, att själavårdsverksamheten vid de militära förbanden i fred — efter mönster av den ordning, som statsmakterna beslutat för sjukhusens vidkommande (jfr prop. 1958:67) — inordnas i den ordinarie församlingsvården. Samtidigt förutsättes emellertid att särskild militärpastor alltså skall förordnas vid förband.

Yttranden

Utredningens förslag att stabspastorn vid personalvårdsbyrån skall vara heltidstjänstgörande och att befattningar för militärpastor skall inrättas vid envar militärbefälsstab tillstyrkes eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. Beträffande utredningens förslag till lokal organisation har däremot i väsentliga frågor skilda meningar redovisats vid remissbehandlingen. Rörande remissmyndigheternas uttalanden må i övrigt nämnas följande.

Chefen för försvarsstaben ifrågasätter, om icke stabspastorn bör placeras i Ae 21 med hänsyn till att han på grund av arbetsuppgifternas art bör ha omkring sex års erfarenhet av praktisk församlingsverksamhet vid tillträddandet. *Chefen för armén* ifrågasätter, om tillräckligt kvalificerad befattningshavare kan erhållas, om stabspastorstjänsten placeras i Ae 19. *Chefen för marinen* föreslår lägst lönegrad 20 för stabspastorn och *Karlsstads domkapitel* lägst lönegrad 21. *Kammarkollegiet* framhåller, att rent administrativt arbete, utbildnings- och krigsplanläggningsfrågor, helt ligger vid sidan av gängse församlingsvård och att det icke bör inordnas i densamma. Föreslagen regional organisation bör därför enligt kollegiet icke inordnas i församlingsvården. Av nämnda skäl bör arvode till militärpastor vid militärbefälsstab utgå från anslag under fjärde huvudtiteln. *Chefen för marinen* ifrågasätter om arvodet bör fixeras till ett fast för alla lika belopp med hänsyn till att vissa stabspastorer vid militärbefälsstaber avses kunna utnyttjas jämväl vid andra regionala staber (marinkommandostaber). Enligt marinchefen torde det vara bättre med en ersättning graderad med hänsyn till arbetsuppgifterna. *Utredningen rörande Skeppsholms församling i Stockholm m. m.* anser det uteslutet att militärpastors vid militärbefälsstab verksamhet kan vara inordnad i en enstaka församlings arbete. Det torde enligt utredningen innebära visst avsteg från eljest tillämpade normer att avlöna honom från anslag ur kyrkofonden. *Chefen för försvarsstaben* samt *cheferna för armén* och *marinen* anser att militärpastor vid militärbefälsstab ej skall bedriva inspektionsverksamhet inom själavårdsområdet utöver vad rör krigsplanläggning. Enligt chefen för armén bör militärpastor vid militärbefälsstab jämväl biträda försvarsområdesbefälhavare i krigsplanläggningsfrågor m. m.

Beträffande den lokala organisationen framför *kammarkollegiet* åtskilliga invändningar mot utredningens förslag. Bland annat hävdas, att ett

inordnande i den ordinarie församlingsorganisationen icke låter sig förena med tanken på bibehållandet av särskilda militärpastorer vid förbanden.

Enligt instruktion för försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd (SFS 1949: 460) ingår fältprosten såsom ledamot i nämnden. Kungl. Maj:t har den 16 juni 1961 (regleringsbrev II) förklarat, att till den verkställande prästerlige ledamoten i nämnden skall utgå ersättning med 1 500 kr för år från anslaget till vissa nämnder m. m.

Personalvårdsutredningen har den 30 november 1960 avlämnat betänkande IV med förslag till central nämndorganisation för personalvårdsfrågor m. m. inom försvaret och därvid — såvitt här är i fråga — föreslagit dels att vid ändrad nämndorganisation förenämnt arvode icke längre skall utgå från anslaget till vissa nämnder, dels ock att arvodet till fältprosten höjes från 1 200 kr till 2 000 kr för år.

Anslagsäskanden

Yrkande

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget höjes med 135 000 kr.

	Ökning	Minskning
1. Personalförändringar		
1 stabspastor Ae 19	23 124	
1 stabspastor Ae 19, halvtid, utgår		11 562
1 pensionerad officer A: 24	9 700	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	11 220	
3 konsulenter Ae 13	45 792	
3 deltidsanställda personalvårdsassistenter utgår ...		9 900
2. Löneregleringar m. m.		
1 byråintendent Ae 21 — förste byråintendent Ae 23	2 784	
1 byråassistent Ae 19 — byråinspektör Ae 21	1 356	
1 studierektor Ae 23—Ae 24	1 752	
1 bibliotekskonsulent Ae 21—Ae 23	1 476	
1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ao 10	840	—
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträde Ao 5	—	—
3 stabskonsulenter Ae 19—Ae 21	7 170	
1 konsulent Ae 17 — stabskonsulent Ae 19	2 292	
2 konsulenter Ae 15—Ae 17	4 476	
4 konsulenter Ae 13—Ae 15	7 668	
4. Arvodeshöjning	3 900	
5. Medel för vikarier och extra personal	19 450	

	Ökning	Minskning
6. Lönegradsuppflyttning enligt prop. 1961: 142	1 584	
7. Löneklassuppflyttningar	9 888	
8. Höjda folkpensionsavgifter	1 990	
	156 462	21 462
	+ 135 000	

Motiv

1. Beträffande stabspastorstjänsten hänvisar försvarsstabschefen till vad personalvårdsutredningen anfört härom i betänkande angående självårds-verksamheten inom krigsmakten (jfr det föregående).

Till propositionen 1959: 110 (s. 3 ff.) anmälades ett av försvarets personalvårdsutredning 1958 framlagt betänkande med principförslag till ny personalvårdsorganisation inom krigsmakten. I förenämnda betänkande föreslog utredningen inrättande av, bland annat, en arvodesbefattning i A: 25 vid undervisningsavdelningen. Förslaget vann inte bifall. Sedermera har chefen för försvarsstaben föreslagit inrättande av en beställning för kapten i Ar 21 vid avdelningen (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 292). Ej heller detta förslag har bifallits. Enligt försvarsstabschefen har handläggningen av ärenden på undervisningsavdelningen släpat efter. Eftersläpningen har främst gällt krigsplanläggning och undervisning av värnpliktiga i medborgarkunskap. Till detta kommer att avdelningen pålagts, bland annat, personalvårdsverksamheten för de svenska F.N.-bataljonerna. Ehuru behov kvarstår oförändrat av major i arvodesbefattning eller civil tjänsteman i lägst 17 lönegraden föreslår försvarsstabschefen av sparsamhetsskäl endast en arvodesbefattning i A: 24.

Tjänsten för biträde för skriv- och kontorsgöromål är avsedd för den för personalvårdsbyrån och dess avdelningar gemensamma skrivcentralen, där personalstyrkan — tre tjänstemän — är för liten.

Erfarenheterna av den nya personalvårdsorganisationen ger vid handen, att behov föreligger av tio nya konsulenter i den lokala organisationen. Chefen för försvarsstaben föreslår emellertid i avvaktan på närmare erfarenheter av de värnpliktiga personalvårdsassistenternas tjänstgöring att endast tre nya konsulenttjänster inrättas. I första hand är dessa avsedda att placeras i Jönköping, Skövde och Uddevalla. I samband härmed bör tre befattningar för deltidsanställda personalvårdsassistenter utgå.

2. Byråintendenten är chef för socialtjänstavdelningens socialrättsdetalj och handlägger förvaltningsmässiga ärenden, bland annat frågor om ekonomiska samt sociala förmåner och skyldigheter ävensom anslagsärenden och medelsförvaltning för personalvården.

Förslagen till lönegradsplacering för byråassistenten (chef för bostadsdetaljen), studierektorn och bibliotekskonsulenten har framförts tidigare (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 292 ff.).

Kontoristtjänsten (handsekreterare åt byråchefen m. m.) har tidigare

föreslagits bli ordinariesatt (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 292). Med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalitet och omfattning bör tjänsten enligt försvarsstabschefen vara minst kansliskrivare.

Erfarenheterna har visat att arbetsuppgifterna för konsulenterna blivit mer omfattande och krävande än vad ursprungligen beräknats. Stabskonsulenterna i Ae 19 är placerade vid I., IV. och VI. militärbefälsstaberna, konsulenten i Ae 17 vid V. militärbefälsstaben (den enda i Ae 17 i regional instans), konsulenterna i Ae 15 i Karlsborg och Sollefteå samt konsulenterna i Ae 13 i Luleå, Karlskrona, Strängnäs och Umeå.

4. Arvodena till deltidsanställda personalvårdsassistenter höjdes 1959. En ökning med 5 % synes nu påkallad.

Chefen för försvarsstaben hemställer vidare, att den obetecknade anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal på grund av svårigheter att förutse alla de faktorer som påverkar anslagsförbrukningen upptages förslagsvis.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning, som i yttrande över betänkandet rörande självavårdsverksamheten tillstyrkt att stabspastorn blir heltidstjänstgörande, biträder förslaget om inrättande av en för pensionerad officer avsedd arvodesbefattning i A: 24 vid personalvårdsbyråns undervisningsavdelning. Ämbetsverket framhåller emellertid, att med hänsyn till att hans arbetsuppgifter väsentligen avses omfatta ärenden rörande F.N.-tjänsten bör befattningen inrättas för viss tid och behovet av densamma omprövas, om uppgifterna av F.N.-natur skulle minska. Civilförvaltningen tillstyrker förslagen dels om lönegradsändring för studierektorn och bibliotekskonsulenten dels ock om inrättande av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål samt utbyte av en dylik tjänst mot en kontorsbiträdestjänst. Civilförvaltningen biträder icke övriga förslag rörande personalvårdsbyrån.

Såvitt avser den lokala organisationen finner ämbetsverket med hänsyn till att speciella arbetsuppgifter torde åvila konsulenter, anknutna till militärbefälsstab, skäl föreligga för bifall till föreslagen lönegradsändring för stabskonsulenterna vid I, IV och VI militärbefälsstaberna samt för konsulenten i Ae 17 i Karlstad. I avvaktan på att ytterligare erfarenheter vinnes föreslår civilförvaltningen, att en eller möjligen två deltidsanställda personalvårdsassistenter blir heltidsanställda som konsulenter i Ae 13. Övriga förslag om lönereglering för konsulenter anser ämbetsverket vara av natur att böra prövas i annan ordning. Förslaget att uppföra posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal förslagsvis biträdes icke av civilförvaltningen.

Departementschefen

I detta sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t på framställning av chefen för försvarsstaben den 26 maj 1961 medgivit, att kostnader för

anställande av vikarier vid försvarets personalvård må under budgetåret 1960/61 intill ett belopp av högst 45 000 kr bestridas från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, under förevarande anslag.

Försvarets personalvårdsutredning föreslår i föreliggande betänkande rörande själavårdsverksamheten inom krigsmakten i huvudsak, att själavårdsverksamheten vid de militära förbanden i fred inordnas i den ordinarie församlingsvården och att befattningar för militärpastor inrättas vid militärbefälsstaberna.

Utredningens förslag beträffande den lokala organisationen är på vissa punkter icke klart utformat; sålunda synes utredningen bland annat förutsetta att särskild militärpastor skulle förordnas vid förband samtidigt som verksamheten inordnas i det ordinarie församlingsarbetet. Kammarkollegiet har i vad avser utformningen av denna organisation på åtskilliga punkter framlagt avvikande förslag.

Ärkebiskopen, som med hänsyn till innehållet i kammarkollegiets yttrande beretts tillfälle att uttala sig i denna fråga under hand, erinrar om att statsmakterna just beslutat om ny pastoratsindelning i rikets stift och om den andliga vårdens ordnande vid sjukhusen. Vidare skall församlingsarbetet anpassas efter den nya lagen om församlingsstyrelse. Ärkebiskopen har framhållit, att den militära själavården i lokal instans hittills fungerat. Enligt ärkebiskopen är det icke lämpligt att genomdriva flera reformer samtidigt. Kyrkan behöver enligt ärkebiskopen nu först komma i gång i de nya pastoraten. Vidare måste den andliga vården vid sjukhusen organiseras. Efter en tid torde erfarenheter vinnas om systemet fungerar och vad som ytterligare behöver åtgöras. Ärkebiskopen framhåller slutligen, att personalvårdsutredningens förslag till regional organisation för den militära själavården bör genomföras nu med hänsyn till att ett planläggningsarbete i ett något tidigare skede är av vikt, så att den lokala organisationen kan fungera redan från det den genomföres.

Efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet och med hänsyn till vad ärkebiskopen anfört i ämnet och till de skilda meningar som redovisats vid remissbehandlingen, såvitt avser utredningsförslaget i denna del, anser jag, att med lösandet av frågan om lokal organisation för den militära själavården bör anstå tills vidare.

Vad gäller den regionala organisationen biträder jag utredningens förslag om inrättande av befattningar för militärpastor vid militärbefälsstaberna samt föreslagna arvoden — 1 000 kr — för desamma. I likhet med vissa remissmyndigheter anser jag dock, att kostnaderna för arvoden till dessa militärpastorer bör bestridas av medel under fjärde huvudtiteln. Jag beräknar medel härför under förevarande anslag. Utredningens förslag att stabspastorn vid försvarsstabens personalvårdsbyrå skall bli heltidstjänstgörande kan jag däremot icke biträda.

I annat sammanhang har personalvårdsutredningen föreslagit höjning av arvudet till fältprosten från 1 200 kr till 2 000 kr för år. För egen del räknar jag med 3 000 kr för år för detta ändamål. Jag förutsätter härvid att särskilt arvode till verkställande prästerlig ledamot i försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd icke vidare skall utgå.

Av chefens för försvarsstaben yrkanden biträder jag förslaget om inrättande av en arvodesbefattning i A: 24 vid personalvårdsbyråns undervisningsavdelning. Jag tillstyrker också att en tjänst för kontorsbiträde i Ao 5 tillkommer i utbyte mot en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång. I övrigt anser jag mig allttjämt icke böra räkna med några tjänsteförändringar vid personalvårdsbyrån.

Såvitt rör personalvårdens lokala organisation är jag icke beredd föreslå andra förändringar än inrättande av två tjänster för konsulent i Ae 13, avsedda att placeras i Jönköping och Skövde. Vid bifall härtill bör för nästa budgetår medel under förevarande anslag beräknas för arvode åt 27 deltidsanställda personalvårdsassistenter. För arvoden åt dessa beräknar jag 87 000 kr.

Under anslagsposten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, vilken allttjämt bör vara obetecknad, bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av omkring 25 000 kr för vikariatsersättningar samt för anställande av tillfällig extra personal.

Utöver i det föregående angivna förändringar, vilka medför ett ökat medelsbehov av omkring 75 000 kr, bör hänsyn jämväl tagas till löneklassförändringar och belastningen på olika anslagsposter m. m. Anslaget bör uppföras med $(1\,220\,000 + 110\,000 =) 1\,330\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för försvarets personalvård, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets personalvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	57 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	31 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	163 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	798 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	264 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	17 000
Summa kr	1 330 000

c) till *Försvarets personalvård*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 330 000 kr.

[156] 48. **Försvarets personalvård: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	200 000	137 969
1961/62 (statsliggaren s. 297)	250 000	
1962/63 (förslag)	250 000	

Chefen för försvarsslaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Försvarsstabschefen framhåller, att stor återhållsamhet iakttagits med för budgetåret 1960/61 anvisade medel, enär erfarenheter om de faktiska kostnaderna för verksamheten saknats. Sålunda har någon fördelning av medel för resekostnader och traktamenten för den regionala och lokala personalvårdsverksamheten icke gjorts under budgetåret 1960/61. En dylik fördelning kommer att göras från och med budgetåret 1961/62. Vidare planeras en utvidgning av främst rese- och utbildningsverksamheten.

Försvarets civilförvaltning vill av skäl som försvarsstabschefen anfört ej motsätta sig att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med av Kungl. Maj:t den 30 juni 1961 meddelade bestämmelser rörande framställning och förrådshållning av tryckalster för krigsmakten m. m. bör från och med nästa budgetår i omkostnadsstaten för förevarande anslag upptagas en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost till publikationstryck. För ändamålet beräknar jag för nästa budgetår 6 000 kr. Någon anslagsuppräknings erfordras dock inte. Då jag i övrigt ej funnit anledning till erinran mot myndigheternas förslag tillstyrker jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets personalvård*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kr.

[157] 49. **Soldathemsverksamhet**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	180 000	179 500	503
1961/62 (statsliggaren s. 297)	180 000		
1962/63 (förslag)	190 000		

Från detta anslag utgår bidrag till soldathemsverksamhet samt till Drottning Victorias örlogshem i Stockholm och Militärhemmet i Karlskrona.

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, i avvaktan på utredning angående soldathemsverksamheten och därav betingade förslag, att anslaget höjes med 10 000 kr för täckande av ökade driftskostnader vid soldathemmen.

Försvarets civilförvaltning har i yttrande tillstyrkt chefens för försvarsstaben hemställan.

Departementschefen

Med stöd av Kungl. Maj:ts den 17 november 1961 givna bemyndigande har jag samma dag tillkallat en särskild utredningsman för att verkställa utredning och avge förslag rörande statligt stöd åt soldathemsverksamheten och därmed sammanhängande frågor.

Mot myndigheternas förslag till medelsanvisning har jag ej funnit anledning till erinran. Anslaget bör alltså för nästa budgetår upptagas med 190 000 kr (+ 10 000 kr). Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Soldathemsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kr.

[158] 50. Fritidsundervisning m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	320 000	319 902	66 822
1961/62 (statsliggaren s. 298)	340 000		
1962/63 (förslag)	360 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 ett belopp av 56 322 kr bundet.

Yrkande

Chefen för försvarsstaben, som hört försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, hemställer, att anslaget höjes med 24 000 kr.

	Ökning
1. Fritidsundervisning	10 000
2. Lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall	4 000
3. Inredning av fritidslokaler m. m.	10 000
	24 000

Motiv

1. Intresset för korrespondensundervisning har ökat bland de värnpliktiga. Försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd föreslår, att anslags-

posten till fritidsundervisning uppräknas med 100 000 kr med hänsyn till att en vidgning av fritidsundervisningen är angelägen.

2. Användningen av dessa medel har ökat genom den mer effektiva kursorsverksamhet, som inrättandet av konsulenttjänsterna medfört.

3. Under senaste år har det visat sig utomordentligt svårt att inom anslagen för byggnads- och underhållsarbeten inom krigsmakten tillgodose rimliga anspråk på trivsel inom förbandens fritidslokaler.

På förslag av försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd hemställer försvarsstabschefen vidare, att i särskilt angelägna fall medlen till lån och bidrag får användas för att i brådskande fall lämna hjälp åt enskilda personer som icke fullgör värnplikt.

Yttrande

Försvarets civilförvaltning tillstyrker uppräknings anslaget med 20 000 kr för fritidsundervisning och inredning av fritidslokaler m. m. Ämbetsverket biträder däremot icke förslaget om ytterligare medel för lån och bidrag med hänsyn till anslagsbelastningen och ej heller att lån må utlämnas till annan än värnpliktig.

Departementschefen

Medelsbehoven under förevarande anslag för nästa budgetår beräknar jag öka med 20 000 kr, varav 10 000 kr för ökad omfattning av korrespondensundervisningen och 10 000 kr för inredning av fritidslokaler m. m. I likhet med civilförvaltningen biträder jag icke förslaget om ytterligare medel för lån och bidrag till värnpliktiga. Jag är ej heller beredd tillstyrka att lån utlämnas till annan än värnpliktig.

Anslaget bör alltså uppföras med $(340\,000 + 20\,000 =)$ 360 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 360 000 kr.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD

[159] 51. Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	2 550 000	2 566 003	51 963
1961/62 (statsliggaren s. 299)	2 630 000		
1962/63 (förslag)	3 080 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i sin helhet bunden.

Från detta anslag utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning med anslutna organisationer och till Frivilliga motorcykelkåren.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 55 000 kr.

Centralförbundet för befälsutbildning begär anslagshöjning med 240 000 kr. Förbundet framhåller, att de särskilda befälsövningarna för värnpliktiga officerare och underofficerare, som infördes genom 1960 års riksdagsbeslut i befälsfrågan, förutses komma att påbörjas under 1962. Den successiva minskning beträffande dessa befälskategoriers anslutning till den frivilliga repetitionsutbildningen som man måste räkna med bedömes i huvudsak komma att uppvägas av ökad anslutning från det värnpliktiga underbefälets sida. Denna ökade anslutning bedömes sannolik som en följd av att antalet för frivillig utbildning aktuella underbefäl för närvarande årligen ökar. Enligt förbundet förutses befodringsutbildningen pågå i samma omfattning som tidigare. Av det begärda beloppet, 240 000 kr, avser enligt förbundet 90 000 kr ökade kostnader för traktamenten och instruktörsarvoden och 35 000 kr traktamenten och portionsersättningar vid centrala lägerkurser. Äskandet i sistnämnda del innebär en upprepning av tidigare framställd begäran (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 298). Av den föreslagna höjningen belöper enligt förbundet återstoden, 115 000 kr, på förnödenheter och materiel m. m., varav 60 000 kr för lokaler och inkvartering, 25 000 kr för drivmedel och 30 000 kr för utrustning jämte beklädnad.

Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund anholder, att bidraget på grund av ökade utbildningskostnader höjes med 141 600 kr.

Svenska brukshundklubben anholder om oförändrat bidrag.

Frivilliga motorcykelkåren begär anslagshöjning med 15 000 kr, varav 5 000 kr för utbildningsverksamheten och 10 000 kr för förnödenheter och materiel m. m.

Överbefälhavaren tillstyrker i yttrande över de frivilliga försvarsorganisationernas anslagsäskanden en uppräknig av förevarande anslag med 55 000 kr. Överbefälhavaren framhåller därvid särskilt, att Centralförbundets för befälsutbildning kurser för underbefäl bör utökas. Underbefäl kommer enligt överbefälhavaren endast i undantagsfall att inkallas till de särskilda befälsövningar som införs 1962. Överbefälhavaren tillstyrker anslagshöjningar till Centralförbundet för befälsutbildning med 40 000 kr, varav 25 000 kr för utbildningsverksamheten och 15 000 kr för förnödenheter m. m., till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbund med 10 000 kr för utbildning och till Frivilliga motorcykelkåren med 5 000 kr.

Civilförvaltningen tillstyrker överbefälhavarens förslag.

I sitt i det föregående omförmälda yttrande över försvarsmyndigheternas anslagsäskanden föreslår *överbefälhavaren* efter förnyat övervägande, att bidraget till Centralförbundet för befälsutbildning ökas med ytterligare 50 000 kr med hänsyn till de höjningar som skett från och med den 1 juli 1961 beträffande traktamenten och arvoden.

I skrivelse den 29 september 1961 har *civilförvaltningen* — under erinran om att kostnaderna för vid vissa lägerkurser tjänstgörande servicepersonal tillhörande de frivilliga försvarsorganisationerna hittills bestritts av försvarsgrenarna — på förslag av försvarsstabschefen och försvarsgrenscheferna samt efter samråd med de frivilliga försvarsorganisationerna föreslagit, att, under förutsättning att särskilda medel ställes till nämnda organisationers förfogande för ändamålet, vederbörliga frivilligorganisationer i fortsättningen själva skall bestrida kostnaderna för servicepersonal vid centralt anordnade lägerkurser. Vid bifall till förslaget bör enligt civilförvaltningen, som inhämtat kostnadsberäkningar från berörda frivilliga försvarsorganisationer, bidragen till Centralförbundet för befälsutbildning, Riksförbundet Sveriges lottakårer och Svenska röda korset för detta ändamål höjas med 95 000 kr respektive 4 500 kr och 16 000 kr.

Riksrevisionsverket tillstyrker civilförvaltningens framställning.

Departementschefen

I det föregående har jag dels föreslagit, att dagarvode vid frivillig tjänstgöring höjes (jfr punkt 62), dels behandlat frågan om redovisning av de frivilliga försvarsorganisationernas kostnader för förnödenheter och materiel och därvid förordat, att dessa kostnader för framtiden redovisas under anslagen till frivilligorganisationerna med belopp motsvarande de verkliga kostnaderna (jfr punkt 88), dels ock anmält Kungl. Maj:ts beslut om vissa arvodeshöjningar för instruktörer inom det frivilliga utbildningsarbetet (jfr punkt 62). Jag tar vid anslagsavvägningen hänsyn till de behov av anslagsuppräknings som föranledes av dessa ställningstaganden. De från och med den 1 juli 1961 vidtagna traktamentshöjningarna påfordrar ävenledes en uppräknings av anslaget.

Civilförvaltningen har föreslagit, att de frivilliga försvarsorganisationerna i fortsättningen själva skall bestrida kostnaderna för vid vissa lägerkurser tjänstgörande servicepersonal tillhörande dessa organisationer. Ett genomförande av detta förslag erfordrar enligt civilförvaltningen uppräknings av bidragen till vissa organisationer. I avvaktan på ytterligare utredning i ämnet är jag emellertid icke beredd biträda detta förslag.

I avvaktan på erfarenheter rörande återverkningarna på den frivilliga befälsutbildningen av 1960 års riksdags beslut om obligatoriska befälsövningar (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 298 f.) anser jag mig icke böra tillstyrka förslaget om ytterligare uppräknings av bidraget till Centralförbundet för befälsutbildning för ökad utbildningsverksamhet. Jag föreslår, att bidraget uppräknas med 425 000 kr, varav 300 000 kr för förnödenheter m. m., 40 000 kr för höjd daglön och sammanlagt 85 000 kr för höjda instruktörsarvoden och traktamenten. I övrigt föreslår jag anslagshöjningar med 20 000 kr för Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund för vissa arvodesjusteringar m. m. och med 5 000 kr för Frivilliga motorcykelkåren.

Anslaget bör alltså uppföras med $(2\,630\,000 + 450\,000 =) 3\,080\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 3 080 000 kr.

[160] 52. **Lottaorganisationen**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	930 000	906 191	91 771
1961/62 (statsliggaren s. 300)	930 000		
1962/63 (förslag)	1 005 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i runt tal 46 000 kr bundna.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 30 000 kr.

Överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges lottakårer har beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till avrundat 1 995 000 kr, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 1 065 000 kr. Av ökningen avser 120 000 kr administration och upplysningsverksamhet, 730 200 kr utbildningskostnader och 214 800 kr förnödenheter och materiel. Överstyrelsen grundar sina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår på uppgifter från försvarsgrenscheferna. Därvid har hänsyn tagits endast till kostnader för utbildning av A-lottor. Kostnadsändringar som träder i kraft den 1 juli 1961 eller senare är ej inräknade. Vid beräkning av utbildningsbehovet för nästa budgetår har förutsatts, att bristen på A-lottor täckes på 10 år.

Överbefälhavaren framhåller, att stora brister på A-personal fortfarande föreligger. Överbefälhavaren tillstyrker därför en uppräknig av anslaget främst för en intensifierad upplysningsverksamhet. I enlighet härmed tillstyrker han en anslagshöjning med 30 000 kr, varav 15 000 kr för administration och upplysningsverksamhet, 5 200 kr för utbildningskostnader och 9 800 kr för förnödenheter och materiel.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 75 000 kr med hänsyn till ökade kostnader för daglöner och instruktörsarvoden (jfr punkt 62).

Ett bifall till mitt förslag i det föregående angående redovisning av kostnader för förnödenheter m. m. (jfr punkt 88) påfordrar med hänsyn till förefintliga reservationer å förplägnadsposten icke någon uppräknig av denna post. Av anslaget beräknar jag 70 200 kr för förnödenheter m. m.

Anslaget bör alltså uppföras med $(930\,000 + 75\,000 =) 1\,005\,000$ kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 005 000 kr.

[161] 53. **Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	70 000	69 754	3 431
1961/62 (statsliggaren s. 301)	80 000		
1962/63 (förslag)	140 000		

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 30 000 kr.

Överstyrelsen för Svenska röda korset hemställer, att anslaget för nästa budgetår upptages med 153 328 kr, vilket innebär en höjning i förhållande till innevarande budgetår med 73 328 kr. Av ökningen avser 71 306 kr egentliga utbildningskostnader och 2 022 kr naturaförmåner för krigsfrivillig A-personal och hjälpsysstrar. Överstyrelsen framhåller, att såsom underlag för kostnadsberäkningarna använts av chefen för armén utfärdade anvisningar. Röda korset har enligt överstyrelsen ökat sin utbildningsfrekvens beträffande A-personal genom att utnyttja egna medel. Överstyrelsen anser sig nu icke, utan men för röda korsets sociala och humanitära verksamhet, i samma utsträckning som hittills kunna ta insamlade medel i anspråk för utbildning för det militära försvaret.

Överbefälhavaren tillstyrker en höjning av anslaget med 30 000 kr. Överbefälhavaren, som erinrar om, att röda korset varit nödsakat att tillskjuta insamlade medel för att kunna bedriva utbildning för det militära försvaret, anser det angeläget, att dessa utbildningskostnader bestrides av medel från fjärde huvudtiteln.

Civilförvaltningen tillstyrker den av överbefälhavaren begärda uppräkningsen.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 60 000 kr, varav 30 000 kr för ökad utbildningsverksamhet, 24 000 kr för förnödenheter m. m. (jfr punkt 88) och 6 000 kr för ökade kostnader för daglöner och instruktörsarvoden (jfr punkt 62).

Anslaget bör alltså uppföras med $(80\,000 + 60\,000 =)$ 140 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kr.

[162] 54. **Frivilliga djursjukvården i krig**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	15 000	16 200	—
1961/62 (statsliggaren s. 301)	15 000		
1962/63 (förslag)	15 000		

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Centralstyrelsen för Svenska blå stjärnan hemställer, att anslaget höjes med 28 600 kr, varav 2 000 kr för administration, 24 500 kr för utbildningskostnader och 2 100 kr för förnödenheter och materiel m. m.

Överbefälhavaren föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Civilförvaltningen biträder överbefälhavarens förslag.

Departementschefen

Som civilförvaltningen föreslagit bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Av anslaget beräknar jag ett belopp av 2 800 kr för förnödenheter m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kr.

[163] 55. Frivilliga skytteväsendet

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 750 000	1 728 691	243 355
1961/62 (statsliggaren s. 302)	1 800 000		
1962/63 (förslag)	1 860 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i sin helhet bunden.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 1 755 000 kr för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, varav 393 000 kr för underhåll av skjutbanor. För Svenska pistolskytteförbundet och Svenska sportskytteförbundet disponeras 35 000 kr respektive 10 000 kr.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget höjes med 85 000 kr. Beloppet motsvarar den höjning av anslaget, som överbefälhavaren räknat med.

Skytteförbundens överstyrelse hemställer, att statsbidraget för nästa budgetår ökas med 347 000 kr. Av den föreslagna höjningen belöper 4 000 kr på överstyrelsens administrationskostnader, 2 000 kr på reseersättningar åt Kungl. Maj:ts ombud i skytteförbundens styrelser, 307 000 kr på ökat bidrag till skytteföreningarna, sistnämnda belopp avsett att möjliggöra att bidraget per anslagsberättigande skytt höjes beträffande civila föreningar från 4 kr 50 öre till 6 kr 50 öre för gevärsskytt och från 5 kr 50 öre till 8 kr 50 öre för kulsprutepistolskytt, samt 34 000 kr på underhåll av skjutbanor. Överstyrelsen hänvisar till stegringen i byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex och hävdar att den begärda höjningen för skjutbanors underhåll erfordras för bibehållande av oförändrad underhållsvolym. Svenska pistolskytteförbundet hemställer om höjning av bidraget med 81 250 kr. Förbun-

det framhåller, att bidrag till anslagsberättigande skyttar utgör det väsentligaste och i regel enda ekonomiska stöd, som under en följd av år har lämnats skytteföreningarna. Till följd av medelsbrist har förbundet dock sedan 1958 icke kunnat lämna bidrag till föreningarna. Av den begärda höjningen hänför sig 67 750 kr till sagda bidrag. Svenska sportskytteförbundet hemställer om höjt bidrag med 1 000 kr.

Överbefälhavaren framhåller som angeläget, att bidraget till anslagsberättigande skyttar höjes med hänsyn till ökade omkostnader för bland annat ammunition. Överbefälhavaren erinrar därvid om att inom pistolskytteförbundet på grund av medelsbrist sådant bidrag icke kunnat utgå sedan 1958. Vidare räknar överbefälhavaren med en höjning av bidraget till skjutbanors underhåll.

Av den av civilförvaltningen föreslagna anslagshöjningen avses 53 000 kr för skytteföreningarna, 25 000 kr för pistolskytteförbundet och 7 000 kr för skjutbanors underhåll.

Departementschefen

För egen del räknar jag med en uppräknings av bidragen till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen och till Svenska pistolskytteförbundet med 50 000 kr respektive 10 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av ifrågavarande anslagsmedel. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frivilliga skytteväsendet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 860 000 kr.

[164] 56. Understöd åt vissa föreningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	53 000	52 100
1961/62 (statsliggaren s. 304)	53 000	
1962/63 (förslag)	72 000	

Från detta anslag utgår bidrag dels till vissa föreningar och sällskap med militär anknytning för utgivande av handlingar m. m. samt till vissa tidskrifter med militärt innehåll, dels ock till förhyrande av lokaler för sammanslutningar av underofficerare och underbefäl.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 7 000 kr.

Chefen för marinen vidhåller under senare år framfört förslag om ökning av de bidrag, som utgår till förhyrande av lokaler. Marinchefen föreslår uppräknings av nu utgående bidrag till fyra av de fem sammanslutningar som erhåller hyresbidrag med sammanlagt 17 915 kr. Civilförvalt-

ningen, som i sitt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1959/60 räknade med en ökning av ifrågavarande hyresbidrag med 8 250 kr (jfr prop. 1959: 1, bil. 6, s. 309 f), föreslår nu ökning av hyresbidragen med 7 000 kr.

Utgivaren av Artilleritidskrift har ånyo i skrivelse till ämbetsverket föreslagit höjning av bidraget till utgivande av tidskriften med 2 000 kr (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 303). Civilförvaltningen biträder icke förslaget.

Försvarets civila idrottsförbund har i skrivelse den 31 oktober 1961 hemställt om bidrag av statsmedel med 45 000 kr till kostnaderna för förbundets verksamhet under år 1962. Enligt förbundet erfordras för dess verksamhet 20 000 kr för bidrag till lokala idrottsföreningar, 19 500 kr för centralt ordnad tävlingsverksamhet samt 9 000 kr för vissa omkostnader. Med hänsyn till att förbundets inkomster av årsavgifter för år 1961 uppgår till 3 800 kr anses ett statsbidrag av 45 000 kr tillräckligt.

Departementschefen

Såsom civilförvaltningen föreslagit bör bidraget till förhyrande av lokaler för vissa personalsammanslutningar höjas med 7 000 kr. Däremot kan jag i likhet med civilförvaltningen icke tillstyrka höjning av bidraget till utgivande av Artilleritidskrift.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t har under en följd av år bidrag utbetalats till Försvarets civila idrottsförbund med anlitande av anslaget till extra utgifter. För vartdera av åren 1960 och 1961 har utgått ett bidrag om 12 000 kr. Jag föreslår, att bidragsmedel till förbundet i fortsättningen uppföres i riksstaten under förevarande anslag. Vid bifall härtill bör bidraget för nästa budgetår upptagas med 12 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av bidraget till förbundet.

Anslaget bör alltså uppföras med (53 000 + 7 000 + 12 000 =) 72 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 72 000 kr.

[165] 57. Bidrag till social verksamhet m. m.

	Anslag
1962/63 (förslag)	100 000

Från anslaget Extra utgifter bestrides för närvarande, intill ett belopp av 50 000 kr, kostnader för bedrivande av social verksamhet, främst avseende studie- och upplysningsverksamhet samt trivselskapande åtgärder inom arbets- och lunchlokaler. Angivna belopp må enligt försvarets civilförvaltnings närmare prövning utnyttjas för social verksamhet vid kasernvårdsavdelningar, tygverkstäder, centralförråd, intendenturverkstäder, intendenturförråd och centrala intendenturanstalter inom armén, vid örlogsvarven,

kustartilleriförsvaren och marinkommandonas gemensamma förvaltningsorgan inom marinen samt vid flygförvaltningens försökscentral, allt dock endast såvitt fråga icke är om personal vars lönekostnader omedelbart belastar diversemedelstitel.

Vidare må kostnader för utbetalning till personal inom försvaret av gratifikationer för förslag till förbättrade driftmetoder m. m. endast bestridas, från diversemedelstitel när fråga är om personal vars lönekostnader omedelbart belastar sådan titel, och från anslaget till extra utgifter när fråga är om annan personal.

Försvarets civilförvaltning har ifrågasatt, att från och med nästa budgetår skulle uppföras ett särskilt anslag för kostnader för social verksamhet och för gratifikationer (jfr prop. 1960: 1, bil. 6, s. 374). Till nämnda anslag kunde enligt civilförvaltningen även såsom särskilda uppbördsmedel överföras de bidrag från driftmedel, som enligt särskilda Kungl. Maj:ts beslut varje år lämnas för social verksamhet m. m. Utfärdandet av enhetliga redovisnings- och användningsnormer skulle därvid betydligt underlättas. Därtill kommer att en ökning av bidragsbeloppen inom en snar framtid torde aktualiseras. Marinförvaltningen har sålunda för social verksamhet inom ämbetsverkets förvaltningsområde begärt, att 20 000 kr måtte ställas till förfogande mot nu beräknade 9 000 kr. Liknande framställningar från andra ämbetsverk torde enligt civilförvaltningen vara att emotse. Försvarets sjukvårdsstyrelse har hemställt, att för social verksamhet vid de centrala och lokala sjukvårdsförråden måtte beräknas 2 800 kr. Civilförvaltningen beräknar således medelsbehovet för nästa budgetår för social verksamhet till 63 800 kr. Vidare framhåller civilförvaltningen, att medelsbehovet för gratifikationer för förbättrade driftmetoder m. m. är synnerligen svårt att beräkna men att sammanlagt för social verksamhet och gratifikationer torde erfordras minst 100 000 kr.

Riksrevisionsverket delar civilförvaltningens uppfattning i fråga om sätet för bestridande av kostnader för social verksamhet och för gratifikationer.

Departementschefen

Medel för social verksamhet och för gratifikationer vid institutioner där avlöningskostnaderna icke belastar diversemedelstitel bör från och med nästa budgetår anvisas under ett särskilt anslag. Jag föreslår att anslaget, som bör benämnas Bidrag till social verksamhet m. m., uppföres såsom reservationsanslag. Medelsbehovet under anslaget beräknar jag för nästa budgetår till 100 000 kr. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om dispositionen av ifrågavarande anslagsmedel.

När det gäller personal som avlönas med anlitande av diversemedelstitel bör kostnaderna för social verksamhet och för gratifikationer bestridas i samma ordning som avlöningskostnaderna. Jag förutsätter, att normerna för

utgivande av bidrag skall vara desamma oavsett i vilken ordning kostnaderna för verksamheten bestrides. Även i denna del torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till social verksamhet m.m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

VISSA ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL

[166] 58. Inskrivningskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 350 000	1 435 357
1961/62 (statsliggaren s. 304)	1 300 000	
1962/63 (förslag)	1 500 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61 uppräknas med 100 000 kr.

Departementschefen

På grund av anslagsbelastningen under budgetåret 1960/61 och de från och med den 1 juli 1961 vidtagna traktamentshöjningarna föreslår jag för egen del att anslaget höjes med 200 000 kr. Anslaget bör alltså uppföras med (1 300 000 + 200 000 =) 1 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

[167] 59. Vissa specialundersökningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	540 000	433 556
1961/62 (statsliggaren s. 305)	540 000	
1962/63 (förslag)	500 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1960/61 minskas med 40 000 kr.

Departementschefen

Såsom sjukvårdsstyrelsen föreslagit bör anslaget minskas med 40 000 kr. Anslaget bör alltså uppföras med (540 000 — 40 000 =) 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m.m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

[168] 60. Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 306).....	8 000 000
1962/63 (förslag)	8 800 000

I enlighet med Kungl. Maj:ts beslut har kostnaderna för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1960/61 redovisats under arméns anslag till reseersättningar m. m. (jfr prop. 1961: 1, bil. 6, s. 152). Medelsförbrukningen uppgick till 7 654 396 kr.

Fråga om traktamente till värnpliktiga i vissa fall

Jämlikt 10 § värnpliktsavlöningskungörelsen (SFS 1958: 485), som trädde i kraft den 1 oktober 1958, utgår till värnpliktiga vid fri resa traktamente enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet för dag, varav tages i anspråk mer än åtta timmar i följd. Enligt motsvarande före den 1 oktober 1958 gällande föreskrifter (SFS 1945: 881) var värnpliktig berättigad till traktamente enligt allmänna resereglementet vid fri resa, som tog i anspråk minst åtta timmar. I motsats till enligt gällande bestämmelser förelåg däremot icke något krav på att den fria resan skulle omfatta åtta timmar av en dag, utan sammanläggning kunde ske av såväl dag- som nattid och av tid, belöpande på två dagar i följd.

I skrivelse den 22 november 1960, nr 362, har *riksdagen* — med överlämnande av statsutskottets utlåtande nr 163 i anledning av väckt motion (II: 347) om viss ändring av bestämmelserna rörande traktamente till värnpliktiga — anmält, att riksdagen fattat beslut i överensstämmelse med vad utskottet i utlåtandet föreslagit.

I sitt utlåtande erinrar statsutskottet om att 1954 års värnpliktsavlöningsutredning år 1957 framlade betänkande med förslag till värnpliktsavlöningskungörelse. De principiella delarna av detsamma underställdes i proposition 1958 års riksdags prövning. Beträffande utredningens övriga förslag, innefattande bland annat traktamente åt de värnpliktiga, förutsatte departementschefen, att det finge ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare övervägande fatta beslut härutinnan. Häremot hade riksdagen icke något att erinra. Då kungörelsen, i den del den omfattar den i motionen berörda frågan alltså icke varit föremål för riksdagens ställningstagande i vidare mån än vad nu sagts, bör enligt utskottet framställning i första hand göras till Kungl. Maj:t för prövning i vad mån ändring i enlighet med yrkandet i motionen kan anses vara påkallad. Den i motionen väckta frågan är enligt utskottet dock av den principiella innebörd, att utskottet ansett riksdagen böra i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad i ärendet förekommit.

Med anledning härav har Kungl. Maj:t sedermera anmodat *försvarets civilförvaltning* att avgiva utlåtande över den i förenämnd motion gjorda framställningen och därvid utreda konsekvenserna i kostnadshänseende.

Civilförvaltningen (utlåtande ¹⁰/₂ 1961) anser det skäligt, att värnpliktig, som företager fri resa, får komma i åtnjutande av traktamente, därest för resan tagits i anspråk minst åtta timmar. En ändring i ifrågasatt avseende beräknas medföra en kostnadsökning av mellan 0,9 och 1,2 miljon kronor.

Civilförvaltningen anför vidare i utlåtandet i huvudsak följande.

Nuvarande bestämmelser få — såsom i motion II: 347 framhålles — till resultat, att en värnpliktig, som företager fri resa under tiden klockan 16 00 ena dagen — klockan 14 00 andra dagen, icke blir berättigad till något traktamente för dag. Ifrågavarande skärpning av förutsättningarna för att vid fri resa komma i åtnjutande av traktamente för dag tillkom efter förslag av 1954 års värnpliktsavlöningsutredning i dess betänkande den 10 september 1957 med förslag till värnpliktsavlöningskungörelse. Såsom motiv för ändringen anfördes enbart (betänkandet s. 39), att utredningen ansett det befogat att det som villkor för åtnjutande av dagtraktamente föreskrevs, att mer än åtta timmar av dagen skulle ha tagits i anspråk.

Värnpliktsavlöningsutredningens betänkande innehöll förslag till förbättringar av de värnpliktigas ekonomiska förmåner i skilda avseenden. Sålunda föreslogs t. ex., att de värnpliktiga skulle bli berättigade till ett större antal fria resor än tidigare. Då civilförvaltningen den 2 oktober 1957 avgav yttrande över utredningens betänkande, såg ämbetsverket till det samlade resultatet i ekonomiskt avseende av de framlagda förslagen. Med hänsyn härtill framförde civilförvaltningen icke någon erinran mot den nu aktuella föreskriften, även om densamma ansågs medföra en icke oväsentlig försämring av de värnpliktigas rätt till traktamente för dag vid fria resor. Denna försämring accentuerades emellertid, då riksdagen (riksdagsskrivelse 1958: B 83) icke fann det möjligt att för det dåvarande besluta om någon utökning av antalet fria resor (statsutskottets utlåtande 1958: B 53). Icke minst mot bakgrunden härav synes det civilförvaltningen skäligt, att värnpliktiga, som företaga fria resor, må komma i åtnjutande av traktamente för dag under de före den 1 oktober 1958 gällande förutsättningarna för erhållande av dylikt traktamente.

En säker beräkning av de kostnader som ett bifall till den i motionen gjorda framställningen skulle medföra har visat sig vanskelig att åstadkomma. Civilförvaltningen anser emellertid, efter företagen utredning i ämnet, att minskningen av anslagsbelastningen till följd av de i värnpliktsavlöningskungörelsen 1958: 485 skärpta förutsättningarna för att komma i åtnjutande av traktamente vid ifrågavarande slag av resor kan beräknas till 0,9 å 1,2 miljon kronor.

Överbefälhavaren (utlåtande ³¹/₁₀ 1961) tillstyrker den föreslagna ändringen av värnpliktsavlöningskungörelsen såsom angelägen. Överbefälhavaren förutsätter, att de ökade kostnaderna genom den föreslagna förbättringen av traktamentsförmånen för värnpliktiga under resa, i likhet med vad som skett vid tidigare förbättringar av sådana förmåner, bestrides utanför fjärde huvudtitelns nuvarande ram och framdeles föranleder en motsvarande höjning av ramen.

Överbefälhavaren framhåller, att gällande bestämmelser om värnpliktigas rätt till traktamente vid fri resa visat sig innebära väsentliga försämringar i förhållande till före den 1 oktober 1958 gällande bestämmelser.

Dessa olägenheter är enligt överbefälhavaren särskilt påtagliga för värnpliktiga vid till övre Norrland förlagda förband genom de särförhållanden, som råda i fråga om lämpligaste tider för avresa respektive ankomst. I de flesta fall påbörjas resa efter klockan 16 00 samt avslutas före klockan 14 00, vilket medför att ifrågavarande värnpliktiga enligt nuvarande bestämmelser icke blir berättigade till traktamentsersättning, trots att resan i allmänhet rör sig om en sammanlagd restid av omkring 18—20 timmar, varav då hela natten utnyttjas såsom restid. Motsvarande förhållanden föreligger för flottan tilldelade värnpliktiga samt i viss mån även för värnpliktigt befäl i samband med centraliserad utbildning eller vid repetitionsövningar.

Anslagsäskanden

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Vid sin beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår har ämbetsverket beaktat anslagsbelastningen för budgetåret 1960/61, traktamentshöjningar samt kostnadsstegringar i övrigt i anslutning till ökat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga.

Departementschefen

Enligt värnpliktsavlöningskungörelsen utgår till värnpliktig vid fri resa traktamente för dag, varav toges i anspråk mer än åtta timmar i följd. Med anledning av förut nämnda riksdagsskrivelse har frågan om värnpliktigs rätt till traktamente upptagits till prövning. Försvarets civilförvaltning och överbefälhavaren har härvid tillstyrkt en ändring, innebärande att värnpliktig skall äga rätt till traktamente vid fri resa, om minst åtta timmar tagits i anspråk för resan.

Såsom framgår av det föregående är påtagliga olägenheter för de värnpliktiga förknippade med gällande system. Med hänsyn härtill anser jag det önskvärt att en ändring i förslaget avseende kommer till stånd. Genomförandet av ändringen torde enligt vad civilförvaltningens förenämnda utredning ger vid handen medföra en kostnadsökning av mellan 0,9 och 1,2 miljon kronor. I motsats till överbefälhavaren anser jag att denna kostnadsökning bör rymmas inom den för det militära försvaret fastställda utgiftsramen. Jag beräknar för ändamålet ett ökat medelsbehov under anslaget av en miljon kronor. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga ändringar i värnpliktsavlöningskungörelsen.

Medelsbehovet i övrigt under förevarande anslag kan för nästa budgetår beräknas öka till följd av traktamentshöjningar och ökat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga. Kostnadsökningarna till följd härav kan uppskattas till cirka 175 000 kr. Å andra sidan bör med hänsyn till anslagsbelastningen under förlidet budgetår anslaget kunna nedräknas med 375 000 kr.

Den sammanlagda anslagshöjningen enligt vad jag angivit i det föregående utgör 800 000 kr. Anslaget bör alltså uppföras med (8 000 000 + 800 000 =) 8 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 8 800 000 kr.

[169] 61. **Underbefälsrekrytering**

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 306)	115 000
1962/63 (förslag)	140 000

Från detta anslag bestrides kostnader för annonsering och annan upplysningsverksamhet för underbefälsrekryteringen.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres såsom reservationsanslag och höjes med 25 000 kr.

Ämbetsverket erinrar om att det numera åligger försvarsgrensledningarna (kustartilleriinspektionen) och civilförvaltningen att genom bland annat broschyrer och annonser sprida kännedom om underbefälsyrket samt om anställningsmöjligheter och anställningsförhållanden. Detta innebär enligt civilförvaltningen att vid budgetårets början en preliminär fördelning måste göras av disponibla medel på de nämnda rekryterande myndigheterna och inom dessa på olika reklammedia. Härav följer vissa svårigheter att inom ramen för nu tillgängliga medel, vilka icke lämnar utrymme för avsättande av något reservbelopp av betydelse, genom extra åtgärder ingripa i en kritisk rekryteringssituation. — Svårigheterna att tillgodose från tid till annan skiftande behov av upplysningsverksamhet beror också enligt civilförvaltningen till en del på anslagets karaktär av förslagsanslag, vilket icke må överskridas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Ett behov av att överskrida anslaget kan, med nuvarande verksamhetsfördelning, icke konstateras förrän inemot budgetårets slut. Ett reservationsanslag innebär större tånjbarhet och därmed större möjligheter att anpassa upplysningsverksamheten efter de konjunkturbetonade växlingarna mellan å ena sidan militärt och civilt arbetskraftsbehov och å andra sidan nyanställningsbehovet inom olika militära rekryteringsenheter.

Civilförvaltningen framhåller, att medelstilldelningen för ifrågavarande ändamål sedan budgetåret 1955/56 allenast ökat med 9 000 kr eller med åtta procent medan den genomsnittliga ökningen av annonskostnaderna under 1956—1960 uppgått till 31,5 %. — Även om en övergång till reservationsanslag till en del eliminerar olägenheterna av sistnämnda kostnadsökningar, kvarstår ändå — om med nu gällande rekryteringsorganisation mot bakgrunden av dagens allmänna arbetsmarknadsläge erforderlig upplysnings-

verksamhet skall kunna genomföras — ett behov av en uppräknings av anslaget med cirka 20 %.

Riksrevisionsverket framhåller i utlåtande, att enligt ämbetsverkets uppfattning nuvarande anslagskaraktär bör tillgodose ett skiftande behov av medel för ifrågavarande ändamål. Ämbetsverket har emellertid i och för sig intet att erinra emot att anslaget uppföres såsom ett reservationsanslag, vilket på längre sikt synes kunna leda till bättre planering och eventuell besparing.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att anslaget som bör uppföras såsom reservationsanslag uppräknas med 25 000 kr för ökade annonskostnader. Anslaget bör alltså uppföras med $(115\,000 + 25\,000 =)$ 140 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Underbefälsrekrytering* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kr.

[170] 62. Vissa civilanställningsåtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 960 000	1 1 647 732
1961/62 (statsliggaren s. 306)	1 500 000	
1962/63 (förslag)	1 700 000	

¹Avser anslaget i Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 235 000 kr. Med utgångspunkt i att antalet avgångna fältflygare och flygnavigatörer med rätt till tjänstepremie har varit i stort sett detsamma under de två senaste budgetåren och med hänsyn till att, såvitt nu kan bedömas, antalet avgångar icke under de närmaste åren torde komma att undergå någon nämnvärd förändring räknar civilförvaltningen med ett medelsbehov av omkring 1 500 000 kr för tjänstepremier vilket innebär en anslagshöjning med 235 000 kr. För övriga civilanställningsförmåner föreslår civilförvaltningen oförändrad medelsanvisning.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget uppräknas med ett avrundat belopp av 200 000 kr och alltså uppföres med $(1\,500\,000 + 200\,000 =)$ 1 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa civilanställningsåtgärder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.

[171] 63. Vidareutbildning av viss civil personal

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 306).....	250 000
1962/63 (förslag)	255 000

Försöksverksamhet avseende vidareutbildning av teknisk personal vid vissa myndigheter

Som omtalats vid anmälan av förevarande anslagsfråga i 1961 års statsverksproposition (bil. 6, s. 307 f.) bemyndigade Kungl. Maj:t den 26 februari 1960 flygförvaltningen att under budgetåren 1959/60 och 1960/61 inom en kostnadsram av 50 000 kr för vardera budgetåret dels i egen regi anordna vidareutbildning för teknisk personal, dels ock utgiva bidrag till korrespondenskurser i tekniska ämnen för sådan personal, allt under förutsättning att utbildningen direkt syftade till att göra personalen skickad att lösa de arbetsuppgifter av speciell natur, som förekommer inom förvaltningens verksamhetsområde. Sedermera bemyndigade Kungl. Maj:t även armétygförvaltningen, marinförvaltningen och försvarets forskningsanstalt att försöksvis under budgetåret 1960/61 inom en kostnadsram av högst 50 000 kr för varje myndighet under samma förutsättningar som föreskrivits för flygförvaltningen i egen regi anordna vidareutbildning för teknisk personal samt utgiva bidrag till korrespondensundervisning i tekniska ämnen för sådan personal.

Förenämnda myndigheter har i enlighet med därom av Kungl. Maj:t gjord föreskrift avgivit redogörelse för hur ifrågavarande kursverksamhet bedrivits.

Armétygförvaltningen (skr. $\frac{6}{5}$ 1961), *marinförvaltningen* (skr. $\frac{21}{6}$ 1961) och *flygförvaltningen* (skr. $\frac{30}{6}$ 1961) framhåller i sina redogörelser, att vidareutbildning av personal är nödvändig och av väsentlig betydelse för att ämbetsverken rätt skall kunna fylla sina uppgifter i en tid, som ställer ökade krav på kunskaper inom alla områden av tekniken. Inom armétygförvaltningen har en tämligen omfattande verksamhet bedrivits. Sålunda har anordnats dels kurser i ämbetsverkets egen regi, dels kurser vid civila läroanstalter m. m., dels ock korrespondenskurser i tekniska ämnen och i främmande språk. Inom marinförvaltningen har kurser anordnats i ämbetsverkets regi. Däremot har korrespondensundervisningen icke kommit igång i erforderlig och planerad utsträckning. Inom flygförvaltningen fortskred utbildningsverksamheten mycket långsamt under utbildningsperiodens första del på grund av brist på ledande personal inom förevarande verksamhetsgren. Under budgetåret 1960/61 har utbildningens omfattning ökat.

Försvarets forskningsanstalt uppgiver i sin redogörelse (skr. $\frac{13}{6}$ 1961), att verksamheten bedrivits dels i form av i anstaltens regi anordnade kurser, dels i form av korrespondensundervisning. Utbildningsverksamheten har hittills icke kunnat bedrivas i önskvärd omfattning på grund av bland

annat svårigheten att erhålla kompetenta lärarkrafter. Anstalten framhåller den betydelse kursverksamheten visat sig ha ur bland annat rekryterings- och personalvårdssynpunkt.

Enligt samtliga förenämnda myndigheter har personalen visat stort intresse för sin utbildning. Resultatet av utbildningen är enligt myndigheterna enbart positivt. Vidare anser myndigheterna, att hittills gjorda erfarenheter utgör en god grund för att ytterligare vidga utbildningens omfattning.

Anslagsäskanden

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 5 000 kr.

Arméintendenturförvaltningen har hemställt att 15 000 kr beräknas för utbildningsverksamheten inom intendenturförvaltningens område, vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 5 400 kr. Såsom skäl härför anför ämbetsverket dels den beräknade tekniska utvecklingen, dels ock den planerade tillkomsten av ett gemensamt intendenturförvaltningsverk, vilka båda omständigheter kommer att medföra ett ökat behov av utbildning. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget. Enligt civilförvaltningen har övriga centrala förvaltningsmyndigheter icke för närvarande ansett sig böra begära ändrad medelstilldelning. Civilförvaltningen hemställer, att i avvaktan på att större erfarenhet vinnes angående användningen av det nyuppförda anslaget, detsamma uppföres med 255 000 kr.

Departementschefen

Som framgår av de redogörelser för bedriven försöksverksamhet som myndigheterna lämnat är erfarenheterna av försöken överlag gynnsamma. Myndigheterna har understrukt behovet av fortsatt utbildningsverksamhet. Denna bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande kunna omfatta även personal vid andra myndigheter än de nämnda. I avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande verksamhetens utformning och omfattning beräknar jag i likhet med civilförvaltningen medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår till 255 000 kr, vilket innebär en ökning med 5 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vidareutbildning av viss civil personal* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 255 000 kr.

[172] 64. **Försvarsupplysning.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 206 000 kr. I sina medelsäskanden föreslår chefen för försvarsstaben, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Med skrivelse den 30 november 1960 har försvarets personalvårdsutredning överlämnat betänkande IV med förslag till central nämndorganisation

för personalvårdsfrågor m. m. inom försvaret. Vidare har 1960 års försvarsupplysningsutredning med skrivelse den 10 maj 1961 överlämnat betänkande angående totalförsvarets upplysningsverksamhet. Betänkandena har remissbehandlats. Då dessa frågor erfordrar ytterligare överväganden, som kan påverka medelsbehovet under förevarande anslag, bör slutlig ställning icke nu tagas till anslaget. Anslaget bör därför i statsverkspropositionen upptagas med allenast beräknat belopp, vilket bör anges till 600 000 kr. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 600 000 kr.

[173] 65. Försvarsfilm

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	485 000	450 809	45 730
1961/62 (statsliggaren s. 308)	530 000		
1962/63 (förslag)	535 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i sin helhet bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget, såvitt det avser militär undervisningsfilm, höjes med 25 000 kr.

Försvarsgrenscheferna har på grund av inträffade prishöjningar m. m. likaledes föreslagit en uppräknings av anslaget i förevarande del med tillhopa 25 000 kr, varav för arméns behov 9 000 kr, för marinens behov 7 000 kr och för flygvapnets behov 9 000 kr.

Civilförvaltningen anser det ur utbildningssynpunkt alltså (jfr prop. 1961:1, bil. 6, s. 312) angeläget att åstadkomma möjligheter både för en ökad filmproduktion och för ett vidmakthållande av den tidigare produktionens omfattning och kvalitet. Ämbetsverket tillstyrker därför försvarsgrenschefernas förslag.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslagsposten till upplysnings- och propagandafilm i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut med anledning av 1960 års försvarsupplysningsutrednings betänkande angående totalförsvarets upplysningsverksamhet upptages med oförändrat belopp, 18 000 kr, för att täcka det ändamål för vilket anslaget för närvarande är avsett.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 5 000 kr. Härvid förutsätter jag, att kostnader för upplysnings- och propagandafilm i fortsättningen icke skall bestridas från anslaget. Till frågan om medelsanvisning för detta ändamål torde jag få återkomma främdeles vid anmälan av frågan om medel för försvarsupplysning under nästa budgetår.

Anslaget bör alltså uppföras med (530 000 + 5 000 =) 535 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 535 000 kr.

[174] 66. Publikations- och blankettryck

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 680 000	3 558 111
1961/62 (statsliggaren s. 308)	2 780 000	
1962/63 (förslag)	3 200 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 520 000 kr med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61.

Rörande motiven för yrkandet anför civilförvaltningen bland annat följande.

Anslagsposten till publikationstryck har för senast tilläandagångna budgetår visat en avsevärd stegring. Kostnaderna för egentligt publikationstryck har ökat med i runt tal 400 000 kr, medan kostnaderna för fältutrustningslistor och vissa mobiliseringstabeller visat en ökning med 140 000 kr. Å andra sidan har inkomsterna av försäljning av tryckalster ökat med cirka 20 000 kr varför överskridandet av anslagsposten kan sägas uppgå till omkring 520 000 kr. Civilförvaltningen anser sig böra begränsa medelsbehovet under densamma till 1 650 000 kr innebärande en uppräknings med 135 000 kr. Hänsyn har härvid tagits till att vissa kostnader för framställning av tryckalster enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1961 skall bestridas från andra anslag.

Anslagsposten till blankettryck har för budgetåret 1960/61 visat en belastning som med 450 000 kr överstiger den för budgetåret beräknade. Genom beslut den 12 maj 1961 medgav Kungl. Maj:t att anslagsposten fick överskridas med nämnda belopp. Såvitt civilförvaltningen kan bedöma torde för budgetåret 1962/63 erfordras ett belopp av 1 750 000 kr. En uppräknings av anslagsposten med 410 000 kr bör därför äga rum.

Från och med innevarande budgetår finnes i staten för anslaget uppförd en särskild uppbördsmedelspost, upptagen till 75 000 kr och avseende inkomster, som uppstått genom försäljning av tryckalster. Inkomsterna, vilka av civilförvaltningen bokförts särskilt även tidigare, har för budgetåret 1960/61 uppgått till nära 95 000 kr. Det finnes anledning antaga, att denna inkomstpost skall visa en fortsatt stegring. Civilförvaltningen beräknar därför inkomsterna under densamma för budgetåret 1962/63 till 100 000 kr.

Departementschefen

För egen del anser jag, att anslaget bör uppräknas med 420 000 kr. Jag beaktar härvid anslagsbelastningen samt den omständigheten att vissa kostnader numera belastar andra anslag (jfr punkt 2 i det föregående).

Anslaget bör alltså uppföras med (2 780 000 + 420 000 =) 3 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 200 000 kr.

[175] 67. **Krigshistorisk verksamhet.** Under hänvisning till vad jag anfört vid anmälan av anslaget Försvarsstaben: Avlöningar hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Krigshistorisk verksamhet* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 300 000 kr.

[176] 68. **Modellkammaren i Karlskrona.** I anslutning till omorganisationen av marinverkstäderna i Karlskrona till aktiebolag har Kungl. Maj:t genom beslut den 16 juni 1961 fastställt provisorisk organisation av förvaltningsarna vid marinkommando Syd, avseende bland annat modellkammaren i Karlskrona. Kostnaderna för denna har tidigare bestritts av sakanslag och bestrides innevarande budgetår i huvudsak av marinens allmänna avlöningsanslag. I beslutet har uppdragits åt chefen för marinen att i samband med anslagsäskandena för budgetåret 1962/63 till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande anslagsmedel å riksstaten för modellkammaren. Chefen för marinen har i skrivelse den 2 oktober 1961 inkommit med sådant förslag. Beredningen av ifrågavarande ärende är ännu icke avslutad. I avvaktan härpå bör anslag för ändamålet i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknat belopp. Detta bör angivas till 100 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Modellkammaren i Karlskrona* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 100 000 kr.

[177] 69. **Militärmedicinsk forskning**

	Anslag
1962/63 (förslag)	600 000

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 9 oktober 1959 har chefen för ecklesiastikdepartementet tillkallat en särskild sakkunnig för att utreda den försvarsmedicinska forskningen. Utredningsmannen, professor B. A. Rexed, har den 23 oktober 1961 avgivit yttrande över anslagsäskandena för flyg- och navalmedicinska nämndens samt försvarsmedicinska nämndens verksamhet under nästa budgetår. I yttrandet framlägges vidare vissa förslag som avser fjärde huvudtiteln. I det följande kommer jag att kortfattat redogöra för huvudpunkterna i dessa förslag.

Utredningen anser sig inledningsvis kunna konstatera, att forskningen

inom landet rörande medicinskt skydd mot det moderna krigets skilda former har högsta angelägenhetsgrad och måste intensifieras. Som särskilt angelägna områden angives medicinskt skydd mot radioaktiv strålning och mot mikrobiologisk krigföring. Utredningen anmäler sin avsikt att vid avgivande av betänkande angående den försvarsmedicinska forskningen framlägga en plan för den framtida forskningsverksamheten. I förevarande sammanhang angives vad som enligt utredningens mening bör ske under budgetåret 1962/63. Som bakgrund härtill framlägger utredningen vissa huvudprinciper som bör tillämpas för ledningen av och anslagsfördelningen till den försvarsmedicinska skyddsforskningen.

För det första är det enligt utredningen nödvändigt och ur praktiska synpunkter genomförbart att hänföra de aktuella forskningsprojekten till grundforskning och tillämpad forskning (försök och prov). Grundforskningen anses i huvudsak böra ske i anslutning till universitetsinstitutioner eller dylikt. Den tillämpade forskningen bör däremot bedrivas vid försvarets egna laboratorier, antingen vid försvarets forskningsanstalt eller i samband med verksamheten vid försvarsgrenarna. Att den tillämpade forskningen hittills ej helt kunnat organiseras på detta sätt anses ha förorsakat svåra brister i den nuvarande medicinska skyddsforskningen.

Med de angivna utgångspunkterna bör enligt utredningens uppfattning ledningen av den försvarsmedicinska skyddsforskningen reorganiseras. Inom försvaret bör därvid ett nytt organ tillskapas för framtagning, prioritering och anslagsbedömning av projekt, som angår den tillämpade medicinska skyddsforskningen inom försvaret. Utredningen understryker, att det föreslagna organet bör disponera egna anslag för verksamheten.

För budgetåret 1962/63 föreslår utredningen, såvitt nu är ifråga, att 750 000 kr anvisas under fjärde huvudtiteln för försvarsmedicinsk forskning (försök och prov) inom krigsmakten. Av beloppet avses 500 000 kr för försvarsgrenarna, i första hand flygvapnet och marinen, och 250 000 kr för central fördelning. Vidare förutsätter utredningen, att försvarets forskningsanstalt allttjämt skall erhålla för sin verksamhet i vad avser försvarsmedicinsk skyddsforskning erforderliga medel.

För egen del ansluter jag mig till utredningens uppfattning, att den försvarsmedicinska skyddsforskningen med hänsyn till vapenutvecklingen och det moderna krigets former måste intensifieras inom vårt land. Härför talar vidare bland annat kraven på att civilbefolkningen och de militära förbanden skall kunna beredas ett snabbt och tillfredsställande skydd mot radioaktiv strålning samt mot kemisk och mikrobiologisk krigföring. Jag ansluter mig vidare till de av utredningen skisserade riktlinjerna att grundforskning i huvudsak skall bedrivas vid universitetsinstitutioner eller dylikt, medan tillämpad forskning (försök och prov) i första hand skall bedrivas inom försvaret i egen regi, antingen vid försvarets forskningsanstalt eller i anslutning till verksamheten inom försvarsgrenarna.

Inom krigsmakten bedrives för närvarande försvarsmedicinsk skyddsforskning enbart vid försvarets forskningsanstalt. Jag har intet att invända mot förslaget att ytterligare medel för den tillämpade forskningen på ifrågavarande område anvisas under fjärde huvudtiteln vid sidan av anslagen till forskningsanstalten. Med hänsyn härtill föreslår jag, att ett särskilt reservationsanslag uppföres i riksstaten under huvudtiteln för ändamålet. Anslaget, som bör betecknas Militärmedicinsk forskning, bör lämpligen redovisas under rubriken Vissa för försvaret gemensamma ändamål. För egen del föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 600 000 kr. Förslaget att ett särskilt organ skall tillskapas för att leda verksamheten samt för att fördela anslagsmedlen mellan olika ändamål m. m. fordrar ytterligare överväganden. I avvaktan härpå bör det få ankomma på en särskild beredning inom försvarsdepartementet att handha dessa uppgifter. I denna beredning förutsätter jag, att erforderlig expertis skall ingå. Framdeles kan det emellertid bli aktuellt att tillskapa ett permanent organ för ledning av verksamheten och för fördelning av anslaget samt för sammanhållande uppgifter i övrigt, m. m.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärmedicinsk forskning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

E. Diverse

[178] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	102 000	102 000
1961/62 (statsliggaren s. 308)	32 000	
1962/63 (förslag)	32 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anförd hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kr.

[179] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond

	Anslag
1962/63 (förslag)	50 000

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anförd samt under hänvisning till vad jag anförd vid anmälan av punkten 27 i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Beskickningsfastigheternas delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

[180] 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	359 000	449 824
1961/62 (statsliggaren s. 309)	410 000	
1962/63 (förslag)	450 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anförd hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

[181] 4. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 93 508 000	² 96 747 373
1961/62 (statsliggaren s. 309)	103 950 000	
1962/63 (beräknat belopp) ...	111 650 000	

¹ Därav 47 980 000 kr. för arméns, 14 770 000 kr. för marinens och 30 758 000 kr. för flygvapnets delfond.

² Av nettoutgiften hänför sig 50 594 443 kr. till arméns, 16 114 959 kr. till marinens och 30 037 971 kr. till flygvapnets delfond.

Fortifikationsförvaltningen har avgivit förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1962/63. Enär prövningen av förslaget icke kan slutföras innan statsverkspropositionen avlätas, torde jag få framdeles i särskild ordning anmäla frågan om proposition i ämnet. Med hänsyn härtill bör anslagen till ersättning till fastighetsfonden i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknade belopp. Anslagen kan härvid preliminärt beräknas till 111 650 000 kr för kasernbyggnaders delfond och 33 125 000 kr för befästningars delfond. Jag återkommer i det följande till hemställan beträffande anslaget till befästningars delfond och hemställer i detta sammanhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 111 650 000 kr.

[182] 5. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 687 000	25 478 789
1961/62 (statsliggaren s. 311)	28 370 000	
1962/63 (beräknat belopp) ...	33 125 000	

Under återopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 33 125 000 kr.

[183] 6. Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 500 000	1 500 000
1961/62 (statsliggaren s. 311)	1 500 000	
1962/63 (förslag)	1 500 000	

Från detta anslag utgår gottgörelse till försvarets fabriksfond för inom fabriksverket uppkommande kostnader för vidmakthållande i fred av de nytillverkande fabrikernas krigsberedskap. Enligt för innevarande budgetår fastställd stat användes anslaget för täckande av tomgångsförluster vid vissa överdimensionerade produktionsavdelningar, kostnader för undanställda maskiner, som är avsedda för driften under beredskaps- och krigstillstånd, samt kostnader för ammunitionsreservfabrik.

Försvarets fabriksstyrelse (skr. 14/8 1961) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Styrelsen framhåller, att medelsbehovet i stort sett är beroende av arbetsbeläggningen vid fabrikerna. Såvitt styrelsen nu kan bedöma bör anslaget för budgetåret 1962/63 upptagas med oförändrat 1 500 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder fabriksstyrelsens förslag och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

[184] 7. Ersättning för automobils katt

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	6 700 000	6 861 063
1961/62 (statsliggaren s. 311)	6 800 000	
1962/63 (förslag)	7 500 000	

Armétygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 650 000 kr. Ämbetsverket grundar sina anslagsberäkningar på antalet skattepliktiga fordon av olika slag, som antages vara i krigsmaktens ägo under år 1962, och den beräknade genomsnittliga användningstiden för dessa fordon. Ökningen av medelsbehovet hänför sig till höjt genomsnittsskattebelopp för bil och släpfordon samt beräknad ökning av antalet fordon.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget höjes med 700 000 kr. Jag får således hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobils katt* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.

[185] 8. Ersättning för rustning och rotering

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	15 000	20 006
1961/62 (statsliggaren s. 311)	15 000	
1962/63 (förslag)	15 000	

Anslaget bör jämväl för budgetåret 1962/63 uppföras med 15 000 kr. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 kr.

[186] 9. **Resestipendier**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	15 000	4 049	18 307
1961/62 (statsliggaren s. 311)	15 000		
1962/63 (förslag)	5 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 icke till någon del bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

För egen del föreslår jag, att anslaget med hänsyn till befintliga reservationer för budgetåret 1962/63 minskas med 10 000 kr. Anslaget bör alltså uppföras med (15 000—10 000 =) 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 kr.

[187] 10. **Vissa nämnder m. m.** Detta anslag är för innevarande budgetår uppfört med 225 000 kr. I sina medelsäskanden föreslår civilförvaltningen, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Vid anmälan i det föregående av anslaget till försvarsupplysning (punkt 172) anförde jag, att beredningen av betänkanden avgivna av försvarets personalvårdsutredning och försvarsupplysningsutredningen icke kunde slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes. Då medelsbehovet under förevarande anslag är beroende av vilken ställning som toges till dessa förslag, bör anslaget i riksstatsförslaget upptagas med allenast beräknat belopp. Anslaget bör härvid upptagas med 300 000 kr. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 300 000 kr.

[188] 11. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	25 000	27 200	2 448
1961/62 (statsliggaren s. 312)	25 000		
1962/63 (förslag)	235 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i sin helhet obunden.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kr. Ämbetsverket framhåller, att anslaget under senaste budgetår praktiskt taget helt disponerats för bestridande av kostnader för utredningar i markärenden. På sistone har anslaget enligt ämbetsverket visat sig otillräckligt även för detta ändamål varför anslagshöjning begäres.

Departementschefen

Jag vill erinra om att vid den översyn av fortifikationsförvaltningen som förutskickades vid anmälan av 1960 års statsverksproposition (bil. 6, s. 125) och som numera igångsatts skall enligt direktiven uppmärksammas bland annat frågor rörande utnyttjandet av förevarande anslag. Emellertid bör, som jag anfört vid anmälan av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag, ämbetsverkets möjligheter att anlita sakkunnigt biträde vid programmeringsarbeten förbättras. Med hänsyn härtill och på de skäl fortifikationsförvaltningen anfört bör anslaget för nästa budgetår höjas med 210 000 kr.

Anslaget bör alltså uppföras med $(25\,000 + 210\,000 =)$ 235 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 235 000 kr.

[189] 12. Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 450 000	3 305 131
1961/62 (statsliggaren s. 313)	1 500 000	
1962/63 (förslag)	2 000 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att oavsett medelsförbrukningen under budgetåret 1960/61, varav omkring 1 400 000 kr hänför sig till ersättning för skada till följd av skogsbrand vid Tönnersjö, anslaget med hänsyn till de många oförutsebara och svårberäkneliga faktorer, som påverkar medelsförbrukningen, endast uppräknas med 400 000 kr. För egen del anser jag, att anslaget bör höjas med 500 000 kr.

Anslaget bör alltså uppföras med $(1\,500\,000 + 500\,000 =)$ 2 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

[190] 13. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 000	—
1961/62 (statsliggaren s. 313)	25 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Från detta anslag utgår gottgörelser för skador till följd av bestämmelser om förbud mot bebyggelse till hinder för försvaret m. m.

Hållpunkter saknas för bedömande av i vad mån utgifter av beskaffenhet att böra belasta anslaget kan uppkomma under nästa budgetår. Anslaget bör därför i enlighet med förslag av fortifikationsförvaltningen uppföras med oförändrat belopp, 25 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kr.

[191] 14. **Täckande av vissa medelsbrister**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	10 000	8 202
1961/62 (statsliggaren s. 313)	10 000	
1962/63 (förslag)	10 000	

Från detta anslag utgår medel för täckning av såsom proprietalanser i försvarets civilförvaltnings räkenskaper redovisade medelsbrister.

Civilförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag biträder ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

[192] 15. **Borttagande av pansarhinder m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	200 000	186 239	145 304
1961/62 (statsliggaren s. 313)	300 000		
1962/63 (förslag)	300 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 i hudsak bunden.

Från ifrågavarande anslag bekostas vissa arbeten för borttagande av pansarhinder och andra befästningar, som visat sig vara till hinder för utbyggnad av bostads- och industriområden m. m., samt för uppförande på annan plats av likvärdiga befästningar som ersättning för de borttagna.

I enlighet med förslag av fortifikationsförvaltningen bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

[193] 16. Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	12 400 000	12 004 469
1961/62 (statsliggaren s. 313)	11 500 000	
1962/63 (beräknat belopp) ...	11 000 000	

Riksförsäkringsverket (skr. 29/8 1961) hemställer, att anslaget minskas med 400 000 kr.

Enligt vad jag inhämtat avser chefen för socialdepartementet att till 1962 års vårriksdag framlägga förslag om höjning av ersättningarna till yrkesskadade. Med hänsyn till det nära sambandet mellan dessa ersättningar och ersättningar enligt militärsättningsförordningen bör en omreglering ske även beträffande de sistnämnda. Jag avser att senare återkomma med förslag härom. I avvaktan härpå bör förevarande anslag i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknat belopp. Detta bör bestämmas till 11 000 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 11 000 000 kr.

[194] 17. Omskolning av i militärtjänst skadade

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	150 000	250 992
1961/62 (statsliggaren s. 315)	200 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. 1/9 1961) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Styrelsen framhåller, att under budgetåret 1960/61 undergick omkring 70 militärskadade yrkesutbildning, omskolning m. m. Ämbetsverket utgår vid

sina beräkningar från att utbildningsverksamheten under budgetåret 1961/62 kommer att få ungefär samma omfattning som under budgetåret 1960/61.

Departementschefen

I enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[195] 18. Rationaliseringsförsök

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	215 000	148 000	235 059
1961/62 (statsliggaren s. 315)	50 000		
1962/63 (förslag)	1 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1960/61 ett belopp av 165 000 kr bundet.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen minskas med 49 000 kr. Jag biträder ämbetsverkets förslag rörande beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår.

Anslaget bör alltså uppföras med (50 000 — 49 000 =) 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rationaliseringsförsök* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[196] 19. Prisundersökningar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	50 000	44 203
1961/62 (statsliggaren s. 315)	50 000	
1962/63 (förslag)	50 000	

Från detta anslag skall bestridas kostnaderna för försvarets prisregleringsdelegations verksamhet m. m. samt för insamling och bearbetning av prismaterial, sammanställning av indextal m. m.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att ifrågavarande anslag i avbidan på ytterligare erfarenheter om belastningen uppföres med oförändrat belopp. Under erinran om att prisreglering under nästa budgetår förutsatts skola ske enligt i huvudsak samma grunder som för närvarande biträder jag ämbetsverkets förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prisundersökningar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 50 000 kr.

[197] 20. **Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa.** Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1961: 176 har 1961 års riksdag å tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisat 2 700 000 kr till bärgning m. m. av regalskeppet Wasa, avseende i första hand verksamheten fram till den 1 juli 1962 (SU 164, rskr. 373). Av nämnda proposition framgår, att Wasanämnden för nästa budgetår räknar med ett icke täckt medelsbehov av 1 028 000 kr. Beredningen inom försvarsdepartementet av frågan om medelsanvisning för nästa budgetår till arbetena med Wasa är ännu icke avslutad. I avvaktan härpå bör anslag för detta ändamål i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknat belopp. Detta bör angivas till 1 000 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

[198] 21. **Reglering av prisstegringar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	60 000 000	1 60 000 000
1961/62 (statsliggaren s. 315)	60 000 000	
1962/63 (beräknat belopp) ...	80 000 000	

¹ Kungl. Maj:ts beslut den 14 april och den 30 juni 1961.

Samma regler för prisregleringen av försvarsutgifterna som gäller under budgetåret 1961/62 bör tillämpas jämväl under budgetåret 1962/63. Slutlig ställning till anslagsbeloppets storlek bör emellertid icke tas förrän ytterligare uppgifter om prisutvecklingen finns tillgängliga. I avbidan härpå föreslår jag, som jag anfört i översikten, att anslaget uppföres med ett beräknat belopp av 80 000 000 kr. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett anslag av 80 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Försvarets fonder

A. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Kasernbyggnaders delfond

[199] Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	¹ 10 036 000	² 5 627 472	³ 12 551 402
1961/62	10 000 000		
1962/63 (förslag)	12 000 000		

¹ Avser anslagen Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 12 000 000 kr, vilket innebär en ökning av 2 000 000 kr. Anslaget avses för i det följande angivna byggnadsföretag.

	Kostnad
1. Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt ...	8 500 000
2. Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt	1 200 000
3. Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel	1 000 000
4. Anordnande av lokaler för militärhögskolan	500 000
5. Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten ...	800 000
Summa kr	12 000 000

1. De för försvarets forskningsanstalt äskade medlen avses för följande byggnadsföretag:

	Kostnad
Nybyggnad inom kvarteret Garnisonen	2 870 000
Vissa ombyggnadsarbeten m. m. inom f. d. Stockholms luftvärnsregementes etablissement i Stockholm	350 000

	Kostnad
<i>FOA Ursvik</i>	
Nybyggnad av verkstad och ritkontor	350 000
Nybyggnad av matsalsbyggnad	550 000
Tillbyggnad av värmecentral samt utbyggnad av värmeförsörjningen	1 300 000
Utbyggnad av el- och signalnät	300 000
Utbyggnad av vägar och planer	200 000
<i>FOA Sorunda</i>	
Nybyggnad av verkstad	1 080 000
Ombyggnad av huvudbyggnaden	150 000
Utbyggnad av el- och signalnät jämte skyddsanordningar	250 000
Nybyggnad av vägar	350 000
<i>FOA 3</i>	
Nybyggnad av radarmätstation	300 000
<i>FOA 1—FOA 4</i>	
Diverse smärre byggnadsföretag	450 000
Summa kr 8 500 000	

Totalkostnaden för nybyggnaden i kvarteret Garnisonen beräknas till 26 000 000 kr, varav hittills 23 130 000 kr anvisats. Arbetena beräknas framskrida i sådan takt att byggnaden i dess helhet kan tagas i bruk hösten 1962. Därefter kvarstående kompletteringsarbeten och utvändiga planeringsarbeten beräknas också bli slutförda under budgetåret 1962/63. Medelsbehovet för nästa budgetår beräknas således till $(26\,000\,000 - 23\,130\,000 =) 2\,870\,000$ kr. I samband med att nybyggnaden i kvarteret Garnisonen blir färdig att tagas i bruk kommer vissa av anstaltens funktioner att överflyttas dit från f. d. Stockholms luftvärnsregementes etablissement. För att de friställda lokalerna skall kunna utnyttjas för tillgodoseende av andra lokalbehov för anstalten erfordras att lokalerna ombygges för de nya ändamålen. Kostnaderna härför uppskattas till 350 000 kr.

Vid forskningsanstaltens avdelning i Ursvik erfordras bland annat nybyggnad av verkstad och ritkontor, nybyggnad av matsalsbyggnad och tillbyggnad av värmecentral m. m. Behovet av nybyggnad av verkstad och ritkontor har tidigare anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 9). Kostnaderna har beräknats till 1 400 000 kr. För påbörjande av byggnaden kan 1 050 000 kr disponeras av medel som anvisats för innevarande budgetår. För tillgodoseende av resterande medelsbehov erfordras således $(1\,400\,000 - 1\,050\,000 =) 350\,000$ kr för nästa budgetår. Nybyggnaden av matsalsbyggnad erfordras för att ersätta den nuvarande personalmatsalen, som är inrymd i vindsvåningen i en laboratoriebyggnad. Trots utförda om- och

tillbyggnadsarbeten är lokalerna sedan flera år tillbaka otillräckliga, var-till kommer att köksavdelningen ur arbetssynpunkt är otillfredsställande utformad. Då någon utökning av matsalen med tillhörande utrymmen icke kan ske i den nuvarande byggnaden, erfordras att ny matsalsbyggnad uppföres, varvid nuvarande matsalsutrymmen kan tagas i anspråk för tillgodo-seende av förefintligt behov av ytterligare laboratorielokaler. Tillbyggnaden av värmecentralen vid Ursvik erfordras för att tillgodose värmebehovet för vissa byggnader, vilka planeras komma till utförande under innevarande och närmast följande budgetår.

Vid försöksstationen i Sorunda erfordras bland annat nybyggnad av verkstad och ombyggnad av huvudbyggnaden. Verkstadslokalerna är för närvarande förlagda till huvudbyggnaden. Trots att denna till- och om-byggt och provisoriska baracker uppförts för att bereda ytterligare utrymmen åt verkstaden är utrymmena för denna otillräckliga och bristen på verkstadslokaler kommer att förvärras i samband med pågående utbyggnad av stationen. Med hänsyn härtill bör en ny verkstadsbyggnad uppföras, varvid de friställda lokalerna avses skola iordningställas för administrativa delar inom stationen och för en forskningsinstitution, som nu saknar erforderligt utrymme.

Behovet av nybyggnad av radarmätstation har tidigare anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 10). För utbyggnad av el- och signal-nät samt vägar och planer erfordras medel såväl vid avdelningen i Ursvik som vid försöksstationen i Sorunda. Slutligen erfordras medel för diverse smärre byggnadsföretag, vilka var för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kr.

2. Behovet av lokaler för försvarets radioanstalt har tidigare anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 10). Föredragande departementschefen förutsatte emellertid, att de för anstalten föreslagna lokalerna icke för det dåvarande skulle komma till utförande. Radioanstalten har ånyo framhållit angelägenheten av att anstaltens behov av kontorslokaler m. m. snarast tillgodoses. Kostnaderna för nybyggnad av kontorshus beräknas till 1 020 000 kr medan kostnaderna för anordnande av verkstads- och förrådslokaler samt anläggning för destruktion av hemliga handlingar beräknas till 180 000 kr. Genom beslut den 29 september 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av nytt kontorshus för anstalten.

3. Behovet av nybyggnad av centralförråd för sjukvårdsmateriel inom VI. militärområdet har tidigare anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 10). Föredragande departementschefen förutsatte emellertid, att förrådet icke för det dåvarande skulle komma till utförande. Försvarets sjukvårdsstyrelse har ånyo framhållit angelägenheten av att centralför-rådet kommer till utförande. Kostnaderna för förrådet beräknas till 1 000 000 kr.

4. Behovet av lokaler för militärhögskolan har tidigare anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 10). För ifrågavarande skola har tagits i anspråk vissa byggnader inom f. d. Svea artilleriregementes etablissement i Stockholm. Totalkostnaden för iordningställande av lokalerna har beräknats till 4 000 000 kr, varav 2 000 000 kr belöper på arbeten av investeringsnatur och återstoden på arbeten av underhållsnatur. För arbeten av investeringsnatur har hittills kunnat disponeras 1 500 000 kr. För fullföljande av investeringsarbetena erfordras således för nästa budgetår resterande 500 000 kr.

5. Behovet av lokaler för flygtekniska försöksanstalten har senast anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 11). De för ändamålet hittills anvisade medlen, tillhopa 2 500 000 kr, har disponerats för byggnadsarbeten för en supersonisk-hypersonisk högtrycksanläggning. Totalkostnaden för ifrågavarande anläggning beräknar *byggnadsstyrelsen* (skr. 11/9 1961) till 3 300 000 kr. För slutförande av arbetena erfordras sålunda för nästa budgetår 800 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 12 000 000 kr. Dessa medel bör få utnyttjas för fullföljande av arbetena med forskningsanstaltens nybyggnad i kvarteret Garnisonen samt enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande för övriga i fortifikationsförvaltningens äskanden föreslagna byggnadsarbeten för forskningsanstaltens räkning. Medlen bör vidare enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de föreslagna lokalerna för försvarets radioanstalt samt för uppförande av centralförråd för sjukvårdsmateriel inom VI. militärområdet. Slutligen bör medlen få utnyttjas för fullföljande av pågående arbeten med anordnande av lokaler för militärhögskolan och för slutförande av byggnadsarbetena med en supersonisk-hypersonisk högtrycksanläggning vid flygtekniska försöksanstalten.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

[200] Byggnadsarbeten för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	¹ 19 200 000	² 15 227 841	³ 19 989 108
1961/62	22 500 000		
1962/63 (förslag)	21 300 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Förråd för armén och Vissa byggnadsarbeten för armén.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 21 800 000 kr, vilket innebär en minskning med 700 000 kr. Anslaget avses för i det följande angivna byggnadsförslag.

	Kostnad
1. Anordnande av läger och utbildningsanordningar vid Prästtomta skjutfält	1 250 000
2. Utbyggnad m. m. för krigsskolan vid Karlberg	1 500 000
3. Förvärv samt utbyggnad av läger vid Trängslet för artilleriskjutskolan	3 500 000
4. Nybyggnad av robothall vid Skånska luftvärnsskåren.....	1 500 000
5. Tillbyggnad för helikopterskolan i Boden	300 000
6. Nybyggnad av garage samt smörj- och tvätthall jämte yttre vårdanläggningar vid Norrbottens regemente	500 000
7. Nybyggnad av garage samt smörj- och tvätthall jämte yttre vårdanläggningar vid Västerbottens regemente	350 000
8. Nybyggnad av varmgarage vid Jämtlands fältjägarregemente	1 000 000
9. Nybyggnad av garage, smörj- och tvätthall, yttre vårdanläggningar och drivmedelsanläggning samt tillbyggnad av stridsvagnsverkstad vid Göta pansarlivgarde	500 000
10. Nybyggnad av vård- och övningshall, yttre vårdanläggningar och stridsvagnsverkstad vid Södra skånska infanteriregementet	1 700 000
11. Nybyggnad av smörj- och tvätthall, yttre vårdanläggningar och stridsvagnsgarage vid Gotlands infanteriregemente	800 000
12. Nybyggnad av smörj- och tvätthall samt yttre vårdanläggningar vid Bodens artilleriregemente	600 000
13. Nybyggnad av tygverkstad vid Bohusläns regemente	1 500 000
14. Nybyggnad av matinrättnings- och mässbyggnad samt värmecentral vid Jämtlands fältjägarregemente	600 000
15. Krigsförråd	3 000 000

	Kostnad
16. Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen	1 200 000
17. Förråd för utbildningsammunition	1 000 000
18. Diverse smärre byggnadsåtgärder	1 000 000
	<u>Summa kr 21 800 000</u>

Motiv

1. Byggnadsbehovet för anordnande av läger och utbildningsanordningar vid Prästtomta skjutfält har anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 13). Genom beslut den 27 januari 1961 har Kungl. Maj:t bemyndigat fortifikationsförvaltningen att låta genomföra ett av ämbetsverket upprättat byggnadsprogram för anordnande av ifrågavarande utbildningsläger m. m. Enligt ifrågavarande byggnadsprogram skall vid lägret uppföras, bland annat, fyra förläggingsbyggnader, varav två för manskap (övningstrupp) och två för befäl och elever, matinrättning med panncentral och bastu, skolbyggnad, mässbyggnad för officerare och underofficerare, sjukvårdsbyggnad, ammunitionsförråd, stridsvagnsgarage jämte drivmedelsanläggning samt smörj- och spolplatser. Vidare erfordras för lägret ledningar för vatten och avlopp, värmekulvertar, elledningar och skjutbanor. Kostnaderna för genomförande av byggnadsprogrammet har beräknats till sammanlagt 9 500 000 kr. För ifrågavarande ändamål har hittills 8 270 000 kr ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande. För fullföljande av byggnadsföretaget beräknas (9 500 000 — 8 270 000 =) i runt tal 1 250 000 kr bli erforderliga för nästa budgetår.

2. Utbyggnaden vid Karlberg för krigsskolans räkning har anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 14). Kostnaderna för ifrågavarande byggnadsåtgärder uppskattas till sammanlagt 7 000 000 kr, varav hälften avser investeringsarbeten och hälften arbeten av underhållsnatur. För ändamålet har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 1 000 000 kr under förevarande anslag. För fortsättning av byggnadsarbetena vid Karlberg beräknas 1 500 000 kr bli erforderliga under nästa budgetår. Genom beslut den 16 juni 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av en matinrättnings- och mässbyggnad samt panncentral vid Karlberg.

3. Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1961:123 har riksdagen beslutat, bland annat, att artilleriskjutskolan skall förläggas till Älvdalen samt att ett skjutfält främst avsett för artilleriskjutningar och vissa samövningar skall anordnas inom Älvdalens och Särna kommuner i Kopparbergs län. Sedermera har Kungl. Maj:t genom beslut den 2 juni 1961 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att, i samråd med en av Kungl. Maj:t tillsatt delegation för anordnande av förenämnda skjutfält, vidtaga åtgärder för anordnande av läger vid skjutfältet genom förvärv av ett vid Trängslet befintligt läger, ävensom att i anslagsäskandena för budgetåret

1962/63 äska medel för bland annat förvärv och anordnande m. m. av förenämnda läger vid Trängslet. För förvärv samt utbyggnad av läger vid Trängslet för artilleriskjutskolan erfordras för nästa budgetår 3 500 000 kr. Härav avses 2 500 000 kr för förvärv av lägret, som tillhör Stora Kopparbergs Bergslags Aktiebolag. Beträffande det framtida utnyttjandet av lägret samt rörande de kompletteringar av lägret, som därvid kan visa sig erforderliga, pågår utredning genom fortifikationsförvaltningens försorg. Utredningen har givit vid handen, bland annat, att nybyggnad av matinträttning bör utgöra ett första led i utbyggnaden. För påbörjande av denna byggnad beräknas 1 000 000 kr bli erforderliga för nästa budgetår.

4. Utbildning å luftvärnsroboten Hawk kommer att anordnas, bland annat, vid Skånska luftvärnsskåren. Härför erfordras viss utbyggnad av skårens etablissement. I första hand erfordras nybyggnad av robothall till en uppskattad kostnad av 2 000 000 kr, varav 1 500 000 kr erfordras för budgetåret 1962/63 och ytterligare 500 000 kr för budgetåret 1963/64. Genom beslut den 29 september 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av denna byggnad.

5. Vid helikopterskolan i Boden erfordras för nästa budgetår medel för anordnande av expeditionslokaler, lektionssalar och omklädnadsrum genom tillbyggnad av en av skolan disponerad byggnad. Kostnaderna anges till 300 000 kr.

6—8. För förvaring, vård och reparation av de bandvagnar som under åren 1963—1970 skall tillföras vissa förband i Norrland erfordras nybyggnad av garage m. m. till en uppskattad totalkostnad av omkring 20 000 000 kr. I första hand erfordras nybyggnad av garage samt smörj- och tvätthall jämte yttre vårdanläggningar vid Norrbottens och Västerbottens regementen samt nybyggnad av garage vid Jämtlands fältjägarregemente. Kostnaderna för tillgodoseende av dessa behov beräknas till 1 500 000 kr vid ettvarvt av nämnda förband. För påbörjande av ifrågavarande byggnadsarbeten vid Norrbottens regemente kan disponeras sammanlagt 1 000 000 kr av medel som anvisats för tidigare budgetår. För tillgodoseende av resterande medelsbehov erfordras således $(1\,500\,000 - 1\,000\,000 =)$ 500 000 kr för nästa budgetår. För påbörjande av motsvarande byggnadsarbeten vid Västerbottens regemente kan disponeras tillhoppa 1 150 000 kr av medel som anvisats för tidigare budgetår. För tillgodoseende av resterande medelsbehov erfordras $(1\,500\,000 - 1\,150\,000 =)$ 350 000 kr för nästa budgetår. För nybyggnad av förenämnda garage vid Jämtlands fältjägarregemente erfordras 1 000 000 kr för nästa budgetår och 500 000 kr för budgetåret 1963/64.

9—11. Nya strids- och pansarbandvagnar för armén kommer att levereras under åren 1961—1970, varvid äldre stridsvagnar efter hand kommer att överföras till infanteriet och till Gotlands trupper. För förvaring, vård och reparation av samt för utbildning på nämnda materiel föreligger ett totalt byggnadsbehov, vars tillgodoseende uppskattas draga en kostnad av om-

kring 45 000 000 kr. I första hand erfordras nybyggnad av garage, smörj- och tvätthall, yttre vårdanläggningar och drivmedelsanläggning samt tillbyggnad av stridsvagnsverkstad vid Göta pansarlivgarde för en totalkostnad av 2 500 000 kr, nybyggnad av vård- och övningshall, yttre vårdanläggningar och stridsvagnsverkstad vid Södra skånska infanteriregementets förläggning vid Revingehed för en totalkostnad av 4 000 000 kr samt nybyggnad av smörj- och tvätthall, yttre vårdanläggningar och stridsvagnsgarage vid Gotlands infanteriregemente för en totalkostnad av 1 300 000 kr. För påbörjande av ifrågavarande byggnadsarbeten vid Göta pansarlivgarde kan disponeras tillhoppa 1 500 000 kr av medel som anvisats för tidigare budgetår. För tillgodoseende av resterande medelsbehov, $(2\,500\,000 - 1\,500\,000 =)$ 1 000 000 kr, bör under förevarande anslag beräknas 500 000 kr för nästa budgetår och 500 000 kr för budgetåret 1963/64. För utförande av förenämnda byggnadsarbeten vid Södra skånska infanteriregementet beräknas 1 700 000 kr bli erforderliga nästa budgetår och ytterligare 2 300 000 kr budgetåret 1963/64. För arbetena vid Gotlands infanteriregemente beräknas 800 000 kr bli erforderliga nästa budgetår och ytterligare 500 000 kr budgetåret 1963/64.

12. För slutförande av erforderliga byggnadsåtgärder för rationalisering av tygmaterielvårds- och tygmaterielreparationstjänsten inom Bodens garnison erfordras utbyggnad av smörj- och tvätthall samt yttre vårdanläggningar vid Bodens artilleriregemente. Medelsbehovet härför anges till 600 000 kr och bör helt tillgodoses budgetåret 1962/63.

13. Behovet av nybyggnad av tygverkstad vid Bohusläns regemente har tidigare anmälts i propositionen 1958: 110 (s. 528). Fortifikationsförvaltningen uppskattar medelsbehovet för ifrågavarande tygverkstad till 1 500 000 kr, vilket belopp erfordras för nästa budgetår.

14. Behovet av nybyggnad av matinrättnings- och mässbyggnad samt värmecentral vid Jämtlands fältjägarregemente har senast anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 13). De totala kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag har av fortifikationsförvaltningen uppskattats till 3 000 000 kr. För påbörjande av byggnaden kan enligt uppgifter som under hand lämnats från fortifikationsförvaltningen 1 500 000 kr disponeras av medel som anvisats för ändamålet för tidigare budgetår. Medelsbehovet för nästa budgetår anges till 600 000 kr.

15. Det totala medelsbehovet för anordnande av krigsförråd har av chefen för armén uppskattats till omkring 9 500 000 kr. För de mest angelägna byggnadsåtgärderna erfordras för budgetåret 1962/63 minst 3 000 000 kr.

16. Det totala medelsbehovet för byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen har av chefen för armén uppskattats till cirka 7 000 000 kr. För de mest angelägna byggnadsåtgärderna beräknas 1 200 000 kr bli erforderliga budgetåret 1962/63.

17. Omkring 30 förråd för utbildningsammunition uppfyller för närvarande icke författningsenliga säkerhetsbestämmelser. Totalkostnaden för nybyggnad av erforderliga förråd uppskattas till 4 500 000 kr. De för budgetåret 1962/63 äskade medlen avses för uppförande av 7 nya förråd. Genom beslut den 2 november 1961 har Kungl. Maj:t på framställning av fortifikationsförvaltningen medgivit, att ämbetsverket för uppförande av 15 förråd för utbildningsammunition, bland annat de 7 förråd som angivits i ämbetsverkets medelsäskanden för nästa budgetår, finge disponera tillhopa 2 250 000 kr av till Kungl. Maj:ts förfogande för innevarande budgetår stående medel under ifrågavarande anslag. I sin förenämnda framställning har fortifikationsförvaltningen föreslagit att de för nästa budgetår äskade medlen för förråd för utbildningsammunition måtte få avses för uppförande av de mest angelägna av övriga erforderliga dylika förråd.

18. För diverse smärre byggnadsåtgärder, häri inräknade byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och skyddsanordningar, vilka var för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kr, erfordras för nästa budgetår 1 000 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 21 300 000 kr. Medlen torde få användas för fullföljande av arbetena med läger m. m. vid Prästtomta skjutfält samt för utbyggnad av krigsskolan vid Karlberg. Vidare torde medlen få utnyttjas för förvärv av läger vid Trängslet för artilleriskjutskolan samt för bestridande av kostnaderna för förråd för utbildningsammunition som uppföres enligt Kungl. Maj:ts beslut den 2 november 1961. Beträffande övriga av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ämbetsverket inkommit med närmare utredning rörande de olika arbetena, besluta om vilka av dessa som bör komma till utförande. Medlen under anslaget bör även få tagas i anspråk för fortsättande av byggnadsarbeten som påbörjats under tidigare budgetår samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kr. Jag förutsätter, att medel under förevarande anslag får utnyttjas för nybyggnad av en kasernbyggnad jämte bastu vid Skånska luftvärnsskåren. Kostnaderna för denna byggnad har uppskattats till 1 600 000 kr. Genom beslut den 24 november 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av ifrågavarande byggnad.

I skrivelse den 9 december 1961 har anmälts behov av en skolbyggnad för artilleriets kadett- och aspirantskola vid Smålands artilleriregemente. Kostnaderna härför uppskattas till 460 000 kr. Dessa kostnader torde därest Kungl. Maj:t prövar behov föreligga av den föreslagna nybyggnaden få bestridas från förevarande anslag. Medel under förevarande anslag bör

vidare enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få utnyttjas för nyuppförande av en år 1961 nedbrunnen matsalsbyggnad vid Livregementets grenadjärer.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 21 300 000 kr.

[201] Byggnadsarbeten för marinen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 4 300 000	2 4 390 795	3 2 987 329
1961/62	4 600 000		
1962/63 (förslag)	5 000 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m.m., Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, Anordnande av vissa förråd och garage, Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och Vissa byggnadsarbeten för marinen.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 6 000 000 kr, innebärande en ökning med 1 400 000 kr. Anslaget avses för följande byggnadsföretag.

	Kostnad
1. Byggnader för radarteknisk utbildning vid Göteborgs kustartilleriförsvar	1 050 000
2. Radar- och teleskola vid Berga	1 300 000
3. Mässlokaler för underofficerare och underbefäl vid Berga	1 000 000
4. Anordnande av ubåtsbas vid Vitså	800 000
5. Vattenreservoar vid Vitså	225 000
6. Modernisering av byggnadsbeståndet vid Vaxholms kustartilleriregemente	600 000
7. Förrådsbyggnad för intendenturmateriel vid marinkommando Syd	150 000
8. Tillbyggnad av garage vid Norrlands kustartilleriförsvar	250 000
9. Diverse smärre byggnadsföretag	625 000
	Summa kr 6 000 000

Motiv

Som komplettering till de i fortifikationsförvaltningens petitaskrivelse lämnade motiveringarna har under hand ytterligare uppgifter infordrats från fortifikationsförvaltningen. Med anledning härav har till försvarsdepartementet ingivits en inom fortifikationsförvaltningen upprättad promemoria i ämnet. Redogörelsen i det följande bygger i vad avser punkterna 3 och 4 huvudsakligen på innehållet i promemorian.

1. Behovet av byggnader för radarteknisk utbildning vid Göteborgs kust-

artilleriförsvar har senast anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 17). Kostnaderna för ifrågavarande byggnader anges numera till 2 050 000 kr. För ändamålet har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 1 000 000 kr. För budgetåret 1962/63 erfordras sålunda (2 050 000 — 1 000 000 =) 1 050 000 kr. Genom beslut den 10 februari 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av ifrågavarande byggnader.

2. Byggnadsbehovet för radar- och teleskola vid Berga har anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 16). Kostnaderna för ifrågavarande byggnader, som tidigare preliminärt uppskattats till 1 500 000 kr, anses numera sedan programhandlingar rörande skolan uppgjorts och godkänts av chefen för marinen uppgå till 2 500 000 kr. För budgetåret 1962/63 erfordras för påbörjande av byggnadsarbetena ett belopp av 1 300 000 kr.

3. Byggnadsbehovet för mässlokaler för underofficerare och underbefäl vid Berga har senast anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 16). Kostnaderna för erforderliga ny- och ombyggnadsarbeten uppskattades därvid till 800 000 kr. Byggnadsbehovet avsågs enligt då föreliggande förslag skola tillgodoses genom uppförande av en ny underofficersmäss samt inredning av lokaler för underbefälsmäss i en befintlig kasernbyggnad. Chefen för marinen har sedermera meddelat att den kasernbyggnad, som ifrågasatts bära inredas till underbefälsmäss, under överskådlig tid alltjämt erfordrades för förläggning och att med hänsyn härtill mässfrågan för underofficerare och underbefäl borde lösas genom uppförande av ny byggnad för ändamålet. Matsalarnas storlek borde dimensioneras för att medge middagsutspisning samtidigt för all personal inom respektive personalkategori, d. v. s. för 125 underofficerare och 175 underbefäl. Fortifikationsförvaltningen har upprättat förslag till nybyggnad, inrymmande mässlokaler för underofficerare och underbefäl. Kostnaderna har uppskattats till 1 500 000 kr, varav 1 000 000 kr erfordras för nästa budgetår. De lokaler som för närvarande utnyttjas för underofficers- och underbefälsmäss erfordras för utökning av officersmässen och av matsal och marketenteri för meniga. Kostnaderna för erforderliga omändringsarbeten bör bestridas av underhållsmedel.

4. Byggnadsbehovet för ubåtsbas vid Vitså har anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 17). Enligt ett för basens utbyggande uppgjort byggnadsprogram uppskattades totalkostnaden för basen till 9 000 000 kr, varav 3 350 000 kr för förläggningsbyggnader m. m., 2 500 000 kr för anläggning av 4 pirar m. m., 1 975 000 kr för utvändiga arbeten m. m. och 1 175 000 kr för administrationskostnader. För anläggning av en pir samt vissa anordningar i anslutning härtill äskades för budgetåret 1961/62 ett belopp av 900 000 kr. Fortifikationsförvaltningen har numera upprättat ett av chefen för marinen godkänt förslag till hamnanläggning för basen. Enligt detta förslag avses för budgetåren 1961–1963 följande arbeten komma till utförande:

	Kostnad
Vägbro över Vitsån jämte tillfartsvägar	280 000
Muddringsarbeten	150 000
Vattenledning	50 000
Fem dykdalber	385 000
Landbryggor	120 000
Pontonpir	425 000
Diverse arbeten	40 000
	Summa kr 1 450 000

För påbörjande av dessa arbeten anses kunna disponeras 650 000 kr av medel som anvisats under anslaget för budgetåret 1961/62 medan kvarstående medelsbehov, 800 000 kr, bör tillgodoses genom medelsanvisning för budgetåret 1962/63.

Beträffande frågan om förläggningsbyggnader m. m. för basen har chefen för marinen i skrivelse den 19 oktober 1961 till fortifikationsförvaltningen anfört följande.

De rustade ubåtarnas förläggnings- och baseringsfråga vore för närvarande löst genom befintligheten av det nu ålderstigna depåfartyget Patricia, vilket måste utrangeras inom de närmaste åren. Att därefter lösa baseringsfrågan genom ett nybyggt depåfartyg av Patricias kapacitet hade bedömts icke realiserbart främst av ekonomiska skäl (nybyggnadskostnad av storleksordning 20 miljoner kr.). Patricia utnyttjades även som målfartyg för ubåtars och andra fartygs torpedskjutningar. Som ersättning för Patricia i fråga om denna uppgift undersöktes en kombination av ett nybyggt mindre depåfartyg och landanläggningar. Även denna lösning bedömdes dock bli alltför dyrbar och svår att realisera. Slutligen hade beslutats att såsom ersättning för Patricia en fredsbas för ubåtar skulle anläggas såsom landbas vid Vitså. Denna bas skulle även betjäna depåförlagda, avrustade ubåtar. De hittills utförda kalkylerna beträffande den nya fredsbasen i land hade dock visat att denna väg för lösande av ubåtarnas baseringsfråga skulle ställa stora krav på marinens andel av kapitalbudgeten. Härtill komme att målfartygsfrågan fortfarande förbleve olöst. Med hänsyn härtill hade frågan ånyo väckts rörande någon form av ersättning för Patricia med ett billigt depåfartyg kombinerat med en reducerad landbas. Som tidigare nämnts bedömes av ekonomiska skäl ett nybyggt fartyg av Patricias kapacitet ligga helt utom ramen för marinens möjligheter. Anskaffning av ett färdigbyggt fartyg till »surpluspris» kunde däremot kanske vara tänkbar. Med anledning härav hade chefen för marinen beslutat en undersökning för att utröna vilka möjligheter som funnes att utomlands anskaffa ett sådant fartyg. Därest ett dylikt fartyg kunde anskaffas, vilket i dagens läge vore synnerligen osäkert, komme behovet av husbyggnader i den planerade landbasen att minska. Den planerade hamnanläggningen berördes däremot icke av anskaffningen, dels med hänsyn till behovet av speciella förtöjningsarrangemang för förläggning och underhåll av vissa ubåtstyper, dels mot bakgrunden av erforderliga förtöjningsanordningar för depåförlagda ubåtar. Med anledning av ovanstående hemställde chefen för marinen om fortifikationsförvaltningens medverkan till att den planerade hamnanläggningen snarast igångsattes. Så snart full klarhet skapats i depåfartygs-

frågan avsåge chefen för marinen återkomma i fråga om ubåtsbasens husbyggnader.

I anslutning härtill anmäler fortifikationsförvaltningen att i avvaktan på besked från chefen för marinen projekteringsarbetet beträffande husbyggnader för basen vilar.

5. Nybyggnad av vattenreservoar vid Vitså erfordras för att behovet av färskvatten för marinens anläggningar vid Märsgarn och för kustflottans till Hårsfjärdsområdet förlagda fartyg skall kunna tillfredsställande tillgodoses. Färskvatten levereras från marinens vattenverk i Västerhaninge till en befintlig reservoar i Vitså, vilken emellertid numera är otillräcklig.

6. För utförande av vissa kompletteringsarbeten av investeringsnatur i samband med planerad modernisering av byggnadsbeståndet vid Vaxholms kustartilleriregemente erfordras för nästa budgetår 600 000 kr.

7. Ny förrådsbyggnad för intendenturmateriel vid marinkommando Syd erfordras enär den byggnad å Stumholmen, i vilken intendenturmaterielen för närvarande är inrymd, är otillfredsställande ur brandsäkerhetssynpunkt, vartill kommer att Stumholmen icke är lämplig plats för förvaring av större materielmängder.

8. För Norrlands kustartilleriförsvar erfordras tillbyggnad av ett inom Härnösands kustartillerikårs kasernområde befintligt garage. Byggnadsbehovet uppgår till sammanlagt 15 byggnadsfack. Första byggnadsetappen, omfattande 10 byggnadsfack, beräknas draga en kostnad av 250 000 kr.

9. För diverse smärre byggnadsföretag, häri inräknade byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och skyddsanordningar, vilka var för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kr, erfordras för nästa budgetår 625 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 kr. Medlen torde få utnyttjas för uppförande av byggnader för radarteknisk utbildning vid Göteborgs kustartilleriförsvar, för radar- och teleskola vid Berga örlogsskolor och för utbyggnad av hamnanläggning för ubåtsbas vid Vitså enligt det av fortifikationsförvaltningen nu framlagda förslaget. Denna hamnanläggning synes böra komma till utförande oberoende av hur förlägningsfrågan för den vid ubåtsbasen tjänstgörande personalen slutligt ordnas. Beträffande övriga av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ämbetsverket inkommit med närmare utredning rörande de olika arbetena, besluta om vilka av dessa som bör komma till utförande. Medel under anslaget bör även få tagas i anspråk för fortsättande av byggnadsarbeten som påbörjats under tidigare budgetår samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kr. Jag förutsätter, att medel under ifrågavarande anslag får ut-

nyttjas för uppförande av en expeditions- och förrådsbyggnad m. m. vid torpedbåtsbasen å Gålö. Kostnaderna för denna byggnad har uppskattats till 850 000 kr. Genom beslut den 29 december 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering av ifrågavarande byggnad.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

[202] Byggnadsarbeten för flygvapnet

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	¹ 12 400 000	² 9 305 282	³ 11 752 115
1961/62	7 000 000		
1962/63 (förslag)	6 500 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 10 000 000 kr, vilket innebär en ökning med 3 000 000 kr. Anslaget avses för i det följande angivna byggnadsföretag.

	Kostnad
1. Nybyggnad av hangar vid Västmanlands flygflottilj	4 000 000
2. Hangarverkstäder vid Östgöta och Kalmar flygflottiljer	600 000
3. Nybyggnad av trafikledartorn vid Göta, Upplands och Södertörns flygflottiljer samt vid flygförvaltningens robotförsöksplats i Norrland	1 450 000
4. Ombyggnad av bilverkstad och anordnande av tillsynsverkstad för flygplan vid Östgöta flygflottilj	300 000
5. Om- och tillbyggnad av flygtjänstbyggnad vid Upplands flygflottilj	150 000
6. Om- och tillbyggnad av flygverkstad, nybyggnad av varmgarage och utbyggnad av sjukhus vid Norrbottens flygbaskår	750 000
7. Nybyggnad av garage och två skyddsbunkrar vid robotförsöksplatsen i Norrland	330 000
8. Om- och nybyggnad av skjutbanor vid Skaraborgs och Bråvalla flygflottiljer samt vid Norrbottens flygbaskår	420 000
9. Spänningsomläggningar	400 000
10. Vägarbeten	300 000
11. Diverse smärre byggnadsföretag	1 300 000
	Summa kr 10 000 000

Motiv

1. Nybyggnad av en hangar vid Västmanlands flygflottilj erfordras för genomförande av i proposition 1961: 110, p. 4, föreslagna och av riksdagen godkända organisationsändringar beträffande flygvapnet. Hangaren är avsedd för jetdelen av flygledningens flygavdelning. Chefen för flygvapnet har framhållit angelägenheten av att hangaren snarast kommer till utförande med hänsyn till planerad civil bebyggelse i närheten av Barkarby flygfält, där flygledningens flygavdelning för närvarande är förlagd. Byggnadskostnaderna för den nya hangaren uppskattas till 4 000 000 kr eller (skr. ^{21/12} 1961) 3 000 000 kr. Byggnadstiden beräknas till cirka 1 år.

2. Hangarverkstäderna vid flertalet flottiljer är numera otillräckliga till följd av flygmaterielens utveckling. Personalutrymmena i anslutning till verkstäderna är av låg standard och fyller icke de krav som uppställts i arbetarskyddslagstiftningen. Hittills har byggnadsåtgärder vidtagits vid tre flottiljer. Ehuru utökning och modernisering av hangarverkstäderna vid samtliga återstående flottiljer skulle behöva genomföras föreslår fortifikationsförvaltningen med hänsyn till den begränsade medelsramen att för nästa budgetår anvisas medel endast för ombyggnad av verkstäderna vid Östgöta och Kalmar flygflottiljer.

3. Behovet av om- och nybyggnad av trafikledartorn vid samtliga flygflottiljer i samband med pågående anskaffning av övervaknings- och precisionslandningsradar har anmälts i 1961 års statsverksproposition (bil. 26, s. 19). För innevarande budgetår har medel ställts till förfogande för nybyggnad av dylika torn vid tre flottiljer. För nästa budgetår erfordras medel för nybyggnad av trafikledartorn vid Göta, Upplands och Södertörns flygflottiljer samt vid robotförsöksplatsen i Norrland.

4—5. De föreslagna om- och tillbyggnadsåtgärderna vid Östgöta och Upplands flygflottiljer erfordras huvudsakligen för att tillgodose personalens krav på utrymmen, sanitära anordningar m. m.

6. Om- och tillbyggnaden av flygverkstaden vid Norrbottens flygbaskår erfordras för att tillgodose ökade utrymmesbehov samt för att åstadkomma en rationalisering av verkstads- och förrådstjänsten. Utbyggnaden av sjukhuset erfordras för att öka utrymmet för sjukvisitationslokaler och tandläkarmottagning.

7. Vid robotförsöksplatsen i Norrland erfordras dels ett varmgarage för den till cirka 15 fordon uppgående fordonsparken, dels två skyddsbunkrar för den personal och materiel, som måste finnas i omedelbar närhet av robotens startbana.

8. Ombyggnad av skjutbanorna vid Skaraborgs flygflottilj och Norrbottens flygbaskår beräknas draga en kostnad av tillhoppa 270 000 kr. Nyanläggning av korthållsbanan vid Bråvalla flygflottilj har beräknats till 250 000 kr. Fortifikationsförvaltningen förutsätter, att 100 000 kr för på-

börjande av anläggningar kan disponeras av medel som anvisats för innevarande budgetår. För nästa budgetår erfordras 150 000 kr för slutförande av anläggningen. Åtgärderna utgör ett led i en av chefen för flygvapnet planerad utbyggnad av anordningar för markstridsutbildningen vid flygvapnet.

9. Flygflottiljerna har sedan ledningsnäten vid flottiljerna planerades tillförts omfattande elutrustning vid verkstäderna samt ett stort antal radio- och radaranläggningar. En ytterligare ökning kan förutses under de närmaste åren. Med anledning härav måste flottiljernas eldistributionsnät förstärkas. För de mest angelägna åtgärderna av investeringsnatur erfordras för nästa budgetår 400 000 kr.

10. För nyanläggning av vägar inom flottiljområden samt för anläggning av vägar och uppställningsplatser vid robotförsöksplatsen i Norrland erfordras cirka 2 500 000 kr. För de mest angelägna arbetena erfordras 300 000 kr för nästa budgetår.

11. För diverse smärre byggnadsföretag, inklusive byggnadstekniska brandskyddsåtgärder och skyddsanordningar, vilka var för sig beräknas draga en kostnad av högst 100 000 kr, erfordras för nästa budgetår 1 300 000 kr.

Departementschefen

Med skrivelse den 9 december 1961 har fortifikationsförvaltningen, efter framställning från chefen för flygvapnet, framlagt förslag till om- och tillbyggnad av en finmekanisk verkstad vid centrala flygverkstaden i Malmslätt. Kostnaderna härför uppskattas preliminärt till högst 1 000 000 kr. Jag förutsätter, att det skall få ankommna på Kungl. Maj:t att sedan tillförlitlig kostnadsberäkning upprättats taga ställning till frågan om byggnadsföretaget bör komma till utförande. I detta sammanhang föreslår jag, att 500 000 kr beräknas under förevarande anslag för nästa budgetår för täckande av kostnader för byggnadsföretaget. Med hänsyn härtill och till vad jag i den inledande översikten anfört rörande uppförandet av en hangar vid Västmanlands flygflottilj (F 1) föreslår jag, att under förevarande anslagsrubrik för nästa budgetår anvisas 6 500 000 kr. Jag förutsätter härvid beträffande övriga av fortifikationsförvaltningen föreslagna byggnadsarbeten att det får ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ämbetsverket inkommit med närmare utredning rörande de olika arbetena, besluta om vilka av dessa som bör komma till utförande. Medlen under anslaget bör även få tagas i anspråk för fortsättande av byggnadsarbeten som påbörjats under tidigare budgetår samt för utförande av andra byggnadsföretag, vilka beräknas draga en kostnad av högst 300 000 kr.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 6 500 000 kr.

[203] Flygfältsarbeten m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	¹ 32 000 000	² 23 060 790	³ 31 058 002
1961/62	29 000 000		
1962/63 (förslag)	24 500 000		

¹ Avser anslagen Vissa flygfältsarbeten m.m. och Anläggningar för el- och teleutrustning.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Till grund för utbyggnaden av flygfälten ligger en av flygförvaltningen år 1958 utarbetad plan, benämnd »Plan för utbyggnad av flygbaser (PUF 1958)». Kostnaderna för planen har beräknats till omkring 235 000 000 kr enligt prisläget den 1 april 1958. Härefter har inräknats såväl kostnader för erforderliga markförvärv som kostnader för anläggningar för el- och teleutrustning. Planen har upprättats med tanke på att kunna genomföras under en tidsperiod av fem år, vilket skulle innebära ett årligt medelsbehov av minst 47 000 000 kr för såväl flygfältsarbeten som markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning.

Vid anmälan av den av flygförvaltningen framlagda planen i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 22—23) uttalade departementschefen, att han i likhet med flygförvaltningen ansåg en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna nödvändig för att flygmaterielen skulle kunna rätt utnyttjas, men att han icke var beredd att taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt.

1959—1961 års riksdagar har för budgetåren 1959—1962 anvisat tillhoppa 95 000 000 kr för flygfältsarbeten samt för anläggningar för el- och teleutrustning.

Beträffande behovet av medel under ifrågavarande anslag anför flygförvaltningen bland annat följande.

Inom ramen för den löpande flygbasplanen återstår från och med budgetåret 1962/63 flygfältsarbeten m. m. för ett sammanlagt byggnadsvärde av 159 000 000 kr beräknat efter prisnivån den 1 juli 1961. Härefter har inräknats såväl egentliga flygfältsarbeten som härför erforderliga markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning. För närvarande pågår inom flygledningen viss överarbetning och revidering av flygbasplanen som innebär såväl komplettering av baserna beträffande olika detaljer som också viss nedskärning i fråga om standarden som vunna erfarenheter givit möjlighet till i ett par fall. Den sålunda reviderade flygbasplanen torde kunna framläggas i sin helhet först vid medelsäskandena för budgetåret 1963/64. I enlighet med den löpande flygbasplanen har flygförvaltningen varje budgetår äskat medel till ett belopp av cirka 50 000 000 kr. Den begränsning i anslagstilldelningen som tillämpats beträffande flygfältsarbeten under de tre senaste budgetåren har inneburit en avsevärt långsammare takt vid utbyggnaden av flygvapnets baser än som ursprungligen avsågs. Med en i förhållande till de senaste budgetåren oförändrad medelstilldelning skulle

den nu löpande planen kunna genomföras på cirka 6 år räknat från den 1 juli 1962. En förutsättning härför är dock att den nu pågående revideringen av flygbasplanen ej medför väsentlig ökning av planens totala omfattning. Vid bedömning av den lämpliga fördelningen mellan försvarsgrenarna av investeringsmedlen inom ramen för försvarets kapitalbudget för budgetåret 1962/63 har överbefälhavaren funnit ett mot de senaste årens anslagstilldelning svarande medelsbelopp vara acceptabelt och realistiskt för flygfältsarbeten under året. Med anledning härav har flygförvaltningen för budgetåret 1962/63 sänkt sina äskanden trots att detta innebär ett avsevärt senareläggande av angelägna arbeten inom ramen för löpande byggnadsplaner med ty åtföljande verkningar på beredskap, operationsfrihet och flygsäkerhet.

Yrkande

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 27 500 000 kr, vilket innebär en minskning med 1 500 000 kr. Vidare hemställer ämbetsverket, att flygfältsarbeten får igångsättas för en kostnad av 8 100 000 kr utöver anvisade medel.

Anslaget avses för i det följande angivna flygfältsarbeten m. m. Uppdelning i olika objekt har gjorts på grundval av en inom flygförvaltningen upprättad särskild promemoria.

	Kostnad
1. Fortsättande av tidigare påbörjade flygfältsarbeten	9 850 000
2. Påbörjande av nya flygbaser	3 400 000
3. Banförlängningar på flottilflygplatser	800 000
4. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	3 800 000
5. Lagringsanläggningar för drivmedel och bindemedel	1 000 000
6. Kommandocentraler	1 650 000
7. Reservstartstråk på allmänna vägar	900 000
8. Reservvägbaser	800 000
9. Maskeringsarbeten	300 000
10. Baracker på krigsflygfält	100 000
11. Beredskapsanläggningar	400 000
12. Anläggningar för flygfältsbelysning	1 230 000
13. Anläggningar för elkraft	1 130 000
14. Anläggningar för kabelnät (högtalare)	840 000
15. Anläggningar för radio och radar	850 000
16. Anläggningar för luftbevakningen	450 000
Summa kr 27 500 000	

Motiv

1. I byggnadsplanerna för nästa budgetår ingår fortsatta arbeten på fem påbörjade flygfält, för vilka medel under tidigare budgetår anvisats. Arbetena på dessa fält avser rull- och taxibanor, klargörings- och uppställnings-

platser samt flygplanvägar. Totalkostnaden för dessa fält beräknas uppgå till 20 000 000 kr. Till och med innevarande budgetår har 6 750 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras (20 000 000 — 6 750 000 =) 13 250 000 kr, varav 9 850 000 kr för nästa budgetår.

2. I planerna för nästa budgetår ingår påbörjande av ytterligare två flygbaser med rull- och taxibanor, klargörings- och uppställningsplatser samt flygplanvägar. Totalkostnaden för dessa fält anges till 8 100 000 kr, varav 3 400 000 kr erfordras för nästa budgetår.

3. Med hänsyn till flygsäkerheten erfordras förlängning av rullbanor vid Jämtlands och Upplands flygflottiljer. För arbetena vid Upplands flygflottilj har 700 000 kr tidigare anvisats. Medelsbehovet för ifrågavarande arbeten uppgår för nästa budgetår till 400 000 kr vid vardera flygflottiljen.

4. Medel erfordras för kompletteringsarbeten vid vissa baser för att göra dessa fullt krigsanvändbara. Arbetena, som omfattar klargörings- och uppställningsplatser samt flygplans- och fordonsvägar, föreslås komma till utförande vid Västmanlands, Jämtlands, Skaraborgs, Södermanlands, Kalmar, Bråvalla, Upplands och Blekinge flygflottiljer, Hallands flygkår och krigsflygskolan samt vid fyra krigsflygfält. Totalkostnaderna för dessa arbeten uppskattas till 3 800 000 kr.

5. Medel erfordras för anläggande av lagringsanläggningar för drivmedel vid vissa flygbaser samt för utförande av lagringsbehållare för bindemedel, som är avsett att användas för att reparera skador som kan uppstå på banornas beläggningar vid fientligt anfall. Kostnaderna för ifrågavarande arbeten för nästa budgetår uppgår till 1 000 000 kr.

6. För trafikledning under krigstid erfordras anordnande av skyddade kommandocentraler. För påbörjande av arbeten med ifrågavarande centraler kan disponeras tillhoppa 1 450 000 kr av medel som under förevarande anslag anvisats för tidigare budgetår. För fortsatt utbyggnad av kommandocentraler beräknas för nästa budgetår 1 650 000 kr. I skrivelse den 30 november 1961 har flygförvaltningen anmält, bland annat, att inom flygledningen företagits viss utredning av kommandocentralernas utformning, utrustning och lokalisering. I samband härmed har genom fortifikationsförvaltningens försorg utförts visst konstruktionsarbete. Härvid har framkommit att kommandocentralerna, som tidigare avsetts få ett relativt enkelt utförande, måste givas en skyddsnivå, som svarar mot där verksam svårersättlig personal och inrymd dyrbar utrustning. Av dessa skäl har anläggningarna utformats som helt underjordiska betongskyddsrum eller, där så visat sig möjligt, inrymts i befintliga bergrum. Härigenom kommer anläggningarna närmast att utgöra ett slags befästningsanläggningar, för vilkas utförande medel borde anvisas genom anslag under befästningars delfond. Genom den utformning centralerna erhållit har även kostnaderna för varje anläggning ökat avsevärt. Kostnaderna för en första utbyggnad av kommandocentraler beräknas uppgå till 3 100 000 kr. Genom beslut den 15 december

1961 har Kungl. Maj:t på framställning av flygförvaltningen i förenämnda skrivelse den 30 november 1961 medgivit, att utbyggnad av kommandocentraler vid flygvapnets baser finge påbörjas för en sammanlagd kostnad av 3 000 000 kr, ävensom att för ändamålet finge förskottsvis disponeras ett belopp av 1 450 000 kr av medel under förevarande anslag.

7. För att möjliggöra omgruppering av flygplan som blir kvar på marken när befintlig rullbana på ett flygfält vid fientligt anfall blir förstörd erfordras tillgång till reservstartstråk i anslutning till flygbaser. Reservstartstråket bör om möjligt anordnas genom utnyttjande av det befintliga vägnätet. Kostnaderna för anläggande av dylika stråk beräknas för nästa budgetår uppgå till 900 000 kr.

8. Medel erfordras för anläggande av reservvägbaser i anslutning till befintliga flygbaser. Reservvägbaserna är avsedda att användas när de ordinarie baserna av olika anledningar blivit förstörda. Kostnaderna för anläggning av dylika reservvägbaser, vilka avses utföras med utnyttjande av allmänna vägar, beräknas för nästa budgetår uppgå till 800 000 kr.

9. För utförande av maskeringsarbeten vid flygbaserna, omfattande bland annat nedmörkning av betongbeläggningar, uppsättande av bågar för maskeringsskylt över uppställningsplatser, uthuggningar m. m. erfordras för nästa budgetår 300 000 kr.

10. För utbyggnad av baracker vid krigsflygfält som är så belägna att befintlig bebyggelse icke kan utnyttjas för oundgängligen erforderliga inomhuslokaler erfordras för nästa budgetår 100 000 kr.

11. För planläggning av flygfältsarbeten som beräknas komma till utförande vid krig eller beredskapstillstånd samt till utförande av smärre kompletteringsarbeten på baserna som kan utföras av förbanden erfordras för nästa budgetår 400 000 kr.

12. För införande av ett nytt optiskt inflygningssystem vid flottiljerna samt för kompletteringar av befintliga anläggningar för ban- och inflygningsljus erfordras för nästa budgetår 1 230 000 kr.

13. För förstärkning av elkraftförsörjningen vid vissa krigsflygfält och uppställningsområden erfordras för nästa budgetår arbeten för en kostnad av 1 130 000 kr.

14. För vidgning och komplettering av kabelnäten för signal- och högtalaranläggningarna vid flygfälten samt för speciella anordningar för berg-hangarer erfordras för nästa budgetår 840 000 kr.

15. Med hänsyn till den för flygverksamheten erforderliga säkerhetsorganisationen erfordras ytterligare utbyggnad av markbaserad radio och radar. För skydd av denna materiel erfordras smärre hyddor och skyddsrum, fundament till master samt kabelarbeten. Kostnaderna härför beräknas för nästa budgetår till 850 000 kr.

16. Medlen erfordras för anordningar för teleinstallationer för luftbevakningen såsom resning av radiomaster, hyddor, fundament etc.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 24 500 000 kr. Anslaget bör få utnyttjas för fortsatta arbeten på fem flygfält, påbörjande av två nya fält, banförlängning vid två flottiljflygplatser och kompletteringsarbeten på befintliga flygplatser, ävensom för utförande av övriga av flygförvaltningen föreslagna arbeten, dock med undantag för arbetena med anordnande av skyddade kommandocentraler. Till frågan om medelsanvisning för ifrågavarande kommandocentraler avser jag att återkomma i det följande vid anmälan av investeringsanslaget Övriga befästningsarbeten. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av mig angivna omfattningen;
- b) till *Flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 24 500 000 kr.

[204] **Markförvärv för övningsfält m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 8 000 000	² 10 484 819	³ 15 230 793
1961/62	8 800 000		
1962/63 (beräknat belopp) ...	9 400 000		

¹ Avser anslagen Markförvärv för armén, Markförvärv för marinen och Markförvärv för flygvapnet.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Fortifikationsförvaltningen och *flygförvaltningen* hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att sammanlagt 11 400 000 kr anvisas för vissa närmare angivna markförvärv för försvarsändamål. Ytterligare utredningar är emellertid erforderliga innan slutlig ställning kan tagas till vissa av dessa markförvärv. Det är min avsikt att senare föreslå proposition med anledning av dessa äskanden. Jag räknar emellertid preliminärt med att markförvärv för en sammanlagd kostnad av 10 900 000 kr måste genomföras. Av förenämnda belopp belöper 9 400 000 kr på kasernbyggnaders delfond och 1 500 000 kr på befästningars delfond. Jag föreslår, att för ändamålet beräknas särskilda investeringsanslag på dessa belopp.

Frågan om beräkning av anslag för markförvärv för befästningar upp-tager jag nedan under befästningars delfond. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 9 400 000 kr.

Befästningars delfond

[205] Berghangarer

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	100 000	1 303 561	3 526 204
1961/62	—		
1962/63 (förslag)	1 500 000		

Anslaget, som funnits uppfört i riksstaten senast budgetåret 1960/61, avses för anordnande av berghangarer för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 1 500 000 kr.

Anslagsmedlen föreslås skola utnyttjas för utförande av vissa kompletteringsarbeten vid fyra tidigare färdigställda berghangarer. Ökade krav på säkerhetsanordningar och användningen av reabensin medför krav på kompletteringar främst med avseende på installations- och säkerhetsanordningarna i hangarerna. Kostnaderna uppskattas preliminärt till 4 000 000 kr per anläggning. För projektering och påbörjande av arbetena erfordras för nästa budgetår 1 500 000 kr. Medel för berghangarernas drivmedelsanläggningar har tidigare redovisats under anslagsrubriken Anordnande av vissa drivmedelsförråd. Anordningarna för själva förrådsdelen samt för tillgodoseende av de ökade kraven på inre säkerhet hänger emellertid så intimt samman att de bör redovisas under förevarande anslag.

Fortifikationsförvaltningen anmäler, att beträffande en ännu icke färdigställd berghangar pågår vissa utredningar. Ämbetsverket är därför icke berett att framlägga slutligt förslag beträffande denna anläggning förrän ifrågavarande utredningar slutförts.

Departementschefen

Jag tillstyrker, att medel för utförande av de av fortifikationsförvaltningen föreslagna kompletteringsarbetena anvisas under förevarande anslag, och föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kr. Medlen torde få utnyttjas för projektering av ifrågavarande kompletteringsarbeten. Det torde därefter få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan utförliga kostnadsberäkningar företetts, meddela beslut om arbetenas igångsättande. I den mån de för den ännu icke färdigställda berghangaren anvisade medlen icke erfordras för denna anläggning bör medlen enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få tagas i anspråk för utförande av förenämnda kompletteringsarbeten.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Berghangarer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

[206] Anordnande av vissa drivmedelsförråd

	[Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	7 480 000	2 032 769	12 261 143
1961/62	2 000 000		
1962/63 (förslag)	6 400 000		

Anslaget avses för anordnande av drivmedelsanläggningar samt för kompletteringar av vissa äldre anläggningar m. m.

Anordnande av vissa drivmedelsförråd i bergtrum

I sitt utlåtande 1961: 43 har statsutskottet under punkten 9:o) Anordnande av vissa drivmedelsförråd erinrat om att riksdagens år 1960 församlade revisorer i sin berättelse konstaterat, att den av fortifikationsförvaltningen tillämpade metoden för utförande av drivmedelsanläggningar medfört, att ett flertal av de av ämbetsverket utförda drivmedelsanläggningarna visat sig otäta och till följd därav stått outnyttjade under ett flertal år. I anslutning härtill uttalade utskottet bland annat att utskottet i likhet med revisorerna förutsatte, att innan ytterligare medel investerades i ifrågavarande anläggningar lämpligheten av den påtalade byggnadsmetoden bleve föremål för ingående undersökning av utomstående expertis.

I skrivelse den 7 juni 1961 har fortifikationsförvaltningen redovisat resultatet av en genom ämbetsverkets försorg verkställd expertundersökning angående anordnande av vissa drivmedelsförråd. Ämbetsverket redovisar därvid till en början verkställd expertutredning och yttrande över denna.

Fortifikationsförvaltningen har anlitat professorn vid tekniska högskolan i Stockholm S. K. E. Odqvist för närmare utredning av vissa frågor rörande ifrågavarande drivmedelsförråd. Det av Odqvist avgivna yttrandet innebär i huvudsak att Odqvist icke anser den av fortifikationsförvaltningen tillämpade byggnadsmetoden praktiskt användbar för avsett ändamål samt att av ämbetsverket utförda men ännu ej ianspråktaga cisterner av denna typ enligt hans åsikt ej kan beräknas bli effektivt täta med nu tillämpade metoder. Odqvist föreslår i stället att vid den i revisorernas berättelse särskilt berörda större anläggningen ombyggnad till fristående cisterner kommer till stånd.

Fortifikationsförvaltningen har inhämtat yttrande från sprängämnesinspektionen över Odqvists utredning, vilket yttrande innebär i stort att inspektionen avstyrker fortsatt byggande av cisternanläggningar enligt ifrågavarande system med hittills av fortifikationsförvaltningen tillämpad konstruktiv utformning. Inspektionen har dock intet att erinra mot att, under förutsättning att vissa skyddsåtgärder vidtagas, ifrågavarande större anläggning utnyttjas för lagring av samtliga slag av petroleumprodukter med undantag av sådana, som är att hänföra till klass I.

I anslutning till förenämnda yttranden uttalar fortifikationsförvaltningen, att den av ämbetsverket tillämpade byggnadsmetoden med tillfredsställande resultat använts såväl av ämbetsverket som av överstyrelsen (riksnämnden) för ekonomisk försvarsberedskap. Ämbetsverket kan för

den skall icke vidgå att metoden — i allt fall icke efter vissa tekniska modifikationer i fråga om utförande, grundade på de erfarenheter som numera vunnits — skulle vara tekniskt oanvändbar. Med hänsyn till de skärpta säkerhetskraven, tillkomsten av mera explosiva bränslen samt numera föreliggande forskningsresultat rörande kärnvapnens verkningar har fortifikationsförvaltningen emellertid funnit försiktigheten bjuda att icke föreslå metodens tillämpning vid något av de anläggningsobjekt, som är under projektering.

I skrivelse samma den 7 juni 1961 har fortifikationsförvaltningen anmält, att utredning för närvarande pågår gemensamt med chefen för försvarsstaben, överstyrelsen (riksnämnden) för ekonomisk försvarsberedskap och försvarsgrensledningarna rörande det fortsatta utnyttjandet av förenämnda större drivmedelsanläggning för inlagring av oljor av klass II och III m. m. Ämbetsverket har även undersökt möjligheterna att för drivmedel av klass I åstadkomma ett nytt förråd i berg enligt principen lagring på vatten så nära den befintliga anläggningen att anordningar och personalorganisation för denna kan utnyttjas. De preliminära resultaten av denna undersökning har visat att goda möjligheter att åstadkomma en sådan anläggning föreligger. Ytterligare utredningar erfordras dock genom anlitande av konsult som har erfarenhet av detta slag av anläggningar. I anslutning härtill har fortifikationsförvaltningen hemställt om bemyndigande att få anlita dylik konsult för ifrågavarande undersökningar.

Genom beslut den 30 juni 1961 lämnade Kungl. Maj:t fortifikationsförvaltningen det i nyssnämnda skrivelse den 7 juni 1961 begärda bemyndigandet samt uppdrog åt ämbetsverket att efter verkställd undersökning till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse härför.

Fortifikationsförvaltningens anslagsäskanden

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 6 400 000 kr, vilket innebär en ökning med 4 400 000 kr.

Anslaget avses för i det följande angivna objekt.

	Kostnad
1. Drivmedelsanläggning	2 000 000
2. Drivmedelsanläggning	2 500 000
3. Drivmedelsanläggning	300 000
4. Säkerhetsanordningar i tidigare färdigställda förråd	1 000 000
5. Kompletteringsarbeten i tidigare färdigställda förråd	600 000
	Summa kr 6 400 000

Motiv

1. Totalkostnaden för ifrågavarande drivmedelsanläggning uppskattas till 15 950 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande

budgetår har 2 000 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetet erfordras alltså $(15\,950\,000 - 2\,000\,000 =)$ 13 950 000 kr, varav 2 000 000 kr för nästa budgetår.

Beträffande denna anläggning medgav Kungl. Maj:t genom beslut den 19 maj 1961 på framställning av fortifikationsförvaltningen att ämbetsverket åt en konsulterande firma finge uppdraga att projektera ifrågavarande drivmedelsförråd. Sedermera anmälde fortifikationsförvaltningen i skrivelse den 10 oktober 1961 att ämbetsverket åt en konsulterande firma uppdragit att utföra projektering av en berganläggning för lagring av flygdrivmedel med cisternenheterna på vattenbädd samt hemställde om bemyndigande att vid den fortsatta projekteringen av förenämnda förråd i vad avsåge lagring av fordonsdrivmedel m. m. få utnyttja samma konsulterande firma. Lagringen av fordonsdrivmedel m. m. skulle ske i mindre förrådsanläggningar utspridda över ett större område. Genom beslut den 27 oktober 1961 lämnade Kungl. Maj:t fortifikationsförvaltningen det begärda bemyndigandet samt medgav att kostnaderna för projekteringsverksamheten intill ett belopp av 1 000 000 kr finge bestridas från de för ifrågavarande drivmedelsförråd under förevarande anslag anvisade medlen.

2. Totalkostnaden för ifrågavarande drivmedelsanläggning uppskattas till 6 230 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 2 500 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(6\,230\,000 - 2\,500\,000 =)$ 3 730 000 kr, varav 2 500 000 kr för nästa budgetår.

3. Totalkostnaden för ifrågavarande drivmedelsanläggning uppskattas till 5 850 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 5 230 000 kr anvisats. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(5\,850\,000 - 5\,230\,000 =)$ 620 000 kr, varav 300 000 kr för nästa budgetår.

4. Totalkostnaden för utförande av säkerhetsanordningar i tidigare färdigställda förråd anges till 5 400 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 1 700 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(5\,400\,000 - 1\,700\,000 =)$ 3 700 000 kr, varav 1 000 000 kr för nästa budgetår.

5. Av de för kompletteringsarbeten äskade medlen avses 100 000 kr för anordnande av värmekällor vid äldre förråd och 500 000 kr för anordningar för ökad pumpkapacitet. Den sammanlagda kostnaden för erforderliga arbeten för anordningar för ökad pumpkapacitet uppskattas preliminärt till 3 500 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 6 400 000 kr. Anslagsmedlen torde få användas för arbeten med tre drivmedelsförråd samt för vidtagande av säkerhetsåtgärder och kompletteringsarbeten i

tidigare färdigställda drivmedelsanläggningar. Beträffande det under 1. i det föregående omförmälda drivmedelsförrådet har Kungl. Maj:t genom förenämnda beslut den 19 maj och den 27 oktober 1961 medgivit att projektering av förrådet må ske i form av en berganläggning för lagring av flygdrivmedel och ett antal mindre anläggningar spridda över ett större område för lagring av fordonsdrivmedel m. m. Beslut om påbörjande av ifrågavarande drivmedelsförråd torde få ankomma på Kungl. Maj:t sedan resultatet av den pågående projekteringen redovisats och kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder närmare kunnat angivas.

Vad angår den större drivmedelsanläggning, som omnämnts i statsutskottets förenämnda utlåtande, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan den i fortifikationsförvaltningens förenämnda skrivelse den 7 juni 1961 omnämnda utredningen rörande det fortsatta utnyttjandet av anläggningen för inlagring av oljor klass II och III m. m. redovisats, fatta beslut om utförande av eventuellt erforderliga kompletteringsarbeten. Därest en ny anläggning för lagring av flygdrivmedel anses böra komma till utförande i anslutning till ifrågavarande förråd, bör frågan härom framdeles underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 6 400 000 kr.

[207] **Vissa ammunitionsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	4 800 000	4 389 691	5 517 702
1961/62	15 500 000		
1962/63 (förslag)	13 900 000		

Anslaget avses för anordnande av central- och etappförråd för ammunition samt för friliggande förråd för armén och flygvapnet.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 13 900 000 kr, innebärande en minskning med 1 600 000 kr.

Anslaget avses för i det följande angivna objekt.

	Kostnad
1. Centraförråd	7 000 000
2. Etappförråd	2 500 000
3. Betongförråd för armén	3 000 000
4. Betongförråd för flygvapnet	1 400 000
	Summa kr 13 900 000

Motiv

1. Totalkostnaden för fyra centralförråd uppskattas till 51 865 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 19 270 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(51\,865\,000 - 19\,270\,000 =)$ 32 595 000 kr, varav 7 000 000 kr för nästa budgetår.

2. Totalkostnaden för ett etappförråd uppskattas till 13 940 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 2 700 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(13\,940\,000 - 2\,700\,000 =)$ 11 240 000 kr, varav 2 500 000 kr för nästa budgetår.

3. Totalkostnaden för erforderliga friliggande betongförråd för armén anges till 22 415 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 4 400 000 kr anvisats för ändamålet. För fortsatt byggande av dylika förråd äskas 3 000 000 kr för nästa budgetår.

4. Totalkostnaden för erforderliga friliggande betongförråd för flygvapnet anges till 8 510 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 4 600 000 kr anvisats för ändamålet. För fortsatt byggande av dylika förråd äskas för nästa budgetår 1 400 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 13 900 000 kr. Anslaget torde få utnyttjas för fortsatta arbeten med ifrågavarande centralförråd och etappförråd samt för utförande av friliggande förråd. Jag får i detta sammanhang anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 6 oktober 1961 på framställning av fortifikationsförvaltningen medgivit att ett belopp om 4 500 000 kr av medel under investeringsanslaget Anordnande av vissa drivmedelsförråd må förskottsvis tagas i anspråk för utförande av friliggande ammunitionsförråd. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 13 900 000 kr.

[208] Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	2 500 000	3 662 184	371 356
1961/62	5 500 000		
1962/63 (förslag)	1 500 000		

Anslaget avses för anordnande av bergförråd och friliggande förråd för ammunition.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 1 500 000 kr, innebärande en minskning med 4 000 000 kr.

Av anslaget föreslås 700 000 kr skola utnyttjas för fortsatta arbeten på två bergförråd och 800 000 kr för anordnande av friliggande betongförråd.

Kostnaderna för de två bergförråden har tidigare beräknats till sammanlagt 12 984 000 kr enligt prisläget den 1 januari 1960. Till och med innevarande budgetår har 11 335 000 kr anvisats för ändamålet. Prisstegringar för tiden intill den 1 maj 1961 medför att totalkostnaderna ökar med 336 000 kr till 13 320 000 kr. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(13\,320\,000 - 11\,335\,000 =)$ 1 985 000 kr.

Medelsbehovet för anordnande av friliggande förråd anges till sammanlagt 9 500 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 1 500 000 kr. Anslaget torde få användas för fortsatta arbeten med ifrågavarande bergförråd samt för utförande av ytterligare friliggande förråd. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

[209] Uppställningsplatser för radarstationer

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	4 730 000	4 616 587	8 699 559
1961/62	2 300 000		
1962/63 (förslag)	7 350 000		

Anslaget avses för utförande av fortifikatoriska anordningar vid uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 7 350 000 kr, vilket innebär en ökning med 5 050 000 kr.

Anslaget avses för i det följande angivna objekt.

	Kostnad
1. Radarstationer för marinen	500 000
2. Jakt- och spaningsradar för flygvapnet	2 150 000
3. Spaningsradar för flygvapnet	4 200 000
4. Övriga radaranläggningar	500 000
	Summa kr 7 350 000

Motiv

1. Av de för radarstationer för marinen äskade medlen avses 400 000 kr för slutförande av pågående utbyggnad av eldledningsradarstationer. Ytterligare medel för dylika stationer kommer att äskas för budgetåret 1963/64. Vidare erfordras 100 000 kr för fortsatt utbyggnad av anordningar för närspaningsradar. Kostnaderna för ytterligare utbyggnad av dylika stationer anges till 5 520 000 kr.

2. Totalkostnaden för utbyggnad av fyra jakt- och spaningsradarstationer för flygvapnet beräknas till 16 920 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 12 930 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså (16 920 000 — 12 930 000 =) 3 990 000 kr, varav 2 150 000 kr för nästa budgetår.

3. Totalkostnaden för utbyggnad av fem spaningsradarstationer har uppskattats till 7 785 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 2 075 000 kr kunnat disponeras för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras (7 785 000 — 2 075 000 =) 5 710 000 kr, varav 4 000 000 kr för nästa budgetår. Vidare erfordras 200 000 kr för påbörjande av projektering av fyra nya anläggningar, vilka preliminärt uppskattas draga en kostnad av 10 000 000 kr.

4. Medlen avses för utförande av vissa mindre anläggningar samt för komplettering av vissa befintliga anläggningar.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 7 350 000 kr. Anslaget torde få användas för fortsatt byggande av uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet samt för påbörjande av projektering av fyra nya dylika anläggningar för flygvapnet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 7 350 000 kr.

[210] Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	10 500 000	10 403 737	4 043 228
1961/62	11 200 000		
1962/63 (förslag)	14 300 000		

Anslaget avses för utförande av fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier samt för modernisering av vissa äldre batterier m. m.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 14 300 000 kr, innebärande en ökning med 3 100 000 kr.

Av anslaget föreslås 11 550 000 kr skola utnyttjas för fortsatta arbeten på elva kustartilleribatterier samt 2 750 000 kr för påbörjande av tre nya batterier.

Kostnaderna för förenämnda elva objekt har tidigare beräknats till 52 831 000 kr enligt prisläget den 1 januari 1960. Till och med innevarande budgetår har 40 944 000 kr anvisats för ändamålet. Prisstegringar för tiden intill den 1 maj 1961 uppgår till 1 333 000 kr för dessa anläggningar. Beträffande två av anläggningarna har kostnaderna ökat med tillhoppa 1 000 000 kr genom fördyringar som förorsakats av anläggningarnas isole-rade belägenhet. Vidare har kostnaderna beträffande en anläggning ökat med 120 000 kr på grund av ökat behov av utrymme för stridsledning m. m. Totalkostnaderna för ifrågavarande objekt kommer således att öka med $(1\,333\,000 + 1\,000\,000 + 120\,000 =) 2\,453\,000$ kr. För fullföljande av arbe-tena erfordras alltså $(52\,831\,000 + 2\,453\,000 - 40\,944\,000 =) 14\,340\,000$ kr. Vid bifall till fortifikationsförvaltningens förslag kommer sju av de elva batterierna att helt kunna färdigställas under budgetåret 1962/63.

Kostnaderna för de tre nya batterierna uppskattas till 3 700 000, 4 000 000 respektive 3 500 000 kr eller tillhoppa 11 200 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att för detta ändamål anvisas 14 300 000 kr för nästa bud-getår. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på elva kust-artilleribatterier samt för påbörjande av tre nya batterier. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleri-batterier* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 14 300 000 kr.

[211] Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	12 150 000	11 539 370	4 363 075
1961/62	15 800 000		
1962/63 (förslag)	23 100 000		

Anslaget avses för utbyggnad av centraler m. m. för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen samt för anordnande av fasta radiolänkför-bindelser m. m.

Yrkande

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 23 100 000 kr, vilket innebär en ökning med 7 300 000 kr.

Anslaget avses för i det följande angivna objekt.

	Kostnad
1. Luftförsvarscentral	4 310 000
2. Luftförsvarscentral	8 000 000
3. Stridsledningsradiostationer	1 800 000
4. Radiolänkstationer	3 840 000
5. Radargruppcentraler	5 000 000
6. Luftbevakningstorn	50 000
7. Luftförsvarscentraler	100 000
Summa kr	23 100 000

Motiv

1. Totalkostnaden för ifrågavarande luftförsvarscentral uppskattas till 21 885 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 17 200 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(21\,885\,000 - 17\,200\,000 =)$ 4 685 000 kr, varav 4 310 000 kr för nästa budgetår.

2. Totalkostnaden för ifrågavarande luftförsvarscentral uppskattas till 21 590 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 4 500 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras alltså $(21\,590\,000 - 4\,500\,000 =)$ 17 090 000 kr, varav 8 000 000 kr för nästa budgetår.

3. Av de för stridsledningsradiostationer äskade medlen avses 1 360 000 kr för fullföljande av arbeten med tidigare beslutade stationer. Härutöver erfordras ytterligare stationer för en kostnad av tillhoppa cirka 6 000 000 kr. För byggande av sådana erfordras för nästa budgetår 440 000 kr.

4. Av de för radiolänkstationer äskade medlen avses 2 440 000 kr för fullföljande av arbeten med tidigare beslutade stationer. Härutöver erfordras ytterligare stationer m.m. för en uppskattad kostnad av cirka 20 000 000 kr. För påbörjande av utbyggnaden, som avses ske i takt med leveranserna av telematerielen, erfordras för nästa budgetår 1 400 000 kr.

5. Totalkostnaden för byggande av tidigare beslutade radargruppcentraler uppskattas till 7 400 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 1 750 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av arbetena erfordras $(7\,400\,000 - 1\,750\,000 =)$ 5 650 000 kr, varav 3 500 000 kr för nästa budgetår. För den fortsatta utbyggnaden av stridsledningssystemet erfordras i första hand utbyggnad av ytterligare några dylika centraler för en preliminärt uppskattad kostnad av tillhoppa 14 800 000 kr. För projektering av dessa samt för påbörjande av två centraler erfordras för nästa budgetår 1 500 000 kr.

6. Totalkostnaden för utbyggnad av luftbevakningstorn anges till 3 208 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 578 000 kr anvisats för ändamålet. För fullföljande av utbyggnaden erfordras $(3\,208\,000 - 578\,000 =)$ 2 630 000 kr, varav 50 000 kr för nästa budgetår.

7. För påbörjande av projektering av i stridsledningssystemet ingående luftförsvarscentral typ II erfordras för nästa budgetår 100 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 23 100 000 kr. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för projektering av de av fortifikationsförvaltningen föreslagna anläggningarna. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att sedan tillförlitliga kostnadsberäkningar föreligger besluta om igångsättning av nya objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 23 100 000 kr.

[212] Tygmaterielförråd i berg

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	2 130 000	2 835 695	2 786 401
1961/62	10 000		
1962/63 (förslag)	500 000		

Anslaget avses för anordnande av tygmaterielförråd i berg för armén.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 500 000 kr, innebärande en ökning med 490 000 kr.

Anslagsmedlen avses för färdigställande av ett tygmaterielförråd. Totalkostnaden för förrådet beräknas till 6 335 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 4 310 000 kr anvisats för ändamålet. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1961 medgivit, att fortifikationsförvaltningen för ifrågavarande anläggning finge disponera tillhopa 1 525 000 kr av medel som avsetts för två numera färdigställda anläggningar men som icke behövt tagas i anspråk för dessa anläggningar. Sammanlagt har således $(4\,310\,000 + 1\,525\,000 =) 5\,835\,000$ kr kunnat disponeras för nu ifrågavarande förråd. För fullföljande av arbetena med förrådet erfordras alltså $(6\,335\,000 - 5\,835\,000 =) 500\,000$ kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 500 000 kr. Anslagsmedlen torde få användas för fullföljande av arbetena med ett tygmaterielförråd. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterielförråd i berg* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kr.

[213] Fullträffsäkra uppehållsplatser

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	2 420 000	3 490 058	3 103 376
1961/62	500 000		
1962/63 (förslag)	3 000 000		

Anslaget avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter. Utbyggnaden av anläggningarna sker i huvudsak efter en av överbefälhavaren efter samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan, som är föremål för fortlöpande översyn.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i skrivelse den 6 oktober 1961, att anslaget uppföres med 3 000 000 kr, vilket innebär en ökning med 2 500 000 kr.

Av anslaget föreslås 2 100 000 kr skola utnyttjas för utbyggnad av en större och 100 000 kr för utbyggnad av en mindre signalanläggning samt 800 000 kr för projektering av tre nya uppehållsplatser. Kostnaderna för de tre nya uppehållsplatserna uppskattas preliminärt till 10 000 000 kr för varje anläggning.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 000 000 kr. Anslagsmedlen torde få användas för utbyggnad av två signalanläggningar samt för projektering av de tre nya uppehållsplatserna. Jag får i detta sammanhang anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 1 december 1961 medgivit fortifikationsförvaltningen att påbörja utförande av förenämnda större signalanläggning, vilken av ämbetsverket beräknas draga en total kostnad av 2 400 000 kr, ävensom att under budgetåret 1961/62 för ändamålet taga i anspråk vissa besparingar om tillhoppa 300 000 kr under förevarande anslag och anslaget Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

[214] Anläggningar för robotvapen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 500 000	1 726 962	904 313
1961/62	3 000 000		
1962/63 (förslag)	4 800 000		

Anslaget avses för fortifikatoriska anordningar för robotbatterier samt för förråd för robotvapen.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 4 800 000 kr, vilket innebär en ökning med 1 800 000 kr.

Av anslaget föreslås 3 000 000 kr skola utnyttjas för arbeten med ett kustrobotbatteri för marinen och 1 800 000 kr för förråd för robotvapen för flygvapnet.

Kostnaderna för förenämnda robotbatteri har preliminärt uppskattats till 20 000 000 kr. Projektering av batteriet pågår och fortifikationsförvaltningen räknar med att kostnaderna kan komma att minska, enär möjligheter till enklare lösningar framkommit under projekteringen. Till och med innevarande budgetår har 2 000 000 kr anvisats för ändamålet. För nästa budgetår äskas 3 000 000 kr för objektet. Kostnaderna för robotförråd för flygvapnet anges till sammanlagt 9 025 000 kr enligt prisläget den 1 maj 1961. Till och med innevarande budgetår har 3 770 000 kr anvisats för ändamålet. För nästa budgetår äskas 1 800 000 kr för nya förråd.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 800 000 kr. Anslaget torde få användas för fortsatta arbeten med robotförråd för flygvapnet samt för fortifikatoriska anordningar för ett kustrobotbatteri. Beslut huruvida sistnämnda anläggning bör komma till utförande torde få ankomma på Kungl. Maj:t. Slutlig ställning härtil bör icke tagas förrän närmare underlag föreligger beträffande den ifrågasatta robotanskaffningen och sedan på grundval av den nu pågående projekteringen kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder närmare kunnat angivas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 4 800 000 kr.

[215] Övriga befästningsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	9 600 000	6 143 541	10 631 210
1961/62	8 500 000		
1962/63 (förslag)	19 195 000		

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att anslaget uppföres med 13 150 000 kr, innebärande en höjning med 4 650 000 kr.

Anslaget avses för i det följande angivna ändamål.

	Kostnad
1. Utbyggnad av lokalförsvarsbatterier	2 000 000
2. Truppbefästningar för armén	3 700 000
3. Truppbefästningar för flygvapnet	500 000
4. Modernisering av befästningar	700 000

	Kostnad
5. Förberedelser för förstörelse	50 000
6. Krigsförtöjningsplatser	400 000
7. Avmagnetiseringsstation	400 000
8. Anordningar för inlopps försvar	300 000
9. Maskering	450 000
10. Anläggningar för flygvapnets ledningsorgan	2 000 000
11. Byggnadsåtgärder för viss radiomateriel	450 000
12. Lokaler för försvarets radioanstalt	600 000
13. Anskaffning av belongsatser, ingjutningsgods m. m.	1 500 000
14. Förbindelsearbeten	100 000
	Summa kr 13 150 000

Närmare kännedom om innebörden av de olika förslagen torde få inhämtas ur de handlingar som i vanlig ordning kommer att tillställas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Jag får till en början erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 27 oktober 1961 medgivit, att armétygförvaltningens rörelsekapital må anlitas för att förskottsvis bestrida kostnaderna för anskaffning av viss materiel för befästningsanläggningar m. m. inom en kostnadsram av 10 000 000 kr, vilka kostnader slutligt skall bestridas av medel som framdeles kan komma att anvisas för byggande av befästningar m. m. Genom beslut samma den 27 oktober 1961 har Kungl. Maj:t vidare medgivit att ett belopp av 15 000 000 kr av medel, som ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande för utförande av objekt å investeringsanslag under befästningars delfond, må förskottsvis tagas i anspråk för utförande av trupp-befästningar.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 19 195 000 kr. Vid bestämmande av anslagsbeloppet har jag beaktat behovet av medel för täckande till en del av kostnaderna för truppbefästningar. Inom ramen för det för nästa budgetår föreslagna anslaget bör vidare ett belopp av 3 000 000 kr få användas för anordnande av kommandocentraler för flygvapnets baser, för vilket ändamål flygförvaltningen äskat medel under investeringsanslaget Flygfältsarbeten m. m. Med hänsyn till den utformning kommandocentralerna numera avses få, anser jag att medel för ändamålet bör anvisas under förevarande anslag. De för kommandocentralerna avsedda medlen bör i första hand utnyttjas för att täcka de kostnader för anordnande av kommandocentraler, som enligt Kungl. Maj:ts i det föregående omnämda beslut den 15 december 1961 förskottsvis bestridits från medel under investeringsanslaget Flygfältsarbeten m. m. Slutligen torde anslaget

få användas för utförande enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande av i huvudsak de av fortifikationsförvaltningen föreslagna arbetena.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1962/63
anvisa ett investeringsanslag av 19 195 000 kr.

[216] **Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	15 500 000	15 534 873	11 262
1961/62	20 000 000		
1962/63 (beräknat belopp) ...	20 500 000		

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att 20 500 000 kr anvisas för fortsatt utbyggnad av örlogssvarvet å Muskö. Jag får i detta sammanhang anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september 1961 bemyndigat mig att tillkalla en utredningsman för att verkställa prövning av behovet av verkstadsutrymmen m. m. inom det under byggnad varande örlogssvarvet å Muskö m. m. Med stöd av förenämnda bemyndigande har jag samma dag tillkallat godsägaren E. R. Håkansson för att verkställa ifrågavarande utredning. Utredningsmannen har överlämnat en den 8 december 1961 dagtecknad promemoria, vari redovisats vissa synpunkter på behovet av verkstadsutrymmen m. m. vid ifrågavarande örlogssvarv. Beredningen av ärendet hinner icke slutföras innan statsverkspropositionen avlåtes. Förevarande anslag bör därför i riksstatsförslaget uppföras med allenast beräknat belopp. Under hänvisning till vad jag anfört i den inledande översikten räknar jag preliminärt med att 20 500 000 kr erfordras.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 20 500 000 kr.

[217] **Vissa markförvärv för befästningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 200 000	616 310	2 694 064
1961/62	3 700 000		
1962/63 (förslag)	1 500 000		

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 203 får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa markförvärv för befästningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

B. Försvarets fabriksfond

[218] Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	2 500 000	4 024 829	3 321 891
1961/62	2 000 000		
1962/63 (förslag)	3 700 000		

Anslaget avses dels för ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning samt den nyanskaffning av maskiner som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften och upptagande av nya tillverkningar och dels för anskaffning av maskiner i samband med tillkomsten av nya produktionsenheter.

1959—1961 års riksdagar har för budgetåren 1959/62 anvisat sammanlagt 7 000 000 kr för detta ändamål, varav 1 000 000 kr avsetts för anskaffning av maskiner och utrustning till den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden för ammunition.

Yrkande

Försvarets fabriksstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med 3 750 000 kr, vilket innebär en ökning med 1 750 000 kr.

Anslaget avses för följande maskinanskaffningar.

	Kostnad
1. Ny- och ersättningsanskaffning av maskiner m. m.	2 500 000
2. Krutvalsverk vid Åkers krutbruk	750 000
3. Maskinell utrustning för surkokeri vid Åkers krutbruk	500 000
	Summa kr 3 750 000

1. Behovet av investeringsmedel för den normala ny- och ersättningsanskaffningen av maskiner beräknas i genomsnitt till cirka 2 000 000—3 000 000 kr per budgetår. Beloppet synes icke böra understiga den avsättning till värdeminskningskonto för maskiner, som enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser årligen skall ske. Denna avsättning, som dock för närvarande beräknas på grundval av objektens ursprungliga anskaffningsvärden, kommer budgetåret 1962/63 att uppgå till cirka 2 450 000 kr. Vid ersättningsanskaffning av maskiner till följd av tekniska förbättringar blir det emellertid i allmänhet fråga om anskaffning av maskiner med bättre prestanda än de uttrangerade. De nya maskinerna ställer sig på grund därav samt på grund av penningvärdeförsämringen regelmässigt dyrare. Medelsäskandet å maskinanskaffningsanslaget borde därför baseras

på ett avskrivningsbelopp beräknat på objektens återanskaffningsvärde. Ett på detta vis beräknat anslagsbelopp skulle bli omkring 3 500 000 kr. Styrelsen anser sig emellertid för nästa budgetår kunna begränsa medelsbehovet för ny- och ersättningsanskaffningar till 2 500 000 kr.

2. Tillverkning av nya kruttyper med ökat energiinnehåll blir alltmer aktuell. Till skillnad från krut av konventionell typ har de nya kruttyperna sådana egenskaper att vissa tillverkningsoperationer måste utföras i fjärrmanövrerade anläggningar. För att skapa möjligheter till upptagande av tillverkning av nya delvis genom utvecklingsarbete vid Åkers krutbruk framtagna s. k. högkalorikrut erfordras vid krutbruket två nya fjärrmanövrerade krutvalsverk jämte byggnader. Maskinerna har kostnadsberäknats till 750 000 kr. Erforderliga medel till byggnader äskas under fabriksverkets byggnadsanslag.

3. Den maskinella utrustningen för surkokning av nitrocellulosa vid Åkers krutbruk är mycket ålderdomlig och inrymd i otidsenliga lokaler. Då denna del av tillverkningen är av vital betydelse för driften vid krutbruket, är det mycket angeläget att modernare och säkrare maskinutrustning anskaffas. Denna kan dock icke installeras i den nuvarande surkokeribyggnaden utan en helt ny byggnad blir nödvändig, vartill medel finnes tillgängliga å fabriksverkets byggnadsanslag. Erforderliga medel för den maskinella utrustningen för surkokning vid Åkers krutbruk uppgår till 500 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 700 000 kr, vilket belopp torde få användas för fortlöpande ny- och ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning m. m. samt för anskaffning av två fjärrmanövrerade krutvalsverk och maskinell utrustning för surkokeri vid Åkers krutbruk. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 3 700 000 kr.

[219] **Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1960/61	1 600 000	530 963	5 867 531
1961/62	1 500 000		
1962/63 (förslag)	2 300 000		

Anslaget avses för inom försvarets fabriksverk förekommande byggnadsföretag av nyinvesteringsskaraktär föranledda såväl av driftrationaliseringar och uppkommande ersättningsbehov som utökningar av driften eller tillkomst av nya produktionsenheter.

1958—1961 års riksdagar har för budgetåren 1958/62 anvisat sammanlagt 8 100 000 kr för detta ändamål, varav 4 200 000 kr avsetts för uppförande av den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden för ammunition.

Yrkande

Försvarets fabriksstyrelse hemställer, att anslaget uppföres med 3 300 000 kr, vilket innebär en ökning med 1 800 000 kr.

Anslaget avses *dels* för täckande av merkostnader, beräknade till cirka 150 000 kr, för vissa under tidigare budgetår redovisade, ännu icke färdigställda byggnadsarbeten, *dels ock* för i det följande angivna byggnadsarbeten.

	Kostnad
1. Störtningshus för ammunition	350 000
2. Byggnad för krutvalsverk vid Åkers krutbruk	600 000
3. Pyroteknisk fabrik vid Åkers krutbruk	675 000
4. Markförvärv vid Åkers krutbruk	50 000
5. Experimentverkstad vid centrala torpedverkstaden	750 000
6. Markförvärv för ammunitionsfabriken Zakrisdal	300 000
7. Ytterligare medel till panncentral vid Tvätteriet Stockholm ...	225 000
8. Oförutsedda, mindre byggnadsarbeten	300 000
	Summa kr 3 250 000

Motiv

1. Isärtagning (s. k. störtning) och skrotning av äldre ammunition bedrives för närvarande endast i ringa omfattning vid fabriksverket. Från armétygförvaltningen har framförts önskemål om upptagande av denna typ av verksamhet i större skala. Sprängämnesinspektionen har anslutit sig till dessa önskemål. Vid en förläggning av den önskade störtningen till förslagsvis ammunitionsfabriken i Karlsborg eller Åkers krutbruk skulle verksamheten verka i hög grad sysselsättningsutjämnande. Kostnaderna för ett störtningshus beräknas till 350 000 kr.

2. Vid Åkers krutbruk erfordras medel för byggnader för krutvalsverk. Medel för anskaffning av två fjärrmanövrerade krutvalsverk har äskats under fabriksverkets maskinanskaffningsanslag. Byggnaderna för krutvalsverken har kostnadsberäknats till 600 000 kr.

3. Vid Åkers krutbruk erfordras medel för byggnader för en pyroteknisk fabrik. Inom fabriksverket har i samarbete med berörda militära myndigheter bedrivits experiment- och utvecklingsarbete inom det pyrotekniska området i syfte att framtaga vissa förbättrade produkter, bland annat lysgranater. Detta arbete har numera framskridit så långt, att tillverkningsbehovet kan överblickas. Utöver leveranser till svenska försvaret kan ex-

port av pyrotekniska produkter dessutom ifrågakomma. För att kunna upptaga ifrågavarande tillverkningar erfordras en tillverkningsbyggnad vid krutbruket jämte en byggnad för varmförråd, vilka tillsammans kostnadsberäknats till 675 000 kr.

4. Vid Åkers krutbruk föreligger behov av vissa markförvärv. Fabriksverket är vid tillverkning och lagerhållning av explosiva varor underkastat i författningssvåg meddelade föreskrifter till förebyggande av skada å tredje man ävensom de ytterligare föreskrifter och direktiv som kan utfärdas av sprängämnesinspektionen och respektive länsstyrelse. Det är sålunda nödvändigt att ordna tillverkning och lagerhållning på ett sådant sätt, att skadorna vid en eventuell olyckshändelse såvitt möjligt begränsas till tillverkarens eget område. Föreskrifterna innebär emellertid stora svårigheter då det gäller att utöka produktionen eller att upptaga nya tillverkningar därest detta skulle innebära behov av ökade säkerhetsavstånd. Sådana behov uppträder redan genom de moderna krutprodukternas känslighet och därav följande ökade explosionsrisker jämfört med äldre tillverkningsobjekt. Som en följd av dessa förhållanden föreligger behov av en utvidgning av fabriakens markområde genom förvärv av vissa angränsande markområden. Styrelsen beräknar att de områden som i första hand erfordras bör kunna förvärvas huvudsakligen genom markbyten men att behov dessutom föreligger att inköpa vissa markområden. Kostnaderna härför beräknas till 50 000 kr.

5. Vid centrala torpedverkstaden, som i samarbete med marinförvaltningen i huvudsak svarar för utvecklingen av torpedvapnet inom landet, erfordras en ny experimentverkstad, i första hand avsedd för ökat teletekniskt och hydroakustiskt utvecklingsarbete inom styrningsområdet. Då båda dessa verksamhetsgrenar får en allt större betydelse för de nya torpedtyper, som beställts och projekterats av marinförvaltningen, är det nödvändigt med en utökning av kapaciteten på dessa områden. Även om specialfirmor anlitas för tillverkning av vissa komponenter är det nödvändigt, att utprovning och viss utveckling är förlagd till torpedverkstaden. Kostnaderna för uppförande av denna verkstad beräknas till 750 000 kr.

6. Vid ammunitionsfabriken Zakrisdal föreligger behov av vissa markförvärv. Vid denna fabrik gäller detsamma som anförts under punkten 4 rörande de villkor under vilka tillverkning och lagerhållning av explosiva varor bedrives och om behov av ökade säkerhetsavstånd vid upptagandet av nya tillverkningar. Vid ammunitionsfabriken har dessutom påträngande bebyggelse utanför fabriksområdet på senare år ytterligare kringssurit möjligheterna att anpassa produktionen efter den moderna vapenteknikens krav. För att skapa trygghet mot sådan bebyggelse i närheten av ett viktigt avsnitt av fabriksområdet har det bedömts nödvändigt att förvärva visst markområde. Ytterligare markförvärv kan dessutom i en nära framtid bli aktuella. Kostnaderna för det närmast erforderliga markförvärvet beräknas till 300 000 kr.

7. Vid Tvätteriet Stockholm erfordras en ny panncentral. Detta tvätteri, som är beläget i närheten av Stockholms stads sopförbränningsstation vid Lövsta, har sedan sin tillkomst fått sitt behov av ånga täckt genom leveranser från sopförbränningsstationen enligt ett särskilt avtal mellan staden och fabriksstyrelsen, vilket emellertid utgår den 31 december 1962. Staden har icke ansett sig kunna leverera ånga längre än till tiden för avtalets utgång. Med hänsyn härtill är det nödvändigt att uppföra en panncentral vid tvätteriet. Totalkostnaden för panncentralen beräknas till 475 000 kr.

Genom beslut den 17 november 1961 har Kungl. Maj:t på framställning av fabriksstyrelsen bemyndigat styrelsen att uppföra en ny panncentral vid tvätteriet samt att för arbetenas påbörjande anlita förenämnda investeringsanslag intill ett belopp av 250 000 kr. För slutförande av arbetet erfordras för nästa budgetår (475 000 — 250 000 =) 225 000 kr.

8. För oförutsedda mindre byggnadsarbeten av investeringskaraktär, vilka icke kunnat förutses vid anslagsäskandenas avgivande, erfordras för nästa budgetår 300 000 kr.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 300 000 kr. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få utnyttjas för smärre byggnadsarbeten föranledda av ändrade tillverkningar och rationaliseringar av driften samt för de angelägnaste av övriga av fabriksstyrelsen anmälda byggnadsföretag.

I detta sammanhang får jag erinra om att statsutskottet i sitt utlåtande 1961: 116 under punkten 12:o) upptagit en av riksdagens år 1960 församlade revisorer väckt fråga om uppförande av viss ammunitionssammansättningsverkstad. Utskottet har konstaterat, att en rad olika faktorer — ekonomiska och produktionstekniska liksom säkerhetsskäl och beredskaps-synpunkter — inverkade på bedömningen av frågan om verkstaden borde komma till utförande. Därför borde ärendet redovisas för riksdagen innan åtgärder vidtogs för fullföljande av projektet. Riksdagen (rskr. 1961: 285) fattade beslut i överensstämmelse med vad utskottet föreslagit. I anslutning härtill får jag anmäla att, enligt vad jag under hand inhämtat från fabriksstyrelsen, frågan om plats för förläggning av sammansättningsverkstaden, till vars uppförande riksdagen hittills anvisat tillhoppa 5 200 000 kr, alltjämt är föremål för utredning inom styrelsen. Med anledning härav är jag icke beredd att nu lämna riksdagen den begärda redogörelsen men avser att, så snart den pågående utredningen slutförts, återkomma till frågan.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av
2 300 000 kr.

Statens utlåningsfonder

[220] **Värnpliktslånefonden.** Värnpliktslånefonden inrättades enligt beslut av 1945 års riksdag (skr. nr 285) för utgivande av värnpliktslån till värnpliktigt befäl ävensom till visst avgående fast anställt manskap. Med stöd av riksdagens bemyndigande meddelade Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 494) bestämmelser angående lån från värnpliktslånefonden. Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1947:143 medgav riksdagen att lån från värnpliktslånefonden skulle få utgå även till under fredsmässig militärtjänstgöring skadade och bemyndigade Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser härom. Sådana bestämmelser har meddelats genom kungörelse den 20 juni 1947 (nr 258) angående ändring i vissa delar av kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 494) angående lån från värnpliktslånefonden. Efter förslag av Kungl. Maj:t i proposition 1960:91 har riksdagen beslutat, bland annat, att lån från värnpliktslånefonden icke skall utgå till fast anställt manskap. Med stöd av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 241) om ändring i kungörelsen den 29 juni 1945 (nr 494) angående lån från värnpliktslånefonden meddelat bestämmelser härom.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1961:55 har riksdagen godkänt ett i propositionen framlagt förslag till viss avskrivning av kapitalskuld å, bland annat, lån för studier som utlämnats från värnpliktslånefonden. Med stöd av riksdagens beslut har Kungl. Maj:t genom kungörelsen den 2 juni 1961 (nr 384) om avskrivning av lån för studier meddelat bestämmelser härom.

För fondens verksamhet har för budgetåren 1945/53, 1954/56 och 1957/59 anvisats sammanlagt 3 300 000 kr.

Förvaltningen av värnpliktslånefonden ankommer numera på riksbanken medan låneverksamheten i övrigt handhaves av försvarets civilförvaltning.

Försvarets civilförvaltning har i skrivelse den 1 september 1961 hemställt, att till värnpliktslånefonden måtte anvisas tillhoppa 600 000 kr, varav på tilläggsstat för budgetåret 1961/62 ett investeringsanslag av 145 000 kr och på riksstaten för budgetåret 1962/63 ett investeringsanslag av 455 000 kr.

Beträffande behovet av kapitalinvestering i fonden för budgetåret 1961/62 anför civilförvaltningen i huvudsak följande.

Enligt från riksbanken inhämtade uppgifter utgavs lånemedel under budgetåret 1960/61 med cirka 600 000 kr, medan i amorteringar inflöt cirka 500 000 kr. Den 30 juni 1961 förelåg i värnpliktslånefonden ett för utlåning disponibelt belopp av cirka 80 000 kr. Enligt civilförvaltningens egna sammanställningar över handläggningen av värnpliktslånen har nyssnämnda budgetår beviljats lån å tillhoppa 788 300 kr. Skillnaden mellan sistnämnda

belopp och riksbankens uppgift uppgår till 188 300 kr. Anledningen till denna skillnad är främst den, att sedan den 1 juli 1960 vid beviljandet av lån föreskrives att lånen, då fråga är om studier, skall utbetalas terminsvis, vilket innebär att lånebeloppen i allmänhet fördelas på tre terminer. Härav följer att en stor del av de under budgetåret 1960/61 beviljade lånen kommer att belasta budgetåret 1961/62.

För budgetåret 1961/62 beräknar riksbanken inflytande amorteringar uppgå till cirka 375 000 kr. Härvid har hänsyn tagits till att så gott som samtliga låntagare kan antagas komma att — på grund av bestämmelserna i kungörelsen den 2 juni 1961 (nr 384 om avskrivning av lån för studier — begära, att avskrivningen skall få formen av en över hela amorteringstiden fördelad minskning på amorteringsbeloppen. Det på grund härav föranledda amorteringsbortfallet uppskattar riksbanken till 125 000 kr, vilket överensstämmer med beräkningarna i förenämnda proposition 1961: 55 (s. 23).

Det för utlåning under budgetåret 1961/62 tillgängliga kapitalet beräknas alltså utgöra ($80\,000 + 375\,000 =$) 455 000 kr. Eftersom antalet ansökningar om värnpliktslån under detta budgetår icke torde bli färre — snarare större — än under budgetåret 1960/61 synes med normal låneverksamhet de för utlåning disponibla medlen icke räcka fram till och med den 30 juni 1962. Vid ett kapitalbehov för budgetåret 1961/62 motsvarande det av riksbanken under budgetåret 1960/61 utgivna kapitalet uppkommer ett investeringsbehov av ($600\,000 - 455\,000 =$) 145 000 kr, vilket kapitalbehov bör täckas med anslag å tilläggsstat.

Vad härefter angår behovet av kapitalinvestering i fonden för budgetåret 1962/63 anför civilförvaltningen i huvudsak följande.

För budgetåret 1962/63 beräknas inflytande amorteringar komma att uppgå till 375 000 kr. En nyutlåning av 600 000 kr även under detta budgetår medför därför ett behov av investering med minst ($600\,000 - 375\,000 =$) 225 000 kr. Intill utgången av budgetåret 1959/60 har genom särskilda beslut av Kungl. Maj:t avskrivning av statsverkets fordran hos enskilda värnpliktslåntagare (på grund av dödsfall m. m.) medgivits med enligt från statskontoret under hand inhämtad uppgift i runt tal 45 800 kr. Vidare har till mariningenjörskadetter utlämnats lån med tillhoppa 43 000 kr, vilka numera helt avförts från värnpliktslånefonden. Nämnnda förhållanden medför och har medfört amorteringsbortfall, varför värnpliktslånefonden nu bör tillföras hela denna kapitalminskning å sammanlagt ($45\,800 + 43\,000 =$) 88 800 kr. Härutöver bör fonden tillföras vissa medel såsom utlåningsmarginal med hänsyn till ökade anspråk på fonden m. m. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål beräknas till 141 200 kr. Den för budgetåret 1962/63 erforderliga kapitalinvesteringen uppgår således till ($225\,000 + 88\,800 + 141\,200 =$) 455 000 kr.

Fullmäktige i riksbanken har i yttrande anfört, att fullmäktige för sin del intet har att erinra mot vad civilförvaltningen i ärendet anfört och föreslagit.

Departementschefen

Civilförvaltningen har föreslagit, att 600 000 kr måtte anvisas såsom kapitalinvestering i värnpliktslånefonden, varav 145 000 kr. för budgetåret

1961/62 och 455 000 kr för budgetåret 1962/63. I enlighet med civilförvaltningens förslag föreslår jag att 455 000 kr anvisas under anslaget för nästa budgetår. Vid anmälan senare denna dag av frågan om utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår ämnar jag framlägga förslag om anvisande av erforderliga medel, 145 000 kr, för tiden intill den 30 juni 1962.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Värnpliktslänefonden* för budgetåret 1962/63 anvisa ett investeringsanslag av 455 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Åke Lindwall

Register

till

Bilaga 6 till statsverkspropositionen år 1962

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

A. Försvarsdepartementet m. m.

Kr

29	Avlöningar	11 550 000
29	Omkostnader	300 000
30	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 000 000
31	Extra utgifter	350 000
Försvarsdepartementet m. m.		3 200 000

B. Centrala förvaltningsmyndigheter

32 Vissa gemensamma frågor m. m.

Försvarets civilförvaltning

37	Avlöningar	6 000 000
41	Omkostnader	1 470 000
		7 470 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

44	Avlöningar	1 445 000
50	Omkostnader	155 000
		1 600 000

Fortifikationsförvaltningen

52	Avlöningar	9 800 000
59	Omkostnader	660 000
60	Forskningsverksamhet	1 340 000
61	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	160 000
62	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel	1 000
		11 961 000

Armétygförvaltningen

63	Avlöningar	27 500 000
72	Omkostnader	1 650 000
75	Armétygförvaltningens anstalter: Avlöningar	8 050 000
		37 200 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Arméintendenturförvaltningen		Kr
79	Avlöningar	3 520 000
82	Omkostnader	285 000
83	Arméintendenturförvaltningens anstalter: Avlöningar	3 965 000
		7 770 000

Marinförvaltningen		
85	Avlöningar	114 300 000
85	Omkostnader	1 290 000
		15 590 000

Flygförvaltningen		
87	Avlöningar	133 500 000
87	Omkostnader	11 930 000
88	Datamaskiner m. m.	3 600 000
		39 030 000

Försvarets förvaltningsdirektion		
89	Avlöningar	290 000
91	Omkostnader	20 000
		310 000

Centrala förvaltningsmyndigheter **120 931 000**

C. Försvarskrafterna

Försvarsstaben		
92	Avlöningar	8 521 000
111	Omkostnader	1 870 000
112	Övningar	44 000
113	Vissa bostadskostnadsersättningar	290 000
		Försvarsstaben 10 725 000

ARMÉN

Avlöningar m. m. till fast anställd personal		
113	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	1274 000 000
114	Avlöningar till personal å reservstat	1 500 000
114	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	8 500 000
115	Rekryteringskostnader	102 000
115	Avlöningar till viss arbetarpersonal	18 000 000
		302 102 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga		
118	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	57 550 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kr
	Sjukvård	
120	Sjukvård	3 500 000
	Reseersättningar m. m.	
120	Reseersättningar m. m.	10 800 000
	Expenser m. m.	
121	Bränsle m. m.	19 400 000
123	Telefon m. m.	2 700 000
124	Övriga expenser m. m.	1 150 000
		23 250 000
	Mathållning m. m.	
125	Mathållning	45 200 000
127	Furagering	1 800 000
		47 000 000
	Intendenturmateriel m. m.	
128	Beklädnad m. m.	53 000 000
133	Inventarier m. m.	10 000 000
136	Tvätt	4 380 000
		67 380 000
	Övningar m. m.	
138	Övningar m. m.	36 175 000
141	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
142	Drivmedelsförråd m. m.	2 000 000
142	Anskaffning av drivmedelsutrustning	3 300 000
		41 476 000
	Anskaffning och vård av hästar m. m.	
144	Remontering	1 000
147	Uttagning av hästar	50 000
150	Veterinärvård	1 000
151	Hundväsendet	71 000
		123 000
	Tygmateriel m. m.	
151	Anskaffning av tygmateriel m. m.	368 900 000
155	Underhåll av tygmateriel m. m.	75 100 000
156	Förhyrning av motorfordon m. m.	4 250 000
157	Uttagning av motorfordon och motorredskap	160 000
		448 410 000

Sid.

Hemvärdet		Kr
157	Hemvärdets avlöningar	970 000
158	Hemvärdets omkostnader	710 000
159	Hemvärdets intendenturmateriel m. m.	550 000
159	Hemvärdets övningar	2 350 000
165	Hemvärdets tygmateriel m. m.	4 670 000
		9 250 000
		Armén 1 010 841 000

MARINEN**Avlöningar m. m. till fast anställd personal**

166	Avlöningar till aktiv personal m.fl.	1104 140 000
166	Avlöningar till personal å reservstat.	135 000
166	Avlöningar till personal i marinens reserver	2 550 000
167	Rekryteringskostnader	115 000
167	Avlöningar till viss arbetarpersonal	10 750 000
		117 690 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

170	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	11 400 000
-----	--	------------

Sjukvård

171	Sjukvård	900 000
-----	----------------	---------

Reseersättningar m. m.

172	Reseersättningar m. m.	3 000 000
-----	-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

173	Bränsle m. m.	8 400 000
173	Telefon m. m.	1 150 000
174	Övriga expenser m. m.	410 000
		9 960 000

Mathållning

174	Mathållning	14 700 000
-----	-------------------	------------

Intendenturmateriel m. m.

176	Beklädnad m. m.	7 600 000
177	Inventarier m. m.	1 500 000
179	Tvätt	1 250 000
		10 350 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

	Övningar m. m.	Kr
180	Övningar m. m.	21 900 000
181	Drivmedelsförråd m. m.	150 000
181	Anskaffning av drivmedelsutrustning	150 000
182	Materialförråd m. m.	255 000
182	Hundbevakningstjänsten	1 000
		22 456 000

Flytande materiel, vapenmateriel m. m.

183	Fartygsbyggnader m. m.	95 500 000
187	Anskaffning av vapenmateriel m. m.	71 700 000
190	Underhåll av fartyg m. m.	46 000 000
192	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	600 000
		213 800 000

Bidrag och understöd

193	Bidrag till sjövärnsskåren	390 000
	Marinen	404 646 000

FLYGVAPNET**Avlöningar m. m. till fast anställd personal**

195	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	¹ 135 000 000
195	Avlöningar till personal å reservstat.	40 000
195	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	1 600 000
196	Rekryteringskostnader	250 000
196	Avlöningar till viss arbetarpersonal	1 330 000
		138 220 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga

197	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	9 280 000
-----	---	-----------

Sjukvård

198	Sjukvård	700 000
-----	---------------	---------

Reseersättningar m. m.

198	Reseersättningar m. m.	5 500 000
-----	-----------------------------	-----------

Expenser m. m.

200	Bränsle m. m.	8 100 000
200	Telefon m. m.	3 300 000
201	Övriga expenser m. m.	380 000
		11 780 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Mathållning		Kr
201	Mathållning	9 600 000
Intendenturmateriel m. m.		
203	Beklädnad m. m.	9 600 000
205	Inventarier m. m.	1 600 000
207	Tvätt	1 040 000
		12 240 000
Övningar m. m.		
207	Övningar m. m.	8 000 000
209	Hundbevakningstjänsten	28 000
		8 028 000
Flygmateriel m. m.		
209	Anskaffning av flygmateriel m. m.	732 000 000
213	Luftförsvarsrobot	¹ 123 000 000
214	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	164 000 000
217	Drivmedelsförråd m. m.	8 300 000
218	Anskaffning av drivmedelsutrustning	4 000 000
220	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
		1 031 301 000
Bidrag och understöd		
220	Understöd åt privatflyget	366 000
		Flygvapnet 1 227 015 000
		Försvarskrafterna 2 653 227 000

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål

Krigsarkivet		
222	Avlöningar	491 000
223	Omkostnader	42 000
224	Samlingars konservering m. m.	3 000
224	Inredning av vissa arkivaliemagasin	3 000
		539 000
Armémuseum		
224	Avlöningar	282 000
226	Omkostnader	67 000
227	Samlingars konservering m. m.	15 000
		364 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Försvarets forskningsanstalt

	Kr
227 Avlöningar	11 000 000
235 Omkostnader	1 055 000
236 Viss forskningsverksamhet	37 000 000
237 Engångsanskaffning av viss utrustning	1 475 000
	50 530 000

Försvarets radioanstalt

239 Avlöningar	12 200 000
239 Omkostnader	2 265 000
239 Övningar	50 000
239 Anskaffning och underhåll av materiel	2 225 000
	16 740 000

Försvarshögskolan

239 Avlöningar	332 000
241 Omkostnader	62 000
	394 000

Militärhögskolan

242 Avlöningar	2 287 000
246 Omkostnader	448 000
248 Övningar	800 000
	3 535 000

Försvarets läroverk

248 Avlöningar	1 400 000
250 Omkostnader	90 000
	1 490 000

Försvarets brevkola

251 Avlöningar	235 000
254 Omkostnader	67 000
	302 000

Försvarets sjukvårdsförråd

255 Avlöningar	620 000
257 Omkostnader	120 000
	740 000

Militärapoteket

257 Avlöningar	742 000
264 Omkostnader	28 000
	770 000

Sid.

Försvarets tandvård		Kr
265	Avlöningar	2 272 000
265	Omkostnader	280 000
		2 552 000
Militärpsykologiska institutet		
266	Avlöningar	560 000
270	Omkostnader	130 000
		690 000
Centrala värnpliktsbyrån		
271	Avlöningar	1 055 000
274	Omkostnader	446 000
		1 501 000
Militärmusiken		
276	Avlöningar	110 000 000
276	Reseersättningar m. m.	1475 000
277	Materiel	140 000
		10 615 000
Industriell krigsberedskap		
277	Årskostnader för industriell krigsberedskap	700 000
278	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	4 850 000
		5 550 000
Anskaffning av viss materiel m. m.		
279	Sjukvårdsmateriel	2 500 000
280	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	3 500 000
281	Vissa signalförbindelser m. m.	10 250 000
283	Anskaffning av taggtråd	100 000
283	Järnvägskrigsbromateriel	3 000 000
284	Anskaffning av krigskartor	700 000
		20 050 000
Familjebidrag		
285	Familjebidrag	33 000 000
Personalvårdsverksamhet m. m.		
286	Försvarets personalvård: Avlöningar	1 330 000
294	Försvarets personalvård: Omkostnader	250 000
294	Soldathemsverksamhet	190 000
295	Fritidsundervisning m. m.	360 000
		2 130 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Bidrag och understöd

Kr

296	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	3 080 000
299	Lottaorganisationen.....	1 005 000
300	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	140 000
300	Frivilliga djursjukvården i krig	15 000
301	Frivilliga skytteväsendet	1 860 000
302	Understöd åt vissa föreningar m. m.	72 000
303	Bidrag till social verksamhet m. m.	100 000
		6 272 000

Vissa övriga gemensamma ändamål

305	Inskrivningskostnader	1 500 000
305	Vissa specialundersökningar m. m.	500 000
306	Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.	8 800 000
309	Underbefälsrekrytering	140 000
310	Vissa civilanställningsåtgärder.....	1 700 000
311	Vidareutbildning av viss civil personal	255 000
312	Försvarsupplysning	1 600 000
313	Försvarsfilm	535 000
314	Publikations- och blankettryck	3 200 000
315	Krigshistorisk verksamhet	1 300 000
315	Modellkammaren i Karlskrona	1 100 000
315	Militärmedicinsk forskning	600 000
		18 230 000

Vissa för försvaret gemensamma ändamål **175 994 000**

E. Diverse**Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:**

318	Slottsbyggnadernas delfond	32 000
318	Beskickningsfastigheternas delfond	50 000
318	Byggnadsstyrelsens delfond	450 000

Ersättning till försvarets fastighetsfond:

319	Kasernbyggnaders delfond	¹ 111 650 000
319	Befästningars delfond	¹ 33 125 000
319	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk	1 500 000
320	Ersättning för automobilskatt	7 500 000
320	Ersättning för rustning och rotering.....	15 000
321	Resestipendier	5 000
321	Vissa nämnder m. m.....	1 300 000
321	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.....	235 000
322	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	2 000 000
323	Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom	25 000
323	Täckande av vissa medelsbrister	10 000
323	Borttagande av pansarhinder m. m.	300 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kr
324	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militär- tjänstgöring m. m.	11 000 000
324	Omskolning av i militärtjänst skadade	200 000
325	Rationaliseringsförsök	1 000
325	Prisundersökningar m. m.	50 000
326	Bärgning m. m. av regalskeppet Wasa	1 000 000
326	Reglering av prisstegringar	180 000 000
	Diverse	249 448 000
	Summa IV ht	3 202 800 000

KAPITALBUDGETEN**Försvarets fonder****A. Försvarets fastighetsfond****Kasernbyggnaders delfond**

327	Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål.	12 000 000
331	Byggnadsarbeten för armén	21 300 000
336	Byggnadsarbeten för marinen	5 000 000
340	Byggnadsarbeten för flygvapnet	6 500 000
343	Flygfältsarbeten m. m.	24 500 000
347	Markförvärv för övningsfält m. m.	19 400 000
		78 700 000

Befästningars delfond

348	Berghangarer	1 500 000
349	Anordnande av vissa drivmedelsförråd	6 400 000
352	Vissa ammunitionsförråd	13 900 000
353	Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.	1 500 000
354	Uppställningsplatser för radarstationer	7 350 000
355	Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier....	14 300 000
356	Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.	23 100 000
358	Tygmaterielförråd i berg.	500 000
359	Fullträffsäkra uppehållsplatser	3 000 000
359	Anläggningar för robotvapen	4 800 000
360	Övriga befästningsarbeten	19 195 000
362	Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)	120 500 000
362	Vissa markförvärv för befästningar	1 500 000
		117 545 000

Försvarets fastighetsfond **196 245 000****B. Försvarets fabriksfond**

363	Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets fabriksverk.	3 700 000
364	Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk	2 300 000
		6 000 000

Statens utlåningsfonder

368	Värnpliktslånefonden	455 000
-----	----------------------------	---------

Summa kapitalbudgeten **202 700 000**Summa driftbudget- och kapitalbudget **3 405 500 000**

¹ Beräknat belopp.

SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3
januari 1962.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, och statsrådet Lindström anmäler de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1962/63 inom socialdepartementets verksamhetsområde, därvid departementschefen anmäler de under punkterna 1—14, 18—21 och 34—124 upptagna frågorna och statsrådet Lindström de under punkterna 15—17 och 22—33 upptagna frågorna.

ÖVERSIKT

De senaste årens utveckling inom socialdepartementets verksamhetsområde har kännetecknats av en stark expansion. I särskilt hög grad har detta gällt socialförsäkringen. Folkpensionerna har förbättrats och en fortsatt successiv höjning av dessa har förutsatts. Inom ramen för folkpensioneringen har familjepensioneringen, främst änkepensionerna, ytterligare utbyggt. Allmän tilläggspension har införts.

En kraftig expansion har även präglat de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna, och insatser har gjorts för att upprätthålla en god balans på arbetsmarknaden. Nya åtgärder har vidtagits för att öka arbetskraftens rörlighet.

På bostadspolitikens område har en vidgad statlig långivning skapat förutsättningar för en ökning av bostadsproduktionen. Genom ränte-

eftergifter, bostadsrabatter och en låg ränta på statslånen har bl. a. barnfamiljerna fått ökade möjligheter att erhålla goda och rymliga bostäder.

Ungdomsvården och nykterhetsvården har fått ökade resurser för att bättre kunna svara mot kraven i dagens läge. Uppmärksamheten har i hög grad inriktats på möjligheterna av ökat stöd till de handikappade.

En fortsatt aktiv reformpolitik präglar anslagsäskandena inom socialdepartementets område även för det kommande budgetåret.

Folkpensionering, sjukförsäkring m. m.

De ur kostnadssynpunkt mest betydande reformerna inom socialdepartementets område under nästa budgetår avser folkpensioneringen samt sjuk- och moderskapsförsäkringen. Särskild proposition avses komma att föreläggas riksdagen med förslag till höjning av pensionerna, förbättring av invalidpensioneringen och vissa andra reformer inom folkpensioneringen och sjukförsäkringen samt ett väsentligt förbättrat stöd från moderskapsförsäkringen åt barnaföderskorna. Genom folkpensionshöjningen, som avses komma att genomföras den 1 juli 1962, ökar pensionsbeloppen vid nuvarande pensionspristal från 2 850 kr till 3 200 kr för en ensam pensionär och från 4 510 kr till 5 010 kr för två pensionsberättigade makar. Avsikten är att sammanföra folkpensioneringen, tilläggs-pensioneringen, sjukförsäkringen och moderskapsförsäkringen till ett enhetligt system — en allmän försäkring — som skall syfta till att ge den enskilde en ekonomiskt tryggad ålderdom och ett skydd mot inkomstbortfall vid sjukdom, invaliditet m. m. Kostnadsökningen för statsverket genom dessa reformer kan mera bestämt anges först när slutligt förslag framlägges. Preliminärt föreslås under anslagen till bidrag till sjukkassor m. m. och bidrag till folkpensioner m. m. en anslagsökning av 307 milj. kr utöver automatiska kostnadsökningar på 92 milj. kr.

En omläggning av den centrala och lokala administrationen för folkpensioneringen, tilläggs-pensioneringen och sjukförsäkringen m. m. beslöts föregående år, och i fråga om denna organisation föreslås nu endast smärre ändringar. Liksom tidigare föreslås särskild medelsanvisning till riksförsäkringsverket för bidrag till invaliditetsförebyggande åtgärder.

Arbetsmarknad

Upprätthållandet av en hög och jämn sysselsättning med god balans på arbetsmarknaden är ett av de främsta riktmärkena för den ekonomiska politiken i vårt land. En sådan politik kräver rörlighet hos produktionsfaktorer, inte minst arbetskraften. Nya hjälpmedel har också under senare år introducerats för att underlätta omflyttning av arbetskraft mellan olika yrkesområden och mellan olika geografiska områden. Ett av de viktigaste instrumenten för en sådan aktiv sysselsättningspolitik är arbetsförmed-

lingen. I nuvarande befolknings- och sysselsättningssituation är det särskilt angeläget, att alla arbetskraftsresurser blir effektivt utnyttjade. I detta läge är det också väsentligt att söka ta tillvara den arbetskraftsreserv som alltjämt finns bland de handikappade och att bereda dessa tillfredsställelsen av att försörja sig genom eget arbete. Allmänt måste arbetsmarknadspolitiken syfta till att ge den enskilde möjlighet till utkomst inom det yrke som svarar mot hans förmåga och intresse.

Mot den nu angivna bakgrunden framstår det som angeläget med en fortsatt kraftig utbyggnad av arbetsförmedlingens resurser. Arbetsförmedlingens personalorganisation föreslås därför skola utökas med 205 nya tjänster, varav 100 tjänster inom den allmänna förmedlingen och ungdomsförmedlingen, 40 tjänster inom arbetsvården, 30 tjänster inom tjänstemannaförmedlingen, 15 tjänster inom yrkesvägledningen och 20 tjänster inom länsarbetsnämndernas kanslier. För att därutöver skapa möjligheter för en förstärkning av förmedlingen bl. a. för att lösa speciella arbetsmarknadsproblem beräknas vidare medel för tillfällig personal med samma belopp som kostnaderna för personalökningen i övrigt, nämligen med 3 600 000 kr.

Behovet av sysselsättningsskapande åtgärder under nästa budgetår kan inte nu bedömas. I nuvarande konjunkturläge är det önskvärt, att beredskapsarbetena kan begränsas, men förhållandena kan snabbt skifta. I vissa områden av vårt land, främst Norrbottens län, ligger arbetslösheten på en högre nivå än i andra delar av landet, varför behov av sysselsättningsskapande åtgärder där alltjämt torde kvarstå. Detta behov tillgodoses bl. a. genom en ökning av anslagen under sjätte huvudtiteln till vägunderhåll och vägbyggnader.

En av de viktigaste sysselsättningspolitiska åtgärderna och en verksamhet som fått allt större betydelse under senare år är den av arbetsmarknadsskäl bedrivna yrkesutbildningen. Denna verksamhet fyller främst två uppgifter, nämligen dels att ge de handikappade möjligheter att inplaceras i produktionen och dels att ge de arbetslösa och dem som hotas av arbetslöshet sådana färdigheter, att de kan få anställning inom yrkesområden där efterfrågan föreligger. Under det sistförflutna budgetåret uppgick antalet utbildningskurser till ca 700. Omkring 14 000 personer erhöll utbildningsbidrag. Innevarande budgetår torde verksamheten komma att öka ytterligare. För nästa budgetår beräknas anslagsbehovet efter en utbildningsverksamhet, som omfattar 1 100 kurser och ca 20 000 personer med utbildningsbidrag. Den skyldighet som nu föreligger för kommunerna att lämna bidrag till verksamheten anses böra slopas. Sammanlagt beräknas medelsbehovet för nu ifrågavarande utbildningsverksamhet öka med 17 milj. kr.

Totalt har anslagen för arbetsförmedlingen, sysselsättningspolitiska åtgärder och omskolning m. m. upptagits med ca 368 milj. kr. Under sjätte huvudtiteln upptages därtill ett belopp av 60 milj. kr för vägarbeten som väsentligen avses fylla samma uppgift som beredskapsarbeten.

Bostadsbyggande

Bostadsbyggandet beräknas komma att öka. Under år 1961 färdigställdes drygt 70 000 lägenheter. Igångsättningen av nya lägenheter torde ha uppgått till ungefär samma antal. För innevarande budgetår har fastställts ett bostadsbyggnadsprogram på 70 000 lägenheter. Förslag kommer senare denna dag att framläggas om en ökning av detta program till 73 000 lägenheter. En fortsatt ökning av bostadsbyggandet är angelägen. För nästa budgetår bör medelsramen för bostadslångivningen därför beräknas för ett bostadsbyggande om 75 000 lägenheter. Vid ökningen av bostadsbyggnadsvolymen beräknas en ökad förskjutning mot småhusbyggande komma att ske. För att produktionsinriktningen på olika hustyper inte skall vara beroende av lånevillkoren utan endast av efterfrågan på bostäder av olika kategorier, föreslås en ändring av lånebestämmelserna. Härigenom skulle i huvudsak likformiga regler komma att gälla för lån såväl till flerfamiljshus som till småhus.

Det statliga stödet i syfte att sänka de årliga bostadskostnaderna har sedan lång tid utgjorts, förutom av en låg ränta på de statliga bostadslånen, av ränteeftergifter och bostadsrabatter. För bostadsrabatterna i form av familjebostadsbidrag föreslås en höjning av inkomstgränsen. Därigenom kan ett större antal barnfamiljer i lägre inkomstgrupper komma i åtnjutande av denna förmån än eljest skulle vara fallet. Medelsbehovet, som normalt skulle ha minskat till följd av den fortgående inkomstökningen, beräknas därigenom bli oförändrat i förhållande till anslaget för innevarande budgetår. För ränteeftergifter räknas med en ökning av anslaget med 40 milj. kr på grund av tillkomsten av en ny årgång hus för vilka räntesubvention utgår. En utredning förebådas om avvägningen mellan olika former av statliga stödåtgärder med syfte att nedbringa bostadskostnaderna.

En ökad decentralisering och en därav betingad förändring av den bostadspolitiska organisationen föreslås. Totalt beräknas en viss personalminskning inom organisationen.

För de statliga bostättningslånen föreslås en höjning av maximibeloppet från nuvarande 3 000 kr till 4 000 kr. Vidare förordas vissa ändringar av lånevillkoren i övrigt, varigenom låneformen beräknas kunna tillgodose ett större antal lånsökande än hittills.

Familjepolitiska åtgärder

Vad de familjepolitiska åtgärderna beträffar domineras anslagsbehovet av de allmänna barnbidragen och den höjning av dessa från 450 kr till 550 kr som riksdagen tidigare beslutat. Anslagsbehovet ökas härigenom med 174 milj. kr, men samtidigt sker en minskning till följd av det sjunkande antalet barn i bidragsberättigande ålder. Totalt stannar anslagshöjningen därför vid 159 milj. kr.

I detta sammanhang må även erinras om de tidigare omnämnda förslagen rörande en förstärkning av stödet åt barnaföderskor, en höjning av inkomstgränsen för familjebostadsbidrag och en ökning av bosättningslånens maximalbelopp m. m.

Det statliga driftbidraget till daghem och fritidshem anses böra räknas upp med 40 %. I fråga om ferieresorna för barn och husmödrar föreslås vissa ändringar i syfte att förenkla administrationen av det statliga stödet till denna verksamhet.

Medel till utbildning av förskollärare anses böra uppföras under åttonde huvudtiteln. Förslag rörande denna verksamhet beräknas komma att framläggas i särskild proposition.

Ungdomsvård

Beträffande ungdomsvården förordas en fortsatt utbyggnad av ungdomsvårdsskoleorganisationen, främst när det gäller kvinnliga elever. En ny behandlingsavdelning avsedd för alkoholskadade flickor föreslås sålunda skola inrättas vid Ryagårdens yrkesskola. Vidare beräknas medel för en ny avdelning vid Håkanstorps yrkesskola. En viss ytterligare utbyggnad av verkstadsdriften vid ungdomsvårdsskolorna föreslås också. I enlighet med riktlinjerna i den nya barnavårdslagen beräknas en höjning av medelsanvisningen till vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever.

Nyktterhetsvård

En fortsatt utbyggnad beräknas inom nyktterhetsvården. Någon mera väsentlig ändring av anstaltsorganisationen föreslås inte i avvaktan på behandlingen av de förslag, som nyligen framlagts av nyktterhetsvårdsutredningen. Emellertid beräknas medel för ett ökat stöd till de erkända och enskilda anstalterna samt inackorderingshemmen. Anordningsbidragen till de enskilda anstalterna och inackorderingshemmen föreslås sålunda skola höjas från nuvarande 5 000 till 10 000 kr per vårdplats, med möjlighet att, om särskilda skäl föreligger, utsträcka bidragsbeloppet till 15 000 kr. Maximalbeloppet för driftbidragen till erkända och enskilda anstalter föreslås även höjt från nuvarande 26 kr till 31 kr för vård dag, varvid dock samtidigt ersättning för särskilda vårdkostnader inräknas i bidragsbeloppet. En viss förstärkning av personalorganisationen vid de statliga anstalterna föreslås. Bl. a. anses en heltidstjänst som läkare böra inrättas vid Venngarnsanstalten.

En ökning av den kommunala verksamheten på nyktterhetsvårdens område förutses även. Detta återspeglas i en ökad medelsanvisning till de kommunala nyktterhetsnämndernas verksamhet med 3 milj. kr. Bidraget till Länkörelsen föreslås höjt med 100 000 kr.

Arbeterskydd

Inom arbetarskyddets område föreslås vissa tjänster för att förstärka skogsyrkesinspektionen.

Stöd åt handikappade

Inom flera av huvudtitelns utgiftsområden förekommer anslag som helt eller delvis avser stöd åt handikappade. Inom folkpensioneringen och sjukförsäkringen har redan berörts förbättringen av invalidpensioneringen. Vidare kommer förslag att framläggas om uppräknig av äldre yrkesskadelivräntor. Inom arbetsmarknadsområdet ges ökade resurser till omskolnings- och annan yrkesutbildningsverksamhet bl. a. för handikappade, och en personell förstärkning föreslås för arbetsförmedlingens arbetsvårdsavdelningar. Vidare beräknas ökade medel för näringshjälp. Inom ramen för anslagen till bostadsbyggandet lämnas bidrag till specialinredning av invalidlägenheter. Utöver de betydande insatser som göres på detta sätt må även nämnas vissa anslag som helt avser de handikappade. Den fortsatta utbyggnaden av verkstäder för handikappade medför sålunda ett ökat medelsbehov av 2 milj. kr. Vidare förordas ökade statsbidrag till enskilda företag, som driver verkstäder för sysselsättning av handikappade, samtidigt som bidragssystemet ändras. Därjämte föreslås höjda bidrag till olika föreningar för handikappade. För hushållsredskap åt invalidiserade husmödrar m. m. föreslås De vanföras riksförbund få ett till 300 000 kr tredubblat anslag.

Sammanfattning

De förslag som framlägges innebär totalt en anslagsökning under driftbudgetens femte huvudtitel med 539 milj. kr. Av detta belopp hänför sig i runt tal 200 milj. kr till automatiska utgiftsstegringar. Huvudtiteln kommer vid ett bifall till dessa förslag att öka från ca 4 724 milj. kr till ca 5 263 milj. kr. Beloppens fördelning på de olika utgiftsområdena framgår av följande sammanställning.

Avdelning	Anvisat 1961/62 kr	Äskat 1962/63 kr	Ökning minskning kr
A. Socialdepartementet m.m.	3 038 000	3 406 000	+ 368 000
B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m.m.	6 256 000	6 316 000	+ 60 000
C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m.m.	873 844 000	1 034 189 000	+ 160 345 000
D. Nykterhetsvård	49 701 000	54 955 000	+ 5 254 000
E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet	483 541 000	442 617 000	— 40 924 000
F. Bostadsbyggande m.m. ..	463 894 000	478 197 000	+ 14 303 000
G. Sjukförsäkring, folkpensionering m.m.	2 828 000 000	3 226 752 000	+ 398 752 000
H. Arbetarskydd	7 363 000	7 574 000	+ 211 000
I. Diverse	7 976 000	8 944 000	+ 968 000
Summa	4 723 613 000	5 262 950 000	+ 539 337 000

Liksom tidigare domineras huvudtiteln av fem stora utgiftsposter, nämligen anslagen till allmänna barnbidrag, sysselsättningsfrämjande åtgärder, bostadssubventioner samt bidrag till sjukkassor och folkpensioner. Tillsammans omfattar dessa utgiftsområden 4 917 milj. kr, eller 93 % av huvudtitelns totalsumma.

Beträffande kapitalbudgeten innebär förslagen, att investeringsanslag anvisas med sammanlagt ca 774 milj. kr. Av beloppet avser 758 milj. kr den statliga bostadslångivningen, 9 milj. kr lån till allmänna samlingslokaler och ca 7 milj. kr byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

A. Socialdepartementet m. m.

[1] 1. Socialdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 400 800	1 318 493
1961/62 (statsliggaren s. 317)	1 590 000	
1962/63 (förslag)	1 688 000	

Med hänsyn till det ökade behovet av expertis och tillfällig arbetskraft torde anslagsposten till ersättningar till sådan personal böra höjas med 40 000 kr. Vidare torde ytterligare en amanuens tjänst i reglerad befordringsgång böra inrättas.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för ändring av en förste kanslisekreterartjänst i Ao 23 till byrådirektörs-tjänst i Ao 26 och uppflyttning av en tjänst som kanslisekreterare i Ao 19 till förste kanslisekreterare i Ao 23. Därjämte bör en kanslibiträdestjänst i Ae 7 ordinariesättas.

För automatiska utgiftsförändringar beräknar jag en ökning med 27 000 kr.

Anslaget torde böra uppföras med 1 688 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialdepartementet, som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	660 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	335 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	315 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	306 000

6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter,	
förslagsvis	21 000
	Summa kr 1 688 000;

c) till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 688 000 kr.

[2] 2. **Socialdepartementet: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	70 500	74 447
1961/62 (statsliggaren s. 318)	103 000	
1962/63 (förslag)	95 000	

Anslagsposten till expenser (utgift 1959/60 49 793, 1960/61 49 904; anslag 1961/62 60 000) bör minskas med 8 000 kr. Anslaget torde sålunda böra uppföras med 95 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 kr.

[3] 3. **Socialattachéer**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	230 000	208 029
1961/62 (statsliggaren s. 318)	245 000	
1962/63 (förslag)	223 000	

Kungl. Maj:t har för tiden fr. o. m. den 1 februari 1960 tills vidare intill utgången av år 1962 förordnat två socialattachéer för tjänstgöring vid beskickningarna i Washington och London.

Under anslaget är för innevarande budgetår inräknat 34 000 kr för biträdeshjälp åt socialattachéerna. Då kostnaderna härför fr. o. m. nästa budgetår torde böra bestridas från anslag under tredje huvudtiteln, bör nu förevarande anslag minskas med nyssnämnda belopp. Å andra sidan torde ytterligare 12 000 kr böra beräknas för expenser och för resor inom socialattachéernas verksamhetsområden.

I de prisutjämningsstillägg som utgår till socialattachéerna är f. n. inräknat ersättning för bostadskostnader. Regleringen av dessa kostnader torde fr. o. m. nästa budgetår böra ske efter samma grunder som ministern för utrikes ärendena tidigare denna dag föreslagit skola tillämpas för reglering av motsvarande kostnader för utsänd personal tillhörande utrikesförvaltningen.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 223 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialattachéer* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 223 000 kr.

[4] 4. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	850 000	1 189 909
1961/62 (statsliggaren s. 319)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 300 000	

Under anslaget har för innevarande budgetår anvisats 1 000 000 kr. Reservationen den 30 juni 1961 utgjorde 281 751 kr. Sammanlagt disponeras sålunda i runt tal 1 280 000 kr. På grundval av uppgifter som inforrats från kommittéerna kan kostnaderna för dessa under innevarande budgetår beräknas till ca 1 480 000 kr. En förstärkning av anslaget med ca 200 000 kr synes sålunda bli erforderlig. Till denna fråga torde jag få återkomma i annat sammanhang.

För nästa budgetår kan kostnaderna för de nu verksamma kommittéerna uppskattas till drygt 1 100 000 kr. Vidare torde för nya kommittéer böra beräknas ca 200 000 kr. Totalt torde sålunda anslagsbehovet för nästa budgetår kunna uppskattas till i runt tal 1 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

[5] 5. **Extra utgifter**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	70 000	59 597
1961/62 (statsliggaren s. 319)	100 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 18 906 kr.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

B. Socialstyrelsen, arbetsdomstolen m. m.

[6] 1. **Socialstyrelsen: Avlöningar.** För innevarande budgetår har till Socialstyrelsen: Avlöningar anvisats ett förslagsanslag av 4 436 000 kr, till Socialstyrelsen: Omkostnader ett förslagsanslag av 820 000 kr och till Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar ett reservationsanslag av 1 000 kr.

Socialstyrelsen har lagt fram beräkningar angående medelsbehovet för nästa budgetår under förenämnda tre anslag. Styrelsen har därvid föreslagit följande anslagsbelopp, nämligen till avlöningar 4 647 000 kr, till omkostnader 704 500 kr och till statistiska specialundersökningar 1 000 kr.

Delegationen för statistikfrågor har i samband med förslag till organisation och verksamhet för statistiska centralbyrån samt förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 för centralbyrån på grund av beslutad omläggning av den statliga statistikproduktionen redovisat de organisatoriska konsekvenserna av att bl. a. viss statistikproduktion flyttas bort från socialstyrelsen.

Departementschefen

I avvaktan på ett ställningstagande till de av delegationen för statistikfrågor framlagda förslagen bör nu förevarande anslag i statsverkspropositionen upptas med endast preliminärt beräknade belopp. Anslagen bör därvid uppföras med samma belopp som i riksstaten för innevarande budgetår.

Medan jag under de närmast följande punkterna gör framställning om beräkning av de båda andra ifrågavarande anslagen, hemställer jag här, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Socialstyrelsen: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 4 436 000 kr.

[7] 2. **Socialstyrelsen: Omkostnader.** Under återopande av vad jag anfört under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Socialstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 beräkna ett förslagsanslag av 820 000 kr.

[8] 3. **Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar.** I enlighet med vad jag anfört under punkten 6 hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Socialstyrelsen: Statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1962/63 beräkna ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[9] 4. **Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	415 000	430 335
1961/62 (statsliggaren s. 322)	457 000	
1962/63 (förslag)	460 000	

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget till följd av automatiska utgiftsförändringar höjes med 3 800 kronor.

Departementschefen

I nära anslutning till socialstyrelsens förslag bör anslaget höjas med 3 000 kr och anvisas med 460 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	368 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	84 600
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	7 400

Summa kr 460 000;

b) till *Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 kr.

[10] 5. **Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	119 400	115 935
1961/62 (statsliggaren s. 323)	122 000	
1962/63 (förslag)	124 000	

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslagsposten till reseersättningar (utgift 1959/60 91 471, 1960/61 94 148; anslag 1961/62 97 600) höjes med 2 400 kronor. Höjningen motiveras av ändring i bestämmelserna om traktamenten vid tjänsteresor.

Departementschefen

Jag biträder i huvudsak socialstyrelsens förslag till medelsanvisning och föreslår, att anslaget upptas med 124 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 124 000 kr.

[11] 6. Arbetsdomstolen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	205 100	198 176
1961/62 (statsliggaren s. 324)	226 000	
1962/63 (förslag)	228 000	

Yrkanden

Arbetsdomstolen har hemställt, att anslaget ökas med 2 400 kr.

1. Tjänsteförändringar	400
2. Automatiska förändringar	2 000
	+ 2 400

Motivering

1. Arbetsdomstolen föreslår, att en expeditionsvakt Ao 7 uppflyttas till förste expeditionsvakt Ao 8 samt att ersättare för vice ordföranden tillerkännes särskilt dagarvode för hemarbetsdag med 30 kr.

Departementschefen

Arbetsdomstolens förslag till tjänsteförändringar kan jag inte tillstyrka. Beräkningen av de automatiska anslagsförändringarna bör godtas. Anslaget bör uppföras med 228 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	36 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	104 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	56 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	27 900

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	3 000
--	-------

Summa kr 228 000;

b) till *Arbetsdomstolen*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63
anvisa ett förslagsanslag av 228 000 kr.

[12] 7. **Arbetsdomstolen: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	17 100	13 771
1961/62 (statsliggaren s. 325)	19 000	
1962/63 (förslag)	22 000	

Yrkande

Arbetsdomstolen har hemställt, att under posten till övriga expenser (utgift 1959/60 12 281, 1960/61 13 800; anslag 1961/62 14 200) anvisas ytterligare 2 700 kronor, varav 1 700 kronor avser nyanskaffningar av vissa inventarier och 1 000 kronor automatiska utgiftsökningar.

Departementschefen

I huvudsaklig överensstämmelse med arbetsdomstolens förslag bör anslaget höjas med 3 000 kronor och sålunda uppföras med 22 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 kr.

[13] 8. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	150 000	205 326
1961/62 (statsliggaren s. 325)	150 000	
1962/63 (förslag)	200 000	

Från anslaget bestrides arvoden till förlikningsmän, opartiska ordförande och ledamöter i förlikningskommissioner.

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Styrelsen har härvid hänvisat till nettoutgiften för budgetåret 1960/61 samt till att förestående avtalsförhandlingar kan komma att medföra ökad arbetsbelastning för förlikningsinstitutionen.

Departementschefen

I överensstämmelse med socialstyrelsens förslag bör anslaget höjas med 50 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:* *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

[14] 9. Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	25 000	23 525
1961/62 (statsliggaren s. 326)	25 000	
1962/63 (förslag)	25 000	

Yrkande

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget upptas med oförändrat belopp och föreslagit en omfördelning mellan anslagsposterna, så att 22 000 kr avsätts för reseersättningar och 3 000 kr för expenser.

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.:* *Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kr.

C. Mödrahjälp, socialhjälp, barnavård m. m.

[15] 1. Mödrahjälp

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	6 000 000	5 822 696
1961/62 (statsliggaren s. 327)	6 000 000	
1962/63 (förslag)	3 000 000	

Socialstyrelsen har erinrat om att socialpolitiska kommittén i ett betänkande angående stöd åt barnaföderskor (SOU 1961:38) föreslagit, att mödrahjälpen såsom fristående hjälpform avskaffas fr.o.m. den 1 januari 1963. Styrelsen har vid sin beräkning av medelsbehovet utgått från att det nämnda förslaget genomföres. Anslaget bör därför upptagas till 3 000 000 kr, vilket innebär en minskning med 3 000 000 kr.

Föredraganden

Såsom socialstyrelsen framhållit har socialpolitiska kommittén föreslagit, att mödrahjälpen avskaffas fr. o. m. den 1 januari 1963. Kommittén har vidare föreslagit, att moderskapspenningen samtidigt avsevärt förbättras och att en tandvårdsförsäkring införes för blivande och nyblivna mödrar. Förslag i anledning av kommitténs betänkande avses komma att senare föreläggas årets riksdag.

Socialstyrelsens anslagsberäkning för nästa budgetår bör godtagas. Anslaget bör alltså uppföras med 3 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

[16] 2. Mödrahjälpnämnderna

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	175 000	164 577
1961/62 (statsliggaren s. 327)	160 000	
1962/63 (förslag)	80 000	

Socialstyrelsen har — under förutsättning att förslagen i socialpolitiska kommitténs under föregående punkt omnämnda betänkande genomföres — hemställt, att anslaget upptages med hälften av det för innevarande år anvisade beloppet eller 80 000 kr.

Föredraganden

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälpnsnämnderna* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 kr.

[17] 3. **Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	225 000	216 954
1961/62 (statsliggaren s. 328)	250 000	
1962/63 (förslag)	250 000	

Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* i kurser om 15 månader vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka medel utgår under här ifrågavarande anslag. Sistnämnda kurser anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 12 272 kronor.

Socialstyrelsen har upplyst, att 18 kurser med 206 elever anordnats under budgetåret 1960/61. Kostnaden per elev vid de kurser, som hållits andra, tredje och fjärde kvartalen 1960 samt första kvartalet 1961, har genomsnittligt varit 965 kronor. Motsvarande kostnad för budgetåret 1962/63 beräknas till 1 045 kronor. För 1962/63 bör anslag beräknas för utbildning av 250 hemvårdarinnor. Kostnaderna härför beräknas till $(250 \times 1\,045)$ 261 250 kronor. Då den å anslaget befintliga reservationen beräknas bli förbrukad under budgetåret 1961/62, bör anslaget upptas med — avrundat — 260 000 kronor.

Föredraganden

Anslaget bör i avbidan på ytterligare erfarenheter rörande elevtillströmningen och kostnaderna anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

[18] 4. **Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 6 500 000	1 6 444 800
1961/62 (statsliggaren s. 329 o. 330)	1 6 750 000	
1962/63 (förslag)	6 750 000	

¹ Anslag till Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m. och till Socialhjälp och barnavård för lappar.

Från det på riksstaten för innevarande budgetår uppförda förslagsanslaget till Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m. bestrides främst statsverkets kostnader för gottgörelse åt kommuner enligt barnavårds- och socialhjälpslagarna för viss vård, som meddelats huvudsakligen icke svenska medborgare, kostnaderna för gottgörelse åt kommuner enligt särskilda åtaganden av staten för understöd åt vissa kategorier zigenare och vissa här i landet mottagna flyktingar, vilka icke kan försörja sig själva, samt utgifter för understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet ävensom vissa kostnader för bistånd åt till Sverige återvändande utlandssvenskar.

På riksstaten för innevarande budgetår finns vidare uppfört ett förslagsanslag till Socialhjälp och barnavård för lappar, från vilket ersättning utges för socialhjälp och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lappbefolkningen; statsbidrag utgår med tre fjärdedelar av kommuns godkända kostnader för ändamålet.

Socialstyrelsen har hemställt, att för de nämnda ändamålen anvisas sammanlagt 7 250 000 kr, vilket innebär en ökning med 500 000 kr.

Departementschefen

Från anslaget, som för innevarande budgetår är uppfört med 6 500 000 kr, bestrides bl. a. kostnader för understöd åt vissa här i landet mottagna flyktingar ävensom kostnader för s. k. mottagningshjälp enligt kungörelsen 1950:383 angående bistånd åt utlandssvenskar som återvända till Sverige. Kungl. Maj:t har den 15 december 1961 föreskrivit, att ersättning av statsmedel skall kunna utgå för vård, som lämnats vissa personer, efter i huvudsak samma regler som nu gäller för flyktingar. Det gäller dels icke svensk medborgare, vilken fått tillstånd att inresa i Sverige först efter det att någon här i riket bosatt person utfäst sig att bestrida kostnader, som är förbundna med den inresandes vistelse i riket, och dels sådan svensk medborgare eller förutvarande svensk medborgare på vilken den ovannämnda kungörelsen äger tillämpning och som är i behov av vård på sjukvårdsanstalt eller ålderdomshem. Förenämnda beslut torde få anmälas för riksdagen. Kostnaderna för ersättningarna bör bestridas från förevarande anslag.

F. n. bestrides kostnaderna för statsbidrag till kommuns utgifter för socialhjälp och barnavård åt personer tillhörande den renskötande lappbefolkningen från ett särskilt förslagsanslag på riksstaten, vilket för innevarande budgetår är uppfört med 250 000 kr. Nämnade kostnader bör i fortsättningen lämpligen bestridas från förevarande anslag. Anslaget bör upptagas med samma belopp som sammanlagt anvisats till de ifrågavarande ändamålen för budgetåret 1961/62, nämligen 6 750 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 6 750 000 kr.

[19] 5. **Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 000 000	8 326 974
1960/61	7 000 000	7 816 417
1961/62 (statsliggaren s. 330)	10 000 000	
1962/63 (förslag)	8 000 000	

Kommun eller kommunalförbund äger erhålla statsbidrag till kostnaderna för anordnande samt mera omfattande om- och tillbyggnad av ålderdomshem. Bidraget utgår, beroende på skatteunderlaget, med 10—50 % av ett bidragsunderlag, som vid nybyggnad utgör 18 000 kronor per vårdplats samt i andra fall högst nämnda belopp per vårdplats. På anslaget fanns den 30 juni 1961 en reservation av 36 965 kronor.

Socialstyrelsen har upplyst, att de under budgetåret 1960/61 gjorda utbetalningarna avsett statsbidrag med 8 038 550 kr, därav med 5 390 100 kr till 38 nybyggnader med 1 421 vårdplatser samt med 2 648 450 kr till 21 om- och tillbyggnader med 691 platser. I vissa fall har under tidigare budgetår bidrag fastställts till för höga belopp. Av denna anledning gjorda återbetalningar har tillgodoförts anslaget. Styrelsen beräknar, att medelsbehovet för bidrag avseende återstående ålderdomshem, som färdigställt före utgången av år 1960, samt ålderdomshem, som färdigställt eller kommer att färdigställas under år 1961 eller första kvartalet 1962, uppgår till 10 482 100 kr. Vid utgången av budgetåret 1961/62 beräknas kvarstå ett anslagsbehov av 465 400 kronor. Under budgetåret 1962/63 väntas 87 ålderdomshem med 3 108 vårdplatser bli färdigställda. För bidrag härtill räknar styrelsen med 8 901 000 kr. Med hänsyn till svårigheterna att nu bedöma anslagsbehovet föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med 9 000 000 kr.

Departementschefen

Såsom framgår av socialstyrelsens framställning torde anspråken på statsbidrag under nästa budgetår komma att gå ned. På grund av efter-

släpning i fråga om byggnadernas färdigställande och ingivandet av ansökningar om utbetalning av statsbidrag är anslagsbehovet svårt att bedöma. Jag förordar, att anslaget räknas ned med 2 000 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kr.

[20] 6. **Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	103 100	105 100
1961/62 (statsliggaren s. 330)	117 000	
1962/63 (förslag)	130 000	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Svenska socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem. Enligt beslut vid 1952 års riksdag skall statens bidrag i huvudsak motsvara hälften av kostnaderna. Stipendier för bestridande av utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen bekostas helt av statsmedel.

Svenska socialvårdsförbundet har upplyst, att antalet elever under nästa budgetår beräknas totalt komma att utgöra ca 200. Socialvårdsförbundet hemställer, att anslaget för nästa budgetår höjes med 22 000 kronor.

Förbundet beräknar utbildningskostnaderna under nästa budgetår till 229 000 kronor. Jämfört med de kostnader, till vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 202 500 kr, innebär förslaget en höjning med 26 500 kronor. Kostnadsökningen hänför sig bl. a. till höjda pensionsavgifter samt ökade löne- och kontorskostnader. Av de sammanlagda kostnaderna 229 000 kr bör staten betala hälften eller 114 500 kr.

För nästa budgetår bör medel anvisas till stipendier åt 70 elever i nybörjarkurserna. Stipendierna bör med hänsyn till de stegrade kostnaderna för elevernas uppehälle höjas från 225 till 350 kr. För ändamålet erfordras sålunda 24 500 kr.

Departementschefen

Jag förordar, att bidragsunderlaget höjes med 21 100 kr. på grund av ökade löne-, pensions- och kontorskostnader m. m. Nämda belopp bör läggas till de utbildningskostnader, på vilka innevarande budgetårs anslag grundats, d. v. s. 202 500 kr. De egentliga utbildningskostnaderna beräknar jag sålunda till 223 600 kr. Därav bör staten bestrida hälften eller 111 800 kr. De till eleverna i nybörjarkurserna utgående stipendierna bör i anslutning till ökningen av levnadskostnaderna sedan år 1956 — då det nuvarande

beloppet fastställdes — höjas till 260 kr. Kostnaderna för stipendier beräknar jag därför till 18 200 kr., vilket belopp faller helt på staten. Hela anslaget bör alltså uppföras med 130 000 kr., vilket innebär en ökning med 13 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid ålderdomshem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 130 000 kr.

21] 7. Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	65 000	63 075
1960/61	70 000	45 828
1961/62 (statsliggaren s. 330)	70 000	
1962/63 (förslag)	60 000	

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kr för envar av det antal personer, som i medeltal för dag under nästföregående halvår varit intagna på arbetshem.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget upptages till oförändrat belopp, 70 000 kr.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår (V ht 1961 s. 27) erinrade jag om att ett betänkande framlagts om rättssäkerheten vid administrativa frihetsberövanden (SOU 1960:19). I nämnda betänkande har vissa förslag framförts om åtgärder mot försumliga försörjare. Betänkandet har remissbehandlats. Socialstyrelsen har den 28 januari 1961 redovisat en av styrelsen företagen utredning angående arbetshemmens framtida ställning och behandlingen av störande vårdtagare. Styrelsen har därvid bl. a. föreslagit, att endast ett av de nuvarande arbetshemmen — Västergårdens arbetshem i Älvsborgs län — bibehålles som arbetshem. Vidare har föreslagits, att detta arbetshem övertages av staten. De i de båda utredningarna framlagda förslagen är f. n. föremål för ytterligare överväganden och kompletterande undersökningar. I avvaktan på resultatet härav bör, såsom socialstyrelsen förutsatt i sin anslagsframställning, arbetshemmens verksamhet fortgå enligt oförändrade grunder.

Med hänsyn till belastningen bör anslaget räknas ned med 10 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kr.

[22] 8. Allmänna barnbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	809 000 000	806 341 732
1961/62 (statsliggaren s. 331)	798 000 000	
1962/63 (förslag)	957 000 000	

Socialstyrelsen har anförts, att antalet barn under 16 år den 31 december 1960 utgjorde 1 793 183. Enligt numera tillgängliga uppgifter kan antalet till allmänt barnbidrag berättigade barn vid mitten av budgetåret 1961/62 uppskattas till 1 765 000, varvid några hänsyn ej tagits till eventuella tillskott genom invandring. Under samma förutsättningar uppskattar styrelsen preliminärt antalet barn i åldern 0—16 år i december 1962 till 1 740 000. Styrelsen beräknar anslagsbehovet genom att multiplicera det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt med barnbidragsbeloppet. Med denna beräkningsgrund skulle medelsbehovet för budgetåret 1962/63 uppgå till $(450 \times 1\,740\,000)$ 783 000 000 kronor. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 783 000 000 kronor, vilket innebär en minskning med 15 000 000 kronor.

Föredraganden

De allmänna barnbidragens belopp har genom beslut av 1961 års riksdag vid dess höstsession fr. o. m. år 1962 höjts från 450 till 550 kr. Den minskning av antalet barn i barnbidragsåldern, som inträdde under budgetåret 1958/59, torde komma att fortsätta under innevarande och nästa budgetår. Med utgångspunkt i styrelsens uppskattning av antalet bidragsberättigade barn i december 1962 skulle medelsbehovet för budgetåret 1962/63 uppgå till $(550 \times 1\,740\,000)$ 957 000 000 kr. Anslaget bör uppföras med nämnda belopp, vilket innebär en ökning med 159 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 957 000 000 kr.

[23] 9. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	2 500 000	2 505 728
1961/62 (statsliggaren s. 331)	2 800 000	
1962/63 (förslag)	2 800 000	

Anslaget för innevarande budgetår har beräknats efter en kostnad av 68 öre per utbetald barnbidragsanvisning.

Socialstyrelsen har uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till 2 784 000 kronor under förutsättning att ersättning till postverket för varje under år 1961 verkställd utbetalning utgår med oförändrat belopp, 68 öre. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med 2 800 000 kronor.

Föredraganden

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kr.

[24] 10. *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	16 000 000	16 593 709
1960/61	18 000 000	19 337 921
1961/62 (statsliggaren s. 331)	18 000 000	
1962/63 (förslag)	24 000 000	

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Enligt lagen om utfyllnad av vissa underhållsbidrag äger vissa kategorier av barn, beträffande vilka familjerättsligt underhållsbidrag fastställts före den 1 april 1957 till belopp understigande 720 kronor för år, att av allmänna medel erhålla vad som brister i nämnda belopp. Utgift för utfyllnadsbidrag bestrides till tre fjärdedelar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidraget.

Socialstyrelsen har erinrat om att bidragsförskottens maximibelopp fr. o. m. den 1 juli 1960 höjts till 83 kronor per månad. Bidrag till kommunernas kostnader för bidragsförskott under visst budgetår skall sökas hos länsstyrelsen före utgången av påföljande budgetår. Höjningen av bidragsförskottets maximibelopp kommer därför att påverka belastningen av anslaget fr. o. m. budgetåret 1962/63. På grund härav och med hänsyn till belastningen under budgetåret 1960/61 föreslår styrelsen, att anslaget uppföres med 23 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 5 000 000 kronor.

Föredraganden

Det möter vissa svårigheter att närmare beräkna medelsbehovet under detta anslag. Antalet barn med bidragsförskott har under en lång följd

av år ständigt ökat. Højningen av bidragsförskottens maximibelopp fr. o. m. den 1 juli 1960 kommer att påverka utgifterna under anslaget fr. o. m. nästa budgetår. Kostnaderna för bidragsförskott torde på grund härav komma att öka väsentligt. Utgifterna för utfyllnadsbidrag däremot kan väntas minska något. Med hänsyn till det anförda och till belastningens storlek under föregående budgetår förordar jag, att anslaget räknas upp med 6 000 000 kr, vilket är något mer än socialstyrelsen föreslagit. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott och utfyllnadsbidrag* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kr.

[25] 11. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	300 000	416 700
1960/61	300 000	324 000
1961/62 (statsliggaren s. 331)	300 000	
1962/63 (förslag)	515 000	

Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst tre fjärdedelar av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kr för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kr per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställts.

Socialstyrelsen har anført, att styrelsen redan år 1952 föreslagit att bidragsbeloppen skulle höjas. Detta förslag har inte vunnit beaktande. Styrelsen hemställer, att denna fråga upptages till övervägande.

Styrelsen upplyser, att medelkostnaden per vårdplats för de elva nybyggda barnhem, som tagits i bruk under åren 1956—1959, varit omkring 25 000 kr. Statsbidraget utgör numera endast omkring 36 % av kostnaderna i stället för från början avsedda 75 %. Styrelsen anser, att bidragsbeloppen bör höjas så att de i princip motsvarar hälften av kostnaden. Styrelsen föreslår, att maximibidragen per vårdplats höjes vid nybyggnad till 12 500 kr, vid inköp och omändring av byggnad till 8 300 kr samt vid enbart omändring av byggnad till 5 600 kr. Højningen bör genomföras fr. o. m. den 1 juli 1962.

Styrelsen framhåller, att den nya barnavårdslagen kan förutsättas få återverkningar på landstingens och de landstingsfria städernas barnhemsplaner. Giltighetstiden för nu gällande barnhemsplaner utgår med ett un-

dantag den 30 juni 1962. Socialstyrelsen räknar med en viss ökning av antalet nyanläggningar av barnhem i förhållande till närmast föregående år. Särskilt måste anordningar vidtas för att ta emot ungdomar i åldern 16—17 år, vilka omhändertas för samhällsvård eller utredning enligt den nya barnavårdslagen. Under förutsättning att statsbidragsbestämmelserna ändras i enlighet med socialstyrelsens förslag föreslår styrelsen, att Kungl. Maj:t begär riksdagens medgivande att under budgetåret 1962/63 bevilja bidrag med 1 000 000 kr. Vid oförändrade bidragsgrunder bör beloppet fastställas till 800 000 kr.

Beträffande medelsanvisningen har styrelsen anfört, att den 30 juni 1961 ett belopp av 185 051 kr återstod av de tidigare beviljade anslagen. Med inräknande av det för innevarande budgetår anvisade anslaget 300 000 kr står alltså 485 051 kr till förfogande under detta budgetår.

Enligt styrelsens beräkningar kommer 441 000 kr att betalas ut under budgetåret, vilket innebär att vid budgetårets utgång skulle finnas en reservation av 44 051 kr. Utgifterna under 1962/63 kan preliminärt uppskattas till 774 000 kr. Anslagsbehovet skulle alltså uppgå till (774 000—44 051) 729 949 kr. Styrelsen föreslår, att anslaget anvisas med 730 000 kr.

Föredraganden

Jag är inte beredd att föreslå någon ändring av nu gällande statsbidragsregler. Såsom socialstyrelsen anfört utgår giltighetstiden för barnhemsplanerna, på ett undantag när, den 30 juni 1962. Nya planer torde komma att fastställas fr. o. m. nästa budgetår. Utformningen av dessa planer kan komma att påverkas av flera bestämmelser i den nya barnavårdslagen och den nya stadgan för barnavårdsanstalter. Då byggnadsbehovet inte nu kan bedömas närmare, förordar jag, att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande att under nästa budgetår bevilja statsbidrag med samma belopp som innevarande budgetår eller med högst 700 000 kr.

Medelsbehovet för utbetalning av beviljade bidrag är svårt att bedöma bl. a. på grund av osäkerhet i fråga om tidpunkterna för de olika byggnadernas färdigställande. Jag förordar, att anslaget anvisas med 515 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1962/63 beviljas med högst 700 000 kr;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 515 000 kr.

[26] 12. Bidrag till driften av barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 800 000	1 823 888
1960/61	1 750 000	1 605 399
1961/62 (statsliggaren s. 332)	1 800 000	
1962/63 (förslag)	1 700 000	

Statsbidrag till driften av barnhem utgår i regel för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre för dag på villkor att vårdavgift inte uttages med högre belopp än fyra kronor 50 öre för dag och barn.

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen vid tidigare tillfällen framställt yrkanden om att frågan om höjning av statsbidraget per vårdplats upptas till övervägande. Med hänsyn till pågående översyn av statsbidragssystemet på kroppssjukvårdens område framlägger styrelsen inte nu något förslag i detta hänseende.

Styrelsen föreslår, att anslaget med hänsyn till belastningen minskas med 100 000 kronor till 1 700 000 kronor.

Föredraganden

Anslaget bör i enlighet med socialstyrelsens förslag räknas ner med 100 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.

[27] 13. Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	56 800	56 800
1961/62 (statsliggaren s. 332)	64 000	
1962/63 (förslag)	68 000	

Av anslaget bestrides statens andel av kostnaderna för den av Allmänna barnhuset vid Sociala barnavårdsseminariet anordnade utbildningen av föreståndare vid barnhem. Enligt beslut vid 1953 års riksdag skall statens bidrag — fränsett stipendieutgifter — motsvara hälften av utbildningskostnaderna.

Sociala barnavårdsseminariet har hemställt, att anslaget höjes med 8 300 kr.

De kostnader till vilka staten anses böra lämna bidrag har upptagits till 144 600 kr. Jämfört med de kostnader för vilka statsbidrag beräknats för innevarande budgetår, 128 000 kr, innebär förslaget en höjning med 16 600 kr. Härvid har lönen till assistenten beräknats enligt 15 i stället

för 13 lönegraden. Kostnadsökningen hänför sig i övrigt bl. a. till höjda pensionsavgifter samt höjda föreläsnings- och lektionsarvoden. — Statsbidraget beräknas till hälften av 144 600 kr eller 72 300 kr.

Föredraganden

Av de begärda höjningarna av bidragsunderlaget förordar jag 8 000 kr på grund av ökade lönekostnader, höjda föreläsningsarvoden samt pensionsavgifter m. m. Jag har därvid utgått från att lönen till assistenten beräknas efter 15 lönegraden. De kostnader till vilka statsbidrag bör lämnas beräknar jag till 136 000 kr. Statsbidraget bör utgöra hälften härav eller 68 000 kr, vilket innebär en ökning med 4 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av föreståndare vid barnhem*
för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 68 000 kr.

[28] 14. Bidrag till driften av barnstugor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 800 000	4 767 847
1961/62 (statsliggaren s. 332)	4 900 000	
1962/63 (förslag)	5 300 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 226 837 kronor.

Statsbidrag utgår till daghem, fritidshem, förskolor (lekskolor) och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, föreningar eller industriföretag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget i form av bidrag till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav. Bidraget utgör efter beslut av 1959 års riksdag för år och heltidsanställd befattningshavare vid daghem och fritidshem 3 500 kronor i ortsgrupp 3, 3 700 kronor i ortsgrupp 4 och 3 900 kronor i ortsgrupp 5. För heltidsanställd befattningshavare vid förskola (lekskola) utgår bidraget med resp. 1 750, 1 850 och 1 950 kronor. För halvtidsanställd befattningshavare utgår bidraget med hälften av angivna belopp.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen har upplyst, att statsbidrag för innevarande budgetår sökes för 882 befattningshavare i daghem och fritidshem samt 1 000 befattningshavare i lekskolor vid sammanlagt 1 070 barnstugor, jordbruksdaghemmen undantagna. För budgetåret 1962/63 räknar styrelsen med att antalet institutioner skall öka med ytterligare omkring 30, vilket beräknas öka antalet befattningshavare vid daghem och fritidshem till ca 890 samt vid lekskolor till ca 1 030.

Styrelsen erinrar om, att huvudmännens löneutgifter ökats genom de generella lönehöjningarna åren 1959, 1960 och 1961. Styrelsen framhåller, att statsbidragets relativa värde minskats undan för undan. Styrelsen anser, att en återgång bör ske till den vid statsbidragets tillkomst år 1944 rådande relationen mellan statens och huvudmännens kostnader. För att så skall ske föreslår styrelsen i anslutning till ett förslag år 1956 av allmänna statsbidragsutredningen, att bidragsbeloppen beräknas till 60 % av genomsnittslönen för förskollärare vid daghem och fritidshem och till 35 % av genomsnittslönen för förskollärare vid lekskolor. Kostnadsökningen på grund härav beräknas till 6 000 000 kronor för helt år. Endast hälften av detta belopp komme dock att belasta nästa budgetår. Med den föreslagna uppräkningsen skulle för statsbidrag till här ifrågavarande institutioner erfordras 7 600 000 kronor under nästa budgetår.

Antalet jordbruksdaghem uppgick den 1 juli 1961 till 75. Medelsåtgången för bidrag till 72 daghem under budgetåret 1960/61 var 254 128 kronor. Styrelsen räknar med att jordbruksdaghemmen under budgetåret 1961/62 kommer att uppgå till 75 med en medelsåtgång av 260 000 kronor.

Vid utgången av innevarande budgetår beräknas en reservation på omkring 310 000 kronor komma att finnas. Hela medelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknas till 7 550 000 kronor.

Föredraganden

Antalet barnstugor — daghem och fritidshem samt lekskolor — har kraftigt ökat under det senaste decenniet. Mellan åren 1950 och 1960 ökade det totala platsantalet vid nämnda institutioner från ca 30 900 platser till ca 51 100. Ökningen av platsantalet faller så gott som helt på lekskolorna. Antalet lekskoleplatser ökade sålunda under den angivna tiden med nära 20 000, medan motsvarande ökning vid daghemmen utgjorde endast ca 560 och vid fritidshemmen ca 90.

Storleken av nu utgående statsbidrag till daghem, fritidshem och lekskolor fastställdes år 1959. Socialstyrelsen har påyrkat en väsentlig uppräkning av bidragen. För egen del är jag inte beredd att tillstyrka en allmän höjning av ifrågavarande bidrag. Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden synes emellertid daghemmen böra komma i åtnjutande av ökat stöd. Det är enligt min mening angeläget, att daghemsverksamheten vidgas för att möta behovet av vård och tillsyn för barn till förvärvsarbetande mödrar. För att tillgodose detta syfte förordar jag, att statsbidraget till daghemmen räknas upp med ca 40 %. Fritidshemmen bör liksom hittills likställas med daghemmen i statsbidragshänseende.

Merkostnaderna för den föreslagna uppräkningsen av bidragen till daghem och fritidshem kan beräknas till ca 1 500 000 kr per år. På grund av gällande regler för utbetalning av statsbidragen kommer hälften av detta belopp att belasta nästa budgetår. Med hänsyn till storleken av reser-

vationen och väntade utbetalningar under innevarande budgetår uppskattar jag anslagsbehovet till 5 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 300 000 kr.

[29] 15. **Försöksverksamhet rörande daghem m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	100 000	82 697
1960/61	100 000	68 700
1961/62 (statsliggaren s. 333)	100 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 134 016 kr.

Anslaget är avsett att möjliggöra praktiska försök med nya verksamhetsformer inom barnstugeverksamheten och för barns sommarvistelse. Enligt uttalande av 1957 års riksdag bör försöksverksamheten inriktas på att utvärdera värdet av nya vårdformer samt att rationalisera och förbättra de nuvarande. Som exempel har angivits små daghem för mindre grupper av barn, halvdaghem för barn till deltidsarbetande mödrar och fritidshem för yngre skolbarn.

Försöksverksamheten, som inleddes under budgetåret 1957/58, har planlagts av en särskild sakkunnig inom socialdepartementet i samråd med socialstyrelsen och vederbörande huvudmän för barnavården.

Socialstyrelsen har anfört, att anslaget under budgetåret 1960/61 anlåtats för fullföljande av flera under detta och tidigare budgetår igångsatta försök. Därjämte har bestritts vissa kostnader för en expertutredning rörande planering av lekplatser. Styrelsen föreslår, att anslaget med hänsyn till storleken av reservationen upptages med ett formellt belopp av 100 kronor.

Föredraganden

Detta anslag tillkom som ett led i den upprustning av familjepolitiken som beslöts vid 1957 års riksdag. Under budgetåren 1957/58—1960/61 beviljades sammanlagt ca 375 000 kr till olika försök. Vid behandlingen av anslaget i förra årets statsverksproposition (V ht s. 37) lämnades en redogörelse för vissa av försöken. Ett flertal av dessa försök pågår alltjämt.

Under de två senaste budgetåren har försöksverksamheten alltmer koncentrerats till ett barnpsykologiskt laboratorium i Stockholm. Nämda laboratorium har inrättats med bidrag från allmänna arvsfonden och Stockholms stad. Medel till bestridande av driftkostnaderna har anvisats från förevarande anslag. Vid laboratoriet bedrivs den första vetenskapligt ledda

försöks- och forskningsverksamheten i vårt land på småbarnsområdet. Den banbrytande verksamheten vid laboratoriet kan väntas få stor praktisk betydelse för den framtida utformningen av olika anordningar för barn under skolåldern. Det är därför angeläget att genom ytterligare stöd från det allmännas sida säkerställa verksamheten vid laboratoriet och främja dess utveckling till ett centrum för forskning och praktisk försöksverksamhet på området.

Vid ingången av budgetåret 1961/62 återstod av tidigare anvisade anslag ett odisponerat belopp av ca 28 000 kr. Under innevarande år torde medel komma att beviljas för fortsättning av redan påbörjad verksamhet. Under nästa budgetår bör medel stå till förfogande för att möjliggöra ett ökat stöd av barnpsykologiskt forskningsarbete. Jag förordar, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet rörande daghem m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

[30] 16. Ferieresor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 2 800 000	¹ 2 292 847
1961/62 (statsliggaren s. 334)	¹ 2 500 000	
1962/63 (förslag)	1 200 000	

¹ Anslagen till Ferieresor för barn och till Ferieresor för husmödrar.

I riksstaten för innevarande budgetår finns upptagna dels ett anslag till Ferieresor för barn, dels ett anslag till Ferieresor för husmödrar. Från det förstnämnda anslaget bestrides kostnaderna för resor för barn och vårdare till enskilt ordnade ferievistelser ävensom resor till kolonier för barn, personal och vårdare. Från det sistnämnda anslaget bestrides kostnaderna för resor för husmödrar för ferievistelse i enskilda hem och i semesterhem samt för resor för personal till semesterhem.

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger fem kr. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel, då fråga är om resor som företages antingen av barn från familj med minst tre hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är fem kr eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om

den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till tio kr eller mera.

Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bl. a. gäller en inkomstgräns av 5 700 kr för till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst. Inkomstprövningen grundas på den senast utfärdade debetsedeln; ferieresä kan dock oberoende av vad debetsedeln utvisar medgivnas sökanden, om han styrker att hans beskattningsbara inkomst enligt den senaste taxeringen låg under den fastställda inkomstgränsen.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

Husmödrar, som reser till enskilda hem och som företar resorna helt eller delvis med järnväg, betalar själva tio kr. Däremot uttages ingen avgift för resor med endast buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriset för enkel färd uppgår till fem kr eller mera. Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma som gäller för ferieresorna för barn.

För rätt till ferieresä fordras i regel, att ferievistelsen omfattar minst fyra veckor för barn och minst tio dagar för husmoder, resdagar inräknade.

Socialstyrelsen har beträffande ferieresor för barn och vårdare m. m. upplyst, att enligt uppgifter från barnavårdsnämnderna och kolonianordnarna följande antal resor beviljats under åren 1959 och 1960.

Resor till enskilt ordnade ferievistelser:	1959	1960
barn över 6 år	12 740	10 050
barn under 6 år	4 214	3 232
vårdare	10 333	8 538
Resor till kolonier:		
barn	27 740	27 223
personal och vårdare	4 840	5 275

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen tidigare under flera år föreslagit höjning av inkomstgränsen samt avskaffande av nu utgående avgift för ferieresä som av barn och vårdare helt eller delvis företages med järnväg. Med hänsyn till pågående översyn av bestämmelserna för ferieresor föreslår styrelsen inte nu någon ändring i dessa hänseenden. Däremot föreslås, att villkoren för rätt till resa ändras för barn till hemskilda och fränskilda kvinnor samt änkor liksom också vårdare för sådana barn. I detta avseende föreslås, att fri prövning skall få göras i sådana fall, där inkomst- och förmögenhetsförhållandena avsevärt ändrats i förhållande till vad som framgår av senaste debetsedel och taxering och det måste antas att rätt till resa

skulle ha förelegat, om taxeringen grundats på de sålunda ändrade förhållandena.

Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för nästa budgetår beräknas på följande sätt:

Resor för 9 950 barn	398 000
8 450 vårdarresor	532 350
Kolonioresor	590 000
Resor med buss eller båt	20 000
	Summa kr 1 540 350

Efter avdrag av det till 25 000 kr uppskattade belopp, som de enskilda själva beräknas erlägga, skulle kostnaderna uppgå till 1 515 350 kr. För ifrågavarande ändamål bör enligt styrelsens förslag beräknas 1 500 000 kr.

Socialstyrelsen har vidare upplyst, att under år 1960 resor beviljats 7 048 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt 8 821 gäster vid semesterhem och 162 personer tillhörande personalen vid sådana hem. Motsvarande siffror för 1959 var 8 618, 9 323 resp. 166.

Styrelsen föreslår, att villkoren för rätt till ferieresor för husmödrar ändras så, att möjlighet beredes barnavårdsnämnderna att — såsom föreslagits i fråga om ferieresor för barn — i vissa fall fritt pröva rätten till resa. Styrelsen beräknar, att ifrågavarande resor under nästa budgetår kommer att utnyttjas av följande antal personer, nämligen 6 850 (husmödrar till enskilda hem), 8 300 (gäster till semesterhem) och 155 (personal till semesterhem). Kostnaderna härför beräknas av styrelsen till 850 000 kr.

Föredraganden

Vid behandlingen av motsvarande anslag för budgetåret 1960/61 (V ht 1960 s. 49) anmälde jag, att i en promemoria angående de statliga åtgärderna på husmoderssemesterns område, som i augusti 1959 avgivits av en särskilt tillkallad utredningsman, vissa förslag framlagts om ändringar i gällande bestämmelser rörande ferieresor för barn och husmödrar m. m. Vidare anförde jag, att 1958 års besparingsutredning föreslagit att frågan om ferieresor för barn och husmödrar samt husmodersstipendierna skulle upptas till en förutsättningslös prövning. Jag uttalade, att det syntes lämpligt att såväl ferieresorna för barn som stödet åt husmoderssemestern omprövades i det vidare sammanhang som aktualiserats genom tillkallande i maj 1958 av socialpolitiska kommittén. Promemorian hade därför överlämnats till nämnda kommitté.

Socialpolitiska kommittén har att verkställa en översyn av hela socialpolitiken och i olika hänseenden dra upp riktlinjer för dess framtida utformning. Principerna för den här ifrågavarande verksamheten behandlas

av kommittén i samband med dess överväganden rörande andra samhälleliga stödåtgärder. I avvaktan på resultatet av sådana mera principiella överväganden har inom socialdepartementet undersökts, huruvida inte det administrativa handhavandet av bidragsverksamheten kunde förenklas utan någon principiell ändring i fråga om feriestödets effekt. Vissa förslag i detta avseende har framlagts i en inom departementet utarbetad promemoria. Förslaget syftar främst till att åstadkomma en lättnad i barnavårdsnämndernas arbete med ferieverksamheten.

F. n. bestrides från anslaget till Ferieresor för barn bl. a. kostnader för resor till barnkolonier, för vilka ingen inkomstprövning sker, och till ferievistelse ordnad genom feriebarnsorganisation. Statsbidrag till barnkoloni- och feriebarnsverksamheten utgår i övrigt från anslaget till Bidrag till driften av barnkolonier m. m. I promemorian uttalas, att syftet med statens bidrag till denna verksamhet inte synes kräva en dylik uppdelning. De nuvarande bidragen bör ersättas med ett allmänt bidrag till stöd åt barnkolonier och feriebarnsverksamhet. Detaljföreskrifter om hur bidragen skall användas bör inte utfärdas. Huvudmännen för denna verksamhet bör själva få avgöra, hur bidragen i detalj skall disponeras. För det administrativa handhavandet av verksamheten föreslås vissa förenklingar.

I promemorian förordas den av socialstyrelsen föreslagna ändringen av villkoren för ferieresor beträffande barn till hemskilda och fränskilda kvinnor samt änkor ävensom vårdare för sådana barn. Motsvarande ändring tillstyrkes i fråga om rätt till ferieresor för husmödrar. Vidare föreslås, att de nuvarande föreskrifterna rörande minsta tid för bortovaro — vilka bestämmelser f. n. föranleder en omfattande kontrollapparat — avskaffas och ersättes med en föreskrift om att det skall åligga barnavårdsnämnd att tillse att beviljade resor användes för avsett ändamål. Dessutom föreslås, att praxis för medgivande av resor till de nordiska grannländerna ändras såtillvida, att ärenden rörande sådana resor i fortsättningen skall avgöras av vederbörande barnavårdsnämnd och ej — såsom nu är fallet — av socialstyrelsen.

Socialstyrelsen har i allt väsentligt tillstyrkt de i promemorian framlagda förslagen, vilka biträfts av socialpolitiska kommittén.

Konsekvenserna för barn till hemskilda och fränskilda kvinnor samt änkor m. fl. av de nuvarande alltför schematiska reglerna om inkomstprövningen synes mig i vissa fall stötande. Jag anser mig kunna tillstyrka, att en friare prövning får göras i sådana fall. Kostnadsökningen i anledning härav torde bli obetydlig.

Den nuvarande administrationen av ferieresorna och bidragsgivningen till kolonier och feriebarnsorganisationer kan enligt min mening förenklas. En sådan förenkling bör — inom den nuvarande kostnadsramen för verksamheten — kunna vidtas utan att man avvaktar en allmän omprövning av verksamheten. Jag finner de i departementspromemorian i detta syfte fram-

lagda förslagen väl avvägda och tillstyrker att de i huvudsak genomföres. Till anordnare av barnkolonier utgår f. n. särskilda statsbidrag till driften samt till de faktiska utgifterna för kolonibarnens resor. I fortsättningen kommer i stället att utgå ett för dessa båda ändamål gemensamt bidrag av staten. De barn, vilkas ferievistelse äger rum inom ramen för den organiserade feriehemsvärksamheten, får nu biljettrekvisition för ferieresor efter inkomstprövning hos barnavårdsnämnden, medan driftbidrag för vistelsen i feriehemmet utgår särskilt till feriehemorganisationen. Även i dessa fall kommer huvudmännen i stället att få sammanslagna bidrag för båda ändamålen. Beträffande barn — och husmödrar — som reser till enskilt ordnad semester blir det däremot ingen ändring av nu gällande ordning för reseförmånens erhållande. Kraven på en viss tids bortovaro synes böra kvarstå, men det bör anföras åt barnavårdsnämnden att efter prövning i varje särskilt fall medge undantag därifrån när nämnden finner det påkallat. Det är angeläget, att möjligheterna till en ytterligare rationalisering av verksamheten tillvaratas. I syfte att få underlag härför har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att i samråd med statskontoret och järnvägsstyrelsen söka förenkla ansökningsförfarandet och sättet för beställning av biljetter ävensom redovisningar m. m. Vidare planeras att under innevarande år göra en statistisk undersökning av ferieresor för barn och husmödrar.

De av mig förordade ändrade reglerna bör träda i kraft den 1 maj i år. Bidragen till resor till kolonier och till av feriebarnsorganisationer anordnad sommarvistelse bör dock fram till utgången av innevarande budgetår få bestridas från anslaget till Ferieresor för barn. Ändringarna torde medföra en viss arbetsbesparing inom socialstyrelsen. Denna fråga får provas framdeles i samband med behandlingen av socialstyrelsens avlöningsanslag.

Anslagen till Ferieresor för barn och Ferieresor för husmödrar bör sammanföras till ett anslag till Ferieresor.

De i det föregående föreslagna åtgärderna innebär, att kostnaderna för koloniresor och resor till ferievistelse ordnad genom feriebarnsorganisation inte skall bestridas från anslaget till Ferieresor. Dessa kostnader kan uppskattas till ca 1 200 000 kr. Anslaget till Bidrag till driften av barnkolonier m. m. bör räknas upp med motsvarande belopp. Jag återkommer i annat sammanhang till denna fråga. Medelsbehovet till ferieresor under nästa budgetår beräknar jag till 1 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för bidrag till ferieresor m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 maj 1962;

b) till *Ferieresor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kr.

[31] 17. Bidrag till driften av semesterhem

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	525 000	511 980
1961/62 (statsliggaren s. 334)	480 000	
1962/63 (förslag)	500 000	

Bidrag till driften av semesterhem utgår med två kr. 50 öre per gäst och dag under förutsättning att landsting, stad som ej deltar i landsting eller annan kommun beviljat bidrag med minst en kr. 50 öre för gästdag. Semesterhem, som är avsett för gäster från hela eller större delen av riket, kan komma i åtnjutande av statsbidrag oavsett om landstingsbidrag eller kommunalt bidrag lämnas eller ej.

Socialstyrelsen har anfört, att styrelsen tidigare under flera år föreslagit att driftbidragen till semesterhemmen höjes. Styrelsen finner det alltjämt angeläget att en sådan höjning kommer till stånd. Med hänsyn till pågående översyn av de statliga åtgärderna på området vill styrelsen inte nu framlägga förslag härom.

Med utgångspunkt i antalet gästdagar för vilka bidrag söktes och beviljats för år 1961 (ca 314 000) och under antagande att dessa utnyttjas intill 60 %, beräknas medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 471 000 kr. Styrelsen föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 480 000 kr.

Föredraganden

Anslaget bör med hänsyn till belastningen räknas upp med 20 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

[32] 18. Stipendier för underlättande av husmoderssemester

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 000 000	1 002 920
1961/62 (statsliggaren s. 334)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 000 000	

Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 47 900 kr.

Socialstyrelsen har erinrat om att maximibeloppet för stipendierna fr. o. m. budgetåret 1960/61 höjts från 125 till 200 kr. Det hade uttalats, att stipendium inte borde utgå med mindre belopp än 50 kr. Till följd härav skulle anslaget behöva höjas rätt avsevärt. Med hänsyn till pågående över-

syn av området vill styrelsen inte nu framlägga förslag härom. Styrelsen hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp eller 1 000 000 kr.

Föredraganden

Socialstyrelsens anslagsberäkning bör godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

[33] 19. Bidrag till driften av barnkolonier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 700 000	1 700 331
1961/62 (statsliggaren s. 334)	1 700 000	
1962/63 (förslag)	2 900 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 375 kr.

Från anslaget betalas bidrag till kostnader — resekostnader undantagna — för driften av barnkolonier och för feriebarnsverksamhet. Driftbidrag till kolonierna utgår med högst 1 kr för barn och dag eller, om särskilda omständigheter föreligger, högst 2 kr för barn och dag. Till driften av vinterkolonier för sjuka, klena eller sjukdomshotade skolbarn kan bidrag lämnas med högst 3 kr för barn och dag. Till feriebarnsverksamheten utgår bidrag med högst 1 kr för barn och dag.

Socialstyrelsen har anfört, att antalet barn, som beretts kolonivistelse, liksom antalet feriebarn sjunkit under senare år. Statsbidragen till kolonier har det oaktat till följd av medelsbrist i åtskilliga fall måst begränsas till 50—80 öre per barn och dag. Däremot har under år 1960 bidrag till feriebarnsanordnare för första gången kunnat utgå med maximibeloppet 1 kr för barn och dag i samtliga fall.

Styrelsen har tidigare framhållit, att den pågående försöksverksamheten på detta område ej bör hindra att nuvarande verksamhet kommer i åtnjutande av ett väl motiverat förhöjt bidrag. Styrelsen är alltså av samma uppfattning. Styrelsen anser, att bidragsbeloppet till feriebarnsverksamhet nu bör höjas. En av anledningarna till den förut berörda minskningen av antalet feriebarn synes vara brist på feriehem. Det är angeläget, att denna verksamhet stimuleras. Styrelsen yrkar, att bidragsbeloppet höjes från 1 kr till 1 kr 50 öre per barn och dag. Styrelsen föreslår, att anslaget höjes med 425 000 kr till 2 125 000 kr.

Föredraganden

På grund av vad jag anfört under punkten 30 bör anslaget räknas upp med 1 200 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 2 900 000 kr.

[34] 20. Ungdomsvårdsskolorna: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	8 947 000	9 606 990
1961/62 (statsliggaren s. 335)	10 687 000	
1962/63 (förslag)	11 333 000	

En förteckning över ungdomsvårdsskolorna återfinnes i statsliggaren s. 337.

Socialstyrelsen har lagt fram förslag till anslagsberäkningar för nästa budgetår.

Beträffande platssituationen upplyser *socialstyrelsen*, att 1 005 platser fanns vid skolorna den 1 juli 1961. Vid denna tidpunkt redovisades 11 väntefall till skolorna. När det redan beslutade byggnadsprogrammet genomförts, beräknas platsantalet öka till ca 1 090.

Om efterfrågan på platser i fortsättningen håller sig på nuvarande nivå, torde det totala platsantalet — när den pågående utbyggnaden blivit färdigställd — vara tillräckligt. Det framtida platsbehovet är dock mycket svårt att förutse.

Socialstyrelsen berör även platsbehovet på mottagningsavdelningarna. *Styrelsen* erinrar om att enligt beslut vid 1961 års riksdag fem dylika avdelningar skall uppföras vid olika skolor. Behovet av dylika avdelningar torde härfter tills vidare vara täckt såvitt avser södra och mellersta delarna av landet. Enligt *styrelsens* mening bör en mottagningsavdelning anordnas i Norrland.

Socialstyrelsen lägger fram ett program för utbyggnad av organisationen under de närmaste åren. Programmet avser främst att öka organisationens kvalitativa resurser. Den redan påbörjade upprustningen i detta hänseende bör fortsätta i syfte att öka möjligheterna till differentiering, behandling, undervisning och utbildning. Stora och svårskötta elevavdelningar bör avvecklas och ersättas med mindre elevhem. Resurserna för vård av psykiskt abnorma och alkohol- eller narkotikaskadade elever bör också ökas. *Styrelsens* utbyggnadsprogram, som inte är närmare utformat, framgår av följande specifikation.

Skola	Projekt	Platsantal
<i>Manliga elever:</i>		
1. Vemyra	Mottagningsavdelning	+ 8
2. Bärby	Sjuk- och behandlingsavdelning med 12 platser	— 2
	Elevförläggning med 10 platser	
	Omdisposition av nuvarande elevförläggning till personalbostäder	
	Nybyggnad för kök, matsal och administration	
3. Långanäs	Specialavdelning	± 0
	Ombyggnad av elevförläggningen Herrgården (minskning från 19 till 11 elever)	
4. Sundbo	Omdisposition av elevförläggningen Herrgården till administrations- och undervisningslokaler samt personalbostäder	+ 2
	Omdisposition av kontorsbyggnad till elevavdelning	
5. Johannisberg	Ersättande av elevförläggningen Sörgården med två nya elevförläggningar, den ena även innehållande administrationslokaler	± 0
6. Östra Spång	Ombyggnad av elevförläggning samt uppförande av ny elevförläggning med 10 platser	± 0
7. Vemyra	D:o	— 3
8. Gudmundsgården	D:o	— 5
<i>Kvinnliga elever:</i>		
9. Ryagården	Omdisposition av elevavdelningen Ljunghaga till administrationslokaler och personalbostäder	+ 6
	Sjuk- och behandlingsavdelning	
10. Härsjögården	Mottagningsavdelning	+ 8
11. Håkanstorp	Omdisposition av huvudbyggnaden. Uppförande av två elevförläggningar	+ 20

Skola	Projekt	Platsantal
12. Broby	Provisorisk förläggning uppföres. Minskning av platsantalet i huvudbyggnaden	+ 3
		+ 37

Den redan påbörjade upprustningen av skolornas lokalresurser för undervisning och utbildning bör fortsätta. Styrelsen framlägger ett program härför enligt följande specifikation.

Skola	Projekt
1. Lövsta	Verkstadspaviljong för mekaniskt arbete
2. Långanäs	D:o
3. Forsane	Snickeriverkstad
4. Johannisberg	Omändring av bilmekanisk verkstad till mekanisk verkstad och uppförande av ny bilmekanisk verkstad.
5. Bärby	Gymnastikbyggnad
6. Östra Spång	Verkstadspaviljong
7. Folåsa	Skolpaviljong och gymnastikbyggnad
8. Ryagården	Verkstadspaviljong
9. Bistagården	D:o
10. Eknäs	Skolpaviljong och gymnastikbyggnad
11. Håkanstorp	Verkstadspaviljong

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med — avrundat — 2 557 600 kr. på sätt framgår av följande uppställning.

Personalförändringar

1. 2 rektorer Ao 26 vid Lövsta och Ryagården	63 648
2. 1 läkare Ae 24 vid Ryagården	36 438
3. 14 assistenter Ae 17	270 551
4. 1 hushållslärare Ae 15/16, 1 yrkesmästare Ae 10 och 1 kokerska Ae 6 vid Hornö	41 527
5. 4 yrkesmästare Ae 11	56 160
6. 5 tillsynsmän Ae 12, 5 förste vårdare Ae 10, 5 yrkesmästare Ae 10 och 10 vårdare Ae 8 vid nya mottagningsavdelningar ...	321 859
7. 20 vårdare Ae 8 för dubbling av dagtillsyn vid befintliga mottagnings- och specialavdelningar	234 530
8. 1 förste vårdare Ae 10 och 2 vårdare Ae 8 vid Bärby	36 239
9. 1 tillsynsman Ae 12, 1 förste vårdare Ae 10 och 2 vårdare Ae 8 vid Hornö	50 653
10. 2 ekonomibiträden Ae 4 vid Hammargården och Bärby	19 562

11. 6 förste vårdare Ae 10 och 6 vårdare Ae 8 vid Långanäs, Fagared, Forsane, Sundbo, Margretelund och Stigby	147 514
12. 12 vårdare Ae 8 för tjänstgöring vid elevtransporter m. m. ...	173 706
13. Ytterligare personalförstärkning på grund av arbetstidsförkortningen	151 926
14. 4 bokhållare Ae 15 vid Fagared, Forsane, Gräskärr och Hammargården, 3 kanslibiträden Ae 7 vid Bärby, Hornö och Eknäs samt 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång vid Ryagården	112 398
15. 1 hantverkare Ae 9 vid Hammargården	13 026
16. 1 förste vårdare Ae 10 vid Eknäs	12 932
17. 3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång vid Lövsta, Fagared och Gräskärr	29 952
18. Överförande på lönestat av 21 arbetsförmän vid jordbruken	259 350
19. Ytterligare medel till vikarier, praktikanter, obekvämhets-tillägg, övertidsersättningar och kontorshjälp	236 000
Tjänsteförändringar	
20. Vissa lönegradsfrågor	109 514
21. Ordinariesättningar m. m.	—
Automatiska förändringar	180 153
	+ 2 557 638

Motivering

1—2. Förslag om inrättande av rektorstjänster vid Lövsta och Ryagården samt ytterligare en läkartjänst vid sistnämnda skola framfördes senast inför innevarande budgetår (jfr V ht 1961 s. 49). Styrelsen föreslår, att chefs- tillika läkartjänsterna vid Lövsta och Ryagården tills vidare vakant-sättes.

3. Den nya barnavårdslagen ställer så stora krav på skolorna att lagens intentioner inte kan uppfyllas utan förstärkning av den kvalificerade personalen. Antalet elever placerade i vård utom skola har kraftigt ökats. Det sagda gäller särskilt Hammargården och Håkanstorp, där sedan en tid viss s. k. korttidsbehandling av elever tillämpats med stor elevomsättning som följd. En förstärkning av assistentpersonalen är enligt styrelsens mening så angelägen, att resultatet av den nyligen tillsatta utredningen av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever m. m. inte kan avvaktas. En assistenttjänst bör därför inrättas vid envar av skolorna Johannisberg, Råby, Margretelund, Gräskärr, Hammargården, Stigby, Bärby, Östra Spång, Folåsa, Hornö, Härsjögården, Eknäs, Håkanstorp och Morängen.

4. Tjänsterna avses för en ny verkstad vid Hornö, som beräknas bli fär-

dig i slutet av innevarande budgetår. Därutöver bör en tjänst som lärarinna i tvätt i Ae 10 utbytas mot en tjänst som husföreståndare i samma lönegrad.

5. Verkstäder för 12—16 elever kommer under innevarande budgetår att färdigställas vid bl. a. Johannisberg, Margretelund och Härsjögården. Med hänsyn till det stora elevantalet bör — vid sidan av yrkeslärartjänster — befattningar för yrkesmästare inrättas för tjänstgöring vid nämnda verkstäder. Dessutom bör en yrkesmästartjänst inrättas vid den för alkoholmissbrukare avsedda specialavdelningen vid Långanäs.

6—7. Enligt beslut vid 1961 års riksdag kommer nya mottagningsavdelningar att anordnas vid Lövsta, Forsane, Hammargården, Råby och Bärby. För att möjliggöra att två befattningshavare ständigt kan vara i tjänst samtidigt under dagtid bör medel beräknas för en tillsynsman i Ae 12, en förste vårdare i Ae 10, en yrkesmästare i Ae 10 och två vårdare i Ae 8 vid var och en av avdelningarna. För att samma syfte skall nås vid de befintliga mottagnings- och specialavdelningarna bör tjänster för ytterligare 20 vårdare i Ae 8 inrättas.

8—9. Tjänsterna är avsedda för Bärby och Hornö, där nya elevavdelningar är under uppförande och beräknas bli färdiga i slutet av innevarande budgetår.

10. Behov av tjänsterna föranledes av tillkomsten av nya elevavdelningar vid nämnda skolor.

11. Vid ifrågavarande skolor finns s. k. utskrivningsavdelningar, där i princip kontinuerlig tillsyn av eleverna inte är organiserad. På grund av klienteletets svårighetsgrad är det inte längre möjligt att lämna eleverna utan sådan tillsyn. De föreslagna tjänsterna är avsedda för denna arbetsuppgift.

12. Vid skolorna förekommer i stigande omfattning en rad arbetsuppgifter utöver tillsynen på elevförläggningarna såsom ledning och planering av fritidssysselsättningar utomhus, tillsyn av permittenter, transporter av elever m. m. Särskild personal erfordras för nämnda arbetsuppgifter. Då sådan inte stått till buds har kostnadskrävande övertidstjänstgöring i stor utsträckning fått tillgripas. Medel bör beräknas till särskilda tjänster för ändamålet.

13. På grund av arbetstidsförkortningen beräknar socialstyrelsen att ett tillskott av 38 befattningar för vårdare i Ae 8 och 3 befattningar för ekonomibiträden i Ae 4 är erforderligt. Till kostnaden för personalförstärkning i anledning av arbetstidsförkortningen har vissa belopp beräknats under avlöningsanslaget för de båda sista budgetåren. Ytterligare medel bör nu beräknas för ändamålet.

14. Den administrativa och kamerala verksamheten vid skolorna har en mycket stor omfattning. Vid vissa skolor har utbyggnaden medfört, att den för vård- och behandlingsuppgifter avsedda och utbildade personalen får ägna en stor del av sin arbetstid åt rutinmässiga kamerala uppgifter. Särskild personal för nämnda arbetsuppgifter bör därför tillföras organisa-

tionen. I första hand bör personalen förstärkas vid de mest arbetstyngda skolorna.

15. Antalet elevavdelningar och värmecentraler vid Hammargården har ökat i en sådan omfattning att skolan måste tillföras en hantverkartjänst i Ae 9 i likhet med vad fallet är vid övriga skolor av samma storleksordning.

16. Tjänsten är avsedd för sjuk- och observationsavdelningen vid skolan.

17. Vid Lövsta, Fagared och Gräskärr har anordnats telefonväxlar. För skötseln av dessa samt för vissa skrivgöromål erfordras ett kontorsbiträde i befordringsgång vid envar av skolorna.

19. Kostnaderna för vikarier och övertidsersättningar beräknas öka med 87 000 kronor, för praktikanter med 4 000 kronor samt för obekvämhets-tillägg och kontorshjälp med 145 000 kronor.

20. Socialstyrelsens förslag avser uppflyttning i lönegrad av följande tjänster nämligen en rektor Ae 21 till Ao 26 (Bärby), fem rektorer Ao 21 till Ao 23 (Bistagården, Morängen, Hornö, Härsjögården och Eknäs), en rektor Ae 21 till Ao 23 (Stigby) och en rektor Ag 21 till Ao 23 (Håkanstorp) samt tre förste assistenter Ao 19 till Ao 21 (Lövssta och Ryagården), en assistent Ao 17 till förste assistent Ao 21 (Ryagården), en assistent Ao 17, två assistenter Ae 17 samt en kurator Ag 14 till förste assistenter Ao eller Ae 19 (Stigby, Morängen, Folåsa och Håkanstorp) även-som tre folkskollärare Ao 16 till Ao 19 (Östra Spång), tre trädgårdsmästare från Ao 10 till Ao 12 och tre trädgårdsmästartjänster från Ae 10 till Ae 12 (Gräskärr, Hammargården, Bärby, Östra Spång, Vemyra och Gudmunds-gården) samt en vårdare Ag 8 till förste vårdare Ag 10 (hospits i Göteborg). Vidare föreslås, att tre jordbruksförmän Ao 10 utbytes mot jordbruksföre-ståndare Ao 12 (Östra Spång, Vemyra och Folåsa), två ladugårdsskötare Ae 8 mot ladugårdsförmän Ae 9 (Östra Spång och Folåsa), en översköterska Ae 11 mot tillsynsman Ae 12 (Eknäs), sex arbetsterapeuter Ae 9 mot yrkes-mästare Ae 10 (Lövssta, Bistagården, Hornö, Härsjögården, Eknäs och Mor-ängen), en arbetsledare Ag 8 mot yrkesmästare Ae 10 (Sundbo) samt två husföreståndare Ao 10, en husföreståndare Ae 10, tre biträdande husföre-ståndare Ao 9, fem biträdande husföreståndare Ae 9 och två ekonomibiträ-den Ae 4 mot tio tillsynsmän Ae 12 och tre vårdare Ae 8 (Lövssta, Folåsa och Ryagården).

21. Ordinariesättning föreslås för tre rektorer (Bärby, Stigby och Hå-kanstorp, se föregående punkt), en bokhållare Ae 15 och tre tillsynsmän Ae 12. En för undervisning i skrädderi vid Råby avsedd yrkeslärtjänst i Ao 15 bör föras på övergångsstat i anslutning till beslut vid 1960 års riksdag att ersätta utbildning i skrädderi med utbildning i mekaniskt arbete. Styrel-sen anser dock, att skrädderutbildningen tills vidare bör få fortsätta vid skolan. Vidare bör tre assistenter Ag 17, en bokhållare Ag 15, en lärarinna Ag 13, en husföreståndare Ag 12, en översköterska Ag 11, en lärarinna Ag 10, en biträdande husföreståndare Ag 9, en hantverkare Ag 9 och nio vårdare Ag 8 omändras till extra ordinarie tjänster.

Yttrande

Statskontoret, som haft att yttra sig över framställningen i vad den avser vissa personalförstärkningar, framhåller, att de av socialstyrelsen framförda förslagen innebär en ökning av antalet befattningar inom ungdomsvårdsskoleorganisationen med 150. Enligt statskontorets mening bör utbyggnaden av organisationen — med hänsyn till pågående utredningar inom området — i huvudsak begränsas till vad som är motiverat av tidigare riksdagsbeslut om inrättande av nya avdelningar, arbetstidsförkortning och ny barnavårdsdag.

Frågan om inrättandet av ett större antal assistenttjänster vid skolorna bör anstå tills utredningen av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever framlagt sina förslag. Statskontoret anser sig dock kunna tillstyrka, att en assistenttjänst inrättas vid vardera Bärby, Råby och Hammargården, vilka skolor enligt riksdagens beslut utökas med nya avdelningar.

Statskontoret motsätter sig inte att yrkesmästartjänster inrättas vid Johannisberg, Margretelund och Härsjögården för att biträda vid undervisningen och sysselsättningen av eleverna i vissa verkstäder. Statskontoret uttalar, att elevgrupper i sådana fall bör omfatta minst 16 elever.

Mot det av socialstyrelsen föreslagna personalantalet vid de nya mottagningsavdelningarna samt vid de nya elevavdelningarna vid Bärby och Hornö har statskontoret inte några invändningar. Ämbetsverket tillstyrker, att ytterligare en ekonomibiträdestjänst inrättas vid Bärby.

Statskontoret erinrar om att statens organisationsnämnd i sin år 1960 avlämnade utredning angående arbetstidsförkortningens inverkan på personalbehovet vid skolorna vid sin beräkning av detta behov utgått ifrån att elevtillsynen under dagtid skulle vara dubblerad på mottagnings- och specialavdelningar.

Statskontoret anser, att en utökning av organisationen med personal för transporter m. m. inte bör ske under pågående utredning.

För kompensation av arbetstidsförkortningen kan statskontoret endast tillstyrka ytterligare en vårdartjänst. Dessutom bör medel beräknas för ytterligare sex vårdartjänster avsedda för särskild tillsyn inom stora elevavdelningar i äldre förläggningsbyggnader vid vissa yrkesskolor för manliga elever.

Statskontoret erinrar om att statens organisationsnämnd i en den 30 juni 1961 avgiven rapport angående organisationsundersökning vid socialstyrelsens skolbyrå berört åtskilliga administrativa funktioner inom skolorganisationen och därvid framlagt vissa rationaliseringsförslag. Statskontoret anser, att dessa förslag bör praktiskt prövas, innan ställning tas till i vilken utsträckning skolorna skall förses med bokhållar- och biträdespersonal. I avvaktan härpå bör de till kontorshjälp vid skolorna avsedda medlen räknas upp med 50 000 kr.

Mot att Hammargården tillföres en tjänst som hantverkare har statskontoret intet att erinra. Statskontoret finner det vidare motiverat, att en tjänst som förste vårdare inrättas vid Eknäs under förutsättning att en avdelning vid skolan utnyttjas som slutna mottagningsavdelning.

Departementschefen

Innan jag övergår till att behandla socialstyrelsens anslagsäskanden vill jag något uppehålla mig vid det allmänna läget inom ungdomsvårdsskolområdet och utvecklingen av platssituationen vid skolorna.

Under de fem senaste åren har beslut fattats om en väsentlig utbyggnad av organisationen. Denna utbyggnad innebär ett nettotillskott av drygt 300 platser. Vidare har personalen vid skolorna ökats med ca 140 tjänster. En betydande ökning av medelsanvisningen till bl. a. vård utom skola och medicinsk-psykologisk behandling har också skett.

Den av riksdagen beslutade utbyggnaden är till stor del redan genomförd. Beträffande platssituationen under de senaste tre åren torde följande uppgifter få lämnas ur socialstyrelsens statistik.

Tidpunkt	Tillgängliga platser ca	Intagna elever	Närvarande elever	Väntefall
<i>Hela organisationen</i>				
¹ / ₁₂ 1958	760	758	675	209
¹ / ₃ 1959	750	794	672	263
¹ / ₁₂ 1959	845	827	752	89
¹ / ₃ 1960	895	856	767	153
¹ / ₁₂ 1960	960	975	820	38
¹ / ₃ 1961	960	967	828	28
¹ / ₁₂ 1961	985	909	766	3
<i>Yrkesskolor för pojkar</i>				
¹ / ₁₂ 1958	360	384	335	135
¹ / ₃ 1959	350	394	315	163
¹ / ₁₂ 1959	430	445	402	53
¹ / ₃ 1960	475	443	398	101
¹ / ₁₂ 1960	525	551	461	21
¹ / ₃ 1961	525	536	442	10
¹ / ₁₂ 1961	545	528	437	2
<i>Yrkesskolor för flickor</i>				
¹ / ₁₂ 1958	195	202	174	54
¹ / ₃ 1959	210	206	172	70
¹ / ₁₂ 1959	220	214	182	28
¹ / ₃ 1960	220	229	191	38
¹ / ₁₂ 1960	235	259	205	17
¹ / ₃ 1961	235	243	203	15
¹ / ₁₂ 1961	235	225	186	0

Anm. Några av de i tabellen såsom tillgängliga redovisade platserna har tillfälligtvis inte kunnat utnyttjas på grund av reparationsarbeten m. m. Särskilda uppgifter om skolhemmen har uteslutits ur tabellen.

Av tabellen framgår att antalet väntefall — som för tre år sedan uppgick till över 200 — minskat till en obetydlighet. Den tidigare besvärande platsbristen vid skolorna har nu i stort sett försvunnit. Det sammanlagda platsantalet vid skolorna har ökat med 225 från ca 760 till ca 985.

Platsantalet vid yrkesskolorna för pojkar har ökat med ca 185 och vid yrkesskolorna för flickor med ca 40. Antalet platser vid skolhemmen har i stort sett varit oförändrat. Platsantalet på slutna avdelningar (special- och mottagningsavdelningar) har ökat med 88 från 65 till 153.

Ytterligare utbyggnader är beslutade. Sedan dessa genomförts kommer organisationen att disponera inemot 1 100 platser inberäknat platserna på de provisoriska förläggningarna. Detta platsantal torde såvitt nu kan bedömas komma att täcka den platsefterfrågan som nu kan förutses. Den framtida platsefterfrågan får avgöra om de provisoriska förläggningarna skall bibehållas som elevförläggningar, ersättas med permanenta anordningar eller disponeras för andra ändamål. Det under senare år beslutade byggnadsprogrammet — som i huvudsak avser att öka skolornas kvalitativa resurser — har tyvärr av olika anledningar försenats. För platssituationen synes detta ej medföra några större olägenheter.

Den hittills företagna upprustningen av den statliga ungdomsvården har främst inriktats på att snabbast möjligt avveckla platsbristen vid skolorna. Såsom framgår av det anförda synes detta mål nu i huvudsak ha uppnåtts. En betydande upprustning av skolorganisationens kvalitativa resurser har också vidtagits. I det fortsatta reformarbetet måste tyngdpunkten läggas på åtgärder som syftar till en förbättring av vårdresultaten och skolorganisationens effektivitet i övrigt. Vård- och behandlingsmetoderna träder här i förgrunden. För att få dessa frågor belysta har en särskild utredning tillsatts om behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna. Dessutom har en utredning tillkallats för att skyndsamt behandla den angelägna frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola (s. k. eftervård) av ungdomsvårdsskoleelever i syfte bl. a. att minska behovet av den dyrbara anstaltsvården.

Socialstyrelsen har funnit, att ytterligare slutna avdelningar bör anordnas vid Långanäs, Vemyra och Härsjögården. Jag vill erinra om att fem nya mottagningsavdelningar skall anordnas vid olika skolor enligt beslut vid 1961 års riksdag. Effekten härav bör avvaktas innan ställning tas till frågan om en ytterligare utbyggnad av de slutna vårdresurserna vid skolorna. Beträffande det av socialstyrelsen i övrigt framlagda byggnadsprogrammet tillstyrker jag, att en sjuk- och behandlingsavdelning uppföres vid Ryagården — i första hand avsedd för flickor med alkohol- och narkotikaskador — samt att en elevavdelning uppföres vid Håkanstorp, främst i syfte att skapa möjligheter för differentiering av eleverna vid denna skola. Vidare förordar jag, att verkstadsbyggnader uppföres vid Ryagården och Håkanstorp även om att en ny skolbyggnad anordnas vid Eknäs. Jag återkommer i annat

sammanhang till frågan om anvisande av medel till de föreslagna byggnadsföretagen.

Jag övergår här efter till att beräkna medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår.

Socialstyrelsen har upprepat ett tidigare framfört förslag om inrättande av dels särskilda rektorstjänster vid Lövsta och Ryagården, dels ytterligare en läkartjänst vid sistnämnda skola. Styrelsen föreslår samtidigt, att tjänsterna som chef, tillika läkare vid de båda skolorna tills vidare vakantsättes. Jag vill i anledning härav erinra om att chefstjänsterna vid de båda skolorna sedan flera år uppehålls av befattningshavare med rektorskompetens. Vid 1961 års riksdag framställdes ett motionsyrkande om inrättande av rektorstjänster vid de båda skolorna för att möjliggöra för chefsläkarna att helt ägna sig åt de medicinska uppgifterna; i utlåtande häröver (nr 5) uttalade statsutskottet, att frågan om läkartjänsterna vid skolorna lämpligen borde prövas i samband med att ställning togs till personalorganisationen vid Bärby yrkesskola, vilken avsetts skola utbyggas för att kunna omhänderta psykiskt abnorma elever. Utskottet ansåg att Kungl. Maj:ts ställningstagande till denna fråga borde avvaktas. Riksdagen följde utskottet. Utbyggnaden av Bärby har nyligen påbörjats. Ett mera slutgiltigt ställningstagande till frågan om personalorganisationen vid de för psykiskt abnorma elever avsedda skolorna synes mig böra anstå ytterligare någon tid.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd förstärkning av assistentpersonalen vid skolorna. De föreslagna befattningarna är främst avsedda för arbetsuppgifter, som sammanhänger med vård av elever utom skola. Som jag tidigare nämnt har särskilda utredningsmän tillkallats för utredning av frågan om effektivare åtgärder för vård utom skola av ungdomsvårdsskolelever. Enligt sina direktiv skall nämnda utredning bl. a. undersöka eftervårdsassistenternas och -konsulenternas arbetsuppgifter ävensom skolornas befattning i övrigt med eftervårdsfrågor. I avvaktan på resultatet av utredningen kan jag endast tillstyrka, att assistenttjänster inrättas vid två av de skolor som under nästa budgetår erhåller nya elevavdelningar, nämligen Hammargården och Bärby. För tjänsten vid Bärby bör medel beräknas för tiden fr. o. m. den 1 januari 1963.

För var och en av de nya mottagningsavdelningarna vid Lövsta, Hammargården, Bärby, Forsane och Råby bör i enlighet med socialstyrelsens förslag inrättas befattningar för en tillsynsman i Ae 12, en förste vårdare i Ae 10, en yrkesmästare i Ae 10 och två vårdare i Ae 8. Vidare bör för en ny öppen avdelning vid Bärby inrättas tjänster för en förste vårdare i Ae 10 och två vårdare i Ae 8. Då de nämnda avdelningarna inte torde bli färdiga förrän omkring den 1 januari 1963, beräknar jag medel för dessa tjänster endast för ett halvt budgetår.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd medelsanvisning för utökning av personalen vid mottagnings- och specialavdelningar för att möjliggöra

dubbling av tillsynen vid dessa avdelningar under dagtid. Jag vill i anslutning därtill erinra om att medel tidigare vid olika tillfällen ställts till förfogande för att tillgodose detta personalbehov. Sålunda uppräknades budgetåret 1959/60 de för vikarier m. m. avsedda medlen för att möjliggöra anlitande av extra personal vid specialavdelningar med särskilt svårbehandlingade elever. I en år 1960 avgiven rapport angående undersökningar av skolornas personalbehov föreslog statens organisationsnämnd en viss förstärkning av antalet tjänster vid skolorna på grund av bl. a. dubbling av tillsynen vid mottagnings- och specialavdelningarna. Medel härtill anvisades i enlighet med organisationsnämndens förslag (V ht 1961 s. 60). Ytterligare medelsanvisningar för ifrågavarande ändamål är jag inte beredd att förorda.

I anslutning till socialstyrelsens förslag om inrättande av ett antal tjänster för elevutbildningen vid Hornö vill jag erinra om att 45 000 kr anvisats för innevarande budgetår för nämnda ändamål (V ht 1961 s. 59, SU 5, rskr 5). I samband därmed uttalades, att det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med ställningstagandet till frågan om anordnandet av elevutbildningen vid skolan meddela erforderliga bestämmelser angående personal vid skolans nya verkstad. Ytterligare medel bör inte upptas för detta ändamål.

För en ny elevavdelning vid Hornö tillstyrker jag att tjänster inrättas för en tillsynsman i Ae 12 och en vårdare i Ae 8. Då den nämnda avdelningen beräknas bli färdig omkring den 1 oktober 1962, beräknar jag medel för dessa tjänster för tre fjärdedelar av budgetåret.

Socialstyrelsen har föreslagit, att två tjänster som ekonomibiträde i Ae 4 inrättas vid Bärby och Hammargården. Jag tillstyrker, att medel beräknas för en sådan tjänst, avsedd för Bärby. Tjänsten bör inrättas i samband med tillkomsten av nya avdelningar vid skolan.

Socialstyrelsens förslag om ytterligare medelsanvisning för personalförstärkning på grund av den allmänna arbetstidsförkortningen m. m. kan jag endast delvis tillstyrka. Jag förordar i enlighet med statskontorets förslag, att sju vårdartjänster i Ae 8 inrättas. Av dessa avses två tjänster för vardera Fagared och Långanäs samt en för vardera Johannisberg och Lövsta.

Till obekvämhettstillägg bör beräknas ytterligare 125 000 kr. De till kontorstjänst vid skolorna avsedda medlen bör i enlighet med statskontorets förslag räknas upp med 50 000 kr.

En för Råby avsedd yrkeslärtjänst bör i enlighet med socialstyrelsens förslag föras på övergångsstat.

Jag tillstyrker, att en rektorstjänst i Ag 21, en tjänst som kurator i Ag 15, en lärarinnetjänst i Ag 13, en tjänst som översköterska i Ag 11, en lärarinnetjänst i Ag 10, en tjänst som biträdande husföreståndare i Ag 9, en hantverkartjänst i Ag 9 och två vårdartjänster i Ag 8 utbytes mot extra ordinarie tjänster i motsvarande lönegrader. De av socialstyrelsen framlagda förslagen till löneregleringar kan inte tillstyrkas.

För automatiska utgiftsändringar beräknar jag en ökning med 155 000 kr.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför en ökning av anslagsbehovet med 646 000 kr. Anslaget bör uppföras med 11 333 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för ungdomsvårdsskolorna, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för ungdomsvårdsskolorna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	3 134 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	406 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 294 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 337 800
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	160 000
Summa kr 11 333 000;	

c) till *Ungdomsvårdsskolorna*: *Avlöningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 11 333 000 kr.

[35] 21. Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	5 129 000	5 211 079
1961/62 (statsliggaren s. 337)	5 462 000	
1962/63 (förslag)	5 921 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 1 218 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	2 000	
2. Reseersättningar	105 000	
3. Anskaffning av tjänstebilar och bussar	29 000	
4. Underhåll och drift av tjänstebilar och bussar ...	43 000	
5. Övriga expenser	87 000	
6. Inventarier m. m.	150 000	
7. Tvätt och renhållning	9 000	
8. Utspisning	127 000	
9. Beklädnad	65 000	

	Ökning	Minskning
10. Hälso- och sjukvård	139 000	
11. Undervisning, lek och idrott	60 000	
12. Elevbelöning	285 000	
13. Vård utom skola	334 500	
14. Utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften		
A. Jordbruksdriften		197 000
B. Verkstadsdriften	30 000	
15. Särskilda uppbördsmedel		50 000
	1 465 500	247 000
	+ 1 218 500	

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1959/60 13 621, 1960/61 14 902; anslag 1961/62 14 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 170 587, 1960/61 196 482; anslag 1961/62 197 600. — Genom den nya barnavårdslagen och den nya ungdomsvårdsskolestadgan har skolorna ålagts arbetsuppgifter, som kräver en väsentligt ökad reseverksamhet bl. a. för inställelse av elever inför domstol eller andra myndigheter. En uppräknig med 30 000 kronor är därför nödvändig. På grund av ökad elevomsättning m. m. bör posten vidare räknas upp med 40 000 kronor. Den intensifierade psykiatriska och psykologiska verksamheten vid skolorna medför ökade resekostnader. Posten bör med hänsyn härtill räknas upp med 35 000 kronor.

3. *Anskaffning av tjänstebilar och bussar.* Utgift 1960/61 25 000; anslag 1961/62 62 000. — Under nästa budgetår bör tjänstefordon utbytas vid fyra skolor. Därjämte bör nyanskaffning ske vid tre skolor, som f. n. saknar tjänstebil.

4. *Underhåll och drift av tjänstebilar och bussar.* — Utgift 1960/61 72 330; anslag 1961/62 80 000.

5. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 164 541, 1960/61 189 552; anslag 1961/62 174 600. — För att kontorsarbetet vid skolorna skall kunna skötas rationellt måste ytterligare kontorsmaskiner anskaffas. För detta ändamål bör 20 000 kronor beräknas. Vidare bör posten räknas upp med 2 000 kronor till skrivmateriel, papper m. m., med 5 000 kronor till annonskostnader samt med 30 000 kronor för installation av telefoner vid nya avdelningar och anordnande av telefonväxel eller snabbtelefonanläggning vid vissa skolor samt med 30 000 kronor på grund av ökat antal telefonsamtal.

6. *Inventarier m. m.* Utgift 1959/60 154 914, 1960/61 155 986; anslag 1961/62 160 000. — För erforderlig förnyelse av inventariebeståndet bör posten räknas upp med 150 000 kronor.

7. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1959/60 78 000, 1960/61 87 100; anslag

1961/62 91 000. — Med hänsyn till det ökade elevantalet bör anslaget uppräknas med ca 10 % eller 9 000 kronor.

8. *Utspisning*. Utgift 1959/60 1 118 000, 1960/61 1 278 500; anslag 1961/62 1 233 000. — Antalet kostdagar beräknas nästa budgetår öka från ca 328 500 till 372 300. Posten bör därför räknas upp med 127 000 kronor.

9. *Beklädnad*. Utgift 1959/60 593 200, 1960/61 639 128; anslag 1961/62 649 000. — Posten bör räknas upp med 65 000 kronor på grund av ökat elevantal och ökad elevomsättning.

10. *Hälso- och sjukvård*. Utgift 1959/60 183 964, 1960/61 231 906; anslag 1961/62 191 000. — Med hänsyn till ökat elevantal bör posten räknas upp med 19 000 kronor. Efter den 1 januari 1961 bekostas sjukvårdskostnaderna för elever, som placeras för vård utom skola, av den skola där eleven är inskriven. Posten bör på grund härav räknas upp med 120 000 kronor.

11. *Undervisning, lek och idrott*. Utgift 1959/60 136 222, 1960/61 132 693; anslag 1961/62 162 000. — För komplettering av undervisningsmaterial samt för att öka skolornas möjligheter att intensifiera fritidsverksamheten bör posten räknas upp med 60 000 kronor.

12. *Elevbelöning*. Utgift 1959/60 271 754, 1960/61 300 892; anslag 1961/62 273 200. — Kostnaderna för avlöningar, flitpengar och fickpengar till elever bestrides förutom från denna delpost även från delposter under jordbruks- och verkstadsdriften. Bokföringen blir härigenom onödigt komplicerad och arbetskrävande. Samtliga elevbelöningar bör redovisas under en anslagspost. De ifrågavarande delposterna under jordbruks- och verkstadsdriften bör sålunda utgå och förevarande delpost räknas upp med motsvarande belopp eller med $(55\,000 + 50\,000)$ 105 000 kronor. Vidare bör posten räknas upp med 180 000 kronor för att medge en höjning av den genomsnittliga utbetalningen per elev och dag från f. n. kronor 1: 05 till kronor 1: 50.

13. *Vård utom skola*. Utgift 1959/60 717 192, 1960/61 825 995; anslag 1961/62 934 000. — Socialstyrelsen räknar med att under nästa budgetår i genomsnitt 800 elever kommer att vårdas utom skola. Kostnaderna för övervakare för dessa elever beräknas till (180×800) 144 000 kronor. Antalet elever i familjevård beräknas utgöra ca 300. Den genomsnittliga nettokostnaden (utackorderingskostnaden minskad med ersättning av elevens arbetsinkomst) per elev och månad utgör nu 180 kronor. Styrelsen räknar med att ersättningen i genomsnitt måste höjas till netto 250 kronor. Medelsbehovet till utackorderingskostnader kan sålunda uppskattas till $(300 \times 12 \times 250)$ 900 000 kronor. Ca 340 elever beräknas vara placerade i olika kurser och utbildningsanstalter m. m. Genomsnittskostnaden för varje sådan elev beräknas till 400 kronor per år och den sammanlagda kostnaden till (340×400) 136 000 kronor. Kostnaderna för beläggningsbidrag för vissa ungdomsvårdsskoleelever vid inackorderingshemmen beräknas till 67 000 kronor och vid Frälsningsarméns mödrahem i Borås till 16 500 kronor. Vidare beräknas 5 000 kronor till vissa driftskostnader vid hospitet

i Göteborg. — Medelsbehovet under posten beräknas sålunda till 1 268 500 kronor, vilket innebär en ökning med 334 500 kronor.

14. *Utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften.*

A. *Jordbruksdriften*

a) *Avlöningar och arvoden till personal.* Utgift 1959/60 269 600, 1960/61 273 973; anslag 1961/62 265 000. — Vid bifall till förslaget under ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag om överförande av 21 arbetsförmän till lönestat kan posten minskas med 210 000 kronor.

b) *Avlöningar och flitpenningar till elever.* Utgift 1959/60 55 540, 1960/61 55 000; anslag 1961/62 55 000. — Vid bifall till förslaget under p. 12 kan posten utgå.

c) *Skatter, onera m.m.* Utgift 1959/60 17 680, 1960/61 13 730; anslag 1961/62 20 500. — Delposten kan med hänsyn till belastningen minskas med 2 000 kronor.

d) *Stängsel, markförbättringar o.d.* Utgift 1959/60 21 560, 1960/61 24 000; anslag 1961/62 24 000. — Angelägna dränerings- och rörlägningsarbeten måste utföras vid vissa skolor. Bl. a. på grund härav bör posten räknas upp med 15 000 kronor.

e) *Inventarier.* Utgift 1959/60 139 926, 1960/61 120 000; anslag 1961/62 120 000. — Posten bör räknas upp med 55 000 kronor för att möjliggöra nyanskaffning av jordbruksmaskiner vid vissa skolor.

B. *Verkstadsdriften*

a) *Avlöningar och flitpenningar till elever.* Utgift 1959/60 49 232, 1960/61 50 000; anslag 1961/62 50 000. — Vid bifall till förslaget under p. 12 kan posten utgå.

b) *Inventarier.* Utgift 1959/60 129 984, 1960/61 149 997; anslag 1961/62 165 500. — Den påbörjade upprustningen av skolornas verkstäder med maskiner och övrig verkstadsutrustning bör fortsätta. Posten bör med anledning härav räknas upp med 50 000 kronor.

c) *Materiel.* Utgift 1959/60 294 118, 1960/61 371 800; anslag 1961/62 386 000. — På grund av tillkomsten av nya verkstäder och ökad inriktning av verksamheten på produktion kommer materialkostnaderna att stiga. Posten bör därför räknas upp med 30 000 kronor.

15. *Särskilda uppbördsmedel.* Inkomst 1959/60 1 681 834, 1960/61 1 737 085; beräknat 1961/62 1 650 000. — Inkomsterna beräknas för nästa budgetår stiga med 40 000 kronor från försäljningen av verkstadsprodukter samt med 10 000 kronor i ersättningar för elektrisk energi, kost och tvätt m. m.

Departementschefen

Delposten till vård utom skola har åren 1958, 1959, 1960 och 1961 höjts med sammanlagt 499 000 kr bl. a. för att möjliggöra en utökad verksamhet med utackordering av elever i familjevård och vidareutbildning av elever. Jag finner det angeläget, att resurserna för denna verksamhet ytterligare utökas. Jag föreslår därför, att delposten räknas upp med 225 000 kr till 1 159 000 kr.

Posterna till reseersättningar samt anskaffning av tjänstebilar och bussar bör räknas upp med 23 000 resp. 3 000 kr.

För upprustning av inventariebeståndet höjdes delposten till inventarier med 20 000 kr år 1955, 5 000 kr 1958, 15 000 kr 1959, 10 000 kr 1960 och 5 000 kr 1961. Socialstyrelsen har nu för nämnda ändamål begärt en ytterligare uppräknings med 150 000 kr. Jag föreslår, att posten höjes med 5 000 kr till 165 000 kr.

Vidare bör posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare samt delposterna till övriga expenser, utspisning, beklädnad ävensom hälso- och sjukvård höjas med 1 000, 30 000, 100 000, 10 000 resp. 70 000 kr.

Socialstyrelsen har föreslagit en avsevärd uppräknings av delposten till elevbelöning för att möjliggöra en generell ökning av de till eleverna utgående fick- och flitpengarna. Jag tillstyrker, att posten räknas upp med 15 000 kr. Den av styrelsen föreslagna omfördelningen av kostnaderna för flitpenningar och andra elevbelöningar kan jag inte tillstyrka.

Posten till utgifter för jordbruks- och verkstadsdriften bör — främst för anskaffning av materiel till skolornas verkstäder — räknas upp med 27 000 kr. Inkomstposterna bör i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag räknas upp med 50 000 kr.

Delposterna till tvätt och renhållning samt undervisning, lek och idrott bör bibehållas vid nuvarande belopp.

I enlighet med vad jag förordat bör anslaget å ena sidan ökas med 509 000 kr och å andra sidan minskas med 50 000 kr. Anslaget bör uppföras med 5 921 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 5 921 000 kr.

[36] 22. **Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 247 000 kronor (statsliggaren s. 338).

Socialstyrelsen har hemställt, att 1 797 900 kronor anvisas för inköp av inventarier enligt följande specifikation.

Skola	Projekt	Kostnad
Vemyra	Mottagningsavd.	20 000
	Ombyggnad av elevförläggning m.m.	17 000
Bärby	Sjuk- och behandlingsavd.	30 000
	Medicinsk utrustning	7 000
	Elevförläggning	10 000
	Köks- och administrationsbyggnad	20 000
	Gymnastikbyggnad	24 000
Ryagården	Sjuk- och behandlingsavd.	30 000
	Mottagningsavd.	20 000
	Medicinsk utrustning	7 000
	Ombyggnad av elevavd. Björkhaga	20 000
	Omdisposition av avd. Ljunghaga... ..	20 000
	Utbyggnad av centralkök	12 000
	Verkstadspaviljong.	92 000
Sundbo	Omdisposition av kontorsbyggnaden och elevförläggningen Herrgården	28 000
Johannisberg	Två elevavdelningar	22 000
	Verkstadsbyggnader	259 000
Östra Spång	Ombyggnad av elevförläggning m.m.	20 000
	Verkstadspaviljong.	47 000
Gudmundsgården	Ombyggnad av elevavd.	7 500
Härsjögården	Specialavd. samt ombyggnad av elevavd.	12 000
Håkanstorp	Nybyggnad av två avdelningar	50 000
	Omdisposition av huvudbyggnaden	16 000
	Verkstadspaviljong.	92 000
Lövsta	Mekanisk verkstad	160 000
	Skolpaviljong	35 700
	Ombyggnad av centralkök	6 400
Långanäs	Mekanisk verkstad	160 000
	Verkstad för tempoarbeten	40 000
	Specialavd.	8 000
Forsane	Snickeriverkstad	150 000
Folåsa	Skolpaviljong	17 000
	Gymnastikbyggnad	24 000
Bistagården	Verkstadspaviljong	42 000
	Modernisering av centralkök	4 600
Eknäs	Gymnastikbyggnad	24 000
	Skolpaviljong med skolkök m. m.	51 300
Hammargården	Ombyggnad av skol- och gymnastik- byggnad	23 400

Skola	Projekt	Kostnad
Råby	Modernisering av ekonomilokaler...	3 000
Margretelund	Modernisering av centralkök	3 000
Hornö	Modernisering av centralkök	8 000
	Kyl- och frysskåp vid vissa skolor	155 000
Summa kronor		1 797 900

Departementschefen

I det följande kommer jag att föreslå, att anslag anvisas under kapitalbudgeten för vissa byggnadsarbeten vid Ryagården, Eknäs och Håkanstorp. I anslutning härtill förordar jag, att för anskaffning av inventarier och annan utrustning beräknas 80 000 kr till en sjuk- och behandlingsavdelning samt en verkstadspaviljong vid Ryagården, 75 000 kr till en elevavdelning och en verkstadspaviljong vid Håkanstorp samt 40 000 kr till en ny skolbyggnad vid Eknäs. För att möjliggöra en rationalisering av köksarbetet vid ungdomsvårdsskolorna bör vidare 155 000 kr beräknas till inköp av kyl- och frysskåp.

Anslaget bör alltså uppföras med 350 000 kr, vilket är 103 000 kr mer än för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

[37] 23. **Ungdomsvårdsskolorna: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 750 000 kronor (statsliggaren s. 338). — Reservationen den 30 juni 1961 uppgick till 342 801 kronor.

Socialstyrelsen har anfört, att 14 provisoriska förläggningar kommer att vara i bruk under nästa budgetår, nämligen tre vid Gräskärr, två vid Sundbo samt en vid vardera Lövsta, Långanäs, Fagared, Forsane, Hammargården, Gudmundsgården, Eknäs, Hornö och Broby. Styrelsen förutsätter, att ytterligare en förläggning anordnas vid Broby under nästa budgetår. Kostnaden härför beräknas till 45 500 kronor. Hyreskostnaderna för de nämnda förläggningarna beräknas till 50 400 kronor och personalkostnaderna till 338 000 kronor. Driftkostnaderna för en utskrivningsavdelning för flickor och för ev. erforderliga ytterligare provisoriska förläggningar beräknas till 120 000 kronor.

Till anordnande av skogsförläggningar i samarbete med Skid- och friluftsförbundet bör beräknas 202 000 kronor.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda till 755 900 kronor. Socialstyrelsen hemställer, att anslaget anvisas med 756 000 kronor.

Departementschefen

Vid början av innevarande budgetår fanns tolv provisoriska förläggningsbyggnader vid olika skolor. En provisorisk byggnad måste uppföras vid Bärby såsom ersättning för lokaler som förstörts genom brand. Nya förläggningar kan under budgetåret behöva uppföras vid ytterligare några skolor. Kostnaderna för hyror för nämnda byggnader kan beräknas till 70 000 kr och för personal vid förläggningarna till ca 250 000 kr.

Verksamheten med skogsförläggningar i samarbete med Skid- och friluftsförbundet bör fortsätta i oförändrad omfattning under nästa budgetår. Kostnaderna härför beräknas till ca 200 000 kr. Vidare bör ca 100 000 kr beräknas till ev. erforderliga ytterligare provisoriska förläggningar.

I enlighet med det anförda kan medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till ca 620 000 kr. Med hänsyn till den befintliga reservationen och storleken av väntade utbetalningar under innevarande budgetår bör anslaget kunna räknas ned med 400 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Anordnande och drift av provisoriska förläggningar* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

[38] 24. **Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 55 000 kr (statsliggaren s. 339), varav 41 000 kr till två kurser på tjugo dagar för vård- och tillsynspersonal och 14 000 kr för anordnande vid Lövsta av utbildning av aspiranter till vårdarbefattningar vid ungdomsvårdsskolorna ävensom för annan utbildning av personal vid vissa skolor.

Socialstyrelsen har anført, att — med hänsyn till de senaste årens personalökning — den hittills bedrivna personalutbildningen bör fortsätta. Styrelsen hemställer därför om anvisande av 45 000 kronor till två kurser på vardera tjugo dagar. Vardera kursen avses för 35 deltagare.

Socialstyrelsen föreslår vidare, att även för budgetåret 1962/63 anvisas 14 000 kronor för anordnande av utbildning av aspiranter till vårdarbefattningar vid skolorna liksom för annan utbildning av personal vid vissa skolor.

Slutligen föreslår styrelsen — efter samråd med arméintendenturförvaltningen — att medel anvisas till en kurs om två veckor för husföreståndare vid skolorna. Kursen avser att bibringa deltagarna kunskaper i rationell upphandling, kostlära samt skötsel av internat. Kostnaderna beräknas uppgå till 11 320 kronor.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda till 70 320 kronor. Socialstyrelsen hemställer, att anslaget anvisas med 70 300 kronor.

Departementschefen

Personalutbildningen bör under nästa budgetår bedrivas i samma omfattning som under innevarande budgetår. Jag tillstyrker därför, att medel anvisas för anordnande av två kurser på vardera tre veckor i enlighet med socialstyrelsens förslag. Vidare bör 14 000 kr beräknas för utbildning vid Lövsta av aspiranter till vårdartjänster samt till annan utbildning av personal vid vissa skolor. Anslaget bör anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kr.

[39] 25. **Bidrag till inackorderingshem m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 227 000 kronor (statsliggaren s. 339). — Reservationen vid ingången av budgetåret 1961/62 uppgick till 65 817 kronor.

Inackorderingshemmen drivs f. n. av I.O.G.T. Enligt ett vid 1961 års riksdag i princip godtaget bidragssystem skall inackorderingshem erhålla statsbidrag i form av garanti- och beläggningsbidrag. Garantibidraget utgår från förevarande anslag, medan beläggningsbidraget utgår från delposten till vård utom skola under ungdomsvårdsskolornas omkostnadsanslag.

Socialstyrelsen räknar med 35 platser vid de av I.O.G.T. drivna hemmen samt 20 platser vid av andra organisationer upprättade hem. Kostnaderna härför under nästa budgetår beräknas till 282 000 kronor. Styrelsen har vid sina beräkningar utgått ifrån ett genomsnittligt garantibidrag av 14 kronor per dag.

Från anslaget bör vidare bestridas de till 26 000 kronor beräknade kostnaderna för det garantibidrag som enligt avtal med Frälsningsarmén utgår till mödrahemmet i Borås. Socialstyrelsen föreslår dessutom, att I.O.G.T. även under nästa budgetår erhåller 2 000 kronor för sin verksamhet till förmån för inackorderingshemmen.

Medelsbehovet under anslaget beräknas sålunda till 310 000 kronor.

Frälsningsarmén har hemställt, att — liksom under innevarande budgetår — ett bidrag å 3 000 kronor får utgå till Frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 10 november 1961 fastställt storleken av de garantibidrag, som skall utgå till sex av I.O.G.T. drivna inackorderingshem. I genomsnitt utgör garantibidraget vid dessa hem 13:80 kr per elev och dag.

F. n. disponeras 30 platser för ungdomsvårdsskoleelever vid nämnda hem. Jag finner det angeläget, att platsresurserna vid inackorderingshemmen snarast utökas. Medel bör därför beräknas till garantibidrag för det av socialstyrelsen angivna platsantalet. Kostnaderna härför beräknas till ca 280 000 kr för nästa budgetår.

Till I.O.G.T. bör utgå ett oförändrat anslag å 2 000 kr.

Bidraget å 3 000 kr till Frälsningsarméns flickhem i Stockholm och Malmö bör utgå även under nästa budgetår. Från anslaget bör dessutom bestridas de till ca 26 000 kr beräknade kostnaderna för garantibidrag till Frälsningsarméns mödrahem i Borås.

Medelsbehovet för nästa budgetår kan i enlighet med det anförda beräknas till ca 311 000 kr. Då verksamheten under innevarande budgetår inte fått avsedd omfattning, torde en icke obetydlig reservation uppkomma på anslaget vid budgetårets utgång. Med hänsyn härtill förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inackorderingshem m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 227 000 kr.

[40] 26. Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor

	Anslag
1961/62 (statsliggaren s. 339)	600 000
1962/63 (förslag)	600 000

Anslaget är avsett att möjliggöra åtgärder för att i olika avseenden stimulera och intensifiera upplysningsverksamhet på ungdomsområdet i syfte att främja ungdomens anpassning i samhället. Vissa riktlinjer för ifrågavarande verksamhet godkändes av 1961 års riksdag (prop. 104; SU 88; rskr. 226). I detta sammanhang uttalades, att det borde ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma hur anvisade medel skulle användas, sedan mera utarbetade förslag lagts fram. Kungl. Maj:t förutsattes även fatta beslut om upplysningsverksamhetens ledning och organisation.

Av anslaget har 100 000 kr ställts till kontrollstyrelsens förfogande som bidrag till kostnaderna för en av samarbetsnämnden i alkoholfrågan anordnad kampanj mot anskaffande av rusdrycker till ungdom.

1960 års ungdomsupplysningsutredning framlade i ett i maj 1961 avgivet betänkande vissa förslag rörande anordnandet av upplysningsverksamheten m. m. Efter remissbehandling av betänkandet har Kungl. Maj:t uppdragit åt statens ungdomsråd att vara samordnande och rådgivande organ för den ifrågavarande verksamheten. För det närmare fullgörandet av nämnda uppdrag har utsetts en särskild delegation.

Ungdomsrådet skall vid sin befattning med upplysningsverksamheten enligt givna direktiv i första hand

a) bistå organisationer med verksamhet bland och för ungdom, företag som vill stödja sådan verksamhet samt kommuner och kommunala organ med råd i fråga om speciella eller lokala kampanjer och annat liknande upplysningsarbete för främjande av ungdomens fostran ävensom verka för att sådant arbete samordnas och stimuleras;

b) främja en intensifierad upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor i radion, televisionen och tidningspressen samt samverkan mellan det under a) omförmälda upplysningsarbetet och Sveriges radio;

c) i den mån så befinnes erforderligt och lämpligt och efter samråd med berörda centrala myndigheter låta utarbeta och distribuera broschyrer med råd och upplysningar till ledning vid ungdomens fostran;

d) främja produktionen av film för upplysning och såsom underlag för diskussioner i ungdomsfrågor samt härmed sammanhängande verksamhet;

e) följa och stimulera forskning rörande verkningarna av och formerna för den ifrågavarande upplysningsverksamheten och särskilt rörande effektiviteten av olika kampanjer som kan komma till stånd;

f) följa den upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor som i övrigt bedrivs av organisationer och myndigheter och, där så påkallas, bistå organisationer och kommunala organ med råd i hithörande frågor samt söka genom konferenser och andra lämpliga åtgärder främja en samordning och intensifiering av verksamheten.

Statens ungdomsråd har föreslagit, att anslaget upptages med 810 000 kr för nästa budgetår. Av nämnda belopp avses 35 000 kr till administrationskostnader, 200 000 kr till kostnaderna för en ungdomsfilm, 475 000 kr till kostnaderna för fullföljande av en särskild kampanj, som skall startas under innevarande budgetår, samt för igångsättande av en mera utåtriktad kampanj på temat föräldraansvaret. Vidare bör 100 000 kr beräknas för mål-inriktade kampanjer (s. k. punktkampanjer) samt för eventuella forsknings- eller utredningsprojekt.

Departementschefen

Den upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor som beslöts vid fjolårets riksdag planlägges nu av statens ungdomsråd enligt givna direktiv. Som ett led i verksamheten skall ungdomsrådet inom den närmaste tiden anordna konferenser för bl. a. producenter av ungdomsfilm och företrädare för press, radio och television. Vidare avser ungdomsrådet att i samverkan med vederbörande länsstyrelser anordna konferenser i ungdomsfrågor i länen. Under innevarande budgetår torde dessutom en kampanj för rekrytering av ungdomsledare komma att igångsättas. De nu angivna åtgärderna utgör inledningen till en mera långsiktig upplysningsverksamhet med speciell inriktning på föräldraansvaret för ungdomen. Denna verksamhet skall enligt före-

liggande planer sättas igång under budgetåret 1962/63. För denna och annan upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor i enlighet med de riktlinjer, som godkändes av 1961 års riksdag, bör medel stå till förfogande under nästa budgetår. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma, hur anvisade medel skall användas. Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp.

Den nu angivna verksamheten bygger i olika avseenden på förslag, som framlagts av 1960 års ungdomsupplysningsutredning. Utredningen har också föreslagit, att statsbidrag skall utgå till ungdomsorganisationer för deras medverkan i upplysningsarbetet. Frågan härom kommer att anmälas senare denna dag av chefen för ecklesiastikdepartementet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

D. Nykterhetsvård

[41] 1. Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 253 000	1 326 748
1961/62 (statsliggaren s. 340)	1 420 000	
1962/63 (förslag)	1 455 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 186 600 kronor.

Personalförändringar m. m.

1. 1 vårdare Ae 8	12 386
2. 1 vårdare Ae 8	12 386
3. 1 biträde i reglerad befordringsgång	8 642
4. 1 yrkesmästare Ag 13	16 114
5. 1 ekonomibiträde Ae 3	9 578
6. Vikarier m.m.	44 772

Tjänsteförändringar

7. Vissa lönegradsfrågor	11 339
8. Vissa ersättningar	7 600

Automatiska förändringar.....	63 691
	+ 186 508

Motivering

1. För sjukvården svarar under läkarna en tillsynsman och en förste vårdare. Jämsides med vården av intagna patienter skall dessa befattningshavare ha daglig mottagning för sammanlagt ca 250 intagna på vårdanstalten och den vid Svartsjö anordnade fångvårdsanstalten. Mottagning måste äga rum på skilda ställen varje dag, varjämte sjukvårdspersonalen måste vara tillgänglig även nattetid.

2. De ständigt förekommande resorna med vårdtagare till domstolar, sjukhus och andra vårdanstalter har de senaste åren ökat i betydande utsträckning. Styrelsen hemställer därför om förstärkning av personalen med en vårdartjänst.

3. Det löpande kontorsarbetet rörande jordbruket utföres av inspektoren och honom underställd personal, som varken hinner eller längre kan utföra det kontorsarbete som jordbruksdriften numera fordrar. Anstaltsstyrelsen upprepar därför sitt tidigare framförda förslag om inrättande av en biträdestjänst i reglerad befordringsgång för inspektorens kontor.

4. Byggnadsstyrelsen, som svarar för anstaltens byggnadsunderhåll, i vilket de intagna deltagar i stor utsträckning, har anhållit att — i stället för en av byggnadsstyrelsen bekostad arvodestjänst — en särskild arbetsledare-tjänst för ändamålet inrättas å anstaltens stat. Anstaltsstyrelsen vitsordar behovet härav och tillstyrker, att tills vidare en yrkesmästaretjänst i Ag 13 inrättas.

5. Anstalten tillhandahåller kost åt den ogifta personalen, som utöver anstaltens självkostnadspris har erlagt en särskild avgift, vilken disponerats till lön åt ett vid personalmässen anställt extra ekonomibiträde. Sedan anstalten numera höjt kostpriset för personalen, bör biträdets lön bestridas från anstaltens avlöningsanslag.

6. För att anstalten skall få möjlighet att pröva viss utbildningsverksamhet för aspiranter till vårdartjänster, vilken utbildning för var och en förutsättes omfatta högst 3 månader, och varunder viss vikariatjänsstgöring skall kunna fullgöras, hemställer anstaltsstyrelsen, att medelsanvisningen för vikariatsersättningar höjes med belopp motsvarande lönerna för två vårdartjänster. — För övertidsersättningar har 1961/62 beräknats 30 000 kr och för ersättning för obekväm arbetstid 42 500 kr. Belastningen uppgick 1960/61 till 36 000 kr resp. 46 500 kr. Medelsanvisningen bör i båda fallen höjas med 10 000 kr.

7. Anstaltsstyrelsens förslag avser uppflyttningar i lönegrad av följande tjänster, nämligen en förste assistent från Ae 19 till Ao 21, en assistent från Ae 15 till Ao 19, en assistent från Ag 15 till Ae 17, en lantbruksinspektör från Ao 17 till Ao 19, en tillsynsman från Ao 12 till Ao 13, en tillsynsman från Ag 12 till Ae 13, en tillsynsman från Ao 11 till Ao 13, en befallningsman från Ao 11 till Ao 13, en yrkesmästare Ao 10 till verkmästare Ao 14 samt en vårdare Ag 8 till förste vårdare Ae 10.

8. Anstaltsstyrelsen föreslår, att arvodet till styrelsens ordförande höjes från 1 200 kronor till 2 000 kronor, dagarvodet till styrelsens ledamöter från 30 kronor till 40 kronor, arvoden till läkaren för kroppssjukvården och till rådgivande psykiatern från 6 000 kronor till 8 000 kronor, arvodet till styrelsens sekreterare från 1 500 kronor till 2 400 kronor samt arvodet till styrelsens jordbrukstekniska biträde från 1 800 kronor till 2 500 kronor. Styrelsen hemställer därjämte, att i stället för nuvarande arvode med 900 kronor till en predikant och 500 kronor till en organist få disponera ett belopp av 2 000 kronor för religionsvård.

Yttrande

Socialstyrelsen har ingen erinran mot anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Jag förordar, att ytterligare en tjänst som vårdare i Ae 8 inrättas. Vidare föreslår jag en uppräknig av anslagsbeloppet för vikariatsersättningar

m. m. med 10 000 kr. Styrelsens förslag i övrigt kan jag inte tillstyrka. De av mig förordade förslagen föranleder en ökning av anslaget, inkl. automatiska ändringar, med sammanlagt 35 000 kr. Anslaget bör uppföras med 1 455 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	481 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	19 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	615 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	317 300
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	22 000
Summa kr 1 455 000;	

b) till Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 455 000 kr.

[42] 2. Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 034 400	928 073
1961/62 (statsliggaren s. 341)	1 081 000	
1962/63 (förslag)	1 088 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 60 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	1 000	
2. Övriga expenser	6 500	
3. Inventarier		37 000
4. Tvätt och renhållning	15 000	
5. Proviant till intagna	28 400	
6. Beklädnad och sängkläder	10 000	
7. Fritidssysselsättning	2 000	
8. Omkostnader för utskrivna och permitterade	25 000	

	Ökning	Minskning
9. Kostnader för transport av intagna	3 000	
10. Diverse utgifter	2 100	
11. Underhåll och driftkostnader för bil	4 000	
	97 000	37 000
		+ 60 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1959/60 948, 1960/61 3 441; anslag 1961/62 2 000.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 21 898, 1960/61 22 270; anslag 1961/62 24 000. — Kostnadsstegringar samt utvidgningen av anstaltens verksamhet beräknas medföra ytterligare kostnader för telefon och kontorsutensilier. Vidare erfordras anskaffning av vissa kontorsmaskiner m. m.

3. *Inventarier m. m.* Utgift 1959/60 15 892, 1960/61 15 231; anslag 1961/62 79 000. — Av anslaget för innevarande budgetår har 10 000 kronor beräknats för löpande underhåll samt 69 000 kronor för inköp av maskinutrustning till de nya verkstadslokalerna. Med hänsyn till utökningen av anstaltens lokalbestånd samt höjningen av den allmänna prisnivån bör medelsanvisningen för löpande underhåll höjas till 20 000 kronor. Kostnaderna för nyanskaffning av tandläkarutrustning till de nya lokaler, som under 1962 kommer att stå färdiga, beräknas till 22 000 kronor. Styrelsen utgår från att mottagningen liksom tidigare kommer att kunna betjäna ortsfolkningen.

4. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1959/60 51 827, 1960/61 61 226; anslag 1961/62 55 000. — Med hänsyn till belastningen bör posten höjas med 5 000 kronor. Städningen i de nya lokalerna bör ej anförtros internerna, utan särskild städhjälp bör anlitas. Härför beräknas 10 000 kronor.

5. *Proviant till intagna.* Utgift 1959/60 197 986, 1960/61 237 620; anslag 1961/62 210 600. — Posten bör räknas upp med hänsyn till att den genomsnittliga portionskostnaden, som 1960/61 uppgick till kronor 4: 54, under 1962/63 beräknas stiga till kronor 4: 80 samt att antalet dagsportioner väntas öka.

6. *Beklädnad och sängkläder.* Utgift 1959/60 29 715, 1960/61 31 838; anslag 1961/62 35 000. — Styrelsen hemställer, att ett engångsbelopp av 10 000 kronor anvisas till anskaffande av fritidskläder åt de intagna.

7. *Fritidssysselsättning.* Utgift 1959/60 8 588, 1960/61 9 162; anslag 1961/62 10 000. — Ifrågavarande post är i nuvarande stat upptagen under rubriken Undervisning. Någon egentlig undervisning förekommer inte. Från posten bestrides i stället kostnaderna för fritidssysselsättning i olika former. En höjning av beloppet med 2 000 kronor föreslås.

8. *Omkostnader för utskrivna och permitterade.* Utgift 1959/60 75 820, 1960/61 77 454; anslag 1961/62 85 000. — Kostnaden för det klädförråd,

varur flertalet intagna vid avgång från anstalten utrustas med civila kläder, bör belasta omkostnadsanslaget och ej, som hittills varit fallet, verkstadsdriften. För genomförandet av en sådan ändrad ordning beräknas ett engångsbelopp av 25 000 kronor, motsvarande lagerhållningens värde.

9. *Kostnader för transport av intagna.* Utgift 1959/60 3 601, 1960/61 6 125; anslag 1961/62 5 000. — Posten bör räknas upp på grund av transporternas ökade omfattning.

10. *Diverse utgifter.* — Styrelsen föreslår, att en ny post benämnd Diverse utgifter uppföres och att posten Ertappningspenningar m. m. slopas. Från den nya posten, vilken tills vidare bör upptagas med 2 600 kronor, bör bestridas dels kostnaderna för ersättningar till befattningshavare vid efterspaning av rymlingar, dels utgifter som ej kan hänföras till andra poster under omkostnadsanslaget.

11. *Underhåll och driftkostnader för bil.* Utgift 1959/60 8 849, 1960/61 27 458; anslag 1961/62 10 000. — Posten bör höjas med hänsyn till de ökade transporterna.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Posten till sjukvård m. m. åt befattningshavare bör i enlighet med anstaltsstyrelsens förslag räknas upp med 1 000 kr. Till övriga expenser beräknar jag ytterligare 3 000 kr. Till inventarier m. m. förordar jag 37 000 kr, vilket innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 42 000 kr. Härvid har jag till anskaffning av inventarier till den nya tandläkarmottagningen räknat med 22 000 kr. Posterna till underhåll och driftkostnader för bil samt till tvätt och renhållning bör räknas upp med 3 000 resp. 5 000 kr. Till proviant till intagna beräknar jag ytterligare 20 000 kr. Posten till omkostnader för utskrivna och permitterade bör beräknas till oförändrat belopp. Anstaltsstyrelsens förslag i övrigt, innebärande en uppräknings av anslaget med 17 100 kr, kan jag i huvudsak biträda.

I enlighet med det anförda bör anslaget uppföras med 1 088 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 088 000 kr.

[43] 3. Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	246 400	267 170
1961/62 (statsliggaren s. 342)	271 000	
1962/63 (förslag)	286 000	

Ifrågavarande anstalt är anordnad vid Salberga sjukhus.

Yrkanden

Medicinalstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 99 000 kronor.

Personalförändringar

1. 1 skötare Ae 8	13 200
2. 1/2 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång	4 500
3. Ersättning till statens mentalsjukhus för viss gemensam personal	81 000

Tjänsteförändringar

4. Vissa ersättningar	180
	+ 98 880

Motivering

1. Arbetstidsförkortningen genomfördes vid vårdanstalten utan personalförstärkning på så sätt, att antalet kvälls- och natttjänstgörande minskades från tre till två. Detta visade sig emellertid innebära risker och större svårigheter att bemästra uppkommande situationer, varför vårdanstalten medgivits visst anslagsöverskridande budgetåret 1961/62 för anlitande av extra personal i den mån så påkallas. Medicinalstyrelsen föreslår, att ytterligare en tjänst som skötare i Ae 8 inrättas.

2. För skriv- och kontorsgöromål finns en halvtidstjänst. Ett heltidsanställt biträde erfordras emellertid med uppgift att bistå assistenten på anstalten, vilken f. n. inte hinner med alla förekommande arbetsuppgifter.

3. Enligt hittills tillämpad ordning förskottas avlöningskostnaderna för vårdanstalten från avlöningsanslaget till statens mentalsjukhus. Vid budgetårets slut uppdelas de för Salberga sjukhus och vårdanstalten uppkomna avlöningskostnaderna i förhållande till det i personalförteckningarna för sjukhuset och anstalten fastställda antalet tjänster. På vårdanstalten belöpande kostnader omföres till förevarande anslag. Då personalstaten för vårdanstalten endast upptager tjänster för sjukvårdspersonal jämte ett biträde för skriv- och kontorsgöromål med halvtidstjänstgöring, avspeglar belastningen på anstaltens avlöningsanslag inte det verkliga förhållandet.

Anslaget bör i fortsättningen belastas både med de verkliga avlöningskostnaderna för i anstaltens personalstat upptagna tjänster och med en så stor del av kostnaderna för lönen till läkare samt kontors- och ekonomipersonal som svarar mot medeltalet vårdade på anstalten i förhållande till totala antalet vårdade på sjukhuset och anstalten. Merkostnaden på anslaget beräknas till 81 000 kronor.

4. Posten föreslås uppräknad med anledning av att överläkaren vid Salberga sjukhus i egenskap av föreståndare för och psykiater vid vårdanstalten erhållit höjt arvode fr. o. m. budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Medicinalstyrelsens förslag om inrättande av ytterligare en tjänst som skötare i Ae 8 biträder jag. Styrelsens förslag i övrigt kan jag inte tillstyrka. Anslaget bör höjas med 15 000 kr och uppföras med 286 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	120 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	2 300
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	95 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	64 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 300
Summa kr 286 000;	

b) till Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 286 000 kr.

[44] 4. Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	111 700	106 614
1961/62 (statsliggaren s. 342)	115 000	
1962/63 (förslag)	119 000	

Yrkanden

Medicinalstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 4 000 kronor.

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	200
2. Reseersättningar	500
3. Utspisning	3 300
	+ 4 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1959/60 418, 1960/61 475; anslag 1961/62 300.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 1 152, 1960/61 1 470; anslag 1961/62 2 500. — Ett större antal interner beräknas i framtiden sysselsättas med skogsarbete utanför sjukhusområdet. Som övervakare medföljer skötare från anstalten, vilka då uppbär traktamente enligt allmänna resereglementet.

3. *Utspisning.* Utgift 1959/60 40 254, 1960/61 47 887; anslag 1961/62 47 000. — Posten bör räknas upp med 3 300 kronor med hänsyn till prisstegringar.

Departementschefen

Anslaget bör i enlighet med medicinalstyrelsens förslag räknas upp med 4 000 kr och uppföras med 119 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens inom mentalsjukvårdsorganisationen anordnade vårdanstalt för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 119 000 kr.

[45] 5. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 011 000	1 086 491
1961/62 (statsliggaren s. 343)	1 145 000	
1962/63 (förslag)	1 198 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 367 500 kronor.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. 1 läkare Ae 26	39 824	8 000
2. 1 assistent Ae 17	19 141	
3. 1 förste reparatör Ae 10	12 932	
4. 1 värmeskötare Ae 8	11 653	

	Ökning	Minskning
5. 2 förmän Ae 8	23 306	
6. 1 kanslibiträde Ae 7	11 076	
7. 1 biträde i reglerad befordringsgång	8 128	
8. Semestervikarier (för nya tjänster)	10 660	
Tjänsteförändringar		
9. Vissa lönegradsfrågor	96 860	
10. Viss ersättning	800	
11. Överflyttning till lönestaten av personal vid jordbruksdriften	119 600	
12. Ordinariesättningar m. m.	—	
Automatiska förändringar	28 209	6 676
	382 189	14 676
		+ 367 513

Motivering

1. Anstaltsstyrelsen finner det angeläget, att den sedan länge önskade förbättringen av det medicinska vårdinslaget vid anstalten nu genomföres. En nödvändig förutsättning härför är, att anstalten erhåller en heltidsanställd läkare, som kan leda en kontinuerlig medicinsk behandling. Därest så sker, kan tidigare arvode för kroppsläkaren upphöra.

2. Anstaltsstyrelsen framhåller liksom föregående år, att omsättningen av vårdtagare vid anstalten är så stor, att assistentpersonalen behöver utökas om göromålen skall kunna fullgöras nöjaktigt.

3.—4. Anstaltsstyrelsen upprepar tidigare framförda förslag om förstärkning av maskinpersonalen. Trots en fortgående utökning av anstaltens maskinanläggningar har denna personal inte förstärkts. Jämte en förste maskinist i Ao 11 finnes endast en reparatör i Ae 9 upptagen å avlöningsstaten. Om personalförstärkning inte erhålles, torde följden bli att utomstående arbetskraft måste anlitas för vissa reparationsarbeten, vilket skulle medföra betydande olägenheter med hänsyn till långa väntetider.

5. Styrelsen återkommer med sin föregående år gjorda framställning om inrättande av två förmanstjänster, avsedda för arbetsledare. Skötsel och underhåll av planteringar, gårdar och vägar, snöskottning m. m. ombesörjes av för jordbruksdriften anställd personal, och kostnaderna belastar till större delen jordbruks- och trädgårdsdriften. Kostnaderna för ledningen av dessa arbeten, vilka är angelägna för kontinuerlig sysselsättning av ett antal vårdtagare, bör bestridas från anstaltens avlöningsanslag. Den ene förmannen behövs för trädgårds- och parkarbete, den andre som arbetsledare för ett diverselag.

6. Biträdespersonalen är otillräcklig, varför timavlönad extrapersonal regelbundet måste användas. I anslutning till förslaget om en heltidsanställd

läkare föreslår styrelsen, att en kanslibiträdestjänst inrättas. Biträdet bör vid sidan av andra göromål även tjänstgöra som sekreterare åt läkaren.

7. Behov föreligger av ytterligare ett biträde för kamerala göromål.

9. Följande tjänster föreslås uppflyttade, nämligen tjänsten som direktör från Ao 24 till Ao 26, en förste assistent från Ao 19 till Ao 21, en kamrerare från Ao 19 till Ao 21, en lantbruksinspektör från Ao 16 till Ao 19, två assistenter från Ae 15 till Ae 17, en köksföreståndare från Ao 12 till Ao 16, en förste maskinist från Ao 11 till Ao 13 samt en biträdande köksföreståndare från Ag 8 till Ae 10. Därjämte biträder styrelsen ett av vederbörande personalorganisation framfört förslag om generell uppflyttning två lönegraden av nuvarande tjänster i lönegraderna A 8—A 12.

10. En höjning av arvodet till anstaltsstyrelsens ordförande med 800 kronor föreslås.

11. Statens avtalsnämnd har förklarat, att löneförmånerna för anställningshavare vid anstaltens jordbruksdrift inte lämpligen kan regleras genom kollektivavtal eller enligt därmed jämförliga grunder. Vid sådant förhållande har anstaltsstyrelsen ansett sig böra till prövning framlägga frågan om nämnda personals överförande till tjänster på anstaltens lönestat. Styrelsen räknar med nio helårsanställda arbetare, som uppbär lön av jordbruksdriftens medel.

12. Ordinariesättning föreslås av en assistenttjänst i Ae 15 och tre vårdartjänster i Ae 8. Till extra ordinarie befattningar föreslås följande tjänster ombildade, nämligen en tjänst som förste vårdare i Ag 10, en tjänst som arbetsterapeut i Ag 9 och tre tjänster som vårdare i Ag 8.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag till personalförstärkningar. *Socialstyrelsen* understryker särskilt angelägenheten av att en tjänst som heltidsanställd läkare inrättas vid anstalten. Styrelsen tillstyrker vidare förslaget om inrättande av ytterligare en assistenttjänst och framhåller i anslutning därtill, att assistenttjänsterna vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare bör placeras i lägst lönegrad A 17.

Departementschefen

Jag tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag att en tjänst som heltidsanställd läkare i lönegrad Ae 26 inrättas vid anstalten. Till innehavaren av läkartjänsten bör utgå avlöningsförstärkning med 8 000 kr för kalenderår. Särskilda medel till arvode till kroppsläkare behöver inte längre beräknas. Endast om den nyinrättade tjänsten inte skulle kunna besättas, torde läkarbehovet såsom hittills få tillgodoses av arvodesanställd läkare. Vad beträffar anstaltsstyrelsens förslag i övrigt förordar jag endast en uppräknings av anslagsbeloppet för vikarier m. m. med 2 000 kr.

De av mig framförda förslagen föranleder en ökning av anslaget med 53 000 kr, omräkningsposterna inräknade. Anslaget bör, med den fördelning på olika poster som framgår av följande avlöningsstat, uppföras med 1 198 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	314 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	615 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	250 000
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	19 000

Summa kr 1 198 000;

c) till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 198 000 kr.

[46] 6. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	792 900	786 581
1961/62 (statsliggaren s. 344)	782 000	
1962/63 (förslag)	883 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 151 500 kronor.

1. Reseersättningar	7 000
2. Bränsle, lyse och vatten	20 000
3. Övriga expenser	5 500
4. Inventarier m. m.	69 000
5. Tvätt och renhållning	15 000
6. Beklädnad och sängkläder	30 000
7. Hälso- och sjukvård för intagna	5 000
	+ 151 500

Motivering

1. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 14 140, 1960/61 15 462; anslag 1961/62 8 000. — På grund av flyttningskostnader och tjänstgöringstraktamenten har anslagsposten visat sig otillräcklig under de senaste åren.

2. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 139 532, 1960/61 155 179; anslag 1961/62 150 000. — I samband med nytt kontrakt med vattenfallsstyrelsen rörande elkraft har avgifterna höjts fr. o.m. den 1 januari 1961. Årskostnaden för elkraft har tidigare uppgått till ca 60 000 kronor, och kostnadsökningen beräknas uppgå till 30 à 35 %.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1959/60 28 443, 1960/61 33 978; anslag 1961/62 28 500. — Enbart telefonkostnaderna uppgick under budgetåret 1960/61 till 24 020 kronor.

4. *Inventarier m. m.* Utgift 1959/60 25 919, 1960/61 25 695; anslag 1961/62 28 000. — Av det för 1960/61 anvisade beloppet, 43 000 kronor, hade 17 000 kronor beräknats för inventarier till samlingssalen i samband med beslutad ombyggnad. Dessa medel har på grund av arbetsförseningar ännu ej tagits i anspråk. Styrelsen hemställer, att för ändamålet beräknas ett belopp av 25 000 kronor. För att upprustningen i övrigt skall kunna fullföljas är det enligt styrelsen nödvändigt, att ett extra anslag för nyanskaffning av anstaltsinventarier beviljas med 20 000 kronor årligen under en treårsperiod. Vidare äskas för inventarier till åtta nya bostadsrum 12 000 kronor, för utbyte av stationsvagn 12 000 kronor samt för utbyte av personvagn 15 000 kronor. För ordinärt underhåll bör beräknas 13 000 kronor.

5. *Tvätt och renhållning.* Utgift 1959/60 26 529, 1960/61 32 091; anslag 1961/62 30 000. — Nuvarande ordning med intagna såsom handräckning för städningsarbete är inte tillfredsställande. Särskilda städerskor bör anställas. Det är angeläget att kravet på snygghet, ordning och trivsel i anstaltslokalerna kan tillgodoses bättre. Därigenom bör även förslitningen på såväl byggnader som inventarier bli mindre.

6. *Beklädnad och sängkläder.* Utgift 1959/60 49 726, 1960/61 47 694; anslag 1961/62 52 000. — Förrådet av fritidskläder har förbrukats. Den föreslagna uppräkningsposten med 30 000 kronor avses täcka kostnaden för engångsanskaffning av en dubbel uppsättning fritidskläder.

7. *Hälso- och sjukvård för intagna.* Utgift 1959/60 81 513, 1960/61 83 130; anslag 1961/62 75 000. — Posten bör räknas upp med hänsyn till belastningen.

Yttrande

Socialstyrelsen betonar särskilt vikten av att medel beviljas för ett fortsatt utbyte av det gamla inventariebeståndet och att anstalten beredes möjlighet att anlita särskild personal för städning av lokalerna.

Departementschefen

Posten till inventarier m. m. bör räknas upp med 64 000 kr till 92 000 kr. Därvid avses 20 000 kr för engångsanskaffning av inventarier till samlingssalen och 12 000 kr för underhåll och engångsanskaffning av inventarier bl. a. till åtta nya personalbostadsrum. Vidare räknar jag med 20 000 kr till engångsanskaffning av inventarier och utrustning till läkarmottagningen och sjukavdelningen samt 27 000 kr till utbyte av stationsvagn och personbil. För ordinärt underhåll beräknas 13 000 kr. Då anstalten förutsättes få en egen heltidsanställd läkare, bör posterna till hälso- och sjukvård för intagna samt till kostnader för transport av intagna minskas med 5 000 resp. 1 000 kr.

Till sjukvård m. m. åt befattningshavare har under de senaste budgetåren anvisats 1 000 kr per år. Med hänsyn till belastningen förordar jag en höjning med 1 000 kr. Höjningen av posterna till reseersättningar samt till övriga expenser synes kunna begränsas till 4 000 resp. 3 000 kr. Till bränsle, lyse och vatten bör såsom anstaltsstyrelsen föreslagit beräknas ytterligare 20 000 kr. Posten till tvätt och renhållning bör räknas upp med 5 000 kr och posten till beklädnad och sängkläder med 10 000 kr.

Anslaget bör sålunda uppföras med 883 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 883 000 kr.

[47] 7. *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare: Vårdavdelning i Fagersta*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	288 800	248 022
1961/62 (statsliggaren s. 345)	322 000	
1962/63 (förslag)	318 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 146 000 kronor beräknats till avlöningar och 176 000 kronor till omkostnader.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 800 kronor.

A. Avlöningar	Ökning	Minskning
1. 1 husmor Ae 7 i st. f. kokerska Ae 6	562	
2. Arvode till direktören vid Venngarn		1 380

	Ökning	Minskning
3. Vissa lönegradsfrågor	5 600	
4. Omräkning av rörligt tillägg	5 000	
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100	

B. Omkostnader

6. Inventarier	1 000	10 000
	12 262	11 380
	+ 882	

Motivering

1. Enligt styrelsen bör samma lönegradsplacering tillämpas som vid Bro-
torpsanstalten och de mindre fångvårdsanstalterna.

2. Det föreslås, att arvodet till direktören vid Venngarn upphör under
förutsättning av bifall till framfört yrkande om att dennes tjänst uppflyttas
i lönegrad.

3. Följande tjänster föreslås uppflyttade, nämligen två vårdare från Ae 8
till Ae 10, en arbetsterapeut från Ae 9 till Ae 11, en förste vårdare från Ae 10
till Ae 12 samt en tillsynsman från Ae 12 till Ae 14.

6. Utgift 1959/60 2 000, 1960/61 1 929; anslag 1961/62 12 000. Av anslaget
för innevarande budgetår har 10 000 kronor beräknats för utbyte av anstal-
tens tjänstebil och 2 000 kronor för ordinarie underhåll. — Då verksam-
heten nu pågått i fem år är en del inventarier i behov av reparation. Det för
underhåll avsedda beloppet bör räknas upp med 1 000 kronor.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Såsom chefen för civildepartementet anført vid anmälan av för flera
huvudtillar gemensamma frågor bör tjänsten som kokerska i Ae 6 bytas
ut mot en tjänst som husmor i Ae 7.

Det för avlöningar avsedda anslagsbeloppet bör för löneklassuppflytt-
ningar, omräkning av rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpens-
sionsavgifter ökas med 5 000 kr. Till inventarier m.m. beräknar jag i
överensstämmelse med anstaltsstyrelsens förslag 3 000 kr, vilket innebär
en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 9 000 kr. Styrel-
sens övriga förslag kan inte tillstyrkas. Anslaget torde böra uppföras med
318 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbru-
kare: Vårdavdelning i Fagersta* för budgetåret 1962/63 anvisa
ett förslagsanslag av 318 000 kr.

[48] 8. Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	104 500	104 954
1961/62 (statsliggaren s. 346)	250 000	
1962/63 (förslag)	261 000	

Brotorpsanstalten är den enda statliga vårdanstalten för kvinnliga alkoholmissbrukare.

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med (avrundat) 29 600 kronor.

Personalförändringar

1. 1 föreståndare Ag 17:18	20 252
2. Vikarier m. m.	5 700

Tjänsteförändringar

3. 1 assistent Ae 15—Ae 17	2 059
4. Vissa ersättningar	600

Automatiska förändringar	997
	+ 29 608

Motivering

1. Styrelsen har i samband med avgivande av förslag till innehavare av direktörstjänsten vid anstalten hemställt, att hittillsvarande föreståndaren tills vidare måtte tillerkännas en personlig tjänst i Ag 17.

3. Styrelsen förutsätter att, i händelse av en generell höjning av assistenttjänsterna, motsvarande höjning kommer till stånd även beträffande assistenttjänsten vid anstalten.

4. Styrelsen föreslår en uppräknig av det årliga arvudet till styrelsens ordförande med 600 kronor till 1 500 kronor.

Yttrande

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot framställningen.

Departementschefen

Beträffande anstaltsstyrelsens förslag om inrättande av en personlig tjänst som föreståndare i lönegrad Ag 17 torde få anmälas, att Kungl. Maj:t medgivit att vid vårdanstalten må tills vidare under innevarande budgetår finnas inrättad en extra tjänst i angivna lönegrad under villkor att en vid anstalten befintlig assistenttjänst i lönegrad Ae 15 inte besättes. Medel bör beräknas för en tjänst i Ag 17 även under nästa budgetår. Vidare förordar

jag en uppräknings av anslagsbeloppet för vikarier m. m. med 2 000 kr. Styrelsens övriga förslag kan inte tillstyrkas.

De av mig förordade förslagen föranleder, automatiska förändringar inräknade, en ökning av anslaget med sammanlagt 11 000 kr. Anslaget bör uppföras med 261 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 500
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	190 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	54 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 500
Summa kr 261 000;	

b) till Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 261 000 kr.

[49] 9. Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	79 600	77 397
1961/62 (statsliggaren s. 347)	208 000	
1962/63 (förslag)	168 000	

Yrkande

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslagsposten till inventarier m. m. (utgift 1959/60 1 185, 1960/61 1 136; anslag 1961/62 50 000) sänkes med 40 000 kr till 10 000 kr, varav 7 000 kr avses för engångsanskaffning av inventarier med hänsyn till utökningen av vårdanstalten.

Yttrande

Socialstyrelsen har inte haft något att erinra mot anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Jag biträder anstaltsstyrelsens förslag till medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 168 000 kr.

[50] 10. *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	862 000	926 308
1961/62 (statsliggaren s. 347)	1 066 000	
1962/63 (förslag)	1 097 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 132 800 kronor.

Personalförändringar

1. 1 yrkesmästare Ae 11	13 619
2. 3 vårdare Ae 8	34 960
3. 1 förman Ae 8	11 653
4. 1 ekonomibiträde Ae 3	9 001
5. 1 biträde i reglerad befordringsgång	9 001
6. Vikarier m. m.	10 000

Tjänsteförändringar

7. Vissa lönegradsfrågor	17 192
8. Höjning av arvode till rådgivande psykiater	2 800
9. Ordinariesättningar	—

<i>Automatiska förändringar</i>	24 574
	+ 132 800

Motivering

1. På anstalten finns ej någon tjänsteman, som har särskilt ansvar för byggnads- och reparationsarbeten. Hittills har snickeriverkstadens yrkesmästare utnyttjats, men i och med att slitaget på anstalten ökar och verkstadsdriften utvecklas blir en sådan anordning omöjlig och en personalförstärkning erforderlig.

2.—3. Utom de vårdare, som tjänstgör på den slutna avdelningen, sjuk- och mottagningsavdelningen samt förrådet, finns sju vårdare avsedda för den öppna avdelningen. Av dessa sysselsätts emellertid en som chaufför och en som traktorförare, varjämte två vårdare disponeras för resor med patienter. Av övriga tre vårdare måste ofta en anlitas som chaufför hela dagen

och en vara bunden av tjänstgöring vid anstaltens entré. Enligt anstaltsstyrelsen föreligger behov av ytterligare fyra vårdare, varav två för kontinuerlig nattvakt på den öppna avdelningen. För att detta behov skall kunna täckas, bör inrättas dels tre nya vårdartjänster, dels en ny förmanstjänst, varigenom den vårdare, som är sysselsatt som traktorförare inom arbetsdriften, frigöres.

4. Styrelsen hänvisar till att nykterhetsvårdsutredningen tidigare föreslagit fem ekonomibiträden för köket, vilket antal skulle räcka för att man skall slippa anlita de intagna för handräckning. Endast fyra ekonomibiträdestjänster har emellertid inrättats. Styrelsen understryker vikten av att patienter i så ringa utsträckning som möjligt sysselsättes i köket.

5. Anstaltens kamerala avdelning är underbemannad, vilket bl. a. leder till att kamreraren belastas med rena rutingöromål, varför han ej i erforderlig utsträckning kan ägna sig åt de mera kvalificerade uppgifter och den kontroll som i första hand bör ankomma på honom.

7. Följande tjänster föreslås uppflyttade, nämligen tjänsten som direktör från Ae 24 till Ae 26, en förste assistent Ae 19 till direktörsassistent Ae 21, två assistenter från Ae 15 till Ae 17, en ingenjör Ag 15 till arbetsassistent Ae 17, en kurator Ae 13 till assistent Ae 17, två yrkesmästare från Ae 11 till Ae 13, en tillsynsman från Ae 11 till Ae 12, en sjuksköterska Ae 9 till över-sköterska Ae 11 samt en förman Ae 8 till skogsförman Ae 10.

8. Enär det hittills visat sig omöjligt att med nu gällande förmåner knyta en kompetent psykiater till anstalten, föreslår styrelsen att arvodet för rådgivande psykiater höjes till 4 000 kronor per år.

9. Styrelsen framhåller vikten av att tjänsterna ordinariesättes, sedan förhållandena vid anstalten nu stabiliserats.

Yttrande

Socialstyrelsen tillstyrker anstaltsstyrelsens förslag.

Departementschefen

Genom beslut av 1961 års riksdag har personalen vid Gudhemsanstalten förstärkts med en yrkesmästare i Ae 10, en vårdare i Ae 8 och ett biträde i reglerad befordringsgång. Jag är inte beredd att f. n. tillstyrka ytterligare personalförstärkningar.

I detta sammanhang torde få anmälas, att Kungl. Maj:t medgivit, att en tjänst som reparatör i lönegrad Ag 9 må finnas inrättad vid anstalten, tills vidare dock längst t. o. m. den 30 juni 1962, i stället för en arvodesbefattning som reparatör med lön motsvarande lönegrad A 8. Medel bör beräknas för tjänsten i Ag 9 även under nästa budgetår.

Anstaltsstyrelsens förslag till löneregleringar och arvodeshöjning kan jag inte tillstyrka.

De av mig framförda förslagen föranleder, omräkningsposterna inräknade, en ökning av anslaget med sammanlagt 31 000 kr. Anslaget bör uppföras med 1 097 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	35 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	813 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	232 900
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	16 000

Summa kr 1 097 000;

- b) till Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 097 000 kr.

[51] 11. Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	438 400	477 179
1961/62 (statsliggaren s. 348)	480 000	
1962/63 (förslag)	507 000	

Yrkanden

Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 47 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	2 000	
2. Bränsle, lyse och vatten	20 000	
3. Övriga expenser	3 000	
4. Inventarier		23 000
5. Tvätt och renhållning	13 000	
6. Proviant till intagna	10 000	
7. Hälso- och sjukvård för intagna	18 000	
8. Flitpenningar för handräckning	4 000	
	70 000	23 000
	+ 47 000	

Motivering

1. *Reseersättningar*. Utgift 1959/60 21 266, 1960/61 9 356; anslag 1961/62 10 000. — Vid nuvarande medelsanvisning har resor för kontakt med kunder och förhandling om olika arbetsobjekt för arbetsdriften inte kunnat företagas i erforderlig utsträckning.

2. *Bränsle, lyse och vatten*. Utgift 1959/60 48 608, 1960/61 63 903; anslag 1961/62 50 000. — De årliga bränslekostnaderna väntas stiga till minst 70 000 kronor sedan de båda verkstadslokalerna och ett bostadshus för ogift personal tagits i bruk.

3. *Övriga expenser*. Utgift 1959/60 11 578, 1960/61 24 369; anslag 1961/62 23 000. — Medelsbehovet kan väntas stiga på grund av det ökade patientantalet och den ytterligare utvecklade arbetsdriften.

4. *Inventarier m. m.* Utgift 1959/60 3 000, 1960/61 4 735; anslag 1961/62 33 000. — Av anslaget för innevarande budgetår är 28 000 kr avsedda för anskaffning av inventarier till bostadshus för ogift personal. På grund av en begynnande förslitning av övriga inventarier bör beräknas 10 000 kr för nyanskaffning och reparation.

5. *Tvätt och renhållning*. Utgift 1959/60 14 037, 1960/61 38 520; anslag 1961/62 26 000.

6. *Proviant till intagna*. Utgift 1960/61 144 685; anslag 1961/62 130 000. — Uppräkningen av posten motiveras av det ökade antalet patienter.

7. *Hälsö- och sjukvård för intagna*. Utgift 1959/60 5 644, 1960/61 42 814; anslag 1961/62 42 000. — De relativt höga sjukvårdskostnaderna beror på att ett mycket stort antal komplicerade sjukvårdsfall från hela landet koncentreras till anstaltsens sjukavdelning. Dyrbar medicinering blir ibland nödvändig, varjämte omfattande specialbehandlingar på lasarett ofta måste tillgripas. En markant stegring av sjukvårdskostnaderna torde vara oundviklig.

8. *Flitpenningar för handräckning*. Utgift 1960/61 36 752; anslag 1961/62 36 000. — Den föreslagna uppräknings med 4 000 kronor motiveras av det ökade antalet patienter.

Departementschefen

De av anstaltsstyrelsen föreslagna höjningarna av posterna till tvätt och renhållning samt till hälso- och sjukvård för intagna synes kunna begränsas till 10 000 resp. 8 000 kr. Till löpande kostnader för inventarier m. m. beräknar jag ett oförändrat belopp av 5 000 kr; posten bör minskas med 28 000 kr, som avsetts för engångsanskaffningar under innevarande budgetår. Till reseersättningar bör beräknas oförändrat belopp. Mot anstaltsstyrelsens förslag i övrigt, innebärande en medelsökning med 37 000 kr, har jag inte något att invända.

Anslaget torde böra uppföras med 507 000 kr, vilket innebär en ökning med 27 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens vårdanstalt å Gudhem för alkoholmissbrukare*: Omkostnader för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 507 000 kr.

[52] 12. Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	700 000	800 009
1961/62 (statsliggaren s. 349)	850 000	
1962/63 (förslag)	1 150 000	

Från anslaget utgår bidrag för anordnande av erkänd eller enskild vårdanstalt för alkoholmissbrukare eller av inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden. Bidrag utgår med högst följande belopp per vårdplats, nämligen för erkänd anstalt 10 000 eller, om särskilda skäl för högre bidrag föreligger, 15 000 kr. samt för enskild anstalt och inackorderingshem 5 000 kr. Bidraget må ej överstiga vad från annat håll tillskjutes, om ej särskilda skäl föranleder därtill.

Socialstyrelsen har anfört, att å anslaget den 1 juli 1961 fanns innestående ett belopp av 2 136 968 kr. Summan av beviljade men ej utbetalade bidrag och bidrag, varom ansökan gjorts, uppgår till 1 222 866 kr. Om samtliga dessa ansökningar bifalles, skulle alltså det disponibla anslagsbeloppet utgöra 914 102 kr. Detta belopp synes enligt styrelsen i första hand böra användas för anordnande av inackorderingshem.

Rörande medelsbehovet för de olika bidragsändamålen anför socialstyrelsen i huvudsak följande.

Vad först angår bidrag till anordnande av *erkända vårdanstalter* framhåller styrelsen, att enligt inom styrelsen utförda beräkningar behovet under den närmaste framtiden av vårdplatser å allmänna (statliga och erkända) anstalter kan antagas uppgå till 2 300. Antalet befintliga platser på de allmänna vårdanstalterna uppgick den 1 juli 1961 till 2 136, av vilka dock ett 10-tal disponeras för tvångsarbetare. Platserna fördelade sig på statliga och erkända vårdanstalter på sätt framgår av följande sammanställning, vari bortses från vårdplatserna för tvångsarbetare.

	Statliga vårdanstalter	Erkända vårdanstalter	Samtliga
Permanenta vårdplatser	368	1 438	1 806
Provisoriska vårdplatser	93	227	320
Tillhopa	461	1 665	2 126

Utöver nu redovisade platsantal utnyttjades den 1 juli 1961 fem överbelägningsplatser.

Beträffande de statliga anstalterna räknar styrelsen med att genom utbyggnaden av Brotorpsanstalten och vissa omdispositioner vid Gudhemsanstalten ytterligare 21 vårdplatser skall kunna tagas i anspråk. Under budgetåret 1962/63 beräknas platsantalet vid statsanstalterna således till 482, varav 31 platser för kvinnor. I detta antal är alltså 93 provisoriska vårdplatser inräknade.

I fråga om de erkända vårdanstalterna räknar socialstyrelsen med ett tillskott av 36 vårdplatser genom ianspråktagande av redan anvisat belopp till utbyggnad av vissa anstalter. Bifall till de förslag styrelsen lägger fram rörande medelsanvisning till lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter beräknas tillföra anstalterna 13 nya vårdplatser. Vårdplatsantalet vid de erkända vårdanstalterna, överbeläggningsplatserna oräknade, skulle då komma att utgöra 1 714 och totalt vid de allmänna vårdanstalterna 2 196.

Anstaltssystemet omfattar emellertid vissa provisorier eller eljest otillfredsställande vårdplatser. Den 15 april 1962 beräknas verksamheten vid vårdanstalten Öjestrands upphöra, varigenom platsantalet minskas med 58. På Älvgården användes alltså två otillfredsställande vårdplatser. Därjämte är Kalboanstalten med 35 vårdplatser av sådan beskaffenhet, att densamma inte bör bibehållas under någon längre tid. Vårdanstalten för kvinnor, Hagbyhemmet, med 26 platser bör snarast ersättas med en mer ändamålsenlig anstalt. Antalet vårdplatser, som i första hand behöver ersättas, uppgår sålunda till 121.

Behovet av ytterligare vårdplatser beräknas enligt socialstyrelsen till (2 300 — 2 196 + 121) 225. I avvaktan på nykterhetsvårdsutredningens förslag beträffande anstaltsorganisationen och med hänsyn till möjligheten att även under budgetåret 1962/63 bibehålla vissa provisorier, beräknar emellertid socialstyrelsen anslag till anordnande av endast 20 nya vårdplatser, vilka avses komma till stånd vid Pålyckeheimmet och Västerbyhemmet. De statliga anordningsbidragen för dessa platser bör beräknas efter maximibeloppet 15 000 kr. per plats eller med tillhopa (20 × 15 000) 300 000 kr.

Socialstyrelsen har erhållit uppdrag att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen utreda förutsättningarna för effektivare och bättre *arbetsdrifts- och arbetsträningsmöjligheter* vid framför allt de allmänna vårdanstalterna. Styrelsen anmäler ett medelsbehov av 1 000 000 kr. för anordnande av skyddade arbetsplatser vid de erkända vårdanstalterna.

Antalet *enskilda vårdanstalter* uppgick den 1 juli 1961 till 16 med sammanlagt 357 vårdplatser. Framställningar föreligger om ytterligare bidrag till Solvikshemmet och Nordsjöhemmet, avseende åtta resp. tre nya vårdplatser, samt om anordningsbidrag till en ny anstalt med 20 vårdplatser. Vid bifall till dessa framställningar kommer antalet platser att uppgå till 388.

Erfarenheterna av verksamheten vid de enskilda vårdanstalterna är goda och efterfrågan på vårdplatser stor. Under år 1960 intogs 1 840 personer för vård på sådana anstalter. Då vårdbehovet är stort — framför allt föreligger ett behov av ytterligare vårdplatser för kvinnor — bör i avvaktan på nykterhetsvårdsutredningens förslag medel beräknas för anordnande av ytterligare 40 vårdplatser vid enskilda vårdanstalter.

Socialstyrelsen framhåller, att de dryga anordningskostnaderna lägger väsentliga hinder i vägen för en önskvärd utbyggnad av ifrågavarande vårdform. Styrelsen föreslår en uppräknig av det maximala anordningsbidraget för vårdplats till 15 000 kr, d. v. s. samma belopp som högst kan utgå vid anordnande av vårdplats på erkänd vårdanstalt. Medelsbehovet beräknas till $(40 \times 15\,000)$ 600 000 kr.

I fråga om bidrag till anordnande av *inackorderingshem* anför socialstyrelsen, att antalet sådana hem den 1 juli 1961 uppgick till 16 med sammanlagt 215 vårdplatser. Vid ingången av budgetåret 1962/63 beräknas minst 261 vårdplatser finnas, sedan nya inackorderingshem i Södertälje och Malmö tagits i bruk med 13 resp. 28 platser, och sedan ett av de redan befintliga hemmen utökats med 5 vårdplatser.

Den av riksdagen hittills godtagna utbyggnaden av inackorderingshemmen till 350 platser har ännu inte kommit till stånd. En snabbare utbyggnad av vårdformen skulle väsentligt öka nykterhetsnämndernas behandlingsmöjligheter och sannolikt bidra till att minska trycket på den slutna vården. Flera kommuner har ingående diskuterat möjligheterna att inrätta inackorderingshem. Med hänsyn till de relativt höga anordningskostnaderna har dessa projekt emellertid fått stå tillbaka för andra. Stockholms stad har ännu inte funnit möjlighet att anordna någon lämplig ersättning för den numera nedlagda Fridhemsanstalten och för detta ändamål är omkring 80 platser aktuella. Ett antal kommuner har framskridna planer att starta inackorderingshemsverksamhet, om erforderliga anordningsmedel kan ställas till förfogande. Socialstyrelsen finner sig med hänsyn till dessa planer böra räkna med 125 nya inackorderingshemsplatser under budgetåret 1962/63. Det sammanlagda platsantalet skulle då uppgå till 386.

Med hänsyn bl. a. till att det statliga anordningsbidraget numera täcker högst 20 % av den totala anordningskostnaden vid nybyggnad av ett hem av ordinär storlek, bör statsbidraget till anordnande av inackorderingshem ökas till maximalt 15 000 kr. för vårdplats. Om en sådan höjning medgives, torde i genomsnitt 10 000 kr. för vårdplats böra beräknas i anordningsbidrag. Vid beräkningen av medelsbehovet bör emellertid avräknas dels ett belopp av 914 102 kr., som av socialstyrelsen beräknats stå till förfogande för budgetåret 1961/62, dels ett belopp av 95 200 kr., utgörande till Fridhemsanstalten tidigare beviljat bidrag, för vilket Stockholms stad torde bli återbetalningsskyldig. Medelsbehovet uppgår enligt styrelsens beräkning till 240 698 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet för anordnande av vårdanstalter och inackorderingshem uppgår enligt socialstyrelsens beräkningar till 2 140 698 kr. Socialstyrelsen hemställer, att anslaget uppföres med 2 145 000 kr.

Departementschefen

Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag bl. a., att ställningstagandet till nykterhetsvårdsutredningens väntade förslag beträffande anstaltsorganisationen m. m. skulle bli av betydelse för den framtida planeringen av nykterhetsvårdens utbyggnad (V ht 1961 s. 101). Utredningen har sedermera i november 1961 avgivit ett betänkande angående översyn av nykterhetsvården (SOU 1961:58). Jag vill här i kort-het beröra några av de frågor som avhandlas i betänkandet.

Enligt utredningens förslag skall bestämmelserna i 58 § nykterhetsvårdslagen om frivilligt ingående på allmän vårdanstalt upphävas. Frivilligt vårdsökande skall hänvisas till särskilda vårdhem, där vårdtagaren inte kan kvarhållas mot sin vilja. Tvångsintagna skall vårdas inom den statliga anstaltsorganisationen. Denna skall omfatta dels de nuvarande statliga anstalterna och dels vissa erkända anstalter, vilka föreslås bli förstatligade. Som konsekvens av den förskjutning till öppna och frivilliga vårdformer, som enligt utredningen bör prägla den fortsatta utbyggnaden av nykterhetsvården, föreslås att den statliga anstaltsorganisationen skall omfatta ca 1 400 vårdplatser. F. n. finns ca 2 100 platser vid statliga och erkända anstalter.

Landstingskommunerna skall enligt förslaget svara för att behövliga vårdhem, drivna av antingen landsting eller annan huvudman, finns inrättade enligt fastställd vårdhemsplan. Befintliga enskilda vårdanstalter ävensom vissa erkända anstalter föreslås överförda till vårdhemsorganisationen.

En ytterligare utbyggnad av inackorderingshemmen bör enligt utredningen stimuleras genom höjda anordningsbidrag, motsvarande 75 % av anordningskostnaden, dock högst 10 000 kr eller i vissa fall 15 000 kr för vårdplats. För anordningsbidrag till vårdhem föreslås skola gälla samma maximibelopp per vårdplats som för inackorderingshem.

Betänkandet remissbehandlas f. n.

När det gäller de allmänna (statliga och erkända) vårdanstalterna har riksdagen tidigare godtagit att ca 2 100 platser uppställas som mål för utbyggnaden. Den 1 juli 1960 var 31 allmänna vårdanstalter med tillhopa 2 004 vårdplatser i verksamhet. Härutöver utnyttjades vissa överbeläggningsplatser. Sedan därefter den erkända anstalten Romanäs tagits i bruk och den statliga Växjöanstalten nedlagts i samband med utbyggnad av Brotorpsanstalten, uppgick den 1 juli 1961 antalet allmänna vårdanstalter till 31 med sammanlagt 2 126 vårdplatser. Av dessa utgjorde fem statliga anstalter med 461 vårdplatser och 26 erkända vårdanstalter med 1 665 vårdplatser.

Socialstyrelsen har liksom i föregående års anslagsframställning räknat med ett behov under den närmaste framtiden av i genomsnitt 2 300 vårdplatser, innebärande en ökning med 200 platser i förhållande till det av riksdagen godtagna målet. Enligt socialstyrelsen uppgick platsbehovet — beräknat såsom summan av antalet på anstalterna intagna eller kallade vårdtagare, icke återkallade försökspermitterade med återfall samt expektanter — den 1 april 1960 till 2 205 och den 1 oktober till 2 273. Vad år 1961 beträffar uppgick platsbehovet den 1 april till 2 457, den 1 juli till 1 924 och den 1 oktober till 2 418.

Antalet av länsstyrelserna meddelade intagningsbeslut uppgick under de tre första kvartalen 1961 till 2 097 mot 2 330 under motsvarande tid föregående år och antalet ansökningar hos socialstyrelsen om vårdplats på allmän vårdanstalt under de tre första kvartalen 1961 till 2 339 mot 2 428 under motsvarande tid år 1960. Antalet intagningsbeslut resp. ansökningar om vårdplats var sålunda något lägre under den angivna perioden 1961 än under motsvarande period föregående år.

I avvaktan på ställningstagandet till nykterhetsvårdsutredningens betänkande bör medel till anordningsbidrag allttjämt stå till Kungl. Maj:ts förfogande. Härför talar inte minst den omständigheten att anstaltssystemet i nuvarande läge omfattar åtskilliga provisorier och otillfredsställande anordningar.

Med hänsyn till det anförda tillstyrker jag socialstyrelsens förslag att medel beräknas för anordnande av ett 20-tal nya platser vid de erkända vårdanstalterna. Medelsbehovet härför, beräknat efter maximalt statsbidrag per plats, uppgår till $(20 \times 15\,000)$ 300 000 kr.

I fråga om de enskilda anstalterna har riksdagen godtagit att 350 platser utgör målet. Den 1 juli 1961 var antalet vårdplatser vid dessa anstalter 357. I händelse av bifall till inneliggande framställningar om ytterligare anordningsbidrag kommer antalet platser att uppgå till 388. Jag anser i likhet med socialstyrelsen, att medel bör anvisas för ett 40-tal platser utöver sistnämnda antal. Vad beträffar anordningsbidragets storlek finner jag en höjning av bidraget vara påkallad. Jag förordar i enlighet med socialstyrelsens förslag en uppräknig av det maximala anordningsbidraget till 10 000 kr eller, om särskilda skäl för ett högre bidrag föreligger, 15 000 kr per vårdplats. Det är samma belopp som högst kan utgå vid anordnande av vårdplats vid erkänd vårdanstalt. För nästa budgetår bör i enlighet med det anförda beräknas $(40 \times 15\,000)$ 600 000 kr.

Beträffande inackorderingshemmen har 1958 års riksdag godtagit en utbyggnad till 350 platser. Antalet platser vid hemmen uppgick den 1 juli 1961 till 215 och beräknas av socialstyrelsen ha stigit till 261 vid utgången av innevarande budgetår. Jag anser det vara av vikt att en snabbare utbyggnad av inackorderingshemmen stimuleras. Detta torde böra ske genom

att anordningsbidraget, i likhet med vad jag nyss föreslagit beträffande de enskilda vårdanstalterna, ökas till 10 000 eller, om särskilda skäl för högre bidrag föreligger, högst 15 000 kr per vårdplats. Medel bör för nästa budgetår anvisas till anordnande av 125 nya platser vid inackorderingshem. I genomsnittligt bidrag bör beräknas 10 000 kr per vårdplats. För ändamålet skulle då erfordras ($125 \times 10\,000$) 1 250 000 kr.

Vad slutligen beträffar socialstyrelsens framställning om ett anslag å 1 000 000 kr till anordnande av skyddade arbetsplatser vid de erkända vårdanstalterna torde jag få erinra om att styrelsen i maj 1961 erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen utreda vilka åtgärder som erfordras för att arbetsdrift av tillräcklig omfattning och lämplig inriktning skall finnas anordnad vid de erkända och enskilda vårdanstalterna för alkoholmissbrukare. I avvaktan på resultatet av denna utredning är jag inte beredd att tillstyrka styrelsens framställning.

Den 1 december 1961 uppgick enligt vad jag inhämtat det disponibla anslagsbeloppet till ca 1 159 000 kr. Medelsbehovet för de av mig förordade nya platserna skulle utgöra 2 150 000 kr. En viss reservation på anslaget torde alltså komma att finnas vid innevarande budgetårs utgång. Jag kan godta socialstyrelsens förslag till medelsanvisning för anordnande av nya vårdplatser. Anslaget torde böra uppföras med avrundat 1 150 000 kr.

Kungl. Maj:t bör liksom hittills kunna vid fördelningen av anslaget avvika från vad som vid anslagsberäkningen upptagits för de olika bidragsändamålen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för bidrag till anordnande av enskilda vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1962;

b) till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 150 000 kr.

[53] 13. Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	17 800 000	18 373 021
1961/62 (statsliggaren s. 349)	21 000 000	
1962/63 (förslag)	22 500 000	

Från detta anslag utgår bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, ersättning för vissa särskilda vårdkostnader vid erkända anstalter, bidrag till driftkostnader vid inackorderingshem för omhändertagande av alkoholmissbrukare under fritiden samt bidrag till kostnader för familjevård av alkoholmissbrukare.

Socialstyrelsen har föreslagit, att anslaget höjes med 2 900 000 kr. till 23 900 000 kr.

I fråga om bidragen till *de erkända och enskilda vårdanstalterna* föreslår socialstyrelsen höjning av gällande maximibelopp för driftbidragen och anför härom följande.

Bidrag utgår fr. o. m. den 1 juli 1961 med högst 15 kr. för dag och vårdplats (garantibidrag) samt högst 11 kr. för dag och vårdad person (belägningsbidrag). För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, må garantibidraget höjas med ytterligare en kr.

En höjning av maximibeloppen för garanti- och belägningsbidragen är enligt socialstyrelsen ofrånkomlig i första hand av följande skäl.

Kostnaden för avgifter till den allmänna tilläggs pensioneringen, beräknad på nu utgående löner, uppgår till omkring 55 öre för vård dag för 1960 års avgifter, vartill bör läggas omkring 20 öre för lönegradsjusteringar och löneklassuppflyttningar, tillhopa 75 öre för dag.

Personalrekryteringen till nykterhetsvårdens anstalter är inte tillfredsställande. Kostnaden för erforderliga uppflyttningar av tjänster beräknas påverka bidragsbehovet med 12 öre för vård dag vid de erkända anstalterna.

Personalen vid vårdanstalterna är i många fall otillräcklig. De viktiga problemen i samband med klientens avgång från anstalten kan ofta inte ägnas tillfredsställande uppmärksamhet eller förberedas på ett tillräckligt tidigt stadium av anstaltsvistelsen. Den nära kontakt mellan anstalt och öppen vård, som är av betydelse för eftervården, blir ofta eftersatt på grund av den fåtaliga personalens brist på tid. Flertalet anstalter har inte heller möjlighet att tillgodose behovet av personal till en tillfredsställande fritidsverksamhet utan betydande övertidsinsatser av den ledande personalen. För att åstadkomma någon förbättring i nämnda avseenden erfordras en utökning av assistentpersonalen, så att varje vårdanstalt med omkring 50 vårdplatser får minst två assistenter och större anstalter ett i förhållande till storleken avpassat antal assistenter. Förstärkning av vård- och ekonomipersonal är även nödvändig på grund av avtalsbestämmelser om arbetstidsförkortning och kompensation för jourtjänst och övertid. För genomförandet av ett arbetsträningsprogram erfordras en utökning av arbetsledarekåren. Socialstyrelsen räknar med en höjning av driftkostnadsbidragen med en kr. för vård dag för personalförstärkningar.

För genomförandet av en lämplig behandlingsplan för varje klient är en väsentligt ökad medverkan av psykiater, kroppsläkare och psykologer erfor-

derlig vid flertalet anstalter. Möjligheter bör skapas för klienterna att regelbundet varje vecka få konsultera läkare. Även det försämrade allmäntillståndet hos klienterna vid anstaltsintagningen motiverar en utökning av anstalternas läkarvårdsmöjligheter. Anstaltsläkarnas arvoden måste uppräknas i förhållande till förhandlingsresultat och till överensstämmelse med arvoden inom jämförliga vårdområden. En ökad medverkan av läkare i vårdarbetet medför också ökade resekostnader. Medverkan av psykologer i vårdarbetet förekommer f. n. endast vid ett mindre antal vårdanstalter, varför en ökad medverkan av psykologisk expertis är nödvändig. För angivna förbättringar av vårdarbetet beräknas en höjning av driftbidraget med omkring 2 kr. för vård dag.

Konsumentprisindex (exkl. alkoholhaltiga drycker) har under tiden juni 1960—juni 1961 ökat med 3,6 enheter, motsvarande en kostnadsökning av 33 öre för vård dag.

Flitpenningen vid de erkända vårdanstalterna har förbättrats något och utgjorde år 1960 i genomsnitt 2: 72 kr. för vård dag mot 2: 18 kr. föregående år. I jämförelse med exempelvis fångvårdens arbetspremier (4: 24 kr. budgetåret 1959/60) är denna flitpenning alltså låg, varför driftbidraget bör uppräknas med 50 öre för vård dag för att medge en fortsatt förbättring av flitpenningen.

De angivna behoven beräknas medföra en kostnadsökning med ca 4: 75 kr för dag. Socialstyrelsen föreslår att driftbidraget höjes med nämnda belopp, fördelat med 2: 50 kr på garantibidraget och 2: 25 kr på belägningsbidraget till 17: 50 kr resp. 13: 25 kr.

I detta sammanhang tar styrelsen upp frågan om storleken av det belopp, f. n. 1 kr, varmed garantibidraget må höjas utöver ovan angivna maximibelopp för anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar eller eljest på grund av särskilda skäl prövas vara i behov därav. Styrelsen framhåller, att några av vårdanstalterna åsamkas särskilda kostnader utöver de ovan redovisade. Åtta av de erkända vårdanstalterna tillhör nuvarande dyrortsgrupp 2, och övergången till Ortsgrupp 3 medför för dessa anstalter en lönekostnadsökning av 66 öre för vård dag. Därjämte är kostnadsläget för vårdanstalterna i Ortsgrupp 5 ogynnsamt. Särskilt gäller detta den nordligaste av dessa anstalter, Holmforshemmet. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen en höjning av ifrågavarande tillägg med 1 kr till 2 kr för vård dag.

Rörande behovet av medel för driftbidrag till anstalterna framlägger socialstyrelsen följande beräkning. Om styrelsens förslag rörande anvisande av medel för budgetåret 1962/63 till anordnande av nya vårdplatser vinner bifall, anser styrelsen det sannolikt, att i genomsnitt 2 105 vårdplatser är i bruk på de statsunderstödda vårdanstalterna under angivna budgetår, 1 690 på erkända och 415 på enskilda anstalter. Vid en genomsnittlig beläggningsfrekvens av 94,8 % skulle vård dagsantalet under budgetåret kom-

ma att uppgå till omkring 728 000. Med utgångspunkt i detta vårddagsantal och en beräknad genomsnittskostnad av 29 kr. för vård dag uppgår behovet av medel för driftbidrag till 21 112 000 kr.

Från förevarande anslag utgår jämlikt 4 § bidragskungörelsen (1955:426) även ersättning för vissa särskilda kostnader för intagna å erkända vårdanstalter. Under budgetåret 1960/61 uppgick dessa ersättningar till 1 636 650 kr., motsvarande en kostnad av 2: 96 kr. för dag och vårdad person. Motsvarande kostnad 1959/60 var 2: 76 kr. Vid en beräknad ersättningskostnad av 3 kr för vård dag under budgetåret 1962/63 samt ett vårddagsantal vid de erkända anstalterna av 578 000 kan ersättningskostnaderna under angivna budgetår beräknas till 1 734 000 kr.

Behovet av medel till driftkostnadsbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare samt till särskilda ersättningar till erkända vårdanstalter under budgetåret 1962/63 uppskattas sålunda till 22 846 000 kr.

Vad angår bidrag till driftkostnaderna vid *inackorderingshem* för alkoholmissbrukare räknar socialstyrelsen med att i genomsnitt omkring 340 vårdplatser kommer att stå till förfogande under budgetåret 1962/63. Med ett garantibidrag av 5 kr. och ett beläggningsbidrag av 4 kr. per dag och vårdad person samt en genomsnittlig beläggning av omkring 85 % beräknas bidragen under budgetåret 1962/63 komma att uppgå till omkring 1 050 000 kr.

Enligt 3 § bidragskungörelsen utgår statsbidrag till *familjevård* med högst 3 kr. för dag och vårdad person. Medelsåtgången för ändamålet utgjorde 18 552 kr. under budgetåret 1960/61. Statsbidraget till denna vårdform är ur flera synpunkter otidsenligt. Jämlikt 2 § kungörelsen om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet (1954: 431) utgår statsbidrag med 75 % av kommunernas av socialstyrelsen godkända kostnader för nykterhetsnämndernas författningsenliga verksamhet. Familjevårdsbidraget utgör en procentuellt avsevärt lägre ersättning till de kommunala nämnderna än vad som gäller för nykterhetsnämndernas övriga statsbidragsgilla verksamhet. Denna jämförelsevis ringa ersättning kan vara en bidragande orsak till att ifrågavarande vårdform är relativt litet utnyttjad. En höjning av familjevårdsbidraget är påkallad ur stimulanssynpunkt. Ur administrativ synpunkt är det därjämte tungrott att tillämpa olika system för statsbidragsgivning till de kommunala nykterhetsnämnderna. Socialstyrelsen föreslår därför, att de nuvarande bestämmelserna om statsbidrag till familjevård upphör, och att vårdformen i stället blir statsbidragsberättigande enligt kungörelsen om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet.

Statsverkets utgifter för familjevård vid en sådan ändring kan bedömas bli fyra till fem gånger högre än under budgetåret 1960/61. Erforderliga medel skulle utgå från förslagsanslaget Bidrag till kommunala nykterhets-

nämnder. Skulle den föreslagna omläggningen av bidragsgivningen till familjevård inte genomföras, hemställer styrelsen, att bidraget till familjevård höjes från tre till fem kr. om dagen och att medel för ändamålet uppföres med 35 000 kr under förevarande anslag.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget uppskattas sålunda till 23 896 000 kr. Socialstyrelsen hemställer, att anslaget uppföres med 23 900 000 kr.

Departementschefen

Maximibeloppet för driftbidrag till erkända och enskilda vårdanstalter har under de senaste åren höjts flera gånger. Fr. o. m. den 1 juli 1961 har garantibidraget ökat med 1:50 kr till 15 kr och beläggningsbidraget med 1 kr till 11 kr. Socialstyrelsen föreslår nu, att garantibidraget höjes med 2:50 kr och beläggningsbidraget med 2:25 kr. Jag tillstyrker med anledning härav en höjning av driftbidragen med 2 kr.

Som tidigare nämnts utgår från förevarande anslag jämlikt 4 § bidragskungörelsen även ersättning för vissa särskilda vårdkostnader för intagna på erkända vårdanstalter. Dylik ersättning utgår bl. a. för kostnader för vårdtagares sjukhusvistelse och tandvård samt för vissa resor. Den nu tillämpade ordningen för sammanställande och granskning av dessa kostnader är ur administrativ synpunkt tungrodd och arbetskrävande. Mot bakgrunden av att socialstyrelsens nykterhetsvårdsbyrå utser minst en revisor vid varje erkänd vårdanstalt har statens organisationsnämnd tidigare förordat att granskningen omlägges. Det skulle innebära en betydande förenkling, om ifrågavarande kostnader inräknades i de kostnader för vilka driftbidrag utgår. En sådan ordning förutsätter emellertid en generell höjning av driftbidragens maximibelopp. Socialstyrelsen har beträffande de särskilda vårdkostnaderna räknat med en genomsnittlig kostnad av 3 kr per vård dag under budgetåret 1962/63. Jag föreslår, att driftbidragen för ifrågavarande ändamål höjes med 3 kr.

De av mig framförda förslagen föranleder höjning av maximibeloppen för driftbidragen till de erkända och enskilda vårdanstalterna med tillhopa 5 kr. Jag förordar, att garantibidraget får utgå med högst 16 kr och beläggningsbidraget med högst 15 kr fr. o. m. den 1 juli 1962. För en anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav eller beträffande vilken eljest särskilda skäl därtill föreligger, bör garantibidraget liksom f. n. kunna höjas med ytterligare en krona.

Enligt det anförda skulle maximibidraget under vissa förutsättningar kunna uppgå till 32 kr per dag. Då det likväl inte torde vara uteslutet att maximibeloppet kan komma att visa sig otillräckligt för vissa anstalter, bör Kungl. Maj:t äga att, efter särskild prövning, bevilja bidrag utöver angivna maximibelopp.

Vid beräkningen av medelsbehovet för driftbidrag till erkända och en-

skilda anstalter måste man utgå från vissa antaganden rörande antalet vårdplatser och vård dagar samt de faktiska bidragsbeloppens storlek. Med hänsyn till vad jag under föregående anslagspunkt anfört om anordningsbidrag bör anslagsberäkningen grundas på det antagandet, att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1962/63 kommer att uppgå till ca 1 690 vid erkända anstalter och 415 vid enskilda anstalter. Antalet vård dagar under budgetåret kan på grundval av socialstyrelsens beräkningar uppskattas till ca 578 000 resp. 150 000. De verkliga bidragsbeloppen torde komma att ligga något under maximibeloppen. En viss reserv bör dock beräknas för den händelse maximibeloppet i en del fall skulle behöva överskridas. Under angivna förutsättningar uppskattar jag medelsbehovet för driftbidrag till 17 200 000 kr för erkända och 4 400 000 kr för enskilda anstalter.

Socialstyrelsen har föreslagit, att de nuvarande bestämmelserna angående statsbidrag till familjevård skall upphöra att gälla, och att ifrågavarande vårdform i stället skall bli statsbidragsberättigande enligt kungörelsen om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet. Samma förslag har framlagts av nykterhetsvårdsutredningen i dess nyligen avlämnade betänkande. Jag är inte beredd att f. n. tillstyrka förslaget. Inte heller i övrigt bör bidraget till familjevård nu ändras.

För driftbidrag till inackorderingshem bör beräknas 900 000 kr.

I enlighet med de av mig angivna beräkningarna uppgår det sammanlagda medelsbehovet under anslaget till 22 500 000 kr. Anslaget bör anvisas med detta belopp, vilket innebär en höjning med 1 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1962;

b) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 22 500 000 kr.

[54] 14. Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	950 000	1 016 954
1961/62 (statsliggaren s. 349)	1 000 000	
1962/63 (förslag)	1 050 000	

Från detta anslag bestrides länsstyrelsernas kostnader för tillfälligt omhändertagande av farliga m. fl. alkoholmissbrukare, för sådana personers inställande på allmän vårdanstalt för alkoholmissbrukare m. m.

Socialstyrelsen har med hänsyn till den fortgående utgiftsökningen och

belastningen under budgetåret 1960/61 föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 050 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker socialstyrelsens förslag, vilket innebär att anslaget höjes med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Tillfälligt omhändertagande enligt lagen om nykterhetsvård m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kr.

[55] 15. Utbildning av nykterhetsvårdspersonal

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	80 000	76 667
1961/62 (statsliggaren s. 349)	80 000	
1962/63 (förslag)	80 000	

På anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1960/61 en reservation av 11 233 kr.

Socialstyrelsen har anfört, att det ter sig angeläget att personalen inom länsnykterhetsnämndsorganisationen beredes tillfälle att, på samma villkor som gäller för personal inom den statliga anstaltsvården, delta i den kurs, numera omfattande två veckor, som anordnas för föreståndare, assistenter och därmed jämställd personal vid de allmänna och enskilda vårdanstalterna. Kursen bör därför dubbleras eller utökas till att omfatta ett större antal deltagare. Socialstyrelsen hemställer därjämte, att 5 000 kr. upptages under förevarande anslag till täckande av kostnaderna för lokalhyra, föreläsare m. m. vid 2—3 dagars konferenser för bl. a. länsnykterhetsnämnderna, de statliga och enskilda vårdanstalterna och huvudmännen för inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare. En specialkurs om högst en vecka bör anordnas för husmödrar vid de erkända och enskilda vårdanstalterna. Med hänsyn härtill och på grund av ökade inackorderingskostnader och höjda traktamenten kan anslagsbehovet under budgetåret 1962/63 beräknas uppgå till 105 000 kr. Med hänsyn till reservationen hemställer styrelsen, att anslaget uppräknas med 15 000 kr. till 95 000 kr.

Departementschefen

I avvaktan på ett ställningstagande till det av nykterhetsvårdsutredningen framlagda förslaget rörande länsnykterhetsnämndernas avskaffande och med hänsyn till reservationen vid ingången av innevarande budgetår bör anslaget upptagas med oförändrat belopp. Åt den av socialstyrelsen föreslagna specialkursen för husmödrar vid de erkända och enskilda vårdan-

stalterna torde utrymme kunna beredas inom anslagets nuvarande ram. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildning av nykterhetsvårdspersonal* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kr.

[56] 16. **Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 640 000	1 550 350
1961/62 (statsliggaren s. 350)	1 795 000	
1962/63 (förslag)	1 838 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 138 600 kr.

Personalförändringar

1. 2 nykterhetsvårdsassistenter Ae 17	39 998
---	--------

Tjänsteförändringar

2. Vissa lönegradsfrågor	65 193
3. 2/3 nykterhetsvårdskonsulent i Ae 21 i st. f. arvode motsvarande 2/3 av löneklass 15	4 607
4. Vissa ersättningar	15 600
5. Ordinariesättningar	—

Automatiska förändringar	13 202
	+ 138 600

Motivering

1. Socialstyrelsen upprepar tidigare förslag om inrättande av ytterligare två assistenttjänster, varav en hos länsnykterhetsnämnden i Stockholms län och en hos länsnykterhetsnämnden i Malmöhus län.

2. Socialstyrelsen upprepar och betonar ytterligare angelägenheten av tidigare förslag om uppflyttning av de nykterhetsvårdskonsulenter, som är placerade i Ae 19, till Ae 21 samt uppflyttning av nykterhetsvårdsassistenterna från Ae 15 till Ae 17. Därjämte föreslår styrelsen, att två kanslibiträdestjänster i Ae 7, varav en hos länsnykterhetsnämnden i Stockholms län och en hos länsnykterhetsnämnden i Malmöhus län, uppflyttas till kontoristtjänster i Ae 9.

3. Nykterhetsvårdskonsulenten hos länsnykterhetsnämnden i Gotlands län åtnjuter f. n. arvode motsvarande 2/3 av lönen i löneklass 15, d. v. s. begynnelselönen för nykterhetsvårdsassistent. Socialstyrelsen hemställer ånyo, att tjänsten ombildas till en extra ordinarie tjänst i Ae 21 med en arbetstid motsvarande 2/3 av den för konsulent med heltidstjänstgöring.

4. Socialstyrelsen föreslår, att det årliga arvodet till ordförande i länsnykterhetsnämnd höjes från 1 800 kr. till 2 000 kr. Kostnaden härför beräknas uppgå till 4 800 kr. Sedan styrelsen därjämte rekommenderat länsnykterhetsnämnderna en mera regelbunden sammanträdesordning, beräknas kostnaderna för dagarvoden till ordförande, ledamöter och suppleanter stiga med 10 800 kr.

5. Styrelsen föreslår ånyo, att samtliga 23 tjänster för heltidsanställd konsulent ombildas till ordinarie tjänster.

Yttrande

Statens lönenämnd, som avgivit yttrande över yrkandet om uppflyttning av två kanslibiträdetsjänster i Ae 7 till kontoristtjänster i Ae 9, har inte funnit skäl att tillstyrka bifall därtill.

Departementschefen

I det betänkande, som nykterhetsvårdsutredningen avgivit och som f. n. är föremål för remissbehandling, föreslås att länsnykterhetsnämnderna i nuvarande form avskaffas samt att konsulentverksamheten för nykterhetsvård och andra vårdområden samordnas. Vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår anförde jag (V ht 1961 s. 113), att jag bl. a. i avbidan på nykterhetsvårdsutredningens betänkande inte vore beredd att pröva socialstyrelsens förslag till ändringar beträffande länsnykterhetsnämndernas personal. Jag finner inte anledning att nu intaga någon annan ståndpunkt i denna fråga.

De automatiska utgiftsändringarna bör föranleda en höjning av anslaget med 43 000 kr. Anslaget bör uppföras med 1 838 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsnykterhetsnämnderna, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	74 800
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 335 400
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	400 600
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	27 200
Summa kr 1 838 000;	

b) till Länsnykterhetsnämnderna: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 838 000 kr.

[57] 17. **Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	544 500	545 474
1961/62 (statsliggaren s. 350)	553 000	
1962/63 (förslag)	574 000	

Yrkanden

Socialstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 20 500 kr.

1. Sjukvård m. m.	500
2. Reseersättningar	10 000
3. Expenser, hyror m. m.	10 000
	+ 20 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 2 671, 1960/61 3 516; anslag 1961/62 3 500.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 198 753, 1960/61 216 298; anslag 1961/62 229 500. — Den begärda höjningen motiveras huvudsakligen med beräknad ökning av reseverksamheten och den nyligen beslutade höjningen av traktamentsersättningarna.

3. *Expenser, hyror m. m.* Utgift 1959/60 296 876, 1960/61 325 660; anslag 1961/62 320 000. — Enligt från länsnykterhetsnämnderna infordrade uppgifter beräknas medelsbehovet uppgå för budgetåret 1961/62 till 364 691 kr. och för budgetåret 1962/63 till 364 956 kr. Ökningen i jämförelse med föregående budgetår hänför sig särskilt till kostnaderna för hyror, städning och telefon. Posten bör upptagas med 330 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag till medelsanvisning. Anslaget bör uppföras med avrundat 574 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 574 000 kr.

[58] 18. **Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	15 000 000	11 659 894
1961/62 (statsliggaren s. 351)	17 000 000	
1962/63 (förslag)	20 000 000	

Enligt kungörelsen 1954: 431 utgår statsbidrag till bestridande av kostnaderna för nykterhetsnämndernas verksamhet till fullgörande av de utgifter, vilka åligger nämnderna enligt gällande författningar. Bidraget utgör 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet, beträffande vilken ersättning eller bidrag av statsmedel ej utgår i särskild ordning. Utbetalning av bidragen sker för kalenderår i efterskott.

Socialstyrelsen har anfört, att nykterhetsnämndernas av styrelsen såsom statsbidragsberättigande godkända utgifter uppgick till 18 721 221 kr under år 1959 och 21 550 161 kr. under år 1960. De på grundval av dessa kostnader beviljade statsbidragsbeloppen utgjorde 14 040 954 kr. resp. 16 117 972 kr. Ökningen av nykterhetsnämndernas utgifter fortsätter alltså, ehuru utgiftsstegringen nu är mindre än under föregående år. Styrelsen anser sig böra räkna med en ökning under år 1962 av nykterhetsnämndernas statsbidragsberättigande utgifter med omkring 15 %. Dessa utgifter kan förväntas stiga till omkring 27 270 000 kr. Behovet av medel till statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet beräknas i enlighet härmed uppgå till 20 452 500 kr. för budgetåret 1962/63. Styrelsen föreslår, att anslaget upptages med 20 000 000 kr.

Socialstyrelsen har under rubriken Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. föreslagit, att den nuvarande särskilda statsbidragsgivningen till familjevård skall upphöra och att nykterhetsnämndernas utgifter för dylik vård skall ersättas jämlikt kungörelsen 1954:431 om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet. Vid bifall till detta förslag torde kostnaderna för familjevård böra uppskattas till omkring 100 000 kr, vilket belopp torde inrymmas i ovannämnda anslagssumma.

Departementschefen

De av socialstyrelsen gjorda antagandena rörande ökningen av bidragsunderlaget synes böra läggas till grund för anslagsberäkningen. Jag förordar, att anslaget i enlighet med styrelsens förslag uppföres med 20 000 000 kr, vilket innebär en höjning med 3 000 000 kr.

Enligt vad jag anfört vid anmälan av anslaget till Bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., är jag inte beredd att tillstyrka styrelsens förslag angående ändrade grunder för statsbidrag till familjevård.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 000 kr.

[59] 19. Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	72 500	72 414
1961/62 (statsliggaren s. 351)	83 000	
1962/63 (förslag)	83 000	

Av anslaget för budgetåret 1961/62 avses 50 500 kr. till kostnader för anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder och kurser för nykterhetsvårdsfunktionärer ävensom resebidrag för beivrande av dylika konferenser och kurser, 30 000 kr. till understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder och 2 500 kr. till understöd för utgivande av tidskriften Nykterhetsvården.

Socialstyrelsen har anfört, att under budgetåret 1960/61 de av anslagsposten till konferenser och kurser förbrukade medlen, 40 000 kr., utgått som bidrag till fem länskonferenser i Centralförbundets för nykterhetsundervisning regi och sju kurser, anordnade av distrikt av Svenska nykterhetsvårdsförbundet. Vid sidan härav bedriver länsnykterhetsnämnderna en omfattande kursverksamhet inom varje län med undervisning i nykterhetsvård, den praktiska tillämpningen av nykterhetslagarna m. m. Enligt planeringen för denna verksamhet skall regionala kurser anordnas för ett mindre antal kommunala nykterhetsnämnder och förläggas så, att inom varje län under en fyraårsperiod, motsvarande valperioden för ledamöterna, samtliga nykterhetsnämnder kommer i åtnjutande av kursverksamheten. Av de medel som för budgetåret 1961/62 anvisats till konferenser och kurser är 10 500 kr. avsedda att möjliggöra en kursverksamhet av nyssnämnt slag. Om önskvärd effekt skall kunna vinnas inom rimlig tid, bör en kostnadsberäkning härför upptaga minst 1 000 kr. per länsnykterhetsnämnd. Enligt socialstyrelsens mening bör anslagsposten för detta ändamål uppräknas med 13 500 kr. Vad beträffar understöd åt sammanslutningar av nykterhetsnämnder biträder socialstyrelsen en av Svenska nykterhetsvårdsförbundet gjord framställning om höjning av denna anslagspost till 35 000 kr. Understödet för utgivande av tidskriften Nykterhetsvården föreslås utgå med oförändrat belopp. Behovet av medel på anslaget beräknas sålunda till 101 500 kr.

Departementschefen

Anslaget har för innevarande budgetår höjts med 10 500 kr till 83 000 kr och bör för nästa budgetår anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av nykterhetsnämndernas verksamhet m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 83 000 kr.

[60] 20. Bidrag till Länkrörelsen

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	125 000	125 000
1961/62 (statsliggaren s. 351)	200 000	
1962/63 (förslag)	300 000	

Bidrag från anslaget lämnas åt sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare (Sällskapet Länkarna, Kamratföreningen Länken m. fl.). Under budgetåret 1960/61 utgick bidrag till 115 lokalföreningar med varierande belopp, varvid hänsyn togs bl. a. till verksamhetens omfattning och antalet medlemmar.

Socialstyrelsen har erinrat om nykterhetsvårdsutredningens år 1957 framlagda förslag till ändrade grunder för statsbidrag till länksamman- slutningar (jfr V ht 1958 s. 148). Enligt detta förslag skulle det särskilda statsbidraget upphöra och i stället kommunala anslag till Länkrörelsen i viss omfattning utgöra statsbidragsberättigande utgifter för nykterhets- nämnderna.

Enligt uppgift från länsnykterhetsnämnderna uppgick landstingsbidragen till länkorganisationerna för år 1960 till över 71 000 kr. och övriga kommunala anslag till ca 458 000 kr. Av sistnämnda belopp utgjorde ca 146 000 kr. hyresbidrag. Därutöver åtnjöt ca 45 länkorganisationer förmånen av fria lokaler, som resp. kommun ställt till förfogande utan att värdet av förmånen uppskattats i pengär.

Socialstyrelsen förordar ånyo i första hand, att nykterhetsvårdsutredningens förslag godtages att gälla fr. o. m. budgetåret 1962/63. I andra hand förordar styrelsen höjning av det nuvarande anslaget med 100 000 kr. till 300 000 kr.

Departementschefen

I sitt nyligen avlämnade betänkande vidhåller nykterhetsvårdsutredningen sitt tidigare förslag om ändrade grunder för statsbidrag till länksamman- slutningar. Utredningen föreslår, att det särskilda statsbidraget till Länkrörelsen skall upphöra fr. o. m. den 1 januari 1963 och att kommunala anslag till rörelsen därefter skall utgöra statsbidragsberättigande utgifter för kommunerna, i den mån bidragen avser ändamål som grundar rätt till statsbidrag. Jag är inte beredd att f. n. tillstyrka nykterhetsvårdsutredningens förslag. Däremot vill jag förordar, att det nuvarande anslaget ökas med 100 000 kr till 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Länkrörelsen* för budgetåret 1962/63 an-
visa ett anslag av 300 000 kr.

E. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet**[61] 1. Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 7 686 400	¹ 8 185 623
1961/62 (statsliggaren s. 352)	8 808 000	
1962/63 (förslag)	9 021 000	

¹ Anslagen till Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar och Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen, anslagsposten till avlöningar.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 938 300 kr.

Personalförstärkningar**1. Arbetsförmedlingsbyrån:**

1 förste byråinspektör Ao 23 31 512

2. Kanslibyrån:

2 förste byråsekreterare Ae 23 63 024

1 förste byråsekreterare Ae 21 28 416

3. Kameralbyrån:

1 förste revisor Ae 21 28 416

1 tryckare Ae 9 15 312

1 förste förrådsman Ae 9 15 312

4. Lokaliserings- och utredningsbyrån:

1 förste byråsekreterare Ae 23 31 512

1 kontorist Ae 9 15 312

5. Tekniska byrån:

1 byråinspektör Ae 19 25 632

1 förste assistent Ae 16 21 960

6. Yrkesvägledningsbyrån:

2 förste byråsekreterare Ag 23 63 024

2 förste byråsekreterare Ag 21 56 832

2 biträden i reglerad befordringsgång 24 888

7. Omorganisation av arbetsvårdsbyråns allmänna sektion 228 156

8. Avlöningar till tillfällig personal 12 590

9. Ersättningar till experter och sakkunniga 50 000

Tjänsteförändringar

10. Vissa lönegradsfrågor	108 172
11. Ordinariesättning m. m.	28 416

Automatiska förändringar	89 829
	+ 938 315

Motivering

1. I anslutning till det under anslaget Arbetsförmedlingen: Avlöningar framlagda förslaget om en utökning av förmedlingsverksamheten för tjänstemän finner styrelsen behov föreligga av en tjänst för allmän samordning av förmedlingssektionens arbete för tjänstemannaförmedlingsfrågor.

2. För bl. a. samordning av verkets interna och externa informationsverksamhet, utarbetande av informationsmaterial och mottagande av utländska studiebesökare behövs en särskild informationstjänst, som bör placeras i Ae 23.

Arbetet på kanslibyråns personalsektion har ökat väsentligt i omfattning. De mera långsiktiga uppgifterna med utrednings- och planläggningsarbeten har därför blivit eftersatta. Styrelsen föreslår därför förstärkning med en förste byråsekreterare i Ae 23. Vidare föreslås inrättande av en förste byråsekreterartjänst i Ae 21 för personalutbildningsuppgifter.

3. Styrelsens specialrevision har fr. o. m. den 1 juli 1961 överförts till riksrevisionsverket. Styrelsen framför ånyo ett i anslutning därtill framlagt förslag om att den kamerala sektionen skall tillföras en förste revisor i Ae 21 (jfr V ht 1961 s. 119).

Verksamheten vid styrelsens tryckerianläggning har kraftigt utökats. I samband därmed har uppstått en besvärande flaskhals vid fotograferingsdetaljen, varför förslag framlägges om en ny tjänst som tryckare i Ae 9. Intendentursektionen behöver därutöver förstärkas med en förste förrådsman i Ae 9 för övervakning av lagerförråd, varumottagning, interna transporter m. m.

4. Styrelsen framför ånyo ett senast för innevarande budgetår (jfr V ht 1961 s. 120) framlagt förslag om förstärkning med en förste byråsekreterare i Ae 23 för regional planeringsverksamhet.

Vid statistiksektionen bedrivs i allt större omfattning specialundersökningar för styrelsen och för kommittéer utom verket. För att avlasta aktuariepersonalen rutinemässigt arbete med dessa undersökningar erfordras en kontoristtjänst i Ae 9.

5. Under budgetåret 1960/61 uppgick kostnaderna för beredskapsarbeten i styrelsens egen regi till ca 65 milj. kr. För att denna verksamhet skall kunna bedrivas så rationellt och ekonomiskt som möjligt krävs en kontinuerlig sakgranskning, som nu inte kan medhinnas. En tjänst som byråinspektör i Ae 19 bör inrättas för detta ändamål. Vidare behövs för-

stärkning med en förste assistent i Ae 16 för granskning av månadsredovisningar för beredskapsarbeten, som utföres genom entreprenörer.

6. Personalresurserna för styrelsens prognossektion har visat sig otillräckliga för att nödvändig uppmärksamhet skall kunna ägnas åt yrkes- och utbildningsvägarna inom de manuella yrkena. Dessutom krävs ökade arbetsinsatser för sammanställningar av översiktsprognoser och av prognosresultaten för användning vid yrkesvägledning och yrkesorientering.

7. Arbetsvårdsbyråns allmänna sektion har till huvudsaklig arbetsuppgift att handlägga frågor rörande arbetsplacering, yrkesutbildning, arbetsprövning, arbetsträning, skyddad verksamhet, näringshjälp och hemarbete för handikappade. Handläggningen av enskilda hjälpfall har decentraliserats till länsarbetsnämnderna.

Styrelsen anför, att allt större insatser begäres från arbetsvårdens sida. Utökningen av verksamheten avser i första hand arbetsförmedlingens fältorganisation. Utvecklingen medför emellertid ökat ansvar och vidgade arbetsuppgifter också för allmänna sektionen. Det krävs därför en stab av kvalificerade befattningshavare, som kan samordna och svara för arbetsvården inom olika delar av landet i enlighet med en på försök införd regionindelning i likhet med vad som tillämpas på arbetsförmedlingsbyrån. Dessutom fordras särskild personal för dels frågor av företrädesvis teknisk art såsom verkstadsplanering och verkstadsdrift, dels frågor av administrativ karaktär såsom större utredningar, efterundersökningar, remisser, propagandaverksamhet och arbete för statens nämnd för partiellt arbetsföra.

Styrelsens förslag till organisation av allmänna sektionen framgår av följande uppställning.

Arbets art	Byrå- direktör Ae 26	Förste byrå- ingenjör Ae 23	Förste byrå- inspek- tör Ae 23	Byrå- ingenjör Ae 21	Förste byrå- inspek- tör Ae 21	Förste byrå- sekre- tare Ae 21	Byrå- inspek- tör Ae 19	Ama- nuenser	Kans- list Ae 13	S:a
Sektionschef	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Allmänna arbets- vårdsfrågor	—	—	4 ¹	—	4	—	2 ²	—	—	10
Verkstadsfrågor . . .	—	1 ³	—	1 ⁴	2 ⁵	—	—	—	1 ⁶	5
Administrativa frå- gor	—	—	—	—	—	1	—	3	—	4
Summa	1	1	4	1	6	1	2	3	1	20

¹ Fyra regionschefer. ² En blindvårdskonsulent och en tjänsteman för statens arbetsklinik.
³ Verkstadsplanering. ⁴ Driftfrågor. ⁵ Anskaffning av arbetsobjekt. ⁶ Anbudsbevakning m. m.

Förslaget innebär inrättande av tjänster för fyra förste byråinspektörer och en förste byråingenjör i Ae 23, fem förste byråinspektörer och en byråingenjör i Ae 21 samt en kanslist i Ae 13. Därmed skulle fyra förste assi-

stenter i Ae 16 och tre assistenter i Ae 13 kunna indragas samt anslaget till tillfällig personal minskas med kostnader för fem tjänstemän. Sektionschefen föreslås uppflyttad från Ae 24 till Ae 26.

8. Fr. o. m. innevarande budgetår har i styrelsens avlöningsstat upptagits en särskild anslagspost till avlöningar till tillfällig personal för att åstadkomma den elasticitet, som bedömts vara nödvändig i fråga om personalorganisationen. Vid sina anslagsberäkningar för budgetåret 1962/63 har styrelsen föreslagit en viss uppräknings av denna post. Därvid har förutsatts, att styrelsens förslag om omorganisation av arbetsvårdsbyråns allmänna sektion (p. 7) och inrättande av en extra ordinarie tjänst som förste byråingenjör i Ae 21 (p. 11) bifalles. De medel, som därvid inbesparas för avlöningar till tillfällig personal jämte den föreslagna höjningen avses att tagas i anspråk för tillfällig förstärkning för tjänstemannaförmedlingen och för en kvalificerad översättare.

9. Anslagsposten har för innevarande budgetår upptagits till 75 000 kr, varav 50 000 kr avsetts för metodundersökningar av en särskild expertgrupp i samband med styrelsens utbildnings- och yrkesprognostiska verksamhet och 25 000 kr för övriga kostnader för experter och sakkunniga. Styrelsen föreslår en uppräknings av sistnämnda belopp med 15 000 kr samt en ökning med 35 000 kr för att kunna anställa en högt kvalificerad person för handläggning av frågor rörande metodutvecklingsarbete inom prognossektionen.

10. Styrelsen föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på arbetsförmedlingsbyrån en byråinspektör i Ao 19 till förste byråinspektör i Ao 21, två förste assistenter i Ae 16 till amanuenser och ett kanslibiträde i Ae 7 till kansliskrivare i Ae 10,

på kanslibyrån en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23 och ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9,

på försäkringsbyrån en byrådirektör i Ao 24 till Ao 26, en byråinspektör i Ao 19 till förste byråinspektör i Ao 21, en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9,

på kameralbyrån en kamrerare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en förste byråsekreterare i Ao 21 till Ao 23, en byråinspektör i Ae 19 till förste byråinspektör i Ae 21, en kassör i Ao 12 till Ao 13, en tryckeriföreståndare i Ae 11 till Ae 13, en förste expeditionsvakt i Ao 9 till föreståndare i Ao 11, en förste förman i Ae 9 till Ae 11, en expeditionsvakt i Ae 7 till förrädsman i Ae 11 samt ett kanslibiträde i Ao 7 till kontorist i Ao 9,

på lokaliserings- och utredningsbyrån en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26 och en förste aktuarie i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24,

på tekniska byrån en byråchef i Bp 1 till Bp 3, en arbetschef i ABp 26 till avdelningsdirektör i Bp 1, en förste byråingenjör i Ao 23 till byrådirek-

tör i Ae 24, en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21 och ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9,

på yrkesvägledningsbyrån en byrådirektör i Ae 24 till Ae 26, en förste byråsekreterare i Ae 23 till byrådirektör i Ae 24 och en konsulent i Ae 21 till förste konsulent i Ae 23 samt

på samtliga byråer 24 biträden i reglerad befordringsgång till kanslibitraden i Ae 7.

Två tjänster som expeditivsvakt i Ae 7 på kameralbyråns intendentssektion föreslås ombildade till tjänster som förrådsmän i Ae 7.

11. Styrelsens förslag till ordinariesättningar omfattar följande tjänster, nämligen på arbetsförmedlingsbyrån en förste assistent i Ae 16, på kameralbyrån en förste byråinspektör i Ae 21, två förste assistenter i Ae 16 och en förrådsman i Ae 7, på lokaliserings- och utredningsbyrån en förste byråinspektör i Ae 21 och en förste byråsekreterare i samma lönegrad samt på tekniska byrån en byråingenjör i Ae 19.

Till extra ordinarie befattningar föreslås en förste byråsekreterare i Ag 23 och tre i Ag 21 på yrkesvägledningsbyrån samt en byråingenjör i Ag 21 på tekniska byrån.

Yttrande

Statens lönenämnd har haft att yttra sig över framställningen i vad den avser vissa personalförstärkningar och löneregleringar. Nämnden har inte haft något att erinra mot föreslagna lönegradsplaceringar för remitterade förslag till personalförstärkningar med den inskränkningen, att högre placering än som förrådsman i A 7 inte kan tillstyrkas för den föreslagna tjänsten som förste förrådsman på kameralbyrån. Nämnden har inte något att erinra mot de framförda förslagen om uppflyttning av tjänsterna som byråinspektör i Ao 19 till förste byråinspektör i Ao 21 på arbetsförmedlingsbyrån, förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24 på kanslibyrån, amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21 och kanslibitråde i A 7 till kontorist i A 9 på försäkringsbyrån samt tryckeriföreståndare i Ae 11 till Ae 13 och förste förman i Ae 9 till Ae 11 på kameralbyrån. Beträffande de framförda förslagen om uppflyttning av ett kanslibitråde Ae 7 till kansliskrivare Ae 10 på arbetsförmedlingsbyrån samt en förste expeditivsvakt Ao 9 till föreståndare Ao 11 och en expeditivsvakt Ae 7 till förrådsman Ae 11 på kameralbyrån föreslår nämnden, att ifrågavarande tjänster uppflyttas till resp. kontorist i Ae 9, uppsyningsman i Ao 10 samt materialförvaltare i Ae 10. Övriga remitterade förslag till lönereglering anser sig nämnden inte kunna biträda. I fråga om förslaget till omorganisation av arbetsvårdsbyråns allmänna sektion har nämnden ingen erinran mot att en förste assistenttjänst i Ae 16 hos nämnden för partiellt arbetsföra utbytes mot en amanuensstjänst.

Departementschefen

Under anslaget till Arbetsförmedlingen: Avlöningar framlägger jag förslag till förstärkning av fältpersonalen bl. a. för tjänstemannaförmedling. På grund därav bör arbetsmarknadsstyrelsens arbetsförmedlingsbyrå utökas med en förste byråinspektör i Ae 23. I övrigt kan jag av styrelsens förslag till personalförstärkningar tillstyrka, att kanslibyråns personalsektion tillföres en förste byråsekreterare i Ae 23 och kameralbyrån en tryckare i Ae 9.

Arbetsvårdsbyråns allmänna sektion är mindre väl uppbyggd för de arbetsuppgifter som åligger den. Med hänsyn till den förstärkning av fältpersonalen för arbetsvård, varom jag framlägger förslag i det följande, bör verksamheten centralt ledas och samordnas av fyra förste byråinspektörer i Ae 21. F. n. finns endast en sådan tjänst. Jag föreslår därför, att tre nya tjänster inrättas. Vidare bör två amanuens tjänster och en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång inrättas. För handläggningen av verkstadsfrågor erfordras ytterligare en byråingenjör i 21 lönegraden. Jag är emellertid beredd att förorda inrättande av en permanent tjänst utan beräknar medel för detta ändamål under anslagsposten till tillfällig personal. I enlighet med styrelsens förslag bör tjänsten som blindvårdskonsulent i Ae 19 utbytas mot en byråinspektörstjänst i samma lönegrad. Vid bifall till dessa förslag kan en förste byråsekreterartjänst i Ae 21 och tre assistenttjänster i Ae 13 dras in samt anslagsposten till avlöningar till tillfällig personal minskas med kostnaden för två amanuenser och en förste assistent i Ag 16.

Den utbildnings- och yrkesprognostiska verksamheten bör förstärkas på så sätt, att ytterligare 35 000 kr beräknas för experter och sakkunniga. För övriga kostnader för experter och sakkunniga tillstyrker jag en ökning med 5 000 kr.

Såsom chefen för civildepartementet anförte vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör följande lönegradsuppflyttningar företas, nämligen på arbetsförmedlingsbyrån en byråinspektör i Ao 19 till förste byråinspektör i Ao 21 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9, på kanslibyrån en förste byråsekreterare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, på försäkringsbyrån en amanuens till förste byråsekreterare i Ae 21 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9 samt på kameralbyrån en kamrerare i Ao 23 till byrådirektör i Ao 24, en tryckeriföreståndare i Ae 11 till Ae 13, en förste expeditionsvakt i Ao 9 till uppsyningsman i Ao 10, en förste förman i Ae 9 till biträdande tryckeriföreståndare i Ae 11 och en expeditionsvakt i Ae 7 till materialförvaltare i Ae 10. Innehavarna av två tjänster som expeditionsvakt i Ae 7 på kameralbyrån bör erhålla tjänstebenenämningen förrådsman. Till extra ordinarie befattning bör ombildas en byråingenjörs-tjänst i Ag 21, för vilken medel för innevarande budgetår beräknats under anslagsposten till avlöningar till tillfällig personal.

Vad jag nu förordat medför, inräknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 213 000 kr. Anslaget bör sålunda uppföras med 9 021 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 051 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	56 200
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	355 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	4 298 000
5. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	115 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 011 800
7. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	134 000
Summa kr	9 021 000;

c) till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 9 021 000 kr.

[62] 2. Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 1 360 500	¹ 1 351 357
1961/62 (statsliggaren s. 354)	1 402 000	
1962/63 (förslag)	1 737 000	

¹ Anslagen till Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader och Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen, anslagsposten till omkostnader.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 532 500 kr.

1. Sjukvård m. m.	4 000
2. Reseersättningar	132 000
3. Bränsle, lyse och vatten	4 000
4. Bearbetning av statistiskt material	41 000
5. Övriga expenser för eget behov	133 500

6. <i>Expenser för annat än eget behov</i>	37 000
7. <i>Publikationstryck</i>	73 000
8. <i>Material och maskiner för tryckerianläggningen</i>	83 000
9. <i>Inkomster vid försäljning av publikationer</i>	25 000
	+ 532 500

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 36 175, 1960/61 42 855; anslag 1961/62 38 000.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 265 082, 1960/61 279 500; anslag 1961/62 285 500. — Av anslaget för innevarande budgetår avser 11 500 kr internordiska resor. Styrelsen beräknar medelsbehovet härför till 20 000 kr för nästa budgetår. Med hänsyn till den betydande intensifiering, som utmärker arbetsmarknadsverkets arbetsområde, bör anslaget i övrigt ökas med 96 500 kr. Vid beräkningen har beaktats de från den 1 juli 1961 höjda traktamentsersättningarna. För nya uppgifter i fråga om ledning och tillsyn av sjömanshusen erfordras 11 000 kr. Föreslagna personalförstärkningar för bl. a. tjänstemannaförmedlingen medför behov av ökade resemedel med 16 000 kr. Sammanlagt beräknas medelsbehovet till 417 500 kr.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1959/60 15 357, 1960/61 20 704; anslag 1961/62 17 000.

4. *Bearbetning av statistiskt material.* Utgift 1959/1960 113 201, 1960/61 135 179; anslag 1961/62 106 000. — För arbetslöshetsstatistiken beräknas ett med 5 000 kr höjt belopp eller 40 000 kr. För statistik rörande skogsbrukets arbetskraftsbehov beräknas oförändrat belopp, 15 000 kr, medan det för en viss omläggning och utökning av byggnadsstatistiken erfordras en ökning med 8 500 kr till 15 000 kr. En inledd undersökning om yrkesönskemål hos eleverna i enhetsskolan och folkhögskolorna samt vissa specialundersökningar och yrkesprognostiska undersökningar beräknas medföra kostnader om resp. 7 000, 15 000 och 5 000 kr. För bearbetning av statistiskt material för styrelsens lokaliseringsutredningar erfordras 20 000 kr, vilket innebär en ökning med 18 000 kr. Kostnaderna för bearbetning av förhandsuppgifter rörande planerade universitets- och högskolestudier uppskattas till 30 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas sålunda till 147 000 kr.

5. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1959/60 506 362, 1960/61 546 368; anslag 1961/62 633 500. — Jämfört med de för innevarande budgetår tillgängliga beloppen beräknas för nästa budgetår ytterligare 16 000 kr till renhållning och städning, 30 000 kr till skrivmaterialier m. m., 40 000 kr till telegram, telefon och annonsering, 37 500 kr till inköp och underhåll av möbler m. m. samt 10 000 kr till bokinköp m. m.

6. *Expenser för annat än eget behov.* Utgift 1959/60 127 626, 1960/61 173 933; anslag 1961/62 138 000. — Med hänsyn till belastningen under föregående budgetår samt ökat behov av blanketter, inte minst för den nya sjömanshusorganisationen, uppskattas medelsbehovet till 175 000 kr.

7. *Publikationstryck*. Utgift 1959/60 133 098, 1960/61 193 540; anslag 1961/62 190 000. — Den föreslagna höjningen hänför sig huvudsakligen till utgivande av en särskild enhetsskolebroschyr med orientering om olika ämnes- och linjevalssituationer samt tryckning av regionala lokaliseringstredningar.

8. *Material och maskiner för tryckerianläggningen*. Utgift 1959/60 83 459, 1960/61 78 023; anslag 1961/62 69 000. — Kostnaderna för papper och övrigt förbrukningsmaterial beräknas till 105 000 kr och underhållskostnaderna till 7 000 kr. Därutöver erfordras viss nyanskaffning för sammanlagt 40 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet beräknas sålunda till 152 000 kr.

9. *Inkomster vid försäljning av publikationer*. Inkomst 1959/60 23 613, 1960/61 32 427; beräknat 1961/62 75 000.

Departementschefen

Anslagsposterna till sjukvård m. m. och expenser för annat än eget behov liksom delposten till bränsle, lyse och vatten bör i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag höjas med 4 000, 37 000 resp. 4 000 kr. I övrigt torde de av styrelsen föreslagna höjningarna kunna begränsas till 40 000 kr för bearbetning av statistiskt material, 50 500 kr för övriga expenser för eget behov, 60 000 kr för publikationstryck och 76 000 kr för material och maskiner för tryckerianläggningen. Anslagsposten till reseersättningar bör ökas med 38 500 kr, varav 3 500 kr avser internordiska resor. Inkomsterna vid försäljning av publikationer har för innevarande budgetår beräknats till 75 000 kr. Såsom styrelsen föreslagit, bör dessa inkomster för budgetåret 1962/63 ej beräknas till högre belopp än 50 000 kr.

Anslaget bör alltså höjas med 335 000 kr samt upptagas med 1 737 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 1 737 000 kr.

[63] 3. *Arbetsförmedlingen: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 28 687 700	¹ 31 400 228
1961/62 (statsliggaren s. 355) ²	34 725 000	
1962/63 (förslag)	41 416 000	

¹ Anslagen till Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar och Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen, anslagsposten till avlöningar.

² Anslaget till Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Avlöningar.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen hemställer, att anslaget höjes med (avrundat) 14 195 000 kr.

	Ökning	Minskning
1. Länsarbetsnämndernas kansliorganisation ...	3 071 141	
2. Yrkesvägledningsverksamheten	1 150 942	
3. Allmän förmedling och ungdomsförmedling...	6 175 710	
4. Förmedlingsverksamheten för tjänstemän ...	1 690 260	
5. Arbetsvården	2 703 074	
6. Yrkesvalslärarna	662 100	
7. Kontaktmännen för yrkesvägledningsverk-		
samheten	68 000	
8. Experter	100 000	
9. Läkarna	111 000	
10. Avlöningar till tillfällig personal		1 906 000
11. Arbetsförmedlingsombuden		255 000
12. Vissa lönegradsfrågor	161 040	
13. Automatiska förändringar m. m.	462 202	
	16 355 469	2 161 000
	+ 14 194 469	

Motivering

1. *Länsarbetsnämndernas kansliorganisation.* Arbetsmarknadsstyrelsen framlade i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår ett förslag till personalorganisation för länsarbetsnämndernas kanslier. Förslaget har ej genomförts på annat sätt än att vissa medel ställts till styrelsens förfogande under anslagsposten till tillfällig personal för bl. a. kansliorganisationens behov. Styrelsen framför nu i huvudsak samma förslag som tidigare på sätt som framgår av följande uppställning.

Tjänst	Löne- grad	Antal tjänster 1/7 1961			Förslag		Ökning (+) Minskning(—)
		Ao (Bo)	Ae	Ag	Ao (Bo)	Ae	
Länsarbetsdirektör	B 1	24	—	—	24	—	—
»	A 26	1	—	—	1	—	—
Förste inspektör	A 24	3	—	—	3	—	—
»	A 23	23	—	—	23	—	—
»	A 21	1	—	1	27	25	+ 50
Inspektör	A 19	42	6	24	20	29	— 23
Amanuens-byråsekreterare ...	A 15-19	—	—	—	—	1	+ 1
Förste assistent	A 16	6	6	33	3	38	— 4
Assistent	A 13	4	17	15	3	28	— 5
Kanslist	högst A 13	—	—	—	—	25	+ 25
Förste kansliskrivare	A 12	—	—	—	—	12	+ 12
Assistent	A 11	—	16	3	—	—	— 19
Kansliskrivare	A 10	—	—	1	—	24	+ 23
Kontorist	A 9	25	1	2	25	1	— 2
Förste expeditiönsvakt	A 9	3	—	—	3	—	—
Hantverkare	A 9	—	—	1	—	1	—
Kanslibiträde	A 7	24	47	30	24	54	— 23
Expeditionsvakt	A 7	22	8	—	22	8	—
Summa		178	101	110	178	246	+ 35
		389			424		

Förslaget innebär, att 110 tjänster överföres från extra till extra ordinarie samt att 35 nya tjänster inrättas. Därjämte omfattar förslaget vissa lönegradsförändringar. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till föregående års statsverksproposition (V ht 1961 s. 134—136). På vissa punkter avviker förslaget från det tidigare. Sålunda har en förut upptagen assistenttjänst i A 13 för varje nämnd nu utbytt mot en kanslisttjänst. I det tidigare förslaget hade vidare upptagits ett antal assistenttjänster i A 11 avsedda för beredning av bidragsärenden i samband med geografisk och yrkesmässig omplacering av arbetskraft. På denna punkt föreslås nu i stället inrättande av 12 förste kansliskrivartjänster i Ae 12.

Styrelsen framför ånyo sitt förslag att länsarbetsdirektörerna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Luleå skall erhålla en avlöningsförstärkning med 1 800 kr för år.

2. *Yrkesvägledningsverksamheten.* I fråga om yrkesvägledningen framför styrelsen samma förslag som i petita för innevarande budgetår med justeringar för hittills bifallna yrkanden (jfr V ht 1961 s. 136—138). Förslaget omfattar inrättande av 44 nya tjänster samt vissa lönegradsförändringar enligt följande uppställning.

Tjänst	Lönegrad	Antal tjänster 1/7 1961	Förslag	Ökning (+) Minskning(—)
Förste konsulent	Ao 23	—	6	+ 6
Konsulent	Ao 21	6	27	+ 21
»	Ae 21	—	7	+ 7
»	Ao 19	19	—	— 19
Amanuens—konsulent	Af 15—Ae 19	25	82	+ 57
Förste assistent	Ao 16	11	—	— 11
»	Ae 16	17	—	— 17
Summa		78	122	+ 44

3. *Allmän förmedling och ungdomsförmedling.* Vid den allmänna förmedlingens förstatligande den 1 januari 1948 utgjorde antalet permanenta tjänster 711, varav 6 biträdestjänster. Den 1 juli 1961 hade antalet minskat till 635½, varav 25 biträdestjänster. Minskningen har skett dels genom indragning av tjänster efter förslag av 1950 års arbetsförmedlingsutredning, dels genom att tjänster överflyttats till andra verksamhetsgrenar. Det starka akuta trycket på specialförmedlingarna i början och mitten av 1950-talet ledde till att länsarbetsnämnderna nödgades att temporärt omflytta ett antal tjänster till specialförmedlingarna på den allmänna förmedlingens bekostnad. Dessa tjänster kan inte återföras till den allmänna förmedlingen. Minskningen av antalet permanenta tjänster har under de senaste åren till en del uppvägs av att extra tjänster inrättats. Medel härtill har åstadkommits inom ramen för krisorganisationen och genom indragning av ombud främst i samband med införande av ambulatorisk förmedling. Sedan

1948 har antalet permanenta avdelningskontor minskats med 39 och antalet arbetsförmedlingsombud nedbringats med 455 från 1 028 till 573. Därvid har antalet ortsombud minskat med 115 och antalet lokalombud med 340.

Förmedlingsstatistiken visar jämfört med år 1948 följande utveckling.

År	Antal arbets-sökande	Lediga platser	Tillsatta platser
1948	693 000	1 417 000	1 138 000
1960	716 000	1 167 000	942 000

Förmedlingsarbetet har sedan år 1948 delvis förändrats. I vissa avseenden har dessa förändringar verkat i personalminskande riktning. Styrelsen påvisar sålunda, att folkminskningen på landsbygden och utvecklingen av kommunikationsväsendet lett till att förmedlingsnätet kunnat bli glesare, att fordringarna på personliga besök på arbetsförmedlingen minskat, att effektivare arbetsmetoder införts samt att strukturförändringar inom näringslivet och ökad mekanisering minskar vissa förmedlingsuppgifter.

Andra förändringar har verkat ökande på arbetet på de allmänna expeditionerna. Rikets befolkning har sedan år 1948 ökat med ca 650 000 personer, varav 300 000 i åldrarna 15—64 år. Nya yrkesgrupper har tillkommit. Praktisk yrkesorientering har introducerats. Den allmänna förmedlingen tillföres successivt arbetsuppgifter från andra expeditioner, såsom arbetsanskaffning åt partiellt arbetsföra från arbetsvården, ungdomsförmedling från yrkesvägledningen och förmedling av affärs- och kontorspersonal från tjänstemannaförmedlingen. Särskilda expeditioner för en eller flera specialförmedlingsgrenar finns endast vid de 25 huvudkontoren och några av de största avdelningskontoren. Vid mer än 200 kontor handhas hithörande uppgifter i första hand av den allmänna förmedlingen. En påtaglig ökning av kraven på kontorets yrkesvägledande och arbetsvårdande verksamhet förmärks. — Den tekniska utvecklingen gör, att antalet platser av mera stadigvarande art stigit, varför arbetet med att tillsätta varje särskild plats kräver längre tid. — Den centrala myndighetens behov av informationer om läget på arbetsmarknaden för bedömning av åtgärder både på längre och kortare sikt har lett till att förmedlingsorganen i större utsträckning än tidigare måste lämna uppgifter om bl. a. arbetslösheten och dess sammansättning (de arbetslösas ålder, yrkestillhörighet, arbetslöshetstidens längd o. d.) och om andra arbetsmarknadsförhållanden. — Tillkomsten av de rörlighetsstimulerande medlen har medfört en ökning av de administrativa uppgifterna; de innebär emellertid främst förändringar i fråga om innehållet i förmedlingsarbetet. Styrelsen framhåller bl. a. det omfattande arbetet vid förflyttning av arbetskraft från glesbygderna. Det är uppenbart, att en förflyttning till stadsmiljö och nya yrken innebär en betydande omställning. Den arbets-

löse vill därför diskutera sin situation med arbetsförmedlarna, kanske flera gånger, och önskar ett flertal upplysningar om den nya orten, arbetsplatsen, förtjänstmöjligheter, levnadskostnader, skatteförhållanden och bostadsmöjligheter. Det händer inte sällan, att arbetsförmedlingen får biträda den arbetssökande med anskaffande av bostad och andra närmast kurativa frågor. Arbetsförmedlingen åtar sig härvid en långt gående service, som i och för sig inte direkt ingår i ett reguljärt förmedlingsarbete. Dessa informationer och åtgärder är emellertid nödvändiga, om en arbetsanvisning skall kunna komma till stånd, och innebär en service, som inte torde kunna ges av något annat organ än arbetsförmedlingen och som säkerligen även ur samhällsekonomisk synpunkt är väl motiverad. Dessa meruppgifter faller på kontoren på såväl arbetslöshetsorten som på de orter, dit de sökande hänvisas. Den yrkesmässiga omflyttningen genom anordnande av omskolningskurser och annan utbildning har medfört liknande nya arbetsuppgifter. Styrelsen betonar, att dessa insatser inte begränsas till arbetslöshetsperioder utan i hög grad är erforderliga även i en god sysselsättningskonjunktur. — Arbetsmarknadsstyrelsens aktivitetsprogram för den medelålders och äldre arbetskraften och för ökad användning av kvinnlig arbetskraft innebär också en ökning av arbetsuppgifterna på de allmänna expeditionerna. Talrika förfrågningar har redan gjorts om innebörden av de tilltänkta åtgärderna, och sådana personer har anmält sig på förmedlingarna, som eljest inte framträtt som arbetssökande. Även här erfordras, om positiva resultat skall uppnås, att arbetsförmedlarna får tillfälle att analysera de sökandes förutsättningar samt att diskutera med arbetsgivare och övertyga dem om ifrågavarande arbetskrafts användbarhet.

Styrelsen anför sammanfattningsvis, att arbetsförmedlingsarbetet blivit mera tidskrävande *dels* genom en ökad information till arbetssökande och och arbetsgivare och även till sådana, som inte är direkt arbetssökande, *dels* genom längre intervjuer med de arbetssökande, innehållande diskussion av olika valmöjligheter (förflyttning, omskolning och annan utbildning, beredskapsarbete m. m.), *dels* genom ökat administrativt arbete i samband med starthjälp, familjebidrag, hyresbidrag, resor, omskolningsbidrag o. d. och *dels* genom större insatser för den svårplacerade arbetskraften samtidigt som efterfrågan på yrkesutbildad arbetskraft stiger.

Mot bakgrund av denna beskrivning av arbetsuppgifterna konstaterar styrelsen, att den allmänna förmedlingens personalorganisation är klart underdimensionerad. Styrelsen framför därför ett förslag till ny organisation, som innebär en ökning av antalet permanenta kontor med 13 från 210 till 223.

Antalet permanenta tjänster vid den allmänna förmedlingen och ungdomsförmedlingen samt styrelsens förslag framgår av följande sammanställning.

T j ä n s t	Lönegrad	Antal tjänster 1/7 1961		Förslag		Ökning (+) Minskning(—)
		Ao	Ae	Ao	Ae	
Kontorsföreståndare	A 23	—	—	5	—	+ 5
»	A 21	4	—	7	—	+ 3
»	A 19	8	—	36	1	+ 29
»	A 16	23	—	71	18	+ 66
»	A 13	99	25	14	46	— 64
» (deltid 3/4) ¹ ..	A 13	—	—	—	18	+ 18
» (deltid 1/2)	A 13	—	—	—	7/2	+ 7/2
» (deltid 3/4) ¹ ..	A 11	—	37	—	—	+ 37
» (deltid 1/2)	A 11	—	14/2	—	—	— 14/2
Övrig personal						
Förste assistent	A 19	—	—	19	15	+ 34
»	A 16	25	7	57	182	+ 207
Assistent	A 13	111	60	88	327 1/2	+ 244 1/2
»	A 11	27	246	—	—	— 273
Förmedlingsbiträde	A 9	—	19/2	—	—	— 19/2
Kanslibiträde	A 7	—	—	—	1	+ 1
Expeditionsvakt	A 7	—	2	—	2	—
Kontorsbiträde	A1—A5	—	23	—	39 1/2	+ 16 1/2
Summa		297	416 1/2	297	653 1/2	+ 237
		713 1/2		950 1/2		

¹ Nedräknade till hela tjänster.

Vid uppgörandet av förslaget har ungdomsförmedlingen förutsatts bli överförd till den allmänna förmedlingen vid samtliga kontor. Nuvarande 78 tjänster för ungdomsförmedlingen har därför inräknats i de 713 1/2 befintliga tjänsterna per den 1 juli 1961. Aspiranterna har inte inräknats. Viss hänsyn har tagits till behovet av vikarier. Undersökningar visar nämligen, att vid varje tidpunkt ca 10 % av arbetsstyrkan åtnjuter tjänstledighet av olika skäl. Organisationen har vidare dimensionerats med hänsyn till behovet av att den interna fortbildnings- och informationsverksamheten intensifieras. Det förutsattes att förmedlingsuppgifterna alltmer koncentreras till kontoren och att ombudsorganisationen kraftigt begränsas. Antalet ordsombud föreslås nedbringat från 335 till 231 och antalet lokalombud från 238 till 204.

Vid bifall till styrelsens förslag kan antalet extra tjänster minskas från f. n. 80 till 18 1/2 och antalet tillfälliga kontor från 20 till 7.

Följande tablå visar vad förslaget innebär för de olika länen.

	Permanent och extra tjänster		Ökning
	1/1 1961	Förslag	
Stockholms stad	81	92	11
Stockholms län	35 ½	46	10 ½
Uppsala län	11 ½	16	4 ½
Södermanlands län	31	34 ½	3 ½
Östergötlands län	42	50 ½	8 ½
Jönköpings län	23 ½	31 ½	8
Kronobergs län	16 ½	22	5 ½
Kalmar län	24 ½	32 ½	8
Gotlands län	4 ½	5 ½	1
Blekinge län	21	23	2
Kristianstads län	22	28	6
Malmöhus län	72 ½	82 ½	10
Hallands län	12	18	6
Göteborgs och Bohus län	58 ½	72	13 ½
Älvsborgs län	27 ½	38	10 ½
Skaraborgs län	23 ½	25 ½	2
Värmlands län	32	40	8
Örebro län	25 ½	27	1 ½
Västmanlands län	26 ½	34 ½	8
Kopparbergs län	32	40	8
Gävleborgs län	32	33 ½	1 ½
Västernorrlands län	46 ½	51 ½	5
Jämtlands län	16 ½	20 ½	4
Västerbottens län	32	44 ½	12 ½
Norrbottnens län	43 ½	60	16 ½
Summa	793 ½	969	175 ½

Styrelsens förslag innebär förutom personalförstärkning även en ändring av lönesättningen för förmedlingstjänstemännen. Styrelsen anför, att betydligt större krav än tidigare ställs på den enskilde tjänstemannen. Skälig lönesättning för en tjänsteman, som förestår en arbetsgrupp på 2—4 personer bör därför numera vara A 16. Lönegrad A 11 som assistentlönegrad bör avskaffas inom samtliga verksamhetsgrenar. Styrelsens förslag till kontorsklassificering och ändrade assistentlönegrader är uppbyggt med ledning av dessa överväganden.

Styrelsen föreslår därjämte, att en ny assistenttjänst i Ae 13 inrättas för artist- och musikerförmedlingen i Göteborg.

4. *Förmedlingsverksamheten för tjänstemän.* Förmedlingen av tjänstemän sker dels vid ett antal tjänstemannaförmedlingsexpeditioner (24 länscentraler för tjänstemannaförmedling samt 4 särskilda och 14 med ungdomsförmedling kombinerade expeditioner), dels i varierande utsträckning vid flertalet övriga arbetsförmedlingsexpeditioner i riket. Centraler för yrkesmässigt mera specialiserad förmedling finns — förutom för artister och musiker — sedan ett tjugotal år tillbaka för lärare.

Efter framställning från Tjänstemännens centralorganisation uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 22 april 1960 åt arbetsmarknadsstyrelsen att i samråd med representanter för berörda parter på arbetsmarknaden

inkomma med utredning och förslag i fråga om åtgärder ägnade att effektivisera arbetsförmedlingen för tjänstemän. Styrelsen har därefter verkställt en sådan utredning i samråd med representanter för Landsorganisationen i Sverige, Sveriges akademikers centralorganisation, Svenska arbetsgivareföreningen, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation. Utredningens förslag, som är enhälligt, har bifogats styrelsens anslagsäskanden (SOU 1961:55). Betänkandet sammanfattas i huvudsak sålunda.

Tjänstemännens stigande andel av hela antalet yrkesverksamma sammanhänger dels med en pågående omfördelning av befolkningen i riktning från näringsgrenar med liten andel tjänstemän *till* sådana med förhållandevis hög andel, dels med en kraftig ökning av antalet tjänstemän *inom* flertalet näringsgrenar. De sysselsättningsstatistiska data, som föreligger för tiden efter 1950, styrker antagandet, att den snabba tillväxten av tjänstemannakåren fortsatt i oförminskad takt under 50-talet, eller med ca 100 000 per femårsperiod.

Utredningen har konstaterat, att en kraftig ökning av den totala förmedlingsvolymen skett under de senaste tio åren. Mot drygt 85 000 sökande 1950 svarar sålunda 109 000 sökande under år 1960. 1950 lediganmäldes närmare 100 000 platser mot ca 149 000 under år 1960. Antalet tillsatta platser har under samma period ökat från knappt 67 000 till ca 102 000. Trots den förhållandevis starka ökningen av förmedlingsverksamheten finner utredningen likväl inte den hittillsvarande utvecklingen till alla delar tillfredsställande. Bakom totalsiffrorna för verksamhetens omfattning döljer sig stora olikheter i utvecklingstendenserna inom skilda yrkesområden och på olika tjänstenivåer. Medan förmedlingen anlitas allt mer av sökande till lägre befattningar inom tjänstemannayrkena, har anslutningen från sökande med kvalifikationer för tjänster på högre nivå snarast minskat med åren. Det sagda gäller registreringen av yrkestillhöriga sökande inom kontor, handel, tekniska arbetsområden samt allmän tjänst och socialvård. I fråga om förmedlingen av lärare med akademisk utbildning, folk- och småskollärare samt facklärare har förmedlingsvolymen under 50-talet vuxit snabbt. Till tjänstemannaförmedlingens verksamhetsområde hänförs också förmedling av universitetsstuderande och andra studerande över 18 år samt elevpraktiksökande inom bl. a. tekniska arbetsområden. Båda dessa sökandegrupper har under de gångna tio åren fördubblats och svarar därigenom för det mest expansiva draget i den totala förmedlingsverksamhetens utveckling.

Under 60-talet kan förmedlingen emotse en stigande arbetsbelastning inom kontors- och affärsbiträdesförmedling med fortsatt ökning både på utbuds- och efterfrågesidan. En betydande del av arbetskraftsutbudet på dessa områden kan komma att avse deltidarbete med de särskilda krav, som detta ställer på förmedlingsresurserna. Ur efterfrågesynpunkt är behovet av en intensifierad vikariatsförmedling på samma områden redan ett aktuellt problem. En av anledningarna till den relativt goda tillgången på sökande inom kontor och handel har utredningen ansett vara den stigande yrkesintensiteten hos de gifta kvinnorna. Vare sig dessa arbetssökande återupptar ett tidigare yrke eller går över till ett nytt, kan frågan om någon form av vuxenutbildning för att bättre tillvarata deras arbetskraft väntas få ökad

vikt under det framförvarande decenniet. Tjänstemannaförmedlingens uppgifter i samband med en ökning av utbildningsverksamheten inom de nämnda yrkesområdena men också inom andra tjänstemannayrken kommer enligt utredningens uppfattning att under de kommande åren ställa stora krav på förmedlingens resurser. — Den framtida utvecklingen av förmedlingsverksamheten inom de tekniska arbetsområdena, allmän tjänst och socialvård samt beträffande kvalificerade tjänster inom kontor och handel sammanhänger väsentligen med om utredningens förslag i dess helhet kommer att öppna tillräckliga möjligheter för en bättre lösning av det för dessa områden centrala problemet att rekrytera kvalificerade sökande. Utredningen vill i samband härmed betona vikten av att den breda kontakt med utbildningsgrupperna, som den beräknade snabba expansionen av student- och elevpraktikförmedlingen ger, tillvaratas vid det uppbyggnadsarbete, som förestår inom tjänstemannaförmedlingen. — För lärarförmedling har en synnerligen kraftig säsongmässig ökning av arbetsmängden inletts under innevarande år, vilket beror på allmänna skolstadgans vidgade bestämmelser om lediganmälan hos arbetsförmedlingen av icke-ordinarie lärarförordnanden för hel termin.

En inventering, som i januari 1959 företogs rörande långtidsarbetslösa sökande vid arbetsförmedlingen inom kontor, handel och tekniska arbetsområden, visade att av skälen till placeringssvårigheterna spelade nedsatt arbetsförmåga, individuella anpassningssvårigheter samt åldern störst roll. En medelålders, starkt specialiserad tjänsteman, som förlorar sin anställning, erbjuder ej sällan stora problem att nysplacera i jämförbar tjänsteställning. Även i dessa fall framstår utbildningsåtgärder ofta som nödvändiga. I övrigt gäller den gamla erfarenheten, att i den mån förmedlingen lyckas erhålla ett mer allsidigt och representativt urval av sökande och därmed skapa ökat förtroende för sin verksamhet, kommer detta även de arbetssökande med placeringsproblem till godo.

De sökandegrupper, som ger förmedlingen möjlighet att anvisa kvalificerad arbetskraft utan speciella placeringsproblem, är förutom de nyinträdande på arbetsmarknaden i huvudsak de s. k. ombytessökande. Beträffande dessa senare gäller, att de av naturliga skäl reagerar känsligare än andra sökandegrupper på bristande resurser från förmedlingens sida, då andra förmedlingstvågar i större utsträckning står dem till buds än exempelvis de svårplacerade arbetslösa. Utredningen anser, att även när det gäller det fria platsbytet bland tjänstemän är det arbetsförmedlingens uppgift att bidra till bättre balans på arbetsmarknaden och en större produktiv insats av arbetskraften.

Utredningen lägger stor vikt vid att förmedlingens arbetsmetoder utformas så att de är effektiva med hänsyn till såväl verksamhetens kvantitativa som till dess kvalitativa innehåll. Som en första åtgärd för höjning av förmedlingsarbetets kvalitet vill utredningen se en planmässigt ordnad, fortlöpande utbildning inom verket av arbetsförmedlingspersonalen. — För att säkerställa och fördjupa förmedlarens yrkeskännedom föreslår utredningen en väsentlig omläggning av arbetssättet, nämligen på så vis att förmedlaren blir mera rörlig än hittills och utför en del av sina löpande arbetsuppgifter vid företagsbesök under personliga överläggningar med personal- och avdelningschefer. Det numera tillämpade systemet med arbetsgrupper bör därvid utnyttjas så att den ena av förmedlarna inom gruppen vid större kontor får använda några timmar varje dag för fältarbete. — I linje härmed vill utredningen uppställa ökade krav på exakthet och utförlighet, när det gäller ordermottagning och inskrivning av sökande.

Enligt utredningens uppfattning är det centrala i förmedlingens service dess i vidsträckt mening informativa uppgifter gentemot sökande och arbetsgivare. När det gäller den individuella informationen hör ett moment av vägledning till arbetssökande oupplösligt samman med de krav på högre kvalitet i förmedlingsarbetet, som utredningen vill uppställa. — Under förutsättning att förmedlingen ges tillräcklig upprustning, bör den ta i anspråk annonsering som kontaktskapande medel i sitt arbete.

Utredningen föreslår vidare, att aktuella folders och affischer av god standard utarbetas om olika delar av förmedlingsverksamheten. För vikariatsförmedling i de största städerna är det önskvärt att försök inleds med användning av automatisk telefonsvarare (»Fröken Plats»).

Systemet för interlokal förmedling behöver tid efter annan ses över och moderniseras. Vissa brister vidlåder enligt utredningens mening vakansrapportering m. m. Vissa förbättringar föreslås.

Utredningen anser, att en effektivisering av arbetsförmedlingen för tjänstemän måste syfta till både en förstärkning av förmedlingen för yrkeskategorier med högre fackutbildning och en breddning av verksamheten för de stora biträdesgrupperna. En förstärkning av förstnämnda slag förutsätts kräva en specialiserad yrkeskunskap hos förmedlarna, något som ej torde kunna uppnås vid mindre kontor. För en breddning av biträdesförmedlingen åter behövs även de mindre kontorens medverkan. Utredningen har därför stannat för att föreslå en differentierad organisation, inom vilken en länsvis centraliserad verksamhet bör bedrivas för vissa yrkesgrupper (främst yrken med högre fackutbildning) och en decentraliserad verksamhet för andra grupper (främst biträdespersonal). Därvid bör inom varje län en föreståndare eller inspektör för tjänstemannaförmedlingen svara för och ha till uppgift att aktivt söka åstadkomma en samordning av verksamheten i dess helhet.

Principen för den decentraliserade delen av arbetsförmedlingen för tjänstemän föreslås vara, att företrädesvis förmedling av biträdespersonal sker vid avdelningskontor. I övrigt bör avdelningskontoren fungera som kontaktorgan vid förmedling inom tjänstemannayrken. På orter med tekniska skolor och andra fackutbildningsanstalter bör avdelningskontoren delta i förmedlingsarbetet för studerande men vara kontaktorgan i fråga om examinerade sökande.

Som princip för den centraliserade förmedlingsverksamheten föreslås, att i regel i varje län inrättas en central för förmedling av vissa yrkesgrupper med högre fackutbildning inom hela det tillhörande geografiska området (plus den lokala förmedlingen inom övriga tjänstemannayrken). Verksamheten föreslås länsvis centraliserad beträffande yrken på mellannivåer och högre nivåer.

Enligt utredningens åsikt är det nödvändigt att man söker förbättra rekryteringsunderlaget vid anställning av förmedlingspersonal. En lyftning bör ske av begynnelselönen för aspiranter. Vid antagning av aspiranter bör hänsyn tas till tjänstemannaförmedlingens behov av personal med allmänbildning motsvarande studentexamen resp. högre utbildning samt praktiska erfarenheter från skilda avsnitt av yrkeslivet. För upprustning av förmedlingen inom vissa yrken, t. ex. tekniska arbetsområden, bör i nuvarande läge tillämpas direkt rekrytering av ett antal personer, som inte tidigare varit anställda inom arbetsförmedlingen men som har särskilda teoretiska eller praktiska kvalifikationer. En höjning av förmedlarnas lönesättning bör eftersträvas, så att den kommer i nivå med vad som i övrigt tillämpas för

personer med liknande arbetsuppgifter; därvid bör i första hand nuvarande fördelning av förmedlingstjänsterna på lönegraderna A 11, 13 och 16 ersättas med ett system, där tjänsterna är placerade i lönegraderna A 13, 16 och 19. — Vad beträffar föreståndare (inspektörer) för tjänstemannaförmedling rekommenderas en starkare differentiering av deras löner. Utredningen framlägger vidare vissa förslag beträffande personalens utbildning inom verket.

Utredningen uttalar, att personaluppsättningen vid tjänstemannaförmedlingen är helt otillräcklig. Utredningen har begränsat sina beräkningar till länscentralernas och filialkontorens personalbehov under den närmaste femårsperioden. Det sålunda erforderliga personaltillskottet har angivits till 59 fasta tjänster samt en årlig säsongmässig förstärkning, motsvarande för lärarförmedling ca 10 samt för praktik- och studentförmedling ca 8 hel-årstjänster, eller tillsammans ca 77 årsanställda befattningshavare.

Den föreslagna upprustningen av förmedlingen innebär ett internt uppbyggnadsarbete, som först efter några år kan väntas bli fullt synligt utåt och ge resultat i form av ökat förtroende för tjänstemannaförmedlingen bland sökande och arbetsgivare. För att stödja och påskynda denna utveckling men också för att omedelbart ge påtagliga resultat föreslår utredningen, att arbetsmarknadsstyrelsen såsom särskilt angeläget äskar medel för anställning av fyra experter (A 24) för de närmaste årens utvecklingsarbete. Dessa experter skulle vara knutna till styrelsen men stationerade vid länsarbetsnämnderna i Stockholm, Malmö, Göteborg och Umeå, varifrån de genom reseverksamhet skulle täcka regionala arbetsområden, tillsammans omfattande hela landet. Deras uppdrag skulle vara att informera näringsliv, organisationer och utbildningsanstalter om tjänstemannaförmedlingens nya uppgifter och arbetssätt, att aktivt medverka till lösningen av rekryterings- och placeringsuppdrag av större betydelse, vid behov under samarbete med PA-rådet, och att på grundval av sina därvid gjorda erfarenheter ge styrelsen förslag om förmedlingsarbetets effektivisering. — Beträffande arbetsförmedlingsbyråns övriga personal föreslår utredningen, att en tjänst för samordning av förmedlingssektionens arbete för tjänstemannaförmedlingsfrågor inrättas. För utvecklingen av den nya arbetsmetodik som utredningen föreslagit (utarbetande av intervjuförslagor, förberedande av fortbildningsverksamhet, statistisk analys av förmedlingsarbetet m. m.) behöver byråns allmänna sektion under uppbyggnadsskedet förstärkas med två extra befattningshavare.

Arbetsmarknadsstyrelsen ansluter sig i allt väsentligt till vad utredningen anfört. Styrelsen framlägger i anslutning härtill det förslag till personalorganisation, som framgår av följande uppställning. Förslaget omfattar 24 huvudkontor samt kontoren i Norrköping, Lund, Hälsingborg, Trollhättan, Sundsvall och Skellefteå. Vid övriga kontor i landet skall förekommande förmedlingsuppdrag beträffande tjänstemän handhas inom den allmänna förmedlingens ram. För Stockholms stad och Stockholms län föreslås förmedlingen av tjänstemän med kvalificerad utbildning centraliserad till Stockholmsexpeditionen.

Tjänst	Lönegrad	Antal tjänster ^{1/7} , 1961				Förslag			Ökning (+) Minskning(—)
		Ao	Ae	Ag	S:a	Ao	Ae	S:a	
Förste inspektör	A 23	—	—	—	—	1	—	1	+ 1
»	A 21	—	—	1	1	9	3	12	+ 11
Inspektör	A 19	3	—	1	4	19	20	39	+ 35
Förste assistent	A 16	26	3	6	35	5	58	63	+ 28
Assistent	A 13	15	17	2	34	13	30	43	+ 9
»	A 11	—	29	—	29	—	—	—	— 29
Summa		44	49	10	103	47	111	158	+ 55

5. *Arbetsvården*. Styrelsen hemställde i petita för innevarande budgetår om en förstärkning av arbetsvården med 47 tjänster, av vilka 10 inrättades. Därmed disponeras f. n. 117 permanenta och 9½ extra tjänster för arbetsvården, varjämte det finns 5 konsulenter för döva. Styrelsen framlägger nu följande förslag till utökning.

Tjänst	Lönegrad	Antal tjänster ^{1/7} , 1961				Förslag			Ökning (+) Minskning(—)
		Ao	Ae	Ag	S:a	Ao	Ae	S:a	
Förste inspektör	A 23	—	—	—	—	3	—	3	+ 3
»	A 21	—	—	1	1	8	3	11	+ 10
Inspektör	A 19	24	—	—	24	16	23	39	+ 15
Förste assistent	A 16	6	16	7 ½	29½	6	94	100	+ 70½
Assistent	A 13	13	33	—	46	11	76	87	+ 41
»	A 11	—	25	1	26	—	—	—	— 26
Summa		43	74	9½	126½	44	196	240	+ 113½

Styrelsen anför, att kraven på arbetsvården successivt stegrats till följd av den alltmer ökade betydelse, som tillmätas rehabiliteringsåtgärderna. Antalet arbetsvårdssökande uppgick år 1959 till 27 000 mot 22 950 år 1950. Under år 1960 ökade det med ytterligare nära 5 000 personer. Denna ökning sammanhänger väsentligen med det fr. o.m. detta år påbörjade samarbetet mellan arbetsvården och sjukförsäkrarna. Styrelsen framhåller dock, att detta samarbete hittills endast delvis fungerat enligt de uppdragna riktlinjerna. Flertalet länsarbetsnämnder har med hänsyn till bristande personella resurser på olika sätt tvingats begränsa antalet remisser från sjukförsäkrarna, exempelvis genom att vissa sjukförsäkringsområden helt eller delvis undantagits från samarbetet eller genom att vissa grupper (husmödrar, stats- och kommunalanställda m. fl.) eller ålderskategorier (främst personer över 55 år) ej medtagits.

Som motiv för en utbyggnad av arbetsvården framhålls vidare de ökade krav på medverkan som ställs från social-, ungdoms-, kriminal- och alkoholistvårdens sida samt från landsting och kommuner i samband med utbyggnaden av rehabiliteringskliniker samt träningsverkstäder och skyddade verkstäder.

Styrelsen erinrar vidare om 1958 års socialförsäkringskommittés förslag angående förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m. (SOU 1961: 29). Ett genomförande härav bedömes kunna komma att medföra en fördubbling av antalet arbetsvårdsutredningar.

I fråga om lönegradsplaceringen föreslår styrelsen bl. a., att föreståndarna i Stockholm, Göteborg och Malmö placeras i A 23 och de i Solna, Linköping, Borås, Karlstad, Gävle, Härnösand, Umeå och Luleå i A 21.

6. *Yrkesvalslärarna*. Under budgetåret 1962/63 beräknas 360 yrkesvalslärare vara i tjänst. Kostnaderna härför beräknas med nuvarande ersättningsgrunder till 1 030 000 kr, vilket innebär en ökning med 467 100 kr.

Arvodena till yrkesvalslärarna, som fastställdes år 1957, är anknutna till beloppet för ersättning per timme vid arbete å enkel övertid enligt löneklass 15, ortsgrupp 4, dock att motsvarande belopp enligt löneklass 11, ortsgrupp 4 lägges till grund för arvodet för yrkesvalslärare, som ej innehar av arbetsmarknadsstyrelsen utfärdat behörighetsbevis. När dessa arvoden fastställdes, var yrkesvägledarna inom förmedlingen i regel placerade i lönegraderna A 16, A 13 och A 11. Sedan numera yrkesvägledarnas tjänster höjts till A 21, A 19 och lägst A 16, varjämte amanuens tjänster inrättats, har vederbörande personalorganisationer framfört yrkanden om förbättring av yrkesvalslärarnas arvoden. Styrelsen föreslår, att till grund för arvodena för yrkesvalslärare med behörighetsbevis lägges beloppet för ersättning per timme vid arbete å enkel övertid enligt lönegrad A 16, löneklass 18, ortsgrupp 4 och för övriga enligt lönegrad A 13, löneklass 15, ortsgrupp 4. Vid ett antal av 360 yrkesvalslärare beräknas kostnadsökningen härför till 195 000 kr.

Arvodena till yrkesvalslärare är f. n. upptagna som en delpost under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Styrelsen anför, att ifrågavarande utgift är att betrakta som automatisk, enär antalet yrkesvalslärare är beroende av takten i enhetsskolans utbyggnad. Eftersom anslagsberäkningen ej kan bli exakt, är det olämpligt att medel anvisas under en anslagspost, som inte kan överskridas. Styrelsen föreslår därför, att i avlöningsstaten uppföres en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost för dessa arvoden.

7. *Kontaktmännen för yrkesvägledningsverksamheten*. På vissa orter, som saknar yrkesvägledningsexpedition och yrkesvalslärare, har sedan flera år tillbaka funnits s. k. kontaktmän för ungdomsförmedling och yrkesvägledning. Antalet kontaktmän uppgår f. n. till 170. Kontaktmännens mottagning är som regel förlagd till ett av arbetsförmedlingens avdelningskontor. Deras tjänstgöringstid uppgår genomsnittligt till något över en timme per vecka under pågående läsår. Ersättning till kontaktmän utgår med dels grundarvode av 50 kr per år, dels timmarvode, som årligen fastställs av styrelsen. Timmarvode uppgår f. n. till kr 11:20 per timme. Medel för utbetalning av arvoden till kontaktmän anvisas såsom delpost under anslagsposten av-

löningar till övrig icke-ordinarie personal. Denna är för budgetåret 1961/62 uppförd med 114 800 kr.

Styrelsen anför, att en ökning av timantalet till i genomsnitt två timmar är av behovet påkallat. Dessutom bör antalet kontaktmän ökas med tio för att förmedlingen skall kunna tillgodose framförda önskemål om yrkesvägledning till folkhögskolornas elever. Denna utvidgning av verksamheten beräknas kosta 55 000 kr.

Styrelsen har efter förhandlingar överenskommit med berörda parter, att grundarvode för kontaktmännen skall höjas till 100 kr per år och timarvode till kr 11:50. En förutsättning härför är dock, att erforderliga medel ställes till styrelsens förfogande. Kostnaderna beräknas till 13 000 kr.

8. *Experter.* Styrelsen disponerar inte över några medel för anställande av experter inom fältorganisationen. Nu hemställs om 100 000 kr dels för marknads- och lönsamhetsutredningar i samband med näringshjälpssamheten, dels för ev. sammanträdesarvoden till ledamöter i regionala och lokala delegationer. Styrelsen har nämligen utfärdat anvisningar till länsarbetsnämnderna om inrättande av sådana delegationer som ett led i åtgärderna för den svårplacerade, den medelålders och äldre liksom även den kvinnliga arbetskraften.

9. *Läkarna.* Vid länsarbetsnämnderna finns f. n. 24 läkare med en tjänstgöringstid av i genomsnitt två timmar per vecka. Läkarna uppbär månadsarvode med 300 kr jämte ersättning enligt sjukkassetaxan för varje enskild undersökning och behandling. Efter hand som arbetsvården ökat i omfattning har kraven på läkarnas insatser stegrats. Genom det år 1961 inledda samarbetet mellan arbetsvården och sjukkassorna har därjämte tillskapats en ny uppgift för läkarna. För att samarbetet skall ge avsett resultat, är det nödvändigt, att länsarbetsnämndens läkare ingår bland representanterna för nämnden i de särskilda samarbetslagen. Skyldighet härtill bör åläggas nämnda läkare. Till följd av denna utveckling bör läkarnas medverkan beräknas till i genomsnitt fyra timmar i veckan, vartill kommer ca tre timmar för individuella undersökningar.

För att möjlighet skall finnas att behålla och framdeles kunna anställa läkare vid nämnderna föreslås införandet av ett nytt ersättningssystem, nämligen det som tillämpas för sjukkassornas läkare enligt vilket ersättning kan utges med 1 750 kr för veckotimme och år. För individuella undersökningar förutsättes, att ersättning skall utgå såsom hittills.

Styrelsen föreslår, att medel beräknas för en läkare även i Gotlands län samt vid de sju avdelningskontor, där särskild arbetsvårdsexpedition finns inrättad. Läkarnas medverkan vid avdelningskontoren bör beräknas till två timmar per vecka.

Vid genomförande av förslagen skulle kostnaderna för de fasta arvoden till läkarna komma att uppgå till 199 500 kr, vilket innebär en kostnadsökning med i det närmaste 111 000 kr.

10. *Avlöningar till tillfällig personal.* Denna anslagspost har ersatt det tidigare anslaget till avlöningar inom krisorganisationen. Styrelsen har vid sina förslag till utökning av länsarbetsnämndernas kansliorganisation och de skilda förmedlingsgrenarna utgått från att en betydande del av den tillfälliga personalen skall överföras till permanenta tjänster. Behovet av medel för tillfällig personal beräknas för budgetåret 1962/63 till sammanlagt 1 500 000 kr, vartill kommer kostnader för rörligt tillägg och kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Inom den allmänna förmedlingen bör 18½ tjänster avses för tillfälliga förstärkningar (jfr p. 3). Kostnaderna härför beräknas till 270 000 kr. Vidare bör 200 000 kr beräknas för tillfällig biträdeshjälp vid avdelningskontoren. I enlighet med vad utredningen för effektivare arbetsförmedling för tjänstemän anfört, bör möjligheter finnas för en årlig säsongsmässig förstärkning för lärarförmedling samt för praktik- och studentförmedling. Dessa kostnader beräknas till 200 000 kr. Vid länsarbetsnämndernas kanslier finns omkring 60 skriv- och kontorsbiträden anställda utöver permanenta biträdestjänster, och dessa måste tills vidare behållas. Kostnaderna beräknas till 550 000 kr. Vidare bör även för budgetåret 1962/63 96 000 kr beräknas för den extra personal vid sjömanshusen i Stockholm och Göteborg, som erfordras på grund av att lokalfrågan för dessa nyorganiserade arbetsenheter inte kan få sin lösning under budgetåret. Slutligen bör under anslagsposten finnas utrymme för anställande av personal vid hastigt uppkommande behov samt för anställande av vikarier för sådana tjänstemän, som beordras tjänstgöra i län med överskott på arbetskraft.

11. *Arbetsförmedlingsombuden.* Delposten för avlöning till arbetsförmedlingsombud är för innevarande budgetår uppförd med 840 000 kr. Dessa medel har under de senaste budgetåren inte helt förbrukats för avlöning till ombud utan har delvis använts för försöksverksamhet med ambulatorisk förmedling. Vid bifall till föreslagna förstärkningar vid de kontor, vilka övertar de förmedlande uppgifter som nu ankommer på ombuden inom vederbörande kontors verksamhetsområde, kan posten minskas med 310 000 kr.

Ombudens arvoden fastställs av styrelsen inom ramen för anvisade medel. Ortsombuden är f. n. fördelade på fem arvodesklasser med grundarvoden från 684 till 2 832 kr per år, vartill kommer rörligt tillägg. Styrelsen har sedan flera år äskat medel för en höjning av arvodena. Det föreslås, att dessa beräknas i relation till löneklass 9 med utgångspunkt i antalet veckotimmar i de olika ombudsklasserna. Ett genomförande härav skulle för de 230 ordsombud, som beräknas bli kvar, medföra en kostnadsökning av 105 000 kr.

Med inräknande av rörligt tillägg skulle enligt förslaget medelsbehovet för ombuden minska med 255 000 kr.

12. *Vissa lönegradsfrågor.* Styrelsen anser nödvändigt, att en höjning av

aspirantlönegraden från Af 9 till Af 11 genomföres för att öka urvals-
möjligheterna, när det gäller att förvärva personer med olika utbildning och
med olika praktisk erfarenhet. Enligt styrelsens mening är det viktigt att
kunna utvälja aspiranter med skiftande förutbildning och praktik. En allt-
för låg aspirantlönegrad begränsar dessa möjligheter och skapar risker för
ensidighet i urvalet.

Styrelsens förslag till löneregleringar i övrigt avser uppflyttning av föl-
jande tjänster, nämligen vid sjömanshusen åtta assistenter i Ae 11 till Ae 13
samt vid artist- och musikerförmedlingarna en förste assistent i Ao 16 till
inspektör i Ao 19, tre assistenter i Ae 13 till förste assistenter i Ae 16 och
sex assistenter i Ae 11 till Ae 13.

Yttranden

Statskontoret, som haft att yttra sig över framställningen i vad den avser
allmän förmedling och ungdomsförmedling, tjänstemannaförmedling samt
arbetsvården, anför inledningsvis, att med hänsyn till arbetsmarknadsut-
redningen en viss försiktighet synes motiverad, när det gäller att bedöma
kraven på personalökningar. Statskontoret ifrågasätter, om inte en orga-
nisationsundersökning borde verkställas beträffande den offentliga arbets-
förmedlingen. I fråga om den allmänna förmedlingen och ungdomsförmed-
lingen bör någon allmän förstärkning nu inte ifrågakomma. Däremot har
statskontoret inte velat motsätta sig, att arbetsmarknadsorganen får ytter-
ligare möjlighet att effektivt bemästra opåräknade situationer genom att
anslagsposten till tillfällig personal uppräknas med belopp svarande mot
lönen till förslagsvis 25 förmedlingstjänstemän. I fråga om tjänstemanna-
förmedlingen anför statskontoret, att arbetsvolymen, mätt i antalet arbets-
sökande och antalet tillsatta platser, ökat med 50 % under den senaste
tioårsperioden. Verksamhetsgrenen synes bära tillföras ytterligare 30 à 40
befattningar. Att vid beräkning av personalbehovet för arbetsvården för
budgetåret 1962/63 ta hänsyn till den arbetsbelastning, som kan bli en följd
om 1958 års socialförsäkringskommittés förslag genomföres, torde inte bära
komma i fråga. Med hänsyn till det ökade antalet arbetsvårdssökande till-
styrker statskontoret, att arbetsvården tilldelas totalt 150 tjänster.

Lönenämnden, som inte har något att erinra mot inrättande av kanslist-
tjänster vid länsarbetsnämndernas kanslier, kan inte tillstyrka att de före-
slagna förste kansliskrivartjänsterna placeras i högre lönegrad än A 10,
därest avsikten är att kanslisterna huvudsakligen skall handlägga bidrags-
ärenden med biträde av kansliskrivarna. Om däremot de sistnämnda avses
skola självständigt handlägga bidragsärenden, har nämnden inte något att
erinra mot den föreslagna placeringen i A 12. Lönenämnden har ansett sig
inte bära ingå på en granskning av framförda förslag om allmän lönereg-
lering.

Departementschefen

För att landets produktionsresurser skall kunna utnyttjas på bästa sätt krävs det rörlighet hos olika produktionsfaktorer. Detta gäller inte minst arbetskraften. Under senare år har nya hjälpmedel introducerats för att underlätta arbetskraftens rörlighet. Härigenom har arbetsförmedlingens möjligheter att åstadkomma en smidig anpassning mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft förbättrats. Erfarenheterna av den genom arbetsförmedlingens medverkan åstadkomna yrkesmässiga och geografiska omflyttningen är uppmuntrande. Som exempel kan nämnas, att arbetskraft som berörts av driftinskränkningar och företagsnedläggelser i regel snabbt kunnat få ny och inte sällan bättre avlönad anställning. Därmed har också sådana kostsamma åtgärder som beredskapsarbeten kunnat undvikas i dessa fall, varjämte belastningen på arbetslöshetskassorna har kunnat hållas på en låg nivå. För att åtgärderna skall kunna ge full effekt måste emellertid arbetsförmedlingen ha tillräckliga personella resurser. Den angelägnaste uppgiften då det gäller att ytterligare effektivisera strävandena att underlätta arbetskraftens anpassning till förändrade produktionsförhållanden synes mig nu vara en utbyggnad av arbetsförmedlingsorganisationen.

Den nuvarande befolknings- och sysselsättningssituationen i vårt land skärper behovet av att arbetskraftsresurserna blir väl tillvaratagna. Alltjämt står många handikappade utanför arbetslivet. Att i ökad utsträckning bereda dem tillfredsställelsen av att försörja sig genom eget arbete är ett samhällsintresse av hög angelägenhetsgrad. Undersysselsättning förekommer i viss utsträckning, särskilt i vissa landsbygdsområden. Kan man genom utbildning eller bidrag vid omflyttning underlätta för denna arbetskraft att övergå till andra yrkesområden, innebär det en betydande vinst såväl för den enskilde som för samhället. En ökning av antalet förvärvsarbetande gifta kvinnor kan bli av stor betydelse för en fortsatt expansiv sysselsättningsutveckling.

I en situation sådan som den här skisserade är det naturligt, att tidsåtgången per förmedlad plats blir större för arbetsförmedlingens personal än vad som annars är fallet. Det fordras insatser av intresse och tid för att klarlägga en handikappads möjligheter och övertyga enskilda arbetsgivare om att de har användning för vederbörande. Varje hänvisning till yrkesutbildning måste föregås av noggranna undersökningar av vilket yrkesområde som är lämpligast med hänsyn till den enskildes begåvning och intressen samt sysselsättningsläget inom yrket.

Jag delar arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning om behovet av en betydande förstärkning av arbetsförmedlingens personal. Denna förstärkning bör ske dels genom att ett antal extra ordinarie tjänster inrättas, dels genom att medelstilledningen för tillfällig personal ökas. Det blir då möjligt att omedelbart få en betydande ökning av personalen utan att man därmed

nu behöver ta ställning till organisationen på längre sikt. Genom att en del av förstärkningen sker i form av tillfällig personal blir det lättare att anpassa personalens storlek efter skiftande situationer.

Med ledning av dessa överväganden föreslår jag, att 205 extra ordinarie tjänster inrättas. Därvid räknar jag med en förstärkning av allmänna förmedlingen och ungdomsförmedlingen med 100 tjänster, av arbetsvården med 40 tjänster, av tjänstemannaförmedlingen med 30 tjänster, av yrkesvägledningen med 15 tjänster och av länsarbetsnämndernas kanslier med 20 tjänster.

Som synes bör enligt min mening nära hälften av de nya tjänsterna tillföras den allmänna förmedlingen. Detta motiveras av den eftersläpning, som skett inom denna förmedlingsgren. Några bestämda gränser finns inte och bör inte heller finnas mellan olika delar av förmedlingen. Genom förstärkning av den allmänna förmedlingen kan belastningen på andra förmedlingsexpeditioner bli mindre. Andra sektorer av arbetsförmedlingen är också beroende av att den allmänna förmedlingen har tillräckliga resurser för att fullfölja det arbete dessa påbörjat. Arbetsplaceringen av arbetsvårdsfallen sker exempelvis i stor omfattning genom den allmänna förmedlingens försorg. En väl utbyggd allmän förmedling kan vidare avlasta arbete från vissa delar av tjänstemannaförmedlingen. Därigenom kan resurserna inom tjänstemannaförmedlingen koncentreras på de yrkesgrupper, som är i särskilt behov av dem. Genom dessa åtgärder och genom den ökning av antalet befattningshavare inom tjänstemannaförmedlingen, som möjliggöres av mina här framförda förslag, torde de i utredningen om effektivare arbetsförmedling för tjänstemän påyrkade förbättringarna i fråga om förmedling för vissa yrkesgrupper väsentligen kunna åstadkommas.

Jag föreslår, att de 20 tjänsterna inom länsarbetsnämndernas kanslier inrättas som kanslisttjänster i reglerad befordringsgång. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om lönegradsplacering av övriga föreslagna tjänster. Medelsbehovet för 205 nya tjänster kan med utgångspunkt från nu tillämpad lönesättning beräknas till 3 600 000 kr.

Som jag anført bör förstärkningen av arbetsförmedlingsresurserna delvis ske genom medelstildelning för tillfällig personal. Jag föreslår, att här för beräknas samma belopp som för extra ordinarie tjänster, 3 600 000 kr. Utnyttjandet av dessa medel bör bli beroende av Kungl. Maj:ts medgivande. Därigenom blir det möjligt för Kungl. Maj:t att tillföra arbetsförmedlingen ytterligare personal när så befinnes erforderligt för att lösa speciella arbetsmarknadsproblem. En sådan personalförstärkning kan många gånger vara alternativet till andra, avsevärt kostsammare sysselsättningspolitiska åtgärder. Medel för tillfällig personal bör vidare beräknas för redan befintliga extra tjänster inom länsarbetsnämndernas kanslier och vid förmedlingskontoren samt sjömanshusen i Stockholm och Göteborg. Sammanlagt be-

räknar jag ett belopp av 6 686 000 kr för tillfällig personal, varav 1 543 000 kr belastar anslagsposten till rörligt tillägg.

Såsom styrelsen föreslagit bör i avlöningsstaten uppföras en särskild, förslagsvis betecknad anslagspost för arvoden till yrkesvalslärare. Jag uppskattar medelsbehovet för sådana arvoden till 800 000 kr. För kontaktmän för yrkesvägledningen bör beräknas ytterligare 35 200 kr. Därmed finns utrymme för ett ökat antal kontaktmän och för viss utvidgning av verksamheten. Däremot minskar behovet av arbetsförmedlingsombud genom den föreslagna förstärkningen av kontorsorganisationen. Jag uppskattar denna minskning till 370 000 kr inberäknat rörligt tillägg. Samtliga arvoden har beräknats efter oförändrade grunder.

Såsom ett led i strävandena att återföra ett allt större antal handikappade personer till förvärvsarbete föreslår jag under anslaget till Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder en viss utökning av näringshjälpen. Det är viktigt att de ekonomiska förutsättningarna för företag, som är avsedda att helt eller delvis finansieras med näringshjälp, blir sakkunnigt bedömda. Jag tillstyrker därför styrelsens förslag att länsarbetsnämnderna beredes möjlighet att anlita sakkunniga. Därvid bör företagareföreningarnas sakkunskap anlitas i den utsträckning som det är möjligt. Jag beräknar medelsbehovet för detta ändamål till 25 000 kr. Vidare erfordras i anslutning till utbyggnaden av arbetsvården en ökad medverkan av läkare. I enlighet med styrelsens förslag bör antalet arvodesanställda läkare ökas med åtta. Härför beräknar jag 25 000 kr.

Anslagets rubricering bör ändras till Arbetsförmedlingen: Avlöningar.

Vad jag här förordat medför, inräknat automatiska förändringar, en ökning av medelsbehovet med 6 691 000 kr. Anslaget bör uppföras med 41 416 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsförmedlingen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	10 675 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	321 600
3. Avlöningar till tillfällig personal, <i>förslagsvis</i>	5 143 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	14 780 000
5. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 400
6. Arvoden till yrkesvalslärare, <i>förslagsvis</i> ...	800 000
7. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	25 000

8. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	9 070 000
9. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	599 000
	Summa kr 41 416 000;

b) till *Arbetsförmedlingen*: *Ablöningar* för budgetåret 1962/
63 anvisa ett förslagsanslag av 41 416 000 kr.

[64] 4. Arbetsförmedlingen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 7 255 000	¹ 8 153 443
1961/62 (statsliggaren s. 357) ²	8 655 000	
1962/63 (förslag)	11 302 000	

¹ Anslagen till Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader och Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen, anslagsposten till omkostnader.

² Anslaget till Den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen: Omkostnader.

Yrkanden

Arbetsmarknadsstyrelsen har hemställt, att anslaget höjes med 3 145 000 kr.

1. Sjukvård m. m.	37 000
2. Reseersättningar	705 000
3. Underhåll och drift av tjänstebilar	40 000
4. Utbyte av tjänstebilar	23 000
5. Lokalkostnader för den offentliga arbetsförmedlingen och sjömanshusen	843 500
6. Expenser	1 290 500
7. Utbildnings- och instruktionsverksamhet	206 000
	+ 3 145 000

Motivering

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1959/60 88 310, 1960/61 109 073; anslag 1961/62 95 000. — Med hänsyn till bl. a. föreslagna personalökningar bör anslaget räknas upp med 37 000 kr.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1959/60 797 917, 1960/61 965 000; anslag 1961/62 885 000. — Den föreslagna ökningen fördelar sig med 75 000 kr på de fr. o. m. den 1 juli 1961 höjda traktamentsersättningarna, 130 000 kr på intensifierad temporär förstärkning av arbetsförmedlingar på orter med överskott på arbetskraft, 50 000 kr på regionala informationskonferenser,

100 000 kr på ambulatorisk förmedling, 200 000 kr på sådana reseersättningar som står i samband med föreslagna personalförstärkningar och 150 000 kr på omstationeringstraktamenten under utbyggnadstiden.

3. *Underhåll och drift av tjänstebilar.* Utgift 1959/60 82 204, 1960/61 75 781; anslag 1961/62 70 000. — Vid länsarbetsnämnderna finns f. n. 24 tjänstebilar. För budgetåret 1960/61 uppgick underhålls- och driftskostnaderna till 1:88 kr per mil. Innevarande budgetår beräknas motsvarande kostnader, med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar framför allt på reparationer, till ca 2 kr. För nästa budgetår beräknar styrelsen att 110 000 kr erfordras.

4. *Utbyte av tjänstebilar.* Utgift 1959/60 16 124, 1960/61 43 511; anslag 1961/62 25 000. — Vid normal förslitning blir det under budgetåret 1962/63 nödvändigt utbyta sex bilar. Nettokostnaden per utbytt bil uppskattas till 8 000 kr. För nästa budgetår erfordras alltså sammanlagt 48 000 kr.

5. *Lokalkostnader.* Utgift 1959/60 2 992 187, 1960/61 3 370 000; anslag 1961/62 3 556 500. — Årshyrorna för lokaler — inklusive utgifter för bränsle, lyse och vatten — uppgick per den 1 juli 1961 till 3 300 000 kr. Under innevarande budgetår beräknas en hyresstegring på grund av inflyttning i nya lokaler och generella hyreshöjningar med 226 000 kr. Lokalersättningar till arbetsförmedlingsombud beräknas till 110 000 kr samt inrednings-, ändrings- och reparationskostnader till 100 000 kr. Medelsförbrukningen beräknas sålunda nu till 3 736 000 kr. Under budgetåret 1962/63 kan ytterligare ökning av lokalkostnaderna emotes. Årshyran för den 1 juli 1962 disponerade lokaler inkl. ombudens lokaler beräknas till 3 650 000 kr, vartill kommer en ökning för inflyttning i nya lokaler med 350 000 kr. Vid bifall till förslagen om personalförstärkning ökar kostnaderna för inrednings-, ändrings- och reparationsarbeten till 150 000 kr. I många fall kan trots ändringar i nuvarande lokaler utrymme ej beredas i dessa, utan nya lokaler måste hyras. Kostnaderna för ytterligare lokaler uppskattas till 250 000 kr. Medelsbehovet under anslagsposten beräknas sålunda till 4 400 000 kr.

6. *Expenser.* Utgift 1959/60 3 246 912, 1960/61 3 661 651; anslag 1961/62 3 809 500. — Styrelsen förutskickar, att anslaget för innevarande budgetår inte kommer att förslå, bl. a. därför att telefonkostnaderna stigit i en takt, som ej kunnat förutses, och städningskostnaderna ökat till följd av nya kollektivavtal. Medelsbehovet för löpande utgifter under budgetåret 1962/63 beräknas till 4 603 000 kr. Som engångsutgifter upptages 75 000 kr för installation av nya telefonväxlar, 180 000 kr för inventarier till nya lokaler, 92 000 kr för inköp av bokföringsmaskiner och andra kontorsmaskiner samt 150 000 kr för anskaffning av möbler m. m. med anledning av begärda personalförstärkningar. Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas sålunda till 5 100 000 kr.

7. *Utbildnings- och instruktionsverksamhet.* Utgift 1959/60 119 451,

1960/61 179 353; anslag 1961/62 214 000. — Omfattningen av utbildningsverksamheten under budgetåret 1962/63 och medelsbehovet härför kan sammanfattningsvis anges sålunda. Aspirantutbildningen inkl. de föreslagna nya introduktionskurserna har — mot bakgrund av oförändrat rekryteringsbehov av 70 aspiranter — kostnadsberäknats till 105 000 kr. Regionala veckokurser föreslås till ett antal av åtta med en samlad kostnad av 40 000 kr, och en allmän fortbildningskurs har beräknats kosta 25 000 kr. Yrkesvägledningsaspiranternas teoretiska och praktiska utbildning kostar 60 000 kr. Den centrala månadskursen för föreståndarna inom tjänstemannaförmedlingen har kostnadsberäknats till 20 000 kr. Den länsmässiga utbildningsverksamheten (kurser för samtliga befattningshavare, konferenser för kontors- och expeditionsföreståndare etc.) beräknas dra en kostnad av 80 000 kr. För konferenser angående arbetslöshetsförsäkringsfrågor erfordras 15 000 kr. Övrig kursverksamhet för bl. a. specialförmedlingarnas och kansliernas personal har kostnadsberäknats till 40 000 kr. Den praktiska utbildningsverksamheten beräknas kosta 25 000 kr, och slutligen har ett belopp på 10 000 kr beräknats för inköp av erforderligt utbildningsmaterial, böcker etc. Medelsbehovet för budgetåret 1962/63 beräknas sålunda till 420 000 kr.

Departementschefen

Den föreslagna personalökningen inom arbetsförmedlingen medför ökade omkostnader. Därtill kommer ökningsar på grund av höjda traktamentersättningar, ökade städningskostnader, hyresstegringar och liknande. — Jag förordar, att posterna till sjukvård, lokalkostnader och expenser höjes med 20 000, 499 500 resp. 827 500 kr. Kungl. Maj:t har genom beslut den 1 december 1961 medgivit arbetsmarknadsstyrelsen att överskrida anslagsposten till reseersättningar med högst 240 000 kr med anledning av en intensifiering av förmedlingsverksamheten i övre Norrland. För nästa budgetår bör posten ökas med sammanlagt 315 000 kr. För underhåll och drift av tjänstebilar torde beräknas ytterligare 15 000 kr, medan posten till utbyte av tjänstebilar bör förbli oförändrad. Jag finner det angeläget, att den interna utbildningsverksamheten utvidgas och beräknar därför ytterligare 170 000 kr för detta ändamål.

Under föregående punkt har jag förordat, att utnyttjandet av vissa medel för anställande av tillfällig personal bör bli beroende av Kungl. Maj:ts medgivande. Under förevarande anslag torde anvisas medel till omkostnader för denna personal med 800 000 kr, vilket belopp likaledes bör ställas till styrelsens förfogande först efter Kungl. Maj:ts närmare prövning av medelsbehovet.

Anslaget bör uppföras under rubriken Arbetsförmedlingen: Omkostnader.

De av mig framlagda förslagen medför en anslagsökning med 2 647 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsförmedlingen: Omkostnader* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 11 302 000 kr.

[65] 5. Bidrag till erkända arbetslöshetskassor

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	87 000 000	58 208 368
1961/62 (statsliggaren s. 358)	69 000 000	
1962/63 (förslag)	51 000 000	

Statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor utgår såsom grundstatsbidrag, daghjälsbidrag, familjetilläggsbidrag och förvaltningsbidrag. Grundstatsbidraget utgår för varje dag, för vilken daghjälp utgivits. Bidraget får ej i något fall uppgå till högre belopp än 6 kronor för varje ersättningsdag, vilket belopp uppnås vid en daghjälp av 17 kronor. Daghjälsbidraget utgår för försäkringsår, d. v. s. tiden den 1 september—31 augusti, med viss procent av skillnaden mellan den av kassan i vederbörande klass utgivna daghjälp och det på denna daghjälp belöpande grundstatsbidraget. Ifrågasvarande skillnad betecknas såsom kassornas egendel av daghjälp. Familjetilläggsbidraget utgår med 75 % av vad kassan under ett försäkringsår utbetalat i familjetillägg. Förvaltningsbidraget utgår för försäkringsår dels med ett i förhållande till antalet årsmedlemmar i kassan under året beräknat belopp och dels med belopp motsvarande vad som under året utgivits i ersättning till styrelseledamot eller suppleant, som utsetts av tillsynsmyndigheten. Eftersom statsbidraget beräknas i efterskott för försäkringsår, kommer medelsbehovet för budgetåret 1962/63 väsentligen att bestämmas av kostnaderna för arbetslöshetskassornas verksamhet under försäkringsåret 1961/62.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att den markerade förbättring i arbetsmarknadsläget, som successivt inträtt sedan sommaren 1959, har fortsatt. Ett från arbetslöshetsförsäkringens synpunkt gynnsamt arbetsmarknadsläge torde komma att karakterisera även försäkringsåret 1961/62. Totala antalet ersättningsdagar, som under försäkringsåret 1958/59 utgjorde 7,5 milj., sjönk under försäkringsåret 1959/60 till 5,4 milj. Kostnaderna för utbetalad ersättning uppgick för resp. försäkringsår till 134 och 102 milj. kronor.

För beräkning av statsbidragets storlek har styrelsen gjort vissa uppskattningar rörande antalet ersättningsdagar, antalet medlemmar, daghjälpens belopp, familjetilläggets storlek per ersättningsdag samt förvaltningsbidragets storlek per medlem.

Arbetslöshetsförsäkringens kostnader för budgetåren 1959/60 och 1960/61 beräknades efter ett genomsnittligt antal ersättningsdagar per årsmedlem av 5,0 och för innevarande budgetår efter 4,0 ersättningsdagar per årsmedlem. För försäkringsåren 1958/59 och 1959/60 har antalet ersättningsdagar per årsmedlem utgjort 5,8 resp. 4,0. För den tolv månadersperiod, som slutar med april månad 1961, utgör antalet ersättningsdagar 3,2. Styrelsen anför, att antalet kan beräknas sjunka ytterligare, varför en medelsiffra av 3,0 ersättningsdagar per årsmedlem lagts till grund för beräkningarna för budgetåret 1962/63.

Det totala antalet medlemmar vid slutet av försäkringsåret 1959/60 utgjorde 1 340 000. För budgetåret 1962/63 bör medlemsantalet beräknas till 1 400 000.

Den utbetalade daghjälpens genomsnittliga belopp har varit i ständigt stigande. För år 1960 utgjorde det 17: 34 kronor. Styrelsen har ansett sig böra grunda beräkningarna för budgetåret 1962/63 på ett daghjälsbelopp av 17: 75 kronor.

Det senaste erfarenhetsmässiga värdet på grundstatsbidraget uppgår till 5: 43 kronor. Det för innevarande budgetår använda beloppet 5: 85 kronor torde kunna bibehållas även för nästa budgetår. På återstoden av daghjälsbeloppet utgår daghjälsbidrag med en viss procentuell andel, vilken uppskattas till 29 %. Familjetilläggets genomsnittliga belopp per ersättningsdag utgjorde år 1960 2: 21 kronor. Beräkningarna bör liksom för innevarande budgetår grundas på ett familjetillägg av 2: 20 kronor, på vilket belopp statsbidrag utgår med 75 % eller 1: 65 kronor per ersättningsdag. Förvaltningsbidraget per årsmedlem beräknas för budgetåret 1962/63 till 3: 60 kronor eller samma belopp som utbetalades för försäkringsåret 1959/60.

Från de angivna förutsättningarna beräknas det sammanlagda medelsbehovet till 51 000 000 kronor. Statsbidraget beräknas härvid till 40 % av arbetslöshetskassornas samlade inkomster, de försäkrades avgifter till 50 % och räntor m.m. till 10 %. För försäkringsåret 1959/60 utgjorde motsvarande procenttal 44,1 %, 43,4 % och 12,5 %.

Departementschefen

Under budgetåret 1962/63 skall statsbidrag huvudsakligen utbetalas för försäkringsåret 1961/62, d. v. s. tiden den 1 september 1961—31 augusti 1962. Det genomsnittliga antalet försäkringsdagar per årsmedlem uppgick enligt vad jag nu inhämtat under föregående försäkringsår till 3,0. Arbetsmarknadsstyrelsens anslagsberäkning torde böra godtas. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 51 000 000 kr.

[66] 6. Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 352 000 000	334 626 817
1961/62 (statsliggaren s. 358) ²	280 000 000	
1962/63 (förslag)	190 000 000	

¹ Avser anslagen på riksstaten och på tilläggsstat till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. och Beredskapsarbeten på vägar och gator.

² Av anslaget skall förslagsvis 110 000 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning

Arbetsmarknadsstyrelsen har framlagt följande beräkningar av medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår.

A. Utgifter	Utgift resp. inkomst 1960/61 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1961/62 kronor	1962/63 kronor
<i>Rörlighetsstimulerande åtgärder</i>			
1. Respenning	1 148 006	1 500 000	2 000 000
2. Familjebidrag	2 491 952	3 000 000	4 000 000
3. Starthjälp	1 992 880	2 500 000	3 000 000
4. Uppförande av vissa bostäder	64 203	500 000	500 000
5. Utbildningsbidrag	25 026 600	38 000 000	65 000 000
Summa Rörlighetsstimulerande åtgärder	(30 723 641)	(45 500 000)	(74 500 000)
<i>Sysselsättningsskapande åtgärder</i>			
6. Beredskapsarbeten	294 626 219	215 000 000	215 000 000
Beredskapsarbeten på vägar och gator	(206 642 320)		
Övriga beredskapsarbeten...	(87 983 899)		
7. Arkivarbeten m. m.	10 605 709	13 000 000	17 000 000
8. Näringshjälp	310 165	300 000	5 000 000
9. Detaljplanering av vissa allmänna arbeten	4 045 766	6 000 000	6 000 000
10. Industribeställningar	2 619 721	2 000 000	—
Summa Sysselsättningsskapande åtgärder	(312 207 580)	(236 300 000)	(243 000 000)
<i>Kontanthjälp</i>			
11. Kontantunderstödsverksamhet	374 315	500 000	1 000 000

	Utgifter resp. inkomst 1960/61 kronor	Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret 1961/62 kronor	1962/63 kronor
12. Understöd åt utlands- svenskar	—	20 000	20 000
Summa Kontanthjälp	(374 315)	(520 000)	(1 020 000)
<i>Diverse poster</i>			
13. Psykotekniska undersök- ningar	100 411	175 000	200 000
14. Kostnader i samband med statens stenbeställningar ...	20 000	20 000	20 000
15. Övriga ändamål	635 075	500 000	600 000
Summa Diverse poster	(755 486)	(695 000)	(820 000)
Summa utgifter	344 061 022	283 015 000	319 340 000
Statskontorets utgifter	90	—	—
Utgående förskott	1 857 575	—	—
Utgående reservation	17 407 946	14 392 946	14 392 946
Utgifter totalt	363 326 633	297 407 946	333 732 946
<i>B. Inkomster</i>			
1. Ingående reservation	16 248 713	17 407 946	14 392 946
2. Anslag	352 000 000	280 000 000	—
3. Anslagsbehov	—	—	319 340 000
Summa inkomster	358 248 713	297 407 946	333 732 946
4. Ingående förskott	5 077 920	—	—
Inkomster totalt	363 326 633	297 407 946	333 732 946

Arbetsmarknadsstyrelsen anför, att arbetsmarknadspolitiken har varit inriktad på att skapa och bibehålla balans på arbetsmarknaden. Utgångsläget härför framstår som väsentligt mera ansträngt än föregående år. Brist på arbetskraft föreligger i stort sett inom alla yrkesområden och den är särskilt framträdande i fråga om utbildad personal.

Arbetslösheten har visat en fortsatt nedgång. Hela antalet vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslösa uppgick vid mitten av augusti månad 1961 till 14 500 mot 16 500 motsvarande tid föregående år. Samtidigt har beredskapsarbetena inskränkts från närmare 5 300 man i februari 1961 till ca 1 700 i augusti. I augusti 1960 sysselsattes omkring 2 000 man i beredskapsarbeten. Av de vid mitten av augusti 1961 i beredskapsarbete sysselsatta tillhörde ca 250 kategorien specialhänvisade (alkoholskadade) och ca 575 kategorien andra svårplacerade mot ca 150 resp. 400 samma tid föregående

¹ I riksräkenskapsverkets budgetredovisning har reservationen upptagits med 34 763 kr.

ende år. Antalet personer i utbildning för arbetslösa m.fl. var vid mitten av augusti 1961 ca 6 700 mot ca 5 500 vid samma tid föregående år.

Styrelsen anför vidare, att konjunkturutvecklingen ej synes ge anledning räkna med någon större ökning av arbetslösheten under vinterhalvåret 1961/62 än som följer av den säsongmässiga nedgången. Den angelägnaste åtgärden f. n. är att söka överflytta arbetslösa från lokala arbetslöshetsområden till orter med brist på arbetskraft. De rörelsestimulerande medlen är i detta sammanhang ett hjälpmedel av stor betydelse för arbetsförmedlingen. Styrelsen föreslår en höjning av medelsanvisningen för dessa ändamål. Yrkesutbildningen är på såväl kortare som längre sikt av den största betydelse för att möjliggöra en varaktig placering på den öppna marknaden av tidigare arbetslösa eller ofullständigt sysselsatta samt för att förse industrien med yrkesutbildad arbetskraft. Utbyggnaden av yrkesutbildningsresurserna måste fortsätta.

Andra led i åtgärderna att få fram mera arbetskraft är strävandena att bättre utnyttja den kvinnliga arbetskraften samt att lösa de medelålders och äldres arbetskraftsproblem. Här förutsättes ökade insatser från arbetsförmedlingens och i vissa fall arbetsvårdens sida. Yrkesutbildningen är ett viktigt hjälpmedel för att inpassa denna arbetskraft i arbetslivet. Särskilt för den medelålders och äldre arbetskraften kan emellertid också näringshjälp komma i fråga. 1961 års riksdag beslutade att näringshjälpssamheten, som tidigare varit uppdelad mellan pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, fr. o. m. budgetåret 1962/63 skall helt omhänderhas av arbetsmarknadsverket.

Samtidigt som strävandena fullföljes att på alla sätt söka tillgodose efterfrågan på arbetskraft måste också beredskapen mot arbetslöshet uppehållas. Därvid har tagits särskild hänsyn till behovet av arbeten för svårplacerad arbetskraft.

I det följande sammanfattas arbetsmarknadsstyrelsens framställning avseende vissa av de i den föregående siffersammanställningen upptagna utgiftsposterna för budgetåret 1961/62.

1. *Respenning* utgår i form av bidrag eller förskott till arbetstagares rese-, traktaments- och flyttningskostnader. Under budgetåret 1960/61 har kostnaderna för bidrag uppgått till ca 1 148 000 kronor. Antalet fall, i vilka respenning utbetalats, uppgick under budgetåret 1960/61 till 11 229. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 1 500 000 kronor.

2.—3. Under förra budgetåret beviljades *familjebidrag* i 2 096 fall och *starthjälp* i 7 813 fall. Kostnaderna utgjorde 2 492 000 kronor för familjebidragen och 1 993 000 kronor för starthjälp, vilken senare främst torde vara av betydelse för ensamstående arbetstagare. Medelsbehovet för 1961/62 uppskattas till 3 000 000 kronor till familjebidrag och 2 500 000 kronor till starthjälp.

4. *Uppförande av vissa bostäder* avser sådana bostäder, som snabbt be-

höver uppföras för att tillgodose speciella bostadsbehov, företrädesvis för att underlätta zigenarbefolkningens anpassning till arbetslivet. Kostnaderna uppskattas till 500 000 kronor för budgetåret 1961/62.

5. Från denna post bestrides kostnader för *utbildningsbidrag* till dels arbetslösa i allmänhet inklusive ensamställda kvinnor samt medelålders och äldre arbetskraft, dels partiellt arbetsföra — däribland vissa blinda — och dels flyktingar.

Medelsförbrukningen för ändamålet uppgick för budgetåret 1960/61 till 25 026 600 kronor. Antalet personer, som under nämnda budgetår deltog i utbildning, kan uppskattas till närmare 14 000. För budgetåret 1961/62 har styrelsen tidigare räknat med att inemot 20 000 personer behöver beredas yrkesutbildning i denna form. Medelsbehovet för en så omfattande utbildningsverksamhet uppskattar styrelsen nu till 38 000 000 kronor mot tidigare beräknade 35 000 000 kronor.

6. Beträffande utgifterna för *beredskapsarbeten* anför styrelsen bl.a. följande.

Under budgetåret 1960/61 uppgick antalet dagsverken vid allmänna beredskapsarbeten till 651 050. Härav utfördes 377 194 dagsverken på allmänna vägar och gator och 273 856 dagsverken på övriga beredskapsarbeten. Därjämte anordnades särskilda beredskapsarbeten för alkoholskadade, s. k. specialhänvisad arbetskraft, samt för annan svärplacerad arbetskraft (skyddad sysselsättning) i betydligt större utsträckning än tidigare. Detta var speciellt fallet beträffande den senare kategorien. Under budgetåret 1960/61 utfördes sålunda 55 621 dagsverken i arbeten för specialhänvisad arbetskraft varav 53 126 dagsverken på vägbyggnader och 2 495 dagsverken i skogsvårdsarbeten. I arbeten för annan svärplacerad arbetskraft utfördes 119 804 dagsverken i form av enklare utearbeten. Den totala dagsverksvolymen uppgick sålunda till 826 475 dagsverken varav 430 320 på vägar och gator samt 396 155 på övriga arbeten. Statsverkets kostnader för olika slag av beredskapsarbeten belöpte sig under budgetåret 1960/61 till 295 000 000 kronor, varav 207 000 000 på vägar och gator samt 88 000 000 på övriga arbeten. I anslutning härtill bör erinras att i nyssnämnda kostnader ingår betydande eftersläpningar från tidigare år, då arbetsvolymen var väsentligt större.

Styrelsen uppskattar med ledning av den aktuella arbetsmarknadssituationen behovet av dagsverken för hänvisade arbetslösa under budgetåret 1961/62 till 670 000, varav 320 000 beräknas komma till utförande på allmänna vägar och gator samt skogsbilvägar och enskilda vägar och 350 000 på övriga arbeten. Behovet av beredskapsarbeten för specialhänvisad arbetskraft uppskattas till 80 000 dagsverken huvudsakligen på allmänna vägar. I fråga om arbeten för annan svärplacerad arbetskraft uppskattas behovet till 250 000 dagsverken. Det totala dagsverksantalet beräknas sålunda till 1 000 000 varav 400 000 på allmänna vägar och gator samt skogsbilvägar och enskilda vägar. Statsverkets sammanlagda kostnader härför uppskattar styrelsen till 215 000 000 kronor, varav för arbeten på allmänna vägar och gator samt skogsbilvägar och enskilda vägar 150 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

7. Rörande medelsåtgången för *arkivarbeten m.m.* har styrelsen lämnat följande uppgifter.

Antalet arkivarbetare, som under budgetåret 1959/60 utgjorde i medeltal 1 360 i månaden, ökade under budgetåret 1960/61 till 1 523, varav 1 287 svenskar och 236 utlänningar. Den 30 juni 1961 uppgick totalantalet arkivarbetare till 1 542. Behovet av sysselsättningsmöjligheter för vissa partiellt arbetsföra för vilka arkivarbeten är en lämplig hjälpform är alltså stort. Styrelsen anser sig böra räkna med en ökad användning av arkivarbetsformen under budgetåret 1961/62 som ett led i strävandena att komma till rätta med de svårplacerades problem. I medeltal för hela budgetåret uppskattas antalet arkivarbetare till 1 650.

Musikerhjälp har under budgetåret 1960/61 tagits i anspråk i ungefär samma utsträckning som under de senaste budgetåren. De i denna hjälpform sysselsatta utgjorde 49 personer under ca 8 1/2 månader och 7 personer under återstoden av budgetåret. För budgetåret 1961/62 beräknas situationen bli i stort sett oförändrad.

Enligt beslut av 1951 års riksdag skall inga nya s. k. forskarstipendier utses utan verksamheten successivt avvecklas. Under budgetåret 1961/62 kommer antalet stipendier att uppgå till högst 16.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 17 februari 1961 har arkivarbetarlönerna, som är differentierade på tre lönegrupper, höjts med ca 5 %, så att lönerna för månad nu utgår med 555—620 kronor i lönegrupp 1, 710—775 kronor i lönegrupp 2 (normalgruppen) och 865—930 kronor i lönegrupp 3. Skillnaderna inom de särskilda lönegrupperna är beroende på ortsgrupp. Den 30 juni 1961 var av arkivarbetare och musikerhjälp 27 placerade i lönegrupp 1, 1 195 i lönegrupp 2 och 328 i lönegrupp 3. Forskarstipendierna har höjts från 965 till 1 015 kronor för månad.

Kostnaderna för arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier för budgetåret 1961/62, som i föregående års *petita* beräknats till 12 000 000 kronor, uppskattas numera till 13 000 000 kronor.

9. I fråga om *detaljplanering av vissa allmänna arbeten* har styrelsen anfört bl. a. följande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts särskilda bemyndiganden, det senaste den 5 februari 1960, har arbetsmarknadsstyrelsen under budgetåret 1960/61 beviljat statsbidrag till projektering av vissa kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten med 2 630 000 kronor. Under budgetåren 1958/59 och 1959/60 beviljades sådana bidrag med 3 970 000 resp. 4 790 000 kronor. Det sammanlagda bidragsbeloppet uppgår således till ca 11 400 000 kronor, varav emellertid ett belopp av uppskattningsvis 1 000 000 kronor icke kommer att utnyttjas. Av de beviljade bidragen har ca 1 230 000 kronor utanordnats under budgetåret 1959/60 och ca 3 310 000 kronor under budgetåret 1960/61. Vid ingången av budgetåret 1961/62 återstod således för styrelsen att av disponerade medel utanordna (11 400 000 — 1 000 000 — 1 230 000 — 3 310 000 =) 5 860 000 kronor.

Beträffande projekteringsmedel till statliga myndigheters planering har

Kungl. Maj:t genom beslut den 16 juni 1961 föreskrivit, att huvudparten av från anslaget Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. för statlig planering tidigare anvisade medel skall utbetalas från det under fonden för förslag till statsverket uppförda investeringsanslaget Vissa projekteringskostnader. Under nu förevarande anslag kommer i fortsättningen att för statlig planering utbetalas medel huvudsakligen för planering på det skogliga området.

Styrelsen uppskattar utanordningsbehovet under innevarande budgetår till 4 000 000 kronor för bidrag till kommuner och 2 000 000 kronor till kostnader för skogliga planeringsändamål eller sammanlagt 6 000 000 kronor.

10. Arbetsmarknadsstyrelsen har under budgetåren 1957/58—1959/60 utlagt *industribeställningar* för ca 30 000 000 kronor. Den 1 juli 1961 återstod härav att likvidera ca 2 000 000 kronor, vilket belopp till största delen torde komma att utanordnas under budgetåret 1961/62.

11. Statsbidragskostnaderna för *kontantunderstödsverksamheten* under budgetåret 1960/61 belöpte sig till 374 000 kronor mot i föregående års petita beräknade 1 000 000 kronor. Minskningen beror på förbättringen av förhållandena på arbetsmarknaden och på att de sysselsättningspositiva åtgärderna medfört en minskning av behovet av kontantunderstöd. Sålunda utgjorde antalet understödsdagar under föregående budgetår 79 500 mot 224 700 under budgetåret 1959/60. För budgetåret 1961/62 räknar styrelsen med att kostnaderna för verksamheten kan begränsas till 500 000 kronor.

12. Utgiftsposten *understöd åt utlandssvenskar* avser kostnader för sådan hjälp, som enligt kungörelsen 1950: 383 (ändrad 1956: 351) angående bistånd åt utlandssvenskar, som återvända till Sverige, m. m. lämnas av arbetsmarknadsstyrelsen, länsarbetsnämnd eller annat arbetsförmedlingsorgan såsom starthjälp eller rörelselån. Styrelsen beräknar medelsbehovet för detta ändamål till 20 000 kronor.

13. *Psykotekniska undersökningar* företages dels för anlagsprövning av enskilda rådsökande vid ungdomsförmedlingen—yrkesvägledningen, dels för grupptestningar i samband med yrkesvägledning av folkhögskoleelever. Antalet anlagsprövningar inom hela den ifrågavarande verksamheten uppgick under budgetåret 1960/61 till ca 550, varvid ca 100 000 kronor förbrukades. Behovet av psykotekniska undersökningar i samband med yrkesvägledning har blivit allt större. De psykotekniska instituten, som hittills haft otillräcklig kapacitet, håller på att byggas ut. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1961/62 till 175 000 kronor.

Anslagsförbrukningen och medelsbehovet under budgetåret 1961/62 kan sammanfattas sålunda.

De för budgetåret 1961/62 tillgängliga medlen utgöres av anslaget 280 000 000 kronor jämte en ingående reservation om 17 407 946 kronor. Denna reservation är avsedd att täcka vissa vid utgången av föregående

budgetår kvarstående kostnader. Styrelsen uppskattar — med bortseende från eftersläpande kostnader — *de sammanlagda utgifterna* under anslaget till Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder för budgetåret 1961/62 till 283 015 000 kronor.

Utgifterna under budgetåret 1962/63 beräknas av styrelsen till 319 340 000 kronor.

Styrelsen räknar med att medelsbehovet för rörlighetsstimulerande åtgärder kommer att öka under nästkommande budgetår. Detta gäller såväl den geografiska som framför allt den yrkesmässiga rörligheten. Styrelsen framhåller, att resurserna för vuxenutbildningen måste dimensioneras så, att det alltid finns utbildningsplatser tillgängliga för sökande, som behöver viss utbildning för att kunna få en adekvat placering i öppna marknaden. Omkring 25 000 personer bör beredas yrkesutbildning i denna form under nästkommande budgetår. Kostnaderna härför under detta anslag beräknas till 65 000 000 kronor, varav 10 000 000 kronor avser överförande av vissa kostnader, som f. n. bestrides från anslaget till Bidrag till vissa omskolningskurser.

I avsaknad av säkrare prognoser rörande utvecklingen på arbetsmarknaden räknar styrelsen med samma medelsbehov för beredskapsarbeten under budgetåret 1962/63 som för innevarande budgetår. I fråga om de sysselsättningsskapande åtgärderna i övrigt föreslås en ökning av anslagsposten till arkivarbeten m. m. med 4 000 000 kronor och till näringshjälp med 4 700 000 kronor. Förslaget om näringshjälp är delvis betingat av att denna verksamhet enligt beslut av 1961 års riksdag i sin helhet skall skötas av arbetsmarknadsstyrelsen. Med utgångspunkt i gällande grunder för bidragsgivningen räknar styrelsen med ett medelsbehov av 2 800 000 kronor. Styrelsen föreslår emellertid en utvidgning av verksamheten och anför bl. a. följande härom.

För att en effektivisering av näringshjälpsverksamheten skall kunna genomföras måste, med hänsyn till den utveckling som skett på detta område, ramen för bidragsgivningen vidgas, så att bidrag kan lämnas icke endast till maskiner och verktyg eller andra kostnader i samband med startande av egen rörelse utan även till andra ändamål, som sammanhänger med arbetsplacering, yrkesutbildning eller annan arbetsvårdande åtgärd. Sålunda bör bidrag kunna utgå till anskaffande av ledarhundar åt blinda, tekniska hjälpmedel och vissa specialverktyg, som normalt ej tillhandahålls av arbetsgivaren, arbetsbefrämjande hushållsredskap och liknande anordningar åt handikappade etc. Utom till enskild person bör bidrag kunna utgå även till ekonomisk förening eller stiftelse för startande av kiosker eller annan affärsverksamhet i syfte att bereda arbete och försörjning åt handikappade, varvid bidraget bör beräknas i förhållande till antalet sysselsatta. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att bestämmelserna för bidragsgivningen ändras så, att näringshjälp kan lämnas till såväl här nämnda som i fortsättningen uppkommande nya hjälpbehov av liknande slag. Kostnadsökningen härför uppskattar styrelsen till 500 000 kronor.

I fråga om näringshjälp för startande av självständig verksamhet har bidragsgivningen utvidgats till att omfatta icke endast små hantverksbetonade verkstäder utan även affärsrörelser av olika slag. Denna utveckling har medfört, att kostnaderna för igångsättande av en bärkraftig egen rörelse ökat kraftigt och i vissa fall uppgått till 20 000—30 000 kronor. Enligt stickprovsundersökningar, som styrelsen vidtagit, täcker statsbidraget numera i allmänhet mindre än hälften av kostnaderna i stället för beräknade $\frac{3}{4}$. Kompletterande bidrag måste därför i betydligt större omfattning än vad ursprungligen avsetts utgå från hemortskommun och landsting, men därutöver har i många fall bidrag fått sökas även hos privata institutioner och organisationer. I vissa fall har den partiellt arbetsföre varit tvungen att låna resterande kapital, vilket bl. a. på grund av den ofta svaga säkerhet som kunnat ställas blivit mycket betungande för den enskilde.

Med hänsyn till det anförda föreslår styrelsen, att det maximerade statsbidraget för varje enskild person som kommer i åtnjutande av näringshjälp höjes från nuvarande 5 000 till 10 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att i likhet med tidigare praxis $\frac{3}{4}$ -regeln skall tillämpas även i fortsättningen. De ökade kostnaderna i anledning av detta förslag beräknar styrelsen till 1 700 000 kronor.

De sammanlagda utgifterna för budgetåret 1962/63 skulle, såsom förut nämnts, enligt styrelsens beräkningar utgöra 319 340 000 kronor. Styrelsen uppskattar anslagsbehovet till avrundat 320 000 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag rörande arkivarbeten och musikerhjälp

I skrivelse den 15 september 1961 har arbetsmarknadsstyrelsen framlagt ett förslag till slopande av nuvarande system för arkivarbeten och musikerhjälp samt ersättande av dessa hjälpformer med beredskapsarbeten. Styrelsen erinrar om att arkivarbetena under senare år fått ökad omfattning och företrädesvis kommit att bli en form av skyddad sysselsättning för icke manuell svårplacerad arbetskraft. Detta framgår tydligt, om man sätter antalet sysselsatta i arkivarbete, ca 1 550 personer, i relation till den höga sysselsättningen på dagens arbetsmarknad. Styrelsen framhåller, att flertalet av arkivarbetarna av olika skäl, bl. a. åldersskäl (medianåldern är 58,4 år), torde ha begränsade möjligheter att göra sig gällande på den öppna marknaden men dock kan göra en nyttig insats på de arbetsplatser, där de blivit placerade. Arbetsuppgifterna är lika skiftande som arkivarbetarnas egna kvalifikationer. Att åstadkomma en rättvisande lön åt arkivarbetarna bjuder på stora svårigheter med tanke på deras olika arbetsuppgifter. Nuvarande lönesättning bygger på det s. k. reservarbetssystemet från början av 1930-talet, som på andra områden ansetts som förlegat.

Styrelsen anser, att en slutgiltig lösning av problemen kring arkivarbetet och dess lönesättning kan nås genom att arkivarbetet avskaffas och i stället beredskapsarbete med tillämpning av öppna marknadens löner anordnas även för tjänstemän och liknande kategorier. Detta beredskapsarbete skulle utgöra såväl arbetslöshetshjälp som skyddad sysselsättning för svårplacerade handikappade.

Lönen i beredskapsarbetet bör enligt styrelsen bestämmas genom förhandlingar mellan styrelsen och arbetsmarknadsorganisationerna genom en lönelegation. I denna borde — förutom arbetsmarknadsverket — Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges akademikers centralorganisation vara representerade. De sociala förmånerna skulle likaledes bestämmas förhandlingsvägen. Styrelsen har i detta sammanhang anmält, att styrelsen nyligen avskaffat den ekonomiska behovsprövningen för hänvisning till arkivarbete. Styrelsen föreslår slutligen, att frågor om dispens från åldersbestämmelserna för arbetslöshetshjälp, när en sysselsatt uppnår folkpensionsåldern, överlämnas till den föreslagna lönelegationen.

Musikerhjälpen och de särskilda forskarstipendierna föreslås uppgå i det nya beredskapsarbetet.

Arbetsmarknadsstyrelsens framställning om anslag på tilläggsstat

I skrivelse den 28 november 1961 har arbetsmarknadsstyrelsen med ledning av då föreliggande uppgifter lämnat en ny uppskattning av behovet av beredskapsarbeten under innevarande budgetår och kostnaderna för dessa. Därvid har lämnats följande uppgifter rörande det aktuella läget.

I mitten av november 1961 var sammanlagt 2 880 man hänvisade till beredskapsarbete mot 3 170 vid samma tidpunkt året före. 1 030 man var sysselsatta i arbeten för särskilt svårplacerade, som närmast är att betrakta som en form av skyddad sysselsättning. De fem norrlandslänen svarade med 1 700 man för ca 60 % av hela antalet i beredskapsarbete sysselsatta. Härav var 13 %, eller 220 man, svårplacerade. I resten av landet sysselsattes det övervägande antalet, eller ca 70 %, i arbeten för särskilt svårplacerade. Utanför norrlandslänen fanns sålunda endast 370 man på s. k. vanliga beredskapsarbeten, huvudsakligen företag nära färdigställandet.

I sitt program för budgetåret 1961/62 räknar styrelsen med att mot bakgrunden av det goda sysselsättningsläget begränsa omfattningen av beredskapsarbete till ett minimum i södra och mellersta Sverige. I dessa områden kommer också fortsättningsvis huvudsakligen särskilda arbeten för svårplacerade att bedrivas. I den mån ytterligare arbeten blir erforderliga skall, alltefter som väderlek och planering så medger, skogsvårdsarbete väljas. Detta slag av beredskapsarbete är i jämförelse med andra typer mindre kostnadskrävande. Vidare skall vissa arbeten, som befinner sig i slutskedet och som inte rimligtvis kan förbli oavslutade ytterligare ett år, färdigställas. Slutligen kommer det också att pågå enstaka arbeten med uppförande av kurslokaler samt några smärre arbeten för äldre byggnadsarbetare. Av en beräknad maximal arbetsstyrka i vinter på 5 700 man kommer i runt tal 3 000 på arbeten i norrlandslänen, varav drygt 1 600 enbart i Norrbotten. Härtill skall läggas ett icke fastställt antal man, som

från norrlandslänen placeras på beredskapsarbeten i andra delar av landet. Antalet dagsverken uppskattas till 994 500.

Enligt styrelsens beräkningar skulle kostnaderna för det angivna programmet uppgå till 250 000 000 kr. Styrelsen räknar vidare med att 20 000 000 kr erfordras för att kunna möta lokala tillfälliga sysselsättningsbehov och för att täcka ev. kostnadshöjningar. Av kostnaderna utgöres 81 000 000 kr av utgifter för färdigställningsarbeten.

Kostnaderna för beredskapsarbeten under innevarande budgetår beräknas sålunda till 270 000 000 kr. Beräkningen grundar sig på den förutsättningen att alla under detta budgetår upparbetade kostnader skall gäldas av innevarande budgetårs anslag, vilket innebär att styrelsen vid budgetårets slut skall förfoga över en reservation motsvarande före budgetårets utgång upparbetade men av styrelsen ej likviderade kostnader. Tillgångarna under anslaget uppgår till avrundat 297 000 000 kr. Av detta belopp erfordras emellertid 77 000 000 kr för övriga under anslaget avsedda ändamål, varför styrelsen endast kan disponera 220 000 000 kr för beredskapsarbeten. På tilläggsstat erfordras därför 50 000 000 kr.

Departementschefen

Sysselsättningspolitiken syftar till att varje medborgare skall ha möjlighet att göra en produktiv insats motsvarande hans intressen och förmåga. För samhället innebär detta att arbetskraften, vår viktigaste produktionsfaktor, blir maximalt utnyttjad i lönsam sysselsättning. Varje arbetslöshetsdag, som förvandlas till en arbetsdag, betyder en nationalekonomisk vinst.

Under punkten 63 har jag angivit arbetsförmedlingens roll i arbetsmarknadspolitiken och föreslagit en förstärkning av förmedlingens personalorganisation. Det råder ett nära samband mellan å ena sidan behovet av personal vid länsarbetsnämnder och arbetsförmedlingar och å andra sidan de sysselsättningspolitiska åtgärderna. Ökade anslag till rörlighetsstimulerande åtgärder innebär ökat behov av arbetsförmedlingspersonal. Effektivare arbetsförmedling och andra åtgärder för att upprätthålla en så hög sysselsättning som möjligt minskar anspråken exempelvis på bidrag till arbetslöshetskassorna.

För att arbetsförmedlingen skall kunna bedriva sin verksamhet framgångsrikt krävs att den genom särskilda åtgärder kan hjälpa de arbetssökande att anpassa sig till de krav arbetsmarknaden ställer. Medel för sådana rörlighetsstimulerande åtgärder äskas under förevarande anslag.

Utgifterna för respenning, familjebidrag och starthjälp uppgick under förra budgetåret till drygt 5 600 000 kr. Arbetsmarknadsstyrelsen beräknar motsvarande utgifter till 7 000 000 kr för innevarande budgetår och till 9 000 000 kr för nästa budgetår. Erfarenheterna av de med dessa medel bedrivna åtgärderna är goda. Jag delar styrelsens uppfattning att verksamheten bör utökas ytterligare. Styrelsens medelsberäkning för de angivna

ändamålen kan jag godta. Inte heller i fråga om medelsberäkningen för uppförande av vissa bostäder har jag någon erinran.

Bland de rörlighetsstimulerande åtgärderna måste särskild vikt läggas vid omskolning och annan vuxenutbildning. För att få en bättre överblick över kostnaderna för dylik verksamhet synes det lämpligt att medelstildelingen för ifrågavarande ändamål sammanföres under ett anslag. Jag kommer att behandla frågan om medel till utbildningsbidrag under punkten 71 som avser anslaget Omskolning m. m.

Även under en högkonjunktur kan tillfälliga sysselsättningsstörningar nödvändiggöra att arbetstillfällen temporärt anordnas i form av beredskapsarbeten. Trots att säsongvariationerna numera har kunnat reduceras inom flera tidigare starkt säsongbetonade näringar, är säsongmässiga sysselsättningsstörningar alltså en realitet, särskilt i vissa delar av landet. I dessa fall måste beredskapsarbeten tillgripas.

Beredskapsarbetena har under senare år alltmer utnyttjats som en form av skyddad sysselsättning för mindre konkurrenskraftig arbetskraft. Behov av sådan sysselsättning föreligger i viss utsträckning även under goda konjunkturer. I mitten av november 1961 utnyttjades ca 70 % av beredskapsarbetena i södra och mellersta Sverige för här avsedd arbetskraft. Beredskapsarbetena utgör sålunda till betydande del ett led i strävandena att bereda sysselsättning åt handikappade.

Under det senaste budgetåret har en del viktiga förskjutningar ägt rum beträffande beredskapsarbetenas omfattning, inriktning och kostnader. Jag har därför funnit det lämpligt att inför riksdagen redovisa hur medlen för beredskapsarbeten utnyttjats inte bara under budgetåret 1960/61 utan också under budgetåret 1959/60. Det bör uppmärksammas, att kostnadsredovisningen avser nedlagda kostnader och att dessa inte överensstämmer med anslagsbelastningen för resp. år, eftersom denna påverkas av eftersläpande kostnader.

Av följande sammanställning framgår hur kostnaderna fördelats på olika slags arbetsobjekt under de båda senaste budgetåren (s. 141).

Från budgetåret 1959/60 till budgetåret 1960/61 sjönk de totala kostnaderna för beredskapsarbeten med 183 milj. kr eller 40 %. Minskningen hänför sig huvudsakligen till vägarbeten, där kostnaderna sjunkit med 160 milj. kr. Samtidigt gick statens kostnader för samtliga beredskapsarbeten ned med 43 % och statens kostnader enbart för vägarbeten med 49 %. Därmed har vägarbetenas andel av de totala kostnaderna sjunkit från 73 till 63 % och deras andel av statens kostnader från 80 till 72 %. Kostnads-mässigt spelar vägarbetena fortfarande en dominerande roll i beredskapsarbetena. Det förtjänar påpekas, att samtliga såsom beredskapsarbeten utförda vägbyggnadsföretag ingår i flerårsplanerna för vägbyggandet.

Ökning av kostnaderna har skett bl. a. beträffande husbyggnadsarbeten och arbeten för svårplacerad arbetskraft. Flertalet husbyggnader utgöres av

Arbetsobjekt	Kostnader totalt, milj. kr		Därav statens kostnader, milj. kr	
	1959/60	1960/61	1959/60	1960/61
<i>Vägar</i>				
Allmänna vägar	304,4	157,7	303,6	156,9
Skogsbilvägar	19,8	7,9	19,8	7,9
Enskilda vägar	2,8	1,1	1,2	0,6
Summa Vägar	327,0	166,7	324,6	165,4
<i>Skogsvårdsarbeten</i>	11,9	8,2	8,9	6,3
<i>Arbeten för svårplacerad arbetskraft</i> ..	0,7	5,7	0,4	3,0
<i>Andra arbeten</i>				
Vatten- och avloppsarbeten	39,5	30,1	16,6	12,4
Husbyggnadsarbeten	23,0	25,2	16,7	19,4
Järnvägs- och spårarbeten	20,5	16,0	20,3	15,8
Militära arbeten inkl. hamn- och far- ledsarbeten	8,3	3,4	8,3	3,4
Diverse arbeten	17,2	9,5	11,5	5,5
Summa Andra arbeten	108,5	84,2	73,4	56,5
Totalt	448,1	264,8	407,3	231,2

omskolningslokaler. Denna ökning bör ses mot bakgrunden av strävandena att öka omskolningsverksamheten. Arbetena för svårplacerad arbetskraft består främst av röjningsarbeten för parker och fritidsområden. De har utvalts på sådant sätt, att även personer med ganska besvärande handikapp har kunnat sysselsättas. Närmast kan de karakteriseras som skyddad sysselsättning eller arbetsträning. Praktiskt taget alla dessa arbeten har drivits av kommuner. Vid övriga beredskapsarbeten är en avsevärd del av de sysselsatta mindre konkurrenskraftig arbetskraft på grund av ålder eller av andra skäl.

Arbetsmarknadsstyrelsen har för innevarande budgetår lagt fram förnyade beräkningar rörande behovet av beredskapsarbeten. Därvid har tagits särskild hänsyn till de lokala förhållandena framför allt i Norrbottens län och till angelägenheten av att bereda ökade sysselsättningsmöjligheter för handikappade. Följande uppställning visar, hur styrelsens planer förhåller sig till utförda arbeten föregående budgetår (s. 142).

För Norrbottens län planeras en ökning av antalet dagsverken från 231 000 under budgetåret 1960/61 till 280 000 under innevarande budgetår.

Enligt min mening är det i nuvarande konjunkturläge önskvärt att beredskapsarbetena begränsas så mycket som möjligt. I Norrbottens län ligger arbetslösheten alltså på en högre nivå än i andra delar av landet. En intensiv verksamhet pågår för att överföra arbetslösa från Norrbotten till andra delar av landet med behov av arbetskraft, och denna verksamhet kommer att ytterligare intensifieras. Det är dock knappast möjligt att snabbt

Arbetsobjekt	Antal dagsverken		Ökning (+) Minskning (—)
	1960/61	1961/62 (beräknat)	
Kommunala arbeten för svårplacerade	115 000	237 000	+ 122 000
Vägarbeten för specialhänvisade (alkoholskadade och ungdomsvårdsskoleelever)	58 000	86 000	+ 28 000
Övriga vägarbeten	365 000	316 000	— 49 000
Skogsvårdsarbeten	87 000	178 000	+ 91 000
Andra arbeten	201 000	177 000	— 24 000
Summa	826 000	994 000	+ 168 000

reducera antalet arbetslösa i Norrbottens län till samma nivå som i andra delar av landet. Under dessa omständigheter har jag ingen erinran mot att beredskapsarbeten i Norrbottens län bedrivs i den av styrelsen planerade omfattningen. Jag finner det vidare angeläget, att den mindre konkurrenskraftiga arbetskraften beredes ökade sysselsättningsmöjligheter, varför jag även i övrigt godtar den av styrelsen planerade omfattningen av beredskapsarbetena för innevarande budgetår. Det synes mig emellertid vara svårt att nu mera exakt beräkna vad beredskapsarbetena kommer att kosta under innevarande budgetår. Jag ämnar senare under riksdagen, då kostnadsutvecklingen kan överblickas bättre, pröva frågan om äskande av medel på tilläggsstat.

Vad beträffar budgetåret 1962/63 tar chefen för kommunikationsdepartementet i sin allmänna översikt över beräkningen av väganslagen m. m. upp frågan om det ordinarie vägbyggnadsarbetet i norrlandslänen. Behovet av en ytterligare vägupprustning är där särskilt framträdande, och det föreslås att 60 000 000 kr av den totala ökningen av vägbudgeten disponeras för en förstärkning av medelstilledningen till norrlandslänen. Av vad jag förut anfört har framgått, att behovet av beredskapsarbeten på vägar är särskilt stort i övre Norrland. En utökning av det ordinarie vägbyggandet under hänsynstagande till arbetsmarknadspolitiska synpunkter i fråga om vägföretagens lokalisering, arbetenas igångsättande, anlitande av arbetskraft m. m. fyller väsentligen samma uppgift som beredskapsarbeten. Med hänsyn härtill finner jag det möjligt att begränsa medelsberäkningen under förevarande anslag till att avse ca 140 000 dagsverken på vägarbeten för nästa budgetår. Med tanke på den stegrade dagsverkskosten uppskattar jag medelsbehovet för detta ändamål till 60 000 000 kr. I fråga om övriga beredskapsarbeten bör medel beräknas för arbeten av samma omfattning och med samma inriktning som enligt planerna för innevarande budgetår. Kostnaderna härför uppskattar jag till ca 90 000 000 kr. Medelsbehovet för beredskapsarbeten under nästa budgetår skulle därmed utgöra sammanlagt 150 000 000 kr.

Arkivarbetarlönerna är sedan budgetåret 1960/61 differentierade på tre

lönegrupper. En ytterligare differentiering med hänsyn till individuell prestation bör enligt min mening försöksvis kunna ske när särskilda skäl föreligger därtill. I dessa fall bör lönerna bestämmas av en särskild delegation inom styrelsen. Delegationen bör även kunna ta upp frågor om inplacement i lönegrupp i övriga fall. Med denna möjlighet att ta hänsyn till enskilda fall försvinner behovet av särskilda forskarstipendier. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om delegationens sammansättning. I likhet med styrelsen beräknar jag medelsbehovet för arkivarbeten och musikerhjälp till 17 000 000 kr för budgetåret 1962/63.

F. n. bestrides kostnader för bidrag i form av näringshjälp till partiellt arbetsföra, ensamställda kvinnor samt medelålders och äldre arbetskraft för startande av egen rörelse m. m. både från anslaget till Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet och från förevarande anslag. Detta sammanhänger med att hjälpen administreras delvis av riksförsäkringsverket och delvis av arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna. Bidragsgivningen bör fr. o. m. den 1 juli 1962 helt överflyttas till arbetsmarknadsverket. Under förevarande anslag bör medel beräknas för all näringshjälp, som nu handhas av de två verken. För innevarande budgetår har sammanlagt anvisats 2 300 000 kr. Det synes mig önskvärt, att näringshjälp kan beviljas i ett ökat antal fall. Jag föreslår, att för ändamålet beräknas 3 500 000 kr.

Under anslaget Bidrag till De vanföras riksförbund föreslår jag en uppräkning av medlen till tekniska hjälpmedel för handikappade. Däremot kan jag inte biträda arbetsmarknadsstyrelsens förslag till ändrade grunder för utgivande av näringshjälp.

I fråga om detaljplanering av vissa allmänna arbeten, kontantunderstödsverksamhet och övriga med anslaget avsedda ändamål har jag ingen erinran mot det av styrelsen angivna medelsbehovet av drygt 8 000 000 kr.

För andra sysselsättningspolitiska åtgärder än beredskapsarbeten räknar jag med ett medelsbehov av drygt 38 000 000 kr. Kostnaderna för beredskapsarbeten bör såsom jag förut angivit beräknas till 150 000 000 kr. Totalt skulle sålunda anslagsbehovet uppgå till drygt 188 000 000 kr, vilket belopp torde böra avrundas till 190 000 000 kr. Vid budgetårets slut bör med ledning av en redovisning från arbetsmarknadsstyrelsen om hur stort belopp, som faktiskt förbrukats för väg- och gatubyggnadsarbeten, avräkning ske av detta belopp mot automobilskattemedlen. Uppskattningsvis synes beloppet kunna anges till 60 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 000 kr, därav förslagsvis 60 000 000 kr att avräknas mot automobilskattemedlen.

67] 7. **Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet**

	Anslag	Nettoinkomst
1960/61	100	1 321 579
1961/62 (statsliggaren s. 363)	1 000	
1962/63 (förslag)	1 000	

Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 3 660 609 kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lagt fram beräkningar rörande medelsbehovet under anslaget. Följande sammanställning visar den för innevarande budgetår gällande utgiftsstaten samt styrelsens förslag till utgiftsstat för budgetåret 1962/63.

	Utgiftsstat 1961/62	Arbetsmarknads- styrelsens förslag 1962/63
1. Kostnader för förrådens drift	2 250 000	2 375 000
2. Anskaffning av maskiner och reservdelar	1 500 000	1 800 000
3. Anskaffning av förläggningsbyggnader, förlägg- ningsmateriel, redskap och arbetsmateriel	1 200 000	3 400 000
4. Anskaffning av provisoriska bostäder	500 000	1 000 000
Summa kronor	5 450 000	8 575 000

Till motivering av förslaget har styrelsen anfört i huvudsak följande.

1. Styrelsen räknar med oförändrad omfattning av verksamheten. På grund av ökade lönekostnader och höjda materialpriser bör posten uppräknas med 125 000 kronor.

2. Kostnaderna för återanskaffning av föråldrade, förslitna eller eljest oekonomiska maskiner uppskattas till 1 400 000 kronor. Anskaffning av reservdelar torde draga en kostnad av 400 000 kronor.

3. Styrelsen disponerar f. n. förläggningar för 4 250 personer jämte erforderliga köks-, matsals- och ekonomibyggnader. Av dessa platser disponeras 2 350 vid beredskapsarbeten, medan 1 300 är uthyrda till industrier, som anställt överflyttad arbetskraft, och 600 utnyttjas för omskolningskurser. För att ersätta föråldrade förläggningsbyggnader erfordras återanskaffning till en kostnad av 1 300 000 kronor. Styrelsen räknar med ett ökat behov av förläggningsplatser för omskolningskurser, för vilket kostnaderna torde belöpa sig till 600 000 kronor. Den större rörlighet, som alltmera kännetecknar arbetsmarknaden, ställer krav på ytterligare förläggningsbyggnader för att vid omflyttning av arbetskraft snabbt kunna ställa bostäder till förfogande för ensamstående. Kostnaderna härför beräknas till 1 200 000 kronor. För återanskaffning av ekonomibyggnader, vagnar och bodar i stället för utrangerade sådana erfordras 200 000 kronor samt för

anskaffning av förläggningsmateriel, redskap och arbetsmateriel 100 000 kronor. Kostnader för anskaffning av förläggningsbyggnader, förläggningsmateriel, redskap och arbetsmateriel beräknas sålunda uppgå till sammanlagt 3 400 000 kronor.

4. Styrelsen ämnar i fortsättningen inte utnyttja tidigare erhållet bemyndigande att anskaffa provisoriska familjebostäder. Däremot anser styrelsen angeläget, att det finns möjlighet att snabbt tillföra orter med tillflyttande arbetskraft bostäder av permanent slag. För budgetåret 1962/63 räknar styrelsen med att för sådant ändamål behöva disponera ca 5 500 000 kronor för ett 100-tal bostäder. Bostäderna skall snarast möjligt belånas, och styrelsen beräknar erforderliga medel utöver lån till 600 000 kronor. Försäljning av byggnaderna kommer enligt styrelsens beräkning att medföra motsvarande inkomster senast under budgetåret 1963/64. Möjlighet bör vidare finnas att i särskilda fall anskaffa sådana bostäder, som snabbt kan uppföras för att tillgodose speciella bostadsbehov såsom för att underlätta zigenarbefolkningens anpassning till arbetslivet. Kostnaderna härför beräknas till 400 000 kronor. Posten föreslås få benämningen Anskaffning av vissa bostäder.

Inkomsterna för nästa budgetår beräknas till 8 000 000 kronor och ingående reservation till 4 710 000 kr. Styrelsen hemställer därför endast om en formell medelsanvisning med 1 000 kr.

I detta sammanhang torde få erinras om att arbetsmarknadsstyrelsen för de sex senaste budgetåren jämlikt riksdagens medgivande bemyndigats att under vissa förutsättningar avskrivna inom arbetsmarknadsverket uppkommande fordringar till belopp ej överstigande 500 kronor. Arbetsmarknadsstyrelsen har anmält, att styrelsen i enlighet härmed under budgetåret 1960/61 fattat beslut om avskrivning av fordringar till ett sammanlagt belopp av 38 183 kronor 9 öre. Avskrivningarna avser till större delen fordringar på flyktingar samt deltagare i fortbildnings- och omskolningskurser.

Departementschefen

Kungl. Maj:t har den 6 oktober 1961 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att — utöver tidigare fastställd utgiftsstat på 5 450 000 kr — av disponibla medel på anslaget bestrida utgifter intill 2 000 000 kr för anskaffning av förläggningsbyggnader. Medelsbehovet för innevarande budgetår beräknas därmed till 7 450 000 kr. Inkomsterna har beräknats till 7 000 000 kr. Tillsammans med reservationen vid budgetårets ingång, 3 660 609 kr, skulle sålunda tillgängliga medel uppgå till ca 10 660 000 kr. Med hänsyn härtill och till storleken av de inkomster, som framdeles kan förutses bli tillgängliga under anslaget, förordar jag, att anslaget för nästa budgetår upptages med endast ett formellt belopp. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, när dessa inkomster kan närmare beräknas, besluta om medlens disposition.

De avskrivningar av fordringar som styrelsen med stöd av lämnat bemyndigande verkställt under budgetåret 1960/61, synes inte ge anledning till erinran. Närmare uppgifter rörande de meddelade avskrivningsbesluten torde få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Oförändrat bemyndigande har lämnats av riksdagen för innevarande budgetår och bör utverkas även för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att Kungl. Maj:t må bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1962/63, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp ej överstigande 500 kr, beträffande vilken *antingen* omständigheterna ger vid handen att vederbörande icke kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömande ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles uttaga betalning *eller ock* åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedömes förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt såvitt dylika åtgärder ändock icke anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden;

b) till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

[68] 8. Statens arbetsklirik i Stockholm

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	¹ 315 000	324 533
1961/62 (statsliggaren s. 363)	600 000	
1962/63 (förslag)	540 000	

¹ Härav 30 000 kronor på tilläggsstat.

Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 994 kr.

Styrelsen för statens arbetsklirik i Stockholm har hemställt om oförändrat anslag med 600 000 kronor. Styrelsen har utgått från att klinikens kapacitet skall öka med ca 30 % i förhållande till budgetåret 1960/61 och att forskningsarbetet skall ytterligare effektiviseras. Styrelsen framhåller angelägenheten av att en utredning rörande olika rehabiliteringsfrågor snarast kommer till stånd (jfr V ht 1961 s. 173).

Styrelsen har lagt fram följande beräkningar rörande medelsbehovet för budgetåren 1961/62 och 1962/63.

	1961/62	1962/63
1. Avlöningar och arvoden	412 293	452 909
2. Särskilda kostnader för forskning	10 810	36 000
3. Kostnader för uppförande och utrustning av verkstadsbyggnad	110 000	—
4. Underhåll av byggnader m. m.	1 000	25 000
5. Omkostnader i övrigt	88 900	107 000
	Summa kronor	623 003
Avgår beräknade ersättningar för utförda arbeten	23 000	24 000
	Nettoutgift kronor	600 003
		596 909

1. Sedan 1955 har vid kliniken varit inrättad en deltidstjänst, avsedd för en vetenskapligt väl kvalificerad läkare med uppgift att tjänstgöra som klinikföreståndare och leda forskningsarbetet. Styrelsen har nu anmält, att det visat sig omöjligt att på ett tillfredsställande sätt bedriva verksamheten vid arbetskliniken utan en heltidsanställd chef. Styrelsen har därför fr. o. m. den 1 juli 1961 förordnat en läkare att mot ett arvode av 38 748 kronor, motsvarande 29 löneklassen, vara heltidsanställd klinikföreståndare. Styrelsen har vidare anmält, att en psykolog, som tidigare varit anställd på deltid med arvode motsvarande 15 lönegraden, dels fr. o. m. den 15 september 1960 övergått till heltidstjänstgöring dels ock fr. o. m. den 1 juli 1961 med anledning av ändrad lönegradsplacering för motsvarande tjänstemän vid karolinska sjukhuset erhållit arvode motsvarande 21 lönegraden. För innevarande budgetår kan kostnaderna för dessa förstärkningar bestridas genom uppkommande besparingar samt utnyttjande av medel som avsetts för forskningskostnader. Styrelsen erinrar om att den till kliniken mera fast knutna personalen är avsedd för uppgifter inom såväl arbetsprövning som forskning. Att vissa besparingar i förhållande till anslagsberäkningen för innevarande budgetår beräknas uppstå, beror på att den föregående år beslutade utbyggnaden av verksamheten i samband med uppförande av en ny verkstadsbyggnad ej kan genomföras före den 1 januari 1962.

Styrelsen hemställer om medel för inrättande av tjänster för en kurator med arvode motsvarande 13 lönegraden och en halvtidsanställd sjuksköterska med arvode motsvarande 11 lönegraden. Vidare föreslås följande löneregleringar, nämligen en ingenjör i högst Ae 15 till Ae 19, tre ingenjörer i högst Ae 15 till Ae 17, en arbetsterapeut i Ae 9 till arbetsledare i Ae 13 och ett kanslibiträde i Ae 7 till kontorist i Ae 9. För löneklassuppflyttningar beräknas en automatisk utgiftsökning med 1 877 kronor.

2. Styrelsens program för forskningsarbetet under budgetåret 1962/63 omfattar fortsatt efterundersökning av klientelet 1957—1959, en undersökning rörande lung—hjärtfunktionen hos klienter med ryggradskrökning och konstruerande av s. k. work-samples för att underlätta bedömningen av individens arbetsprestation. De särskilda kostnaderna härför avser bl. a. experter, annan tillfällig personal och apparatur.

4. När de verkstadsavdelningar, som är inrymda i nuvarande klinikbyggnad, överflyttas till den nyuppförda verkstadsbyggnaden, måste friställda lokalutrymmen iordningställas för andra ändamål. Härav föranledda ombyggnadsarbeten blir förhållandevis omfattande.

5. Ökningen är betingad av verksamhetens utbyggnad.

Departementschefen

Först vill jag erinra om att jag erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillsätta en utredning rörande rehabiliteringsverksamheten. Utredningen har att främst pröva frågor som avser en ändamålsenlig organisation och samordning av olika former av rehabiliteringen. Därvid kommer bl. a. statens arbetsklinik under bedömning.

Den föregående år beslutade utbyggnaden av arbetskliniken har blivit försenad, vilket sammanhänger med inskränkningen av den statliga byggnadsverksamheten under sommarhalvåret 1961. För nästa budgetår kan man dock räkna med att kapaciteten skall ha ökat från ca 150 till 200 prövningsfall per år. Viss personalförstärkning har skett redan innevarande budgetår. Jag tillstyrker, att medel därutöver beräknas för arvode till en deltidsanställd sjuksköterska. För arvoden till konsulter och specialister beräknar jag 23 000 kr. Inkl. kostnader för automatiska utgiftsökningar skulle därmed medelsbehovet för avlöningar och arvoden uppgå till ca 426 300 kr.

Omkostnaderna torde inkl. särskilda kostnader för forskning och ombyggnadsarbeten öka med 37 000 kr till sammanlagt 137 700 kr. Liksom klinikstyrelsen räknar jag med att ersättningar för utförda arbeten skall inbringa 24 000 kr.

Vad jag nu förordat medför ett anslagsbehov av 540 000 kr. Eftersom anslaget för innevarande budgetår omfattar en engångskostnad av 110 000 kr för uppförande och utrustning av en verkstad, innebär beräkningen en formell minskning med 60 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens arbetsklinik i Stockholm* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 540 000 kr.

[69] 9. Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 500 000	1 473 262
1961/62 (statsliggaren s. 364)	3 000 000	
1962/63 (förslag)	5 000 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården enligt kungörelsen 1960:212 (ändr. 1961:

124). Bidragen må icke överstiga 325 kronor per m² nettogolvyta och må utgå för högst 15, i vissa fall högst 30 m² per arbetsplats. Vid utgången av budgetåret 1960/61 fanns på anslaget en reservation av 26 738 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att styrelsen under föregående budgetår beviljat 17 huvudmän statsbidrag till anordnande av verkstäder för handikappade med tillhoppa 3 586 093 kronor. Härigenom beräknas tillkomma 791 individuella arbetsplatser. Under budgetåret 1960/61 har av beviljade bidrag utbetalats 1 473 262 kronor. Styrelsen beräknar, att ca 700 nya individuella arbetsplatser kommer att anordnas under kalenderåret 1961 och ca 1 300 under kalenderåret 1962, varav 30 % kan väntas bli inrymda i av huvudmännen förhyrda lokaler. De på staten fallande kostnaderna härför uppskattas till 4 550 000 resp. 5 850 000 kronor. Då hälften av bidraget utbetalas först efter det att lokalerna avsynats och godkänts samt relativt lång tid kan förflyta innan lokalerna färdigställes, är det omöjligt att få säkra hållpunkter för beräkningen av de bidrag, som behöver regleras genom utbetalning under vart och ett av budgetåren 1961/62 och 1962/63. Styrelsen beräknar emellertid medelsbehovet under nästa budgetår till 6 700 000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Styrelsen framför ånyo ett förslag av innebörd, att statsbidrag skall utgå till anskaffande av en grunduppsättning maskiner eller likvärdig utrustning med hälften av anskaffningskostnaderna (jfr V ht 1961 s. 178). Kostnaden härför uppskattas till 2 600 000 kronor.

Styrelsen anför vidare, att särskilda arbetsprövningsavdelningar bör inrättas vid vissa större träningsinstitutioner. Prövningsavdelningarna måste förses med viss utrustning såsom ergometercykel, ekg-apparat och annan apparatur för funktionsbedömning. Styrelsen föreslår, att huvudman, som anordnar dylik avdelning, skall erhålla statsbidrag med hälften av utrustningskostnaderna, dock högst 6 000 kronor. Å staten fallande kostnader för budgetåret 1962/63 beräknar styrelsen till 75 000 kronor.

Medelsbehovet under budgetåret 1962/63 skulle i enlighet med det anförda komma att uppgå till 9 375 000 kronor.

Departementschefen

Statsbidrag till anordnande av verkstäder inom arbetsvården infördes år 1960. Jag är inte beredd att förorda en utvidgning av bidragen. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen angivit råder en viss osäkerhet vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. För egen del uppskattar jag detta behov till 5 000 000 kr. Anslaget bör uppföras med nämnda belopp, vilket innebär en ökning med 2 000 000 kr. Jag hemställer, att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1962/63 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

[70] 10. Bidrag till driften av verkstäder för handikappade

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	1 600 000	1 520 536
1961/62 (statsliggaren s. 364)	3 100 000	
1962/63 (förslag)	3 100 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för statsbidrag enligt kungörelsen 1960: 212 (ändr. 1961: 124) för förhyrande av verkstadslokaler, avlönande av föreståndare och arbetsledare samt anskaffande av desinfektionsanordningar. Bidraget till avlönande av föreståndare och arbetsledare utgår med högst 40 eller i särskilda fall högst 45 % av avlöningsförmånerna enligt vissa löneklasser i statens löneförordning. Hyresbidrag utgår med 50 % av hyreskostnaden, dock högst med 15 kronor per m² och år samt för högst 15 m² — i vissa fall högst 30 m² — per arbetsplats. Hyresbidrag utgår inte till s. k. halvskyddad sysselsättning.

Arbetsmarknadsstyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande verksamhetens omfattning.

Under år 1960 sysselsattes eller arbetstränades sammanlagt 5 395 personer. Dessa utförde 3 128 960 timmars arbete och erhöll en sammanlagd ersättning av 9 885 339 kronor. Under år 1959 presterades 2 751 414 arbetstimmar, för vilka ersättningen uppgick till 8 228 752 kronor. Under kalenderåret 1960 har 8 nya verkstäder tillkommit, nämligen i Valdemarsvik, Stockholm, Nässjö, Eksjö, Dals-Ed, Nol, Åmål och Gävle. Av ekonomiska skäl har under året två huvudmän avvecklat sina verkstäder om sammanlagt 20 arbetsplatser. Genom nytillskott av verkstäder och genom en utbyggnad av pågående verksamhet har antalet platser för arbetsträning och skyddad sysselsättning stigit från 2 597 till 2 973. Vid årsskiftet 1960/61 var härutöver 783 hemarbetare sysselsatta.

Det beräknas tillkomma omkring 700 platser under år 1960 och 1 300 platser under år 1961. Med en uppskattad genomsnittlig driftbidragskostnad av 610 kronor per plats och år kommer medelsbehovet under budgetåret 1962/63 för bidrag till föreståndares och arbetsledares löner att uppgå till ca 2 600 000 kronor, medan hyresbidraget kan beräknas till ca 450 000 kronor, vilket sammanlagt blir 3 050 000 kronor.

Styrelsen har anfört, att det med hänsyn till behovet av skyddad sysselsättning är av utomordentlig vikt, att den skyddade verksamheten kan byggas ut mycket kraftigt. Även arbetsträningsverksamheten måste utbyggas och dessutom effektiviseras bl. a. genom utarbetande av en systematisk arbetsmetodik, ökade läkarinsatser, organiserad kuratorsverksamhet samt skapande av möjligheter för mer avancerad arbetsprövning än som hittills stått till buds. En förutsättning för en önskvärd utbyggnad av den skyddade verksamheten och för att träningsverksamheten skall kunna utbyggas och effektiviseras är, att det statliga stödet ökas. Styrelsen föreslår därför vissa vidgade grunder för statsbidragen. Utöver vad som nu gäller bör i enlighet härmed statsbidrag utgå

till landsting, annan kommun, stiftelse eller förening, som bedriver träningsverkstad eller verkstad för skyddad sysselsättning (arbetscentral), med högst 50 % av kostnaderna för avlönande av föreståndare och arbetsledare;

till landsting etc. med 50 % av arvodeskostnader för läkare vid träningsverkstad eller arbetscentral, dock högst med 100 kronor för plats och år;

till landsting etc. med 50 % av kostnaderna för avlönande av kurator, dock högst för lön enligt 13 löneklassen;

till landsting etc. som inrättat arbetsprövningsavdelning vid träningsverkstad, med 50 % av godkända avlöningskostnader för läkare, medicin- och psykologkonsulter samt sjuksköterska;

till landsting etc. som organiserat s. k. hemarbetscentral, med 50 % av godkända driftkostnader för transportfordon samt traktamentskostnader för instruktörer; samt

till huvudman, som organiserat verkstad för halvskyddad sysselsättning för personer med undernormal arbetsförmåga, med 1 krona för varje av arbetstagare fullgjord arbetstimme som ersättning för merkostnader.

Härjämte föreslås, att arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigas att anordna erforderliga utbildningskurser för befattningshavare vid verkstäder inom arbetsvården.

De sammanlagda kostnaderna för sistnämnda åtgärder uppskattas för budgetåret 1962/63 till 1 150 000 kronor.

Styrelsen beräknar sålunda det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till 4 200 000 kronor.

Departementschefen

Under förevarande anslag utgår bl. a. statsbidrag till företag i öppna marknaden, som driver institutioner avsedda för sysselsättning av partiellt arbetsföra. Sådan halvskyddad sysselsättning finns endast vid sex företag. För att en önskvärd utbyggnad av verksamheten skall komma till stånd, är det nödvändigt att lämna större kompensation för företagens merkostnader än vad nuvarande bidragsbestämmelser medger. Dessa merkostnader beror på ett mindre intensivt utnyttjande av maskiner och lokaler, större anspråk på arbetsledning, avsyning och administration, ökade transportkostnader m. m. Med nuvarande bidragssystem utgår i huvudsak ersättning för avlönande av arbetsledning. Den av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna beräkningsgrunden, nämligen att statsbidraget bestämmas till ett visst belopp för varje arbetstimme som fullgjorts av partiellt arbetsföra, synes mig vara att föredra, då den ger större möjlighet till anpassning efter förhållandena på olika arbetsplatser. Med hänsyn till att den genomsnittliga kostnaden vid kommunalt drivna skyddade verkstäder enligt senaste uppgifter utgör kr 1:58 per fullgjord arbetstimme tillstyrker jag, att bidrag till halvskyddad sysselsättning skall utgå med högst en krona per fullgjord arbetstimme.

Såsom villkor för statsbidrag till verkstad för halvskyddad sysselsättning bör gälla, att minst tio personer kan kontinuerligt beredas plats och sysselsättning i verksamheten, att arbetslokalerna är godkända av yrkesinspektionen samt vederbörande brand- och hälsovårdsmyndigheter, att läkartillsyn ordnas på sätt, som godkännes av arbetsmarknadsstyrelsen, samt att platserna står till arbetsförmedlingens förfogande. Därutöver bör föreskrivas, att arbetstagare inom halvskyddad verksamhet skall erhålla avtalsenlig kontantlön för utfört arbete. Där så är möjligt och lämpligt bör ackordsarbete ordnas. Jag förutsätter, att arbetsvården endast hänvisar sådana personer till halvskyddad sysselsättning, som har mindre arbetsförmåga än normalt inom det aktuella arbetsområdet.

Kostnaderna för den föreslagna reformen i fråga om halvskyddade verkstäder uppskattas av styrelsen till 500 000 kr.

I likhet med styrelsen anser jag, att medel bör beräknas till utbildningskurser för föreståndare och arbetsledare vid verkstäder inom arbetsvården. Rese- och traktamentsersättningar samt löner till kursdeltagarna bör emellertid betalas av resp. huvudmän. De direkta kurskostnaderna har av styrelsen uppskattats till 20 000 kr.

Med hänsyn till anslagsbelastningen under föregående budgetår torde den ökning av utgifterna, som följer av vad jag nu förordat, rymmas inom ramen för ett oförändrat anslagsbelopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1962;

b) till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 100 000 kr.

[71] 11. **Omskolning m. m.** För innevarande budgetår har anvisats ett förslagsanslag av 70 000 000 kr till *Bidrag till vissa omskolningskurser m. m.* (statsliggaren s. 364). Från detta anslag bestrides på staten ankommande kostnader för yrkesutbildningskurser enligt kungörelsen 1945:445 (ändr. 1954:422 och 1957:129), dock med undantag av kostnader för utbildningsbidrag till eleverna. Utbildningsbidrag till dem utgår nämligen från anslaget till Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder. Från sistnämnda anslag bestrides även utbildningsbidrag till arbetslösa, partiellt arbetsföra och flyktingar, som deltar i undervisning i annan form än i kurser anordnade av överstyrelsen för yrkesutbildning.

Överstyrelsen för yrkesutbildning har i fråga om kursverksamheten för partiellt arbetsföra och andra arbetslösa anfört, att verksamheten, som under budgetåret 1959/60 omfattade sammanlagt 582 kurser, under det sist förflutna budgetåret har ökat med 121 till 703 kurser. Av de under året

pågående kurserna har 612 varit anordnade som centrala arbetslöshetskurser och 91 som kommunala arbetslöshetskurser. Sammanlagt deltog i nybörjar-, omskolnings- och fortbildningskurser 12 835 personer. Av dessa var 3 244 partiellt arbetsföra (varav 3 192 civilskadade och 52 i militärtjänst skadade), 9 310 arbetslösa (varav 996 i fortbildningskurser för byggnadsarbetare), 87 ungerska flyktingar samt 194 andra utlänningar. Netto-utgiften för kursverksamheten har uppgått till 44 494 456 kronor, varav till stadigvarande undervisningsmateriel ca 14 500 000 kronor. I nettoutgiften för kursverksamheten ingår inte kostnader för kursdeltagare tillhörande kategorin i militärtjänst skadade.

Timpenning till kursdeltagare i omskolningskurser och fortbildningskurser har utgått med en krona per arbetstimme. Härav skall i regel 25 % gäldas av kursdeltagarens hemortskommun. I fråga om utlänningar utgår dock timpenningen helt av statsmedel. Till deltagare i nybörjarkurser har utgått statlig studiehjälp, varvid allmänna studiehjälpsreglementet ägt motsvarande tillämpning. Efter avdrag med de belopp, som under året influtit från berörda kommuner, utgör nettokostnaderna för timpenningar och statlig studiehjälp i runt tal 7 077 000 kronor.

Överstyrelsen för yrkesutbildning äger disponera viss del av förevarande anslag för utbildningskurser i sådana yrken inom överstyrelsens verksamhetsområde, där det med hänsyn till det aktuella arbetsmarknadsläget eller eljest är av väsentlig betydelse att omedelbara åtgärder vidtages för att snabbt öka tillgången på yrkesutbildad arbetskraft. Överstyrelsen upplyser, att fyra kurser av denna typ har pågått under budgetåret 1960/61, nämligen två förberedande kurser för skeppskockar med sammanlagt 17 deltagare och två kurser för utbildning av däckspersonal med sammanlagt 20 deltagare. Nettoutgiften för dessa kurser har uppgått till ca 93 000 kronor.

Överstyrelsen har vidare med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande bestritt kostnader för utbildning av lärare för kursverksamheten för arbetslösa från förevarande anslag. Under föregående budgetår anordnades 29 sådana kurser med sammanlagt 503 deltagare. Flertalet kurser har omfattat en tid av tre veckor. Kostnaderna för denna kursverksamhet har uppgått till ca 800 000 kronor.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1962/63 anför överstyrelsen, att arbetsmarknadsstyrelsen uppskattat behovet av kurser till ca 1 500 under nästa budgetår. Förutsattes kursverksamheten få denna omfattning, bör anslagsbeloppet höjas väsentligt. Efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen föreslår överstyrelsen, att anslaget uppföres med ett till 120 000 000 kronor förhöjt belopp. Däri har inräknats även kostnaderna för de särskilda utbildningskurserna inom vissa yrken och för lärarutbildning.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i sin anslagsframställning rörande anslaget till Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder redogjort för medelsförbrukningen för utbildningsbidrag under budgetåret 1960/61 och det be-

räknade medelsbehovet för innevarande budgetår. För nästa budgetår bör enligt styrelsen medel beräknas för utbildning av omkring 25 000 personer. Kostnaderna härför anges till 47 000 000 kr.

Kostnaderna för utbildningsbidrag till arbetslösa fördelas f. n. i princip på staten med 75 % och den arbetslöses vistelsekommun med 25 %. Styrelsen har fr. o. m. innevarande budgetår fått befogenhet att i vidgad utsträckning efterge krav på bidrag från kommun, då så erfordras för att en av arbetsmarknadspolitiska skäl önskvärd omskolning skall komma till stånd. Då denna utvidgning enligt styrelsens mening inte löser frågan om kommunandelen av utbildningsbidragen på ett tillfredsställande sätt, föres ånyo ett för innevarande budgetår (jfr V ht 1961 s. 162) framlagt förslag att staten skall överta hela kostnaden för dessa bidrag. Merkostnaderna härför uppskattas till 8 000 000 kronor.

Styrelsen har i detta sammanhang föreslagit vissa ändringar i gällande föreskrifter rörande utbildningsbidragen. Härom anför styrelsen i huvudsak följande.

I fråga om familjetillägg gäller bl. a., att sådant tillägg kan utgå — förutom för make — för barn eller adoptivbarn under 16 år med högst 45 kronor för barn och månad. Möjlighet bör öppnas för länsarbetsnämnderna att efter särskild prövning för ändamålet medge förhöjning av barntillägget, så att det sammanlagt utgår med ett belopp motsvarande de faktiska kostnaderna för tillsynen eller inackorderingen, dock högst med 125 kronor för barn och månad. Denna möjlighet bör företrädesvis vara öppen för ensamstående person, som avses skola genomgå utbildning på annan ort än hemorten, men bör kunna medges även vid utbildning på hemorten, då det är uppenbart att tillsynen icke kan ordnas på enklare eller billigare sätt än vad nyss förutsatts.

Familjetillägg kan enligt gällande bestämmelser utgå till husföreståndarinna med samma belopp som för make, under förutsättning att maketillägg icke utgår samt att bidragstagaren sammanbor med egna eller makes barn eller adoptivbarn under sexton år. Enär fall förekommer, där som husföreståndarinna hos ensamstående fungerar moder, syster eller annan närmare släkting, som saknar egna försörjningsmöjligheter och som bidragstagaren därför är nödsakad att dra försorg om, bör möjlighet öppnas att efter särskild prövning eftergiva villkoret om sammanboende med egna eller makes barn eller adoptivbarn under sexton år.

Enligt gällande bestämmelser kan grundbidrag, hyresbidrag och familjetillägg utgå »vid avbrott i utbildningen på grund av sjukdom under högst 15 dagar av ett och samma kalenderår ävensom vid kortare ledighet som erfordras på grund av svag hälsa hos den utbildade e. d., därvid gottgörelse i förekommande fall även må lämnas för sådan med utbildningen förenad inkomst, som vederbörande på grund av sjukdom eller ledigheten går miste om». En höjning av den avdragsfria ledigheten från 15 till 25 dagar förefaller vara av behovet påkallad. Om vederbörande på grund av sjukdom eller svag hälsa behöver vara frånvarande under längre tid än tjugofem dagar under ett år, bör länsarbetsnämnden efter hörande av läkare avgöra om utbildningen skall avbrytas. Om läkaren bedömt läget så, att kursdeltagaren kan bli återställd efter ytterligare någon kortare tid, bör länsarbets-

nämnden kunna medge avdragsfri sjukledighet med ytterligare högst 10 dagar. En längre ledighet torde knappast komma i fråga, eftersom utbildningsresultatet skulle bli alltför lidande på ytterligare bortovaro.

I brev den 22 maj 1959 har Kungl. Maj:t fastställt de månadsbelopp som skall utgå i hyresbidrag till annan än familjeförsörjare till högst 70 kronor i ortsgrupp 2, 85 kronor i ortsgrupp 3 och 4 samt 100 kronor i ortsgrupp 5. Länsarbetsnämndernas erfarenheter ger vid handen, att dessa hyresbidrag i ett mycket stort antal fall är för låga. Arbetsmarknadsstyrelsen vill dock med hänsyn till att hyresbidragen höjdes för relativt kort tid sedan begränsa sig till att föreslå, att hyresbidraget i ortsgrupp 5 höjes till högst 125 kronor för månad, eftersom hyresläget i Stockholmsområdet är sådant att beloppet 100 kronor per månad är alldeles otillräckligt.

Socialstyrelsen, som haft att yttra sig i fråga om utbildningsbidragen, tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsens förslag om förhöjning av barntillägget. Styrelsen förordar också, att familjetillägg tillerkännes husföreståndarinnorna hos ensamstående bidragstagare, i den mån husföreståndarinnan saknar egna försörjningsmöjligheter och för sin försörjning är beroende av bidragstagaren. Socialstyrelsen anför, att bidrag under angivna förhållanden bör få utges — förutom till sådana närmare släktingar som arbetsmarknadsstyrelsen nämnt — jämväl till annan person, som under en följd av år skött hushållet för bidragstagaren. Förslaget om förlängd bidragstid vid sjukdom föranleder ingen erinran från de synpunkter socialstyrelsen har att beakta. Beträffande hyresbidragen kan styrelsen inte tillstyrka en ändring, som ökar skillnaden mellan ortsgrupperna, även om en höjning av hyresbidragen till annan än familjeförsörjare i och för sig förefaller styrelsen väl motiverad.

Departementschefen

Medel för den av arbetsmarknadsskäl bedrivna yrkesutbildningen har för innevarande budgetår anvisats både under förslagsanslaget Bidrag till vissa omskolningskurser m. m. och under reservationsanslaget Vissa sysselsättningspolitiska åtgärder. För att underlätta en överblick av kostnaderna för sådan yrkesutbildning föreslår jag, att samtliga medel härför beviljas under ett och samma förslagsanslag, benämnt Omskolning m. m.

Den här avsedda utbildningsverksamheten har två uppgifter att fylla, nämligen dels att ge handikappade möjligheter att inplaceras i produktionen och dels att bibringa arbetslösa och dem som hotas av arbetslöshet sådana yrkesfärdigheter, som efterfrågas på arbetsmarknaden. Verksamheten har kraftigt utbyggts på senare år. Under föregående budgetår anordnade sålunda överstyrelsen för yrkesutbildning 703 kurser mot 79 under budgetåret 1956/57. För de handikappade innebär denna utbyggnad nya möjligheter till en livsföring jämförlig med andra medborgares. För de arbetslösa skapar utbildningen förutsättningar att få bättre och varaktig sysselsättning. Samhället tillföres yrkesutbildad arbetskraft och ökat skatteunderlag.

Under föregående budgetår har ca 14 000 personer erhållit utbildningsbidrag genom arbetsmarknadsverket. Statens sammanlagda kostnader för utbildningsbidrag och timpenning samt anordnande och drift av kurser var ca 70 000 000 kr. För innevarande budgetår har 70 000 000 kr anvisats för nämnda ändamål utom utbildningsbidrag. Arbetsmarknadsstyrelsen har beräknat medelsbehovet för utbildningsbidrag till 38 000 000 kr. Jag finner det angeläget, att expansionen av verksamheten fortsätter. Den hastiga utbyggnadstakten gör det svårt att med säkerhet beräkna medelsbehovet, som bl. a. är beroende av inom vilka yrken nya kurser kommer att sättas i gång. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 125 000 000 kr. Inom detta belopp bör utrymme finnas att anordna 1 100 kurser och utge utbildningsbidrag till 20 000 personer. Vid anslagsberäkningen har jag tagit hänsyn till det förslag om slopande av den s. k. kommunandelen, som jag framlägger i det följande.

Kommunernas andel av utbildningskostnaderna utgjorde under förra budgetåret 6 682 600 kr. Kommunernas bidragsskyldighet i fråga om utbildningsbidrag och timpenning härstammar från den tid, då utbildningen ännu inte fått den centrala roll bland de rörlighetsfrämjande åtgärderna, som nu är fallet. Utbildningen är i många fall avsedd att möjliggöra för den arbetslöse att tillträda anställning i en annan kommun. De kommuner, från vilka utflyttning sker, bör då inte belastas med kostnader för denna utbildning. Därtill kommer att det nuvarande systemet tenderar att i de enskilda fallen fördröja påbörjandet av utbildningen. Det är även administrativt tungrovt. Förra året utvidgades arbetsmarknadsstyrelsens möjligheter att ge dispens från bestämmelserna om kommuns bidragsskyldighet. Jag förordar, att staten nu tar på sig hela kostnaden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit vissa ändringar i gällande föreskrifter rörande utbildningsbidragen. Jag förordar, att barntillägget i särskilda fall får utgå med högst 87 kr för barn och månad, d. v. s. det belopp som under 30 dagar utgår enligt kungörelsen 1946: 99 (ändrad såvitt nu är i fråga genom kungörelsen 1960: 152) om familjebidrag åt värnpliktiga m. m. Möjlighet bör till skillnad från vad som nu gäller föreligga att utge familjetillägg för husföreståndarinna även där bidragstagaren inte sammanbor med barn under 16 år. Jag tillstyrker vidare styrelsens förslag i fråga om bidrag under sjukledighet. Därigenom tillgodoses även ett förslag, som framlagts av 1958 års socialförsäkringskommitté i dess betänkande »Förtidspensionering och sjukpenningförsäkring m. m.» (SOU 1961: 29). I fråga om hyresbidraget bör maximum fastställas till 125 kr för Stockholm och orter i ortsgrupp 5 inom Stockholms län.

Från förevarande anslag bör enligt närmare bestämmande av Kungl. Maj:t bestridas kostnader för utbildning av lärare för kursverksamheten, för anordnande av de av överstyrelsen omnämnda särskilda utbildnings-

kurser, som avser att snabbt öka tillgången på yrkesutbildad arbetskraft, och för arvoden samt rese- och traktamentsersättningar till ledamöter i kursstyrelser och kursnämnder.

F. n. beviljar riksförsäkringsverket vissa utbildningsbidrag till handikappade inom ramen för anslaget Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. Denna verksamhet bör överföras till arbetsmarknadsverket fr. o. m. den 1 juli 1962, och kostnaderna för den bör bestridas från förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för utbildningsbidrag, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1962;

b) till *Omskolning m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 000 kr.

[72] 12. Understöd åt flyktingar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	3 500 000	2 357 466
1961/62 (statsliggaren s. 365)	3 500 000	
1962/63 (förslag)	3 500 000	

Från anslaget bestrides främst kostnader för det första omhändertagandet av till Sverige anländande flyktingar och för viss utbildning och start-hjälp, som befinnes erforderlig för flyktingarnas inplacering på den svenska arbetsmarknaden. Vidare bestrides från anslaget kostnader i vissa fall för bidrag till resor från Sverige samt för bidrag motsvarande allmänna barnbidrag och ersättning motsvarande sjukhjälp och moderskapshjälp.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att den organiserade överföringen av flyktingar till Sverige omfattade 665 personer under år 1960 och 479 under första hälften av år 1961. Överföringen har omfattat flyktingar från flyktingläger i Österrike och Italien. Antalet flyktingar, som inkommit i landet på annat sätt, utgjorde under motsvarande tid 48.

För budgetåret 1962/63 beräknar styrelsen utgifterna för med flyktingverksamheten förenade kostnader till 500 000 kronor avseende de flyktingar, som med stöd av hittills fattade beslut redan överförts till Sverige eller väntas anlända hit under senare delen av år 1961, jämte s. k. illegala flyktingar. Då det finns anledning att räkna med ytterligare kollektiv överföring av flyktingar, föreslår styrelsen att anslaget uppföres med oförändrat 3 500 000 kronor. Under förutsättning av ett i stort sett oförändrat arbetsmarknadsläge borde därigenom finnas utrymme för omhändertagande här i landet av ytterligare omkring 1 500 flyktingar.

Departementschefen

Under år 1961 har fram till den 1 december sammanlagt 1 337 flyktingar överförts till Sverige. Av dessa flyktingar var 139 mer eller mindre svårt

handikappade och 13 ensamstående mödrar med barn. Då överföringen huvudsakligen gällt fullt arbetsföra personer, har utplaceringen gått mycket snabbt. För 1 271 flyktingar hade man den 1 december 1961 ordnat arbete och bostad eller utbildning som fortfarande pågick, medan 32 vistades på sjukhus och endast 34 var kvar i förläggningar. Kungl. Maj:t har den 1 december 1961 fattat beslut om överföring av ytterligare 600 flyktingar till Sverige.

Det är f. n. inte möjligt att närmare bedöma förutsättningarna för kollektiv överföring av flyktingar under nästa budgetår. Härtill kommer, att kostnaden för varje flykting är beroende av faktorer, som inte nu kan överblickas. Medel bör emellertid stå till Kungl. Maj:ts förfogande för fortsatt överförande av flyktingar. Jag föreslår, att ett oförändrat belopp beräknas för de utgifter, som bestrides av arbetsmarknadsmyndigheterna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt flyktingar m. m.* för budgetåret 1962/63 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

[73] 13. Bidrag till De blindas förening

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	475 000	475 000
1961/62 (statsliggaren s. 365)	515 000	
1962/63 (förslag)	550 000	

Av anslaget för innevarande budgetår har 425 000 kronor avsetts som bidrag till avlöningar och omkostnader för den depåverksamhet som De blindas förening bedriver genom föreningens försäljningsaktiebolag för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt av dessas hantverksprodukter. Återstående belopp, 90 000 kronor, utgör bidrag till föreningens verksamhet i övrigt och användes i första hand till lokal konsulentverksamhet för blinda och för utgivande av De blindas veckoblad.

De blindas förening har upplyst, att kostnaderna för försäljningsaktiebolaget år 1960 uppgått till 407 123 kronor, varav 268 837 kronor för avlöningar och arvoden. För budgetåret 1962/63 beräknas en ökning av posten avlöningar och arvoden till 280 000 kronor. Kostnaderna för pensionsavgifter beräknas till 21 800 kronor. Övriga omkostnader beräknas till oförändrat 141 200 kronor. Kostnaderna för depåverksamheten skulle sålunda uppgå till i runt tal 443 000 kronor, vilket i förhållande till anslaget för 1961/62 innebär en ökning med 18 000 kronor.

Föreningen räknar med att under år 1962 kunna bedriva konsulentverksamhet i hela landet med i allmänhet en halvtidsanställd tjänsteman i varje län. Organisationen måste därjämte kompletteras med en central avdelning. Kostnaderna beräknas till 340 000 kronor, av vilka hälften torde täckas av

bidrag från landsting och städer utom landsting. För att föreningen skall i görligaste mån kunna använda de gåvomedel, varmed dess verksamhet huvudsakligen finansieras, till direkt hjälpverksamhet, hemställas om bidrag av statsmedel till återstående del av kostnaden för konsulentverksamheten, 170 000 kronor.

Kostnaderna för veckobladet beräknas för år 1962 till 70 000 kronor. Föreningen räknar emellertid med anslag från annat håll för en del av kostnaden och hemställer därför om statsanslag för ändamålet med 50 000 kr.

Föreningen hemställer sålunda om anslag med sammanlagt 663 000 kronor.

Departementschefen

Statsbidraget till De blindas förenings depåverksamhet för blinda hantverkare bör enligt föreningens hemställan räknas upp med 18 000 kr. Till föreningens verksamhet i övrigt bör med hänsyn till utbyggnaden av konsulentverksamheten utgå ett med 17 000 kr förhöjt bidrag. Anslaget bör därför anvisas med 550 000 kr, vilket innebär en ökning med 35 000 kr.

Det torde beaktas att medelsförstärkningar för ändamål liknande dem som avses med förevarande anslag och de anslag, vilka jag anmäler under de närmast följande punkterna, kommer att föreslås under åttonde och elfte huvudtitlarna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 550 000 kr.

[74] 14. Bidrag till De vanföras riksförbund

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	140 000	140 000
1961/62 (statsliggaren s. 366)	150 000	
1962/63 (förslag)	350 000	

Av anslaget för innevarande budgetår, 150 000 kronor, har 100 000 kronor avsetts för bidrag till inköp och distribution av hjälpmedel för underlättande av den dagliga livsföringen för rörelsehindrade och andra handikappade ävensom hjälpmedel för handikappade husmödrar.

De vanföras riksförbund har hemställt, att anslaget till förbundets verksamhet för budgetåret 1962/63 måtte höjas från 50 000 till 100 000 kronor. Bl. a. åberopas, att ett inackorderingshem jämte en skyddad verkstad för högggradigt vanföra öppnats vid förbundets anläggning Tranåsbaden. Vidare har Tranåsbaden och förbundets två övriga hem i Vejbystrand och Delsbo under senare år i allt högre grad mottagit vanföra för rekreation. Genom ombyggnader kan numera ett stort antal högggradigt vanföra mottagas, var-

igenom behovet av vårdpersonal ökats. Förbundets kostnader för denna verksamhet utgjorde år 1960 100 000 kronor. Samma år tillsköt förbundet 36 500 kronor till sin barnkoloni i Vejbystrand.

Bidraget till tekniska hjälpmedel för handikappade under budgetåret 1960/61 har helt förbrukats. De mest omfattande kostnaderna har avsett inköp av 38 lyftapparater för utlåning åt vanföra, sammanlagt 35 772 kronor, och bidrag med tre fjärdedelar av inköpskostnaden för 28 tvättmaskiner, sammanlagt 31 012 kronor. Anvisade medel för innevarande budgetår torde i huvudsak åtgå till redan vid budgetårets ingång inneliggande ansökningar om bidrag med tillhoppa 90 000 kronor. Förbundet beräknar medelsbehovet för denna verksamhet under nästa budgetår till 300 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker framställningen.

Departementschefen

Bidraget till tekniska hjälpmedel för handikappade, som infördes år 1960, har visat sig vara till stor nytta. Genom denna bidragsform kan praktisk hjälp lämnas i fall, där detta tidigare inte kunnat ske. Det har även tack vare riksförbundets medverkan varit möjligt att lämna bidragen i administrativt enkla former. Hjälpbehovet har visat sig vara större än vad som kan tillgodoses inom nuvarande medelsram. Jag förordar därför, att anslaget för denna verksamhet ökas med 200 000 kr. Stöd till förbundets verksamhet i övrigt torde få utgå med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till De vanföras riksförbund* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 350 000 kr.

[75] 15. *Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral*

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	65 000	65 000
1961/62 (statsliggaren s. 366)	85 000	
1962/63 (förslag)	100 000	

Hörselfrämjandets riksförbund har anfört, att verksamheten vid rehabiliteringscentralen för vuxna hörselskadade allttjämt bedrives enligt vid starten uppgjorda riktlinjer. Fortfarande vill man genom personlig omvårdnad, träning av hörselrester, rättande av talfel och omsorgsfull övning i avläsning hjälpa svårt hörselskadade personer i arbetsför ålder till möjlighet att sköta ett lämpligt arbete och till normal social gemenskap. Verksamheten bygger på intimt samarbete mellan läkare, lärare, kurator, akustiskt-tekniskt sakkunniga samt arbetsmarknadens organ på olika platser. Samtliga landsting och städer utom landsting har alltsedan hösten 1956 beviljat anslag till elevernas inackorderingskostnader. Under höstterminen

1960, då två lärare var anställda, mottogs 24 elever. Under vårterminen 1961 var tre lärare anställda och elevantalet 26. Antalet ansökningar om platser har under samma tid varit 65.

Riksförbundet har anfört, att villkoren för att de hörselskadade skall kunna mottagas i den takt anmälningarna från landets hörcentraler inkommer och för att de svårast hörselskadade skall kunna få den bästa möjliga individuella undervisning är, att minst tre lärare är fast knutna till centralen. Detta har för år 1961 möjliggjorts genom privat engångsbidrag. Riksförbundet upprepar sin tidigare framförda uppfattning, att rehabiliteringscentralen bör bli en fast institution inom den svenska hörselvården.

Förbundet beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1962/63 till 140 013 kronor, varav 122 213 kronor avser löne- och pensionskostnader och 17 800 kronor hyra och andra omkostnader. Förbundet har härvid räknat med att rektor placeras i 21 lönegraden, en hörselpedagog i 19 och en i 18 lönegraden samt en socialkurator i 15 lönegraden.

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker framställningen utan att ta ställning till de av riksförbundet angivna lönegradsplaceringarna.

Departementschefen

Hörselfrämjandet har fr. o. m. vårterminen 1961 byggt ut rehabiliteringscentralen genom att anställa ytterligare en lärare. Jag finner det motiverat att höja det statliga stödet till den vid centralen bedrivna verksamheten med 15 000 kr till 100 000 kr. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral* för budgetåret 1962/63 anvisa ett anslag av 100 000 kr.

F. Bostadsbyggnande m. m.

[76] 1. Bostadsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1960/61	4 092 200	3 896 159
1961/62 (statsliggaren s. 366)	4 583 000	
1962/63 (förslag)	4 478 000	

Bostadspolitiska organisationskommitténs förslag

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 11 december 1959 tillkallade jag en utredningsman med uppdrag att verkställa en översyn av den bostadspolitiska organisationen. Utredningen, som antagit namnet bostadspolitiska organisationskommittén¹, har i juli 1961 avgivit ett betänkande angående handläggningen av bostadslån med förslag till enklare regler och minskad organisation. Jag anhåller att i detta sammanhang få anmäla förslagen i betänkandet.

Förslagen till ändringar i lånereglerna

Utredningsmannen har inledningsvis angivit förslagets principiella bakgrund. Han har eftersträvat, att beslut och bestämmelser, som innebär väsentliga ingripanden i bostadskonsumenternas, byggnadsföretagarnas och kommunernas handlingsfrihet, skall vara grundade på statsmakternas ställningstaganden. Förslagen syftar till att minska utrymmet för det bostadspolitiska centralorganets fria skön så långt detta är praktiskt möjligt. Centralorganets uppgift beträffande direktivgivning till regionala och lokala bostadslåneorgan blir att hos Kungl. Maj:t föreslå av utvecklingen motiverade ändringar och tillägg till lånekungörelser och anvisningar. Dess egen direktivrätt bör begränsas till ett minimum och närmast avse för det praktiska arbetet ofrånkomlig vägledning, som inte motverkar förenklings- syftet.

Utredningsmannen behandlar den bristande samordningen av byggelseplaneringen och framhåller, att bostadsbebyggelsen regleras genom byggnadslagstiftningens olika planinstitut. Dessa planer är föremål för grundlig och tidskrävande handläggning. När detaljplanen fastställts, borde bostadsproducenten och kommunen kunna utgå från att de bostadsprojekt, som utformas i överensstämmelse med planen, kan förverkligas. Överraskande ofta har emellertid producenter av statsbelånade bostadshus mött en ny granskning av planen. Av planmyndigheterna meddelade bestämmelser om exploateringsgrad, inplacering, hushöjd och andra

¹ Utredningsman har varit landshövdingen Erik Westerlind.

miljöbildande faktorer har inte tillfredsställt de statliga bostadslånemyndigheterna. Av denna anledning har det blivit nödvändigt att omarbeta planen. Denna ordning har inte sällan fördröjt genomförandet av en bostadsproducents eller en kommuns program för bostadsbyggandet och har förstärkt känslan av »plankrångel».

I syfte att undanröja olägenheterna av det nuvarande systemet föreslår utredningsmannen, att länsbostadsnämnderna får till uppgift att följa kommunernas planarbete redan från början. Därmed skapas förutsättningar för att byggnadslov inom planlagt område i princip skall innebära, att en bostadsbebyggelse enligt planen också blir godkänd för statsbelåning. Länsbostadsnämnderna bör även sörja för att underlag erhålles för en bedömning av de totala kostnaderna för att genomföra planen.

I byggnadsstadgan bör införas en rekommendation till planförfattaren att samråda med vederbörande länsbostadsnämnd. Anvisningar bör vidare utfärdas till länsstyrelserna och länsarkitekterna om samråd med länsbostadsdirektörerna. I varje län bör inrättas ett planeringsutskott av den typ, som redan existerar hos åtskilliga länsstyrelser, och i detta utskott bör länsbostadsdirektören ha sin givna plats.

Under senare tid har successivt en decentralisering ägt rum beträffande den tekniska granskningen i bostadslåneärenden. Denna granskning torde komma att utföras av samma organ som handhar granskningen enligt byggnadsstadgan och byggnadsstyrelsens därpå grundade anvisningar. Eftersom såväl de kommunala låneorganen som länsbostadsnämnderna själva torde sakna erforderlig expertis, blir byggnadsnämnderna och i allmänhet länsarkitektkontoren de verkliga granskningsorganen. Den dubbla granskningen enligt byggnadsstyrelsens och låneorganens anvisningar skapar oklarhet för den som söker byggnadslov och statslån samt tynger och försvårar arbetet för granskningsorganen.

Utredningsmannen föreslår, att den allmänt byggnadstekniska granskningen enligt byggnadsstadgan och lånemyndigheternas bostadstekniska granskning samordnas. Om sakkunskap finnes i kommunen, bör granskningen åvila byggnadsnämnd eller annat lämpligt kommunalt organ. I annat fall bör den utföras av länsarkitektorganisationen. I princip bör avgörandet huruvida en byggnadsnämnd skall handha granskningen kunna anknyta till delegering av dispensgivningen enligt 67 § byggnadsstadgan. Vidare föreslår utredningsmannen, att byggnadsstyrelsens tekniska anvisningar kompletteras med de speciella bostadstekniska anvisningar, som kan vara behövliga, och att samtliga anvisningar intages i en gemensam publikation.

Utredningsmannen framhäver vikten av kontrollen på byggnadsarbetsplatserna. För att denna kontroll skall bli effektiv måste den vara kontinuerlig. Ansvaret härför kan knappast läggas hos någon annan än det kommunala förmedlingsorganet. Förmedlingsorganet bör, då fråga är om mera omfattande bostadsbebyggelse såsom större flerfamiljshus och

gruppbyggen, föreskriva att s. k. dagkontroll anordnas på bostadsproducentens bekostnad. Kontrollkostnaden för större projekt påverkar inte nämnvärt boendekostnaderna. I fråga om egnahem och annan mindre omfattande bostadsproduktion har byggherren själv större möjligheter att i samverkan med kommunen på lämpligt sätt skaffa sig garantier för betryggande kvalitet i utförandet. Länsbostadsnämnderna bör vid en utökad konsultativ verksamhet kunna stimulera kommunerna till effektivare insatser i fråga om den byggnadstekniska kontrollen.

Utredningsmannen har vidare föreslagit, att länsbostadsnämnd skall kunna vägra lån till byggnadsföretag i kommun, där det föreligger avsevärda brister i den kontroll som det åvilar kommunen att utöva under byggnadsstadiet och lånetiden, om inte kommunen förbinder sig att bestrida kostnaderna för den särskilda kontroll och besiktning varom länsbostadsnämnden finner skäl att föranstalta¹.

Utredningsmannen behandlar vidare de interimistiska lånebesluten vid gruppbyggen. För handläggningen av låneärenden avseende s. k. gruppbyggen av småhus har utvecklingen enligt utredningsmannens mening medfört onödigt detaljerade anvisningar. Gruppbyggeformen innebär, att en bostadsproducent planerar och bygger en grupp av hus för försäljning. Före påbörjandet erhåller byggnadsföretagaren ett interimistiskt lånebeslut. Under byggnadstiden och i allmänhet i slutskedet av färdigställandet försäljs husen till bostadskonsumenter, på vilka lånebeslutet överföres i samband med låneutbetalningen. För att skydda den blivande husköparen har bl. a. föreskrivits, att ändringar i förhållande till fastställda programhandlingar endast får ske efter medgivande av det lånebeslutande organet, att det kommande försäljningspriset skall fastställas i samband med att interimistiskt beslut lämnas, att försäljningsavtalet skall ha en betryggande formulering och att försäljningen skall äga rum under kontroll av förmedlingsorganet.

Utredningsmannen anför, att metoden att fastställa försäljningspriset redan i det interimistiska lånebeslutet starkt komplicerat planeringen och färdigställandet. Den blivande köparen har även varit starkt bunden av det »auktoriserade» förhandspriset. Även om syftet med det interimistiska beslutet varit att skydda köparen, har det blivit ett garantipris för säljaren.

Utredningsmannen föreslår, att interimbesluten slopas och ersättes av en förhandsgranskning hos länsbostadsnämnderna, som endast skall bedöma huruvida projektet i princip kan statsbelånas. Efter det principiella godkännandet kan byggnadsarbetet påbörjas, och ansvaret för genomförandet och utformningen av gruppbyggeprojektet skall åvila de kommunala organen. Lånebeslut för ett gruppbyggt hus skall efter ansökan från husköparenegnahemsägaren meddelas på samma sätt som gäller för statlig belåning av andra egnahem.

¹ I nu gällande, av bostadsstyrelsen utfärdade anvisningar finns en bestämmelse av i huvudsak motsvarande innebörd.

Ansvar för kreditvärdebedömningen måste enligt utredningsmannens mening ligga hos länsbostadsnämnderna. Att fastställa normer för bedömningen är mycket svårt. På orter eller i områden där länsbostadsnämnderna har negativa erfarenheter av upprepade försök till försäljning av statsbelånade hus torde det emellertid vara uppenbart olämpligt att genom statsbelåning medverka till uppförande av ytterligare hus av samma typ som de svårsålda husen eller att över huvud taget lämna medverkan till ytterligare bostadsbebyggelse. I anslutning till detta uttalande har utredningsmannen utformat förslag till föreskrifter rörande kreditvärdebedömningen.

Utredningsmannen framför stark kritik mot den tidigare tillämpade tomtkostnadsgranskningen, som anses inte endast ha förfelat sitt syfte utan även allvarligt försenat bostadsbyggandet och försvårat en rationell bebyggelseplanering och markanvändning. Dessutom har den medfört, att ansvar för tomtkostnadsutvecklingen kommit att helt ligga på de statliga organen, medan kommunerna för att trygga ett tillräckligt bostadsbyggande i många fall tvingas att agera mot de statliga bostadsmyndigheterna.

Enligt utredningsmannens mening bör kontrollen av tomtkostnaderna primärt vara en kommunal uppgift. Endast vid uppenbart orimlig råmarksprissättning bör länsbostadsnämnderna frångå det kommunala förmedlingsorganets ställningstagande.

Utredningsmannen erinrar om att bostadsstyrelsen i början av 1961 omprövat tomtkostnadsgranskningen. Styrelsen har efter bemyndigande av Kungl. Maj:t utfärdat nya anvisningar av innebörd att prövningen av markkostnaderna skall avse råmark i ytterområden. När det gäller byggnadsföretag inom tidigare bebyggt område (sanering) eller på resttomter inom sådant område, skall någon markkostnadsgranskning inte förekomma. Till grund för bedömningen skall ligga ortens pris på råmark. Detta pris bestämmes efter yttrande av kommunen på grundval av en utredning angående de priser, som under enahanda förutsättningar har betalats för likartade fastigheter i orten.

Utredningsmannen konstaterar med tillfredsställelse att bostadsstyrelsen accepterat »ortens pris» som grund för markvärdeprövningen. Fortfarande är det dock risk för en omotiverat stor arbetsbelastning för kommunerna och länsbostadsnämnderna. Vidare kvarstår stelheten i systemet. Utredningsmannen föreslår, att kommunen i varje särskilt fall skall bedöma markprisets skälighet i förhållande till jämförbara objekt i kommunen vid den aktuella tidpunkten. Det torde inte finnas anledning att arbeta fram ett så stort material som ett fixerande av ortens pris innebär. Prövningen omfattar endast en mindre del av bostadsproduktionen, eftersom dels all sanerings- och restmark är undantagen, dels av kommunen ägd eller försåld mark inte torde behöva detaljprisgranskas. I praktiken torde »ortens pris» få frångås och en bedömning göras med hänsyn till de faktiska för-

hållandena. Utredningsarbetet torde ofta få efterföljas av ett arbete av bostadsproducent och kommun för att bevisa behovet av avvikelse från riktpriiset. Markvärdegranskningen skall enligt förslaget åligga de kommunala förmedlingsorganen, vilkas erfarenhet av markpriser skall ligga till grund för en skälighetsbedömning. Endast då speciella skäl föreligger bör länsbostadsnämnd kunna frånga denna bedömning.

Utredningsmannen tar i detta sammanhang upp frågan om s. k. läges-tillägg och saneringstillägg och anför bl. a., att de båda tilläggen i många fall berör samma objekt. Det borde därför vara rimligt, att de sammanslås till ett enda tillägg till belåningsvärdet. Därigenom skulle man kunna undvika den stelbenthet som prövningen av det renodlade lägestillägget nu ofta innebär.

För handläggningen i kommunerna av markfrågorna anser utredningsmannen att behov kan föreligga av förstärkt sakkunskap. Därför bör länsbostadsnämnderna få rätt att i erforderlig utsträckning förordna en opartisk markexpert, som skall biträda kommunen och vars utlåtande i ett markärende skall föreligga vid det kommunala låneorganets handläggning av ärendet. Länsbostadsnämnden skall kunna frånga förmedlingsorganets ställningstagande, om markexpertens utlåtande ger anledning därtill. Experten skulle kunna erhållas bl. a. från lantmäteriet; ersättningen bör utgå från länsbostadsnämnden.

För bestämmande av maximihyror och högsta överlåtelsevärden har hittills uppgjorts produktionskostnadsberäkningar. Sådana beräkningar erfordras emellertid inte i fråga om allmännyttiga och kooperativa företag. Då de allmännyttiga och kooperativa företagen starkt dominerat produktionen av flerfamiljshus, bör det vara möjligt, anför utredningsmannen, att låta denna bostadsproduktion bli normgivande för länsbostadsnämndernas hyressättning i de enskilt uppförda husen. Produktionskostnadsberäkningen som underlag för hyressättningen kan då undvaras. För hyressättningen i en- och tvåfamiljshus saknar produktionskostnadsberäkningarna praktisk betydelse.

Beträffande produktionskostnadsberäkningar som underlag för fastställande av överlåtelsevärden framhåller utredningsmannen, att de inte har utgjort någon garanti mot överpriser för bostadsfastigheter. Värderingen har kringgåts på olika sätt. Som argument för högre värden har ofta kunnat hänvisas till förbättringsåtgärder av skilda slag.

Arbetet med produktionskostnadsberäkningarna står inte i rimlig proportion till värdet av dem. Utredningsmannen föreslår, att beräkningarna slopas och att hyressättningen och kontrollen av överlåtelsevärdena ålägges de kommunala förmedlingsorganen. Dessa organ skall bedöma skäligheten av hyran och priset med hänsyn till ortens förhållanden. Bevisningen rörande produktions- och driftkostnader, skälig avkastning samt hyresbetalningsvillighet skall åvila producenten. Med detta material som grund och med

sin erfarenhetsmässiga kännedom skall förmedlingsorganet uttala sig om skäligheten av den begärda hyran. Endast då fråga är om uppenbart oskäligen hyror (överlåtelsevärden) skall länsbostadsnämnden vidta jämkningar.

Utredningsmannen har vidare föreslagit, att storleksgränsen för egnahem, 125 m², slopas. Med gällande lånetaksbestämmelser föreligger inte samma behov som tidigare att maximera lägenhetsytan. Ett borttagande av storleksgränsen medför att handläggningen förenklas.

Beträffande kravet i egnahemslånekungörelsen rörande anslutning till gemensamhetsanordning för vatten och avlopp anför utredningsmannen, att denna fråga normalt ingår i de bedömningar, som de kommunala organen utför i samråd med berörda myndigheter. Villkoret i lånekungörelsen kan därför slopas.

Den nuvarande bestämmelsen i egnahemslånekungörelsen om hyreskontroll i hus som upprustats med förbättringslån kan enligt utredningsmannens mening utgå.

Enligt tertiärlånekungörelsen skall låneärenden avseende hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder, avgöras av Kungl. Maj:t. Utredningsmannen föreslår, att beslutanderätten i dessa ärenden utflyttas till länsbostadsnämnderna.

Som villkor för beviljande av vinterbidrag gäller, att vederbörande kommun lämnar bidrag med belopp motsvarande en tiondel av vinterbidraget. Då särskilda skäl föreligger kan dock det lånebeviljande organet efterge detta krav. Utredningsmannen föreslår, att undantagsbestämmelsen borttages, då den skapar oklarhet och ger anledning till tolkningssvårigheter.

Vid överläggningar med representanter för kommunerna har för utredningsmannen påtalats att arbetet med redovisningen av beviljade familjebostadsbidrag kräver oproportionerligt stort kassa- och bokföringsarbete. Behov föreligger att överse bestämmelserna i syfte att underlätta kommunernas arbete.

I detta sammanhang har utredningsmannen även behandlat frågan om kommuns upptagande av lån för bostadsbyggandet. Utan medgivande av Kungl. Maj:t äger kommun rätt att uppta egnahems- och tertiärlån samt lån till kollektiva tvätterier. För att uppta bottenlån i samband därmed erfordras särskilt medgivande av Kungl. Maj:t. För att undgå denna svårighet tvingas kommunerna bilda stiftelser, vilka på sedvanligt sätt kan uppta bottenlån. Denna omgång förefaller utredningsmannen onödig. Han föreslår, att kommunerna får rätt att utan Kungl. Maj:ts särskilda medgivande uppta bottenlån för sådana bostadsbyggnadsprojekt, för vilka statliga lån beviljas av bostadslånemyndigheterna.

Förslagen angående den bostadspolitiska organisationen

Utredningsmannen framhåller, att det för utredningsarbetet har varit en riktpunkt att de speciella bostadsmyndigheternas verksamhet koncentreras till fundamentalt bostadspolitiska uppgifter, medan uppgifter, som naturligt sammanfaller med andra organs arbetsområden, bör överföras till dessa. Därigenom undvikas dubbelarbete, och den nuvarande splittringen av de bostadspolitiska organens resurser motverkas.

Utredningsmannen anför, att en successiv decentralisering har genomförts av långivningen från bostadsstyrelsen till länsbostadsnämnderna. Egnahems- och förbättringslångivningen har decentraliserats helt utom vad avser Stockholms stad. Med avseende på tertiärlångivningen kvarligger i bostadsstyrelsen endast ärenden från Stor-Stockholm, Göteborg och Malmö. Erfarenheterna av den hittills genomförda decentraliseringen talar enligt utredningsmannens mening för att även återstående del av nyssnämnda långivning utflyttas till länsbostadsnämnderna. Bostadsstyrelsens behov av inflytande på bostadsbyggandets utveckling bör kunna tillgodoses genom fördelningen av lånemedel. Utredningsmannen föreslår vidare, att beslutanderätten även i övriga låne- och bidragsärenden utflyttas till länsbostadsnämnderna.

Som en följd av decentraliseringen kommer markkostnadsgranskningen och överlåtelsevärderingen att utflyttas från det centrala verket.

Ärenden rörande familjebostadsbidrag samt statsbidrag till pensionärsbostäder handläggs centralt av sociala sektionen i bostadsstyrelsen. Den mest betydelsefulla funktionen — prövningen och i princip kontrollen av ärendena — ligger emellertid hos de kommunala förmedlingsorganen. Den mest omfattande delen av bidragsgivningen avser familjebostadsbidragen, där förmedlingsorganen har den direkta beslutanderätten. Huvuddelen av arbetet för bostadsstyrelsens sociala sektion är en granskning av förskotten för bidragsgivningen och en övervakning av kommunernas handhavande av verksamheten. Det borde vara en rationalisering att i stället för den centrala organisationen få länsbostadsnämnderna inkopplade i arbetet. Kommunkontakterna kräver en rätt omfattande reseverksamhet, och ibland måste speciella undersökningar företas ute i kommunerna. Dessa resor skulle kunna företas i anslutning till den reseverksamhet som länsbostadsnämnderna kontinuerligt måste ägna sig åt. Den för lånearbetet nödvändiga kontakten med kommunerna skulle också stå till direkt förfogande för ärenden rörande bidragsverksamheten. Utredningsmannen föreslår därför, att sociala sektionens uppgifter snarast möjligt decentraliseras till länsbostadsnämnderna.

Utredningsmannen föreslår, att vissa på bostadsstyrelsen ankommande uppgifter överflyttas till statens institut för byggnadsforskning och byggnadsstyrelsen. Institutets arbetsinriktning sammanfaller nästan helt med den verksamhet som bedrivs inom bostadsstyrelsens tek-

nisk-ekonomiska byrå och delvis med tekniska byråns verksamhet. Sålunda är övervakningen av experimentbyggandet en uppgift för institutet liksom i princip även det tekniska utredningsarbetet. Med avseende på tvättförsörjningsfrågorna har institutet samarbetat med konsumentinstitutet. Även typ-ritningsverksamhet för småhus torde kunna bedrivas av institutet. Utredningsmannen föreslår, att berörda verksamhetsgrenar överflyttas från bostadsstyrelsen till institutet. Förslagen rörande bebyggelseplaneringen och den bostadstekniska granskningen medför en avlastning av det bostadspolitiska centralorganets arbetsuppgifter. Huvuddelen av arkitektssektionens och byggnadstekniska sektionens uppgifter kan på ett naturligt sätt inplaceras i byggnadsstyrelsens verksamhet. Utredningsmannen föreslår, att hit hörande uppgifter överflyttas till byggnadsstyrelsen.

I fråga om planeringsbyråns uppgifter anför utredningsmannen, att planeringen av bostadsförsörjningen såsom en naturlig följd av decentraliseringen blir en uppgift för länsbostadsnämnderna i samråd med kommunerna. Därigenom minskas planeringsbyråns arbetsuppgifter.

I anslutning till 1956 års statistikkommittés förslag föreslår utredningsmannen vidare, att bostadsstyrelsens statistikproduktion i princip överflyttas till statistikverket och att delegationen för statistikfrågor får i uppdrag att snarast verkställa erforderligt förarbete för en överflyttning samt att i detalj undersöka gränsdragningen mellan statistikverkets och det bostadspolitiska centralorganets framtida befattning med statistiken på bostadsområdet. Endast en mindre del av bostadsstyrelsens nuvarande statistik torde därvid behöva kvarligga hos centralorganet; statistiksektionen i bostadsstyrelsens planeringsbyrå torde kunna utgå.

Utredningsmannen framhåller, att under senare år frågan om en överflyttning till riksbanken av bostadsmyndigheternas låneförvaltning har framförts i olika sammanhang. Utredningsmannen erinrar att frågan om bibehållande av riksbankens avdelningskontor prövades av 1959 års riksdag. I en skrivelse till bankoutskottet i februari 1959 hemställde fullmäktige i riksbanken, att avdelningskontoren skulle bibehållas på de platser, där sådana f. n. är inrättade. Utskottet förordade, att riksbanken tills vidare skulle bibehålla ett kontorsnät och underströk bl. a. angelägenheten av att utredningar rörande möjligheterna att tillföra avdelningskontoren ytterligare uppgifter snarast igångsattes.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag.

Utredningsmannen anför, att det nuvarande systemet för förvaltningen av de statliga bostadslånen fungerat tillfredsställande. Han har likväl funnit sig böra överväga en överflyttning till riksbanksorganisationen av förvaltningsuppgifterna, eftersom denna verksamhetsgren inte kan anses utgöra en integrerande del av de bostadspolitiska organens egentliga funktioner. Tvärtom kan det finnas risker för att länestockens kraftiga tillväxt framtvingar en utbyggnad just av denna sektor, varigenom en för huvuduppgifterna menlig snedbelastning av organisationen kan uppstå.

Förvaltningen av de statliga medel som rymmes inom låne- och bidragsgivningen är en omfattande uppgift. Kapitalskulden för utlåningsverksamheten var den 30 juni 1960 drygt åtta miljarder kr. Nettoökningen under budgetåret 1959/60 utgjorde nära 900 milj. kr. Antalet lån, som den 30 juni 1960 var 242 548, beräknas inom fem år uppgå till ca 370 000. Takten i ökningen torde knappast minska under den därpå följande femårsperioden. Det kan inte undvikas, att behovet av personal, kontorslokaler och valvsutrymmen kommer att öka. Om låneförvaltningen kan klaras genom utnyttjande av en redan befintlig statlig organisation, bör detta vara att föredraga. Utredningsmannen har inhämtat, att visst utrymme för nya arbetsuppgifter kan stå till förfogande vid avdelningskontoren.

Rörande riksbanksorganisationens förutsättningar att överta uppgifterna anför utredningsmannen bl. a., att förvaltning av statliga lån inte är främmande för banken. Sedan 1938 handhar banken förvaltningen av de statliga bostadslånen, sedan 1948 de gamla egnahemslånen och sedan 1954 stödlånen. Samtliga dessa låneformer har baserats på jämförelsevis svaga säkerheter, och samtliga har krävt sociala hänsynstaganden vid prövningen av indrivningsåtgärderna. Speciella bostadspolitiska synpunkter skulle bli beaktade i det samråd mellan riksbanken och bostadsmyndigheterna, som under alla förhållanden blir nödvändigt. Sådant samråd skall inte belasta och försvåra det låneförvaltande arbetet i riksbanken i fall, där bankmässiga rutiner och överväganden framstår som normala.

Utredningsmannen föreslår, att låneförvaltningen och den därmed sammanhängande kamerala verksamheten överföres på riksbanksorganisationen. Det bör ankomma på riksbanken och bostadsstyrelsen att i samarbete utarbeta detaljerade planer för arbetsfördelningen.

I fråga om det bostadspolitiska centralorganets ställning och organisation anför utredningsmannen bl. a. följande.

Vid ett genomförande av föreslagen decentralisering och överflyttning av arbetsuppgifter från bostadsstyrelsen till andra organ återstår en grupp bostadspolitiska kärnfunktioner. Dessa påkallar ett centralorgan, som kan ta initiativ och följa utvecklingen på bostadsområdet. Utredningsmannen har vid sina överväganden rörande centralorganets ställning prövat tre alternativ, nämligen dels en bostadspolitisk beredning inom Kungl. Maj:ts kansli, dels en bostadspolitisk avdelning av byggnadsstyrelsen och dels en fristående reducerad bostadsstyrelse.

Det första alternativet avvisar utredningsmannen under hänvisning bl. a. till, att det skulle innebära ett avsteg från grundläggande principer för den svenska statsförvaltningen. I fråga om det andra alternativet anför utredningsmannen, att de vidsträckta arbetsuppgifterna kan befaras ge ett alltför begränsat utrymme för aktivitet på det bostadspolitiska området.

För det tredje alternativet talar önskemålet att få ett självständigt forum för de bostadspolitiska strävandena. Intresset av att bibehålla ett ämbets-

verk för bostadsfrågorna måste emellertid vägas mot strävandena att reducera antalet fristående myndigheter inom statsförvaltningen. Det kan ej heller bestridas att ett självständigt verk har en starkare tendens och större möjlighet att framdriva en utvidgning av sina arbetsuppgifter än ett organ som är inordnat i en annan myndighet. Genom sina förslag har utredningsmannen sökt ernå en koncentration och avgränsning av funktionerna för centralorganet. Utrymmet för en framtida utvidgning av arbetsuppgifterna har därigenom väsentligt beskurets. Utredningsmannen förordar, att en fristående men reducerad bostadsstyrelse bibehålles som bostadspolitiskt centralorgan.

Utredningsmannen lägger fram en organisationsskiss innebärande ett verk med två byråer, en för administrativa och ledande uppgifter och en för utredande och planerande uppgifter. Varje byrå skulle arbeta på två sektioner. På den ena byrån skulle handläggas administrativa och juridiska ärenden samt besvärärenden. Till denna byrå skulle även förläggas uppgiften att utarbeta förslag till ändringar av kungörelser och anvisningar samt att följa och övervaka länsbostadsnämndernas och förmedlingsorganens verksamhet. Den andra byråns huvudsakliga arbetsuppgifter skulle bli att utföra utredningar avseende centrala bostadsförsörjningsfrågor, att utarbeta förslag till ändringar av bestämmelserna om högsta belåningsvärde, att utföra beräkningar rörande förändringar av ortskoefficienterna samt att handlägga kvarstående tekniska och statistiska uppgifter.

Utredningsmannen framhåller, att den reducerade styrelsen bör kunna fullgöra sitt arbete med en personal på ca 100 befattningshavare. De drygt 100 befattningar som i enlighet därmed skulle avvecklas torde i icke ringa utsträckning komma att erfordras som förstärkning hos de andra myndigheter, som föreslagits överta vissa av bostadsstyrelsens nuvarande verksamhetsgrenar. Utredningsmannen anser det inte möjligt att på basis av organisationsskissen uppskatta det antal befattningshavare, som på sådant sätt kan komma i fråga för en överflyttning. Han förutsätter att, sedan statsmakterna tagit ställning till förslagen, en ny utredning skall verkställas beträffande personaluppsättningen hos bostadsstyrelsen och hos de övriga myndigheterna. Utredningsuppdraget bör anförtros en särskild delegation för omorganisationsfrågor. I uppdraget bör även ingå att vidtaga åtgärder för en omplacering av den friställda personalen.

Även i fråga om länsbostadsnämndernas ställning har utredningsmannen övervägt tre alternativ, nämligen dels ett sammanförande med länsarbetsnämnderna, dels en inordning i länsstyrelserna och dels en fortsatt ställning som fristående länsorgan.

Beträffande det första alternativet anför utredningsmannen bl. a., att det föreligger risk för att sysselsättningsmomentet i byggnadsverksamheten skulle bli alltför dominerande om länsarbetsnämnderna också skulle vara länsorgan för bostadspolitiken. I vissa situationer kan det starkt ortsbundna

sysselsättningsintresset stå i motsats till det allmänna bostadsförsörjningsintresset. Med hänsyn till de omfattande och varierande uppgifter som nu åvilar arbetsmarknadsverket finns det dessutom anledning till tveksamhet i fråga om lämpligheten att tillföra detta verk ytterligare betydande funktioner.

För alternativet att inordna länsbostadsnämnderna under länsstyrelserna talar enligt utredningsmannens mening många skäl, framför allt behovet av en samordning av planeringsarbetet. Med hänsyn till att det nyligen tillsatts en utredning angående länsförvaltningen i dess helhet torde det emellertid kunna ifrågasättas, om inte utredningens resultat bör avvaktas innan isolerade åtgärder vidtas beträffande länsbostadsnämndernas ställning inom länsorganisationen.

Efter en avvägning mellan skälen för och emot de tre alternativen har utredningsmannen stannat för att föreslå att länsbostadsnämnderna åtminstone tills vidare behålles som fristående länsorgan. Behovet att rubba nämndernas status har i och för sig minskat genom förslaget att behålla en fristående bostadsstyrelse som centralorgan.

Beträffande länsbostadsnämndernas arbetsuppgifter anför utredningsmannen bl. a. följande.

Länsbostadsnämnderna har under de senaste åren fått ökade arbetsuppgifter genom att bostadsstyrelsens långivning decentraliserats. Utredningsmannen har i sina förslag förutsatt en betydande utvidgning av nämndernas verksamhet och ansvar. I väsentligt större utsträckning än tidigare bör de medverka vid bebyggelseplaneringen. De skall ta initiativ i fråga om planläggningen för bostadsförsörjningen. Utredningsmannen har vidare förutsatt, att nämnderna skall ägna stor uppmärksamhet åt konsultations- och informationsverksamhet i kommunerna.

Redan den decentralisering som ägt rum torde ha inneburit att en stor del av nämndernas kapacitet fått tas i anspråk för löpande arbete. Detta har inkräktat på utrymmet för rådgivande och allmänt ledande funktioner. Detta är så mycket mer otillfredsställande som utflyttningen av ärenden inneburit ett stegrat behov av överblick och samråd beträffande bostadsförsörjningen och bebyggelseplaneringen. Genom överflyttning till riksbanken av de låneförvaltande uppgifterna avlastas nämnderna denna för bostadspolitikens mindre fundamentala verksamhet. De härigenom frigjorda resurserna räcker emellertid inte för att nämnderna i storstadsområdena utan personalförstärkning skall bli i stånd att verka på avsett sätt.

Utflyttningen av ärenden avseende Stor-Stockholm aktualiserar frågan om länsbostadsnämndens organisation. I länsdelen av Stor-Stockholm handhar länsbostadsnämnden för Stockholms län f. n. endast småhusärenden, medan bostadsstyrelsen handlägger alla låneärenden för Stockholms stad och flerfamiljshusärenden i Stockholms förorter. Bostadsbyggandet i Stor-Stockholm är emellertid sedan länge ett viktigt led i samarbetet mellan Stock-

holm och förorterna. Den kommunala aktivitet som här utvecklats borde också avspeglas i uppbyggnaden av de statliga bostadslåneorganen. En gemensam bostadsnämnd för Stockholms stad och län skulle bli ett naturligt organ för bostadsförsörjningen. Även planeringsfrågorna skulle kunna angripas effektivare än vid den nuvarande uppdelningen. Utredningsmannen föreslår, att en gemensam bostadsnämnd för staden och länet skall ersätta den nuvarande länsbostadsnämnden för Stockholms län. På nämnden skall ankomma all sådan verksamhet som vilar på länsbostadsnämnderna. Bostadsnämnden bör erhålla en sådan sammansättning som garanterar en effektiv verksamhet, bl. a. genom ett större antal ledamöter än för nämnderna i övrigt.

Med avseende på länsbostadsnämndernas inre organisation föreslår utredningsmannen, att den nuvarande kamerala avdelningen, vars uppgifter överföres till riksbankens avdelningskontor, ersättes med en planeringsavdelning med uppgift att svara för beslut och förberedelser i låneärenden, planläggning av bostadsförsörjningen, utredningar m. m. Den nuvarande tekniska avdelningen bör bibehållas för uppgifter av teknisk natur i samband med långivningen samt rådgivningen till låne- och bidragssökande, byggnadsföretag och kommuner.

Utredningsmannens organisationsskiss innebär för nämndernas personaluppsättning en förstärkning av nämnderna i de tre storstadsområdena. För bostadsnämnden i Stockholm beräknas ca 30 befattningar och för nämnderna i Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län vardera ca 20 befattningar. Personaluppsättningen förutsättes inte bli bestämd i detalj förrän statsmakterna tagit ställning till organisationsskissen. Vissa förändringar har utredningsmannen emellertid ansett sig böra föreslå nu, nämligen att länsbostadsdirektörerna som regel bör placeras i byråchefslönegraden i likhet med jämförbara tjänster inom länsförvaltningen, t. ex. länsarbetsdirektörerna. Tjänsten som direktör för bostadsnämnden i Stockholm bör placeras i lönegrad B 3. Planeringsavdelningarna bör ledas av förste byråsekreterare i 23 lönegraden och de tekniska avdelningarna av förste byråingenjörer likaledes i 23 lönegraden. De tekniska avdelningarna hos nämnderna för Göteborgs och Bohus län samt Malmöhus län bör ledas av byrådirektörer i 24 lönegraden. Avdelningscheferna hos bostadsnämnden i Stockholm bör vara byrådirektörer i 26 lönegraden.

Även i fråga om länsbostadsnämnderna förutsätter utredningsmannen, att ny utredning skall verkställas sedan statsmakterna tagit ställning till organisationsskissen. Utredningsuppdraget bör anförtros den delegation för omorganisationsfrågor, som har omnämnts i det föregående. Uppdraget bör avse att utarbeta detaljplaner samt ombesörja avvecklingen av de nuvarande kamerala avdelningarna.

Yttranden

Över utredningens betänkande har efter remiss yttranden avgivits av bostadsstyrelsen efter hörande av länsbostadsnämnderna, statskontoret, arbetsmarknadsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, lantbruksstyrelsen, statens hyresråd, delegationen för statistikfrågor, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Värmlands, Västmanlands, Jämtlands och Norrbottens län, bostadsbyggnadsutredningen, byggnadsstyrelseutredningen, länsförvaltningsutredningen, fullmäktige i riksbanken, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska byggnadsentreprenörföreningen (SBEF), Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. (HSB), Svenska riksbyggen, Svenska stadsförbundet, Svenska landskommunernas förbund, Hyresgästernas riksförbund, Sveriges fastighetsägarförbund, stadskollegiet i Stockholm, Stockholms förorters samarbetsnämnd, stadskollegiet i Göteborg, Göteborgs förorters förbund och drätselkammaren i Malmö. Vissa länsstyrelser har bifogat yttranden av andra länsmyndigheter, kommuner m. fl. Vidare har inkommit yttranden av Svenska sparbanksföreningen och Svenska väg- och vattenbyggares riksförbund (SVR).

Utredningsmannens principiella inställning beträffande direktivgivningen delas i huvudsak av bl. a. *SAF*, *Sveriges fastighetsägareförbund* och *SACO*. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser, att centralorganets direktivrätt bör begränsas men att å andra sidan anvisningar, utfärdade av Kungl. Maj:t, endast bör avse frågor, som kräver ställningstagande på högsta nivå. *SVR* anför, att viss minskning av antalet låneregler kan erhållas enbart genom en omskrivning och sammanskrivning av gällande regler.

Bostadsstyrelsen framhåller, att av styrelsen utfärdade anvisningar i allt väsentligt grundas på bemyndiganden och föreskrifter av Kungl. Maj:t samt uttalanden i propositioner och statsutskottsutlåtanden. Det torde vara svårt att finna exempel på att nu gällande anvisningar är ett utslag av bostadsstyrelsens fria skön. Frågan huruvida närmare anvisningar i en fråga bör utfärdas av Kungl. Maj:t eller av styrelsen avgöres i socialdepartementet. En ändring därvidlag kan således åstadkommas genom en ändring av departementets praxis. Styrelsen finner för sin del inte någon ändring påkallad. Enligt styrelsens mening föreligger behov av att revidera såväl av styrelsen utfärdade anvisningar som de direktiv styrelsen erhållit samt att redovisa dem på ett överskådligare sätt.

Erinringar mot utredningsmannens principiella utgångspunkter i fråga om direktivrätten har även framförts av bl. a. *HSB* och *Svenska riksbyggen*, samt majoriteter inom *Svenska stadsförbundet* och *Stockholms förorters samarbetsnämnd*.

Vad utredningsmannen anfört beträffande samordning av bebyggelseplaneringen har mött kritik av *bostadsstyrelsen*, som erinrar om att låneorganens rätt att vid låneprövningen ställa krav i fråga om byggnaders storlek och form är reglerad genom beslut av 1961 års riksdag. Statslån kan vägras, om detaljplanen är föråldrad och bebyggelse enligt planen är olämplig eller om detaljplanen har frångåtts. Uttalandet att bostadsproducenterna överraskande ofta har mött en ny granskning av planen när han skall genomföra sitt byggnadsprogram är enligt styrelsens mening ogrundat. *Byggnadsstyrelsen* anser, att de påtagliga kvalitativa skillnaderna mellan planerna motiverar en särskild bedömning av låneobjekten även ur plansynpunkt. En liknande uppfattning framföres av *SABO* och *bostadsbyggnadsutredningen*. Utredningen anför, att byggnadslagens aktualitetskrav bör upprätthållas strängt. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* framhåller, att komplikationer vid handläggningen av låneärenden lättast torde undvikas om detaljplanarbetet och bostädernas projektering bedrivs samtidigt och i samråd med berörda myndigheter.

SBEF delar utredningsmannens mening att de statliga låneorganen under senare år alltmer utvecklat sina egna synpunkter och krav i exploaterings- och miljöfrågorna, vilket lett till osäkerhet vid bedömningen av planernas genomförbarhet. *Svenska riksbyggen* anför liknande synpunkter och framhåller, att bostadsstyrelsens intentioner måste framföras väsentligt tidigare än vid belåningstillfället. *Byggnadsstyrelseutredningen* anser att de av utredningsmannen relaterade förhållandena visar behovet av ökade insatser från det centrala planorganets sida och *Hysesgästernas riksförbund* yttrar, att planmyndigheterna i ökad utsträckning måste tvingas acceptera moderna bostadspolitiska målsättningar.

Utredningsmannens mening att länsbostadsnämnderna bör delta i samrådet i planfrågor har biträttts av flertalet remissorgan. I fråga om samrådets form och innehåll är emellertid meningarna delade. I åtskilliga yttranden ifrågasättes om länsbostadsnämnderna skall särskilt angivas såsom samrådsorgan i byggnadsstadgan. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* framhåller, att byggnadsstadgan inte särskilt omnämner de nuvarande remissorganen i planfrågor. Utredningsmannens förslag har uttryckligen tillstyrkts av *länsstyrelserna i Älvsborgs, Jämtlands och Norrbottens län* samt vissa länsbostadsnämnder. Även *Svenska stadsförbundet* biträder förslaget, dock under förutsättning att bostadsstyrelsen alltså får ange de särskilda villkor, som bör gälla för statlig belåning.

Bostadsstyrelsen hävdar, att de bostadspolitiska organen inte rimligen bör påläggas planvårdande uppgifter. De statliga myndigheternas roll i planarbetet bör begränsas till ett angivande av förutsättningarna för planarbetet i råd och anvisningar. Denna verksamhet behöver utökas. Flera *länsbostadsnämnder* framhåller, att nämnderna saknar förutsättningar att fylla de funktioner i planarbetet, som utredningsmannen anger. *SAF* hyser farhågor

för att bestämmelser, som reglerar samarbetet mellan kommuner och länsbostadsnämnder i planfrågor, kan leda till att bostadsorganen får för stort inflytande på bebyggelseplaneringen, vilket kan komplicera planarbetet. *SBEF* förordar, att planarbetet helt anförtros planmyndigheterna utan krav på samråd med ytterligare en instans.

Utredningsmannens synpunkter rörande önskvärdheten av en samordning och decentralisering av den tekniska granskningen delas i huvudsak av remissorganen. *Byggnadsstyrelsen* anför, att en sådan samordning har rekommenderats av bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen redan år 1952, men att bristen på tekniker medfört att åtskilliga byggnadsnämnder ännu saknar tillgång till erforderlig sakkunskap. *Statskontoret* ifrågasätter om inte den ur bostadslånesynpunkt betingade tekniska granskningen kan slopas eller avsevärt begränsas.

Mot förslaget att anknyta decentraliseringen till delegering av dispensgivningen enligt 67 § byggnadsstadgan har erinringar anförts av bl. a. *länsstyrelserna i Malmöhus och Värmlands län*. *Byggnadsstyrelseutredningen* anser förslaget alltför vagt utformat för att läggas till grund för en ändring.

Förslaget att den byggnadstekniska granskningen skall handhas av länsarkitektkontoren, när den inte är decentraliserad till kommunerna, har lämnats utan erinran av *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län* samt *Norrbyggens län* och avstyrkts av *länsstyrelserna i Malmöhus, Västmanlands och Jämtlands län*.

Förslaget att byggnadsstyrelsens och bostadsstyrelsens anvisningar skall intas i en gemensam publikation biträdes av bl. a. *byggnadsstyrelsen och länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län*. Mot förslaget har erinringar anförts av bl. a. *statens institut för byggnadsforskning*, som framhåller att det råder en principiell skillnad mellan anvisningarna till byggnadsstadgan och låneorganens tekniska anvisningar. Ett sammanförande skulle medföra risk för besvärande konflikter. Även *statskontoret* ifrågasätter lämpligheten av att i anslutning till byggnadsstadgan införa enbart av statlig långivning betingade tekniska föreskrifter. *SBEF* anser att speciella bostadstekniska anvisningar bör begränsas till sådana dokumenterade och underbyggda krav som kan godtas som ekonomiskt försvarbara för all bostadsproduktion. *SVR* ifrågasätter nödvändigheten av anvisningar utöver anvisningarna till byggnadsstadgan.

Med anledning av utredningsmannens förslag att kontroll på byggnadsplatserna skall föreskrivas för större flerfamiljshus och gruppbyggen har flera remissinstanser framhållit vikten av en effektiv byggnadskontroll. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har ingen erinran mot utredningsmannens förslag, som också har tillstyrkts av vissa *länsbostadsnämnder*.

Förslaget har avstyrkts av *SBEF* och *SVR*. *HSB* framhåller, att förbundet genom egna anställda kontrollanter utövar en kontinuerlig kontroll. Särskild

dagkontroll torde därför inte behöva föreskrivas för bostadskooperationen. Liknande synpunkter anföres av *Hyresgästernas riksförbund*. *Länsbostadsnämnderna i Stockholms och Hallands län* anför, att den rådande teknikerbristen utgör ett hinder för förslaget förverkligande. *Länsbostadsnämnden i Uppsala län* anser, att generella föreskrifter om dagkontroll inte erfordras men att sådana skulle vara till nytta då fråga är om s. k. byggmästarstarkade bostadsrättsföreningar. Redan nu tillämpas dagkontroll för gruppbyggen.

Förslaget att i lånekungörelserna införa bestämmelser om att kommun skall kunna avstängas från lån, då avsevärda brister föreligger i kontrollen, har tillstyrkts av *Svenska stadsförbundet* och *stadskollegiet i Göteborg*. Förslaget avstyrkes av *Svenska landskommunernas förbund*, som anser att en anmälan till kommunens beslutande organ torde vara tillräcklig för att komma till rätta med brister i kontrollen.

Förslaget att slopa de interimistiska lånebesluten vid gruppbyggen avstyrkes av flertalet remissinstanser. *Bostadsstyrelsen* framhåller, att köpeskillingskontrollen i stort sett har fungerat väl. Att den komplicerat planeringen och färdigställandet av hus kan möjligen vara riktigt beträffande ett enda av de större företag utredningsmannen åberopar. Detta motiverar inte en omprövning av kontrollen.

Förslaget har i princip tillstyrkts av *SBEF*, *SAF*, *Sveriges fastighetsägarförbund*, *Svenska sparbanksföreningen*, *HSB*, *Svenska riksbyggen*, *SVR* och några kommuner. *SBEF* anser att priskontrollen, om den ändock anses nödvändig, bör åvila förmedlingsorganen.

Utredningsmannens synpunkter på kreditvärdebedömningen delas i huvudsak av *länsbostadsnämnderna i Uppsala, Östergötlands, Kronobergs, Gävleborgs, Jämtlands och Västerbottens län*. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* samt vissa *länsbostadsnämnder* har framhållit vikten av att kreditvärdefrågorna beaktas redan vid den översiktliga planeringen. *SBEF* anser, att ansvaret för kreditvärdebedömningen skall åvila länsbostadsnämnderna endast i fråga om glesbygder. *Arbetsmarknadsstyrelsen* och *länsarbetsnämnden i Norrbottens län* framhåller vikten av samråd mellan bostads- och arbetsmarknadsmyndigheter i lokaliseringsfrågor.

Bostadsstyrelsen varnar bestämt för detaljföreskrifter om kreditvärdebedömningen av den typ som utredningsmannen har föreslagit. De skulle försvåra en upprustning och förbättring av bostadsbeståndet på landsbygden. *HSB* framhåller att svårigheter att försälja mindre moderna bostadshus inte innebär att behov inte föreligger av modern bostadsbebyggelse. Att hyreslägenheter står outhyrda är inte heller något skäl mot att bostadskooperationen för sina medlemmar uppför statsbelånade bostadshus.

Utredningsmannens uppfattning att ansvaret för markkostnadsutvecklingen skall åvila kommunerna delas allmänt av remissinstanserna. I fråga om förslaget till ändrade regler för tomtkostnadsgranskningen är

meningarna delade. Förslaget har i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *länsstyrelserna i Älvsborgs och Västmanlands län, SAF, Sveriges fastighetsägareförbund, SBEF, Svenska sparbanksföreningen, TCO* och vissa kommuner. *Göteborgs förorters förbund* tillstyrker förslaget men framhåller, att en fackmässig och objektiv bedömning är nödvändig och att det är otänkbart med ett skönsmässigt avgörande från fall till fall. *Svenska landskommunernas förbund* anför, att en enskild kommuns markpolitik inte kan skiljas från markpolitiken inom en hel region. En kommuns ansträngningar att hålla prisnivån nere kan spolieras av grannkommunen. Förbundet anser, att en försöksverksamhet enligt utredningsmannens system borde kunna påbörjas inom några kommuner, som tillsammans utgör en avgränsad region. *HSB* ifrågasätter, om inte markkostnadsgranskningen helt kan slopas.

Åtskilliga remissinstanser yttrar, att det bör anstå med ändringar i markkostnadsgranskningen till dess erfarenheter har vunnits av de nya reglerna. Denna mening uttalas av *överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Jämtlands och Norrbottens län, Svenska stadsförbundet, SABO, Stockholms förorters samarbetsnämnd* och flertalet *länsbostadsnämnder*.

Stark tveksamhet mot förslaget framföres i yttranden av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *Svenska riksbyggen*. Sistnämnda remissorgan framhåller liksom *LO* att radikalare åtgärder krävs för att komma till rätta med markprisstegringen, bl. a. indragning till det allmänna av värdestegringen på mark och skärpning av skattelagstiftningen. *Statens hyresråd* anser, att den nuvarande metoden för bedömning av markkostnaderna är bättre ägnad att skapa enhetlighet än den av utredningsmannen föreslagna. *Bostadsstyrelsen* avstyrker förslaget.

I fråga om förslaget om ett sammanförande av läges- och saneringstillägg är åsikterna mycket delade bland remissorganen. *Bostadsstyrelsen* kan inte godta utredningsmannens åsikt att man genom ett sammanförande av tilläggen skulle åstadkomma en mera nyanserad bedömning i markärenden.

Förslaget att länsbostadsnämnd skall kunna förordna en opartisk markexpert för markfrågorna inom en kommun tillstyrkes av *länsstyrelsen* och *länsbostadsnämnden i Jämtlands län* samt av vissa kommuner. Det har avstyrkts av flertalet *länsbostadsnämnder, länsstyrelserna i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län, Svenska landskommunernas förbund* och *Göteborgs förorters förbund*. *SBEF* anser, att markexperten bör tillkallas av kommunen, och *Svenska riksbyggen* ifrågasätter om inte särskilda markvärderingsnämnder borde inrättas med uppgift att pröva skäligheten av "ortens pris" och behovet av avvikelser från detta. *SVR* ifrågasätter om markexperter finns tillgängliga inom lantmäteriet.

Förslaget att slopa produktionskostnadsberäkningarna tillstyrkes i princip av *länsstyrelsen i Västmanlands län, SAF, Sveriges fastighetsägareförbund, SBEF* och vissa kommuner. *SAF* och fastighetsägareförbundet kan dock inte ta ställning till om hyrorna i de allmännyttiga bostads-

företagens lägenheter kan utgöra norm för hyressättningen i enskilt uppförda bostadshus, förrän en närmare redogörelse lämnats för ifrågavarande hyror. *Länsstyrelsen i Älvsborgs län* kan i princip biträda utredningsmannens förslag men ifrågasätter om tidpunkten är lämplig för ett genomförande av förslaget.

I avstyrkande riktning uttalar sig *bostadsstyrelsen* och flertalet *länsbostadsnämnder*, *länsstyrelserna i Malmöhus och Jämtlands län*, *HSB*, *Svenska riksbbyggen*, *SABO* och *Hyresgästernas riksförbund*. *Statens hyresråd* avstyrker likaledes förslaget och anför att dess genomförande skulle innebära påtagliga risker för godtycke och felaktigheter, vartill kommer att grunderna för 1956 års beslut om undantagande från hyreskontroll av statsbelånade bostadshus skulle rubbas. *Drätselkammaren i Malmö* påpekar, att de allmännyttiga företagen är fria från hyreskontroll och därför kan åstadkomma en hyresutjämning mellan olika fastigheter. Att lägga en sådan utjämnad hyra till grund för hyressättningen i ett nyuppfört enskilt hus skulle kräva ytterst omfattande undersökningar bl. a. i kostnadsfrågor.

Förslaget att slopa storleksgränsen för egnahem har överlag tillstyrkts av remissorganen. *HSB* anser, att en övre gräns av 150 m² kan vara rimlig.

Vad gäller ett borttagande av kravet i egnahemslånekungörelsen rörande anslutning till gemensamhetsanordning för vatten och avlopp har utredningsmannens förslag lämnats utan erinran av *bostadsstyrelsen*, *Svenska stadsförbundet* och vissa *kommuner*. Några *länsbostadsnämnder* har avstyrkt förslaget. I ett par yttranden har ifrågasatts om inte bestämmelsen bör bibehållas men möjlighet skapas för länsbostadsnämnden att för visst fall efterge kravet.

Utredningsmannens förslag om ett slopande av bestämmelsen om hyreskontroll i hus som upprustats med förbättringslån har ej föranlett några erinringar.

Förslaget om en decentralisering till länsbostadsnämnderna av beslutanderätten i låneärenden avseende hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder, har tillstyrkts av *bostadsstyrelsen* och vissa *kommuner*. *Överståthållarämbetet* anser att bedömningen fortfarande bör ligga centralt, medan *Svenska stadsförbundet* inte vill motsätta sig en utflyttning, om tydliga anvisningar utfärdas rörande de lokaler som skall omfattas av belåningen.

Vad utredningsmannen har föreslagit rörande kommunalt bidrag såsom villkor för beviljande av vinterbidrag har tillstyrkts av *Svenska stadsförbundet* och vissa *kommuner*. *Bostadsstyrelsen* och *Svenska landskommunernas förbund* föreslår i stället, att bestämmelsen om kommunalt bidrag skall utgå.

I anledning av förslaget om en översyn av bestämmelserna rörande redovisningen av familjebostadsbidrag har *bostadsstyrelsen* anfört,

att nuvarande regler tillkommit efter samråd med kommunförbunden. Någon kritik har tidigare inte framförts, men styrelsen har för avsikt att snart ta ny kontakt med nämnda organisationer för att få utrett om det föreligger önskemål om ändring av bestämmelserna. Behovet av en översyn av bestämmelserna har vitsordats av *Svenska stadsförbundet* och *Svenska landskommunernas förbund* samt *drätselkamrarna i Linköping och Malmö*.

Vad beträffar frågan om kommuns upptagande av lån har förslaget om generellt medgivande för kommun att uppta bottenlån i statsbelånade bostadshus tillstyrkts av bl. a. *Svenskastadsförbundet*, *Svenska landskommunernas förbund*, *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Jämtlands län*, *Stockholms förorters samarbetsnämnd* och *Göteborgs förorters förbund*. *Bostadsstyrelsen* har ingen erinran mot förslaget. *Stadsförbundet* och *Stockholms förorters samarbetsnämnd* anser att medgivandet bör omfatta även lån som upptages för iordningställande av tomträttsmark.

Utredningsmannens förslag beträffande fortsatt decentralisering till länsbostadsnämnderna av långivningen tillstyrkes av *bostadsstyrelsen* (majoriteten) i vad det gäller egnahems- och tertiärlångivningen. Enligt styrelsens mening kan behovet av direkt kontakt med byggnadsverksamheten och lånefrågorna tillgodoses dels genom handläggningen av besvärärenden dels genom en stickprovsvis förelagen granskning av låneärenden, som prövats och avgjorts av länsbostadsnämnderna, och dels genom den rådgivnings- och upplysningsverksamhet, som styrelsen bedriver. Styrelsen anser det emellertid vara olämpligt att decentraliseringen skall omfatta även de fåtaliga lånen till maskinanskaffning inom byggnadsindustrien och till kollektiva tvätterier. Utredningsmannens förslag har i övrigt tillstyrkts av bl. a. *statskontoret*, *överståthållarämbetet*, *länsstyrelsen* och *länsbostadsnämnden i Göteborgs och Bohus län*, *Svenska landskommunernas förbund*, *SAF* och *Sveriges fastighetsägareförbund*.

En ytterligare utflyttning av låneärendena avstyrkes av *en reservant* i *bostadsstyrelsen*, *länsbostadsnämnden i Stockholms län*, majoriteter inom *stadskollegierna i Stockholm* och *Göteborg* samt *Svenska stadsförbundet* och av *Stockholms förorters samarbetsnämnd*. *Drätselkammaren i Malmö* är i princip välvillig till största möjliga decentralisering men hyser farhågor för att det centrala verket får alltför liten kontakt med det praktiska arbetet. *SABO* anser, att en utflyttning av låneärendena avseende Malmö möjligen kan genomföras. *Länsbostadsnämnden i Stockholms län* anför, att långivningen till flerfamiljshus i Södertälje, Nynäshamn och Norrtälje bör återföras till *bostadsstyrelsen*. *Stockholms förorters samarbetsnämnd* ifrågasätter, om inte länsbostadsnämnden i Stockholms län bör slopas och samtliga dess uppgifter omhändertas av *bostadsstyrelsen*.

Förslaget att decentralisera granskningen av besluten om familjebostadsbidrag m. m. tillstyrkes av *bostadsstyrelsen*, flertalet *länsbostadsnämnder*, *statskontoret*, *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus*, *Älvsborgs*

och Västmanlands län samt vissa kommuner. Länsbostadsnämnden i Göteborgs och Bohus län anför, att bostadsstyrelsen alltjämt bör utgöra första besvärinstans.

Förslaget har avstyrkts av majoriteter inom Svenska stadsförbundet och stadskollegierna i Stockholm och Göteborg samt länsbostadsnämnden i Stockholms län. SABO ifrågasätter, om utflyttningen är ekonomiskt försvarlig. Tveksamhet har även yppats av TCO.

Förslaget att vissa på bostadsstyrelsen ankommande uppgifter överflyttas till statens institut för byggnadsforskning och byggnadsstyrelsen har mött åtskilliga invändningar. Överflyttningen till institutet avstyrkes av bostadsstyrelsen, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, Svenska riksbyggen och LO. Bl. a. framhålles att rådet för byggnadsforskning har frihet att fördela tillgängliga forskningsmedel på sätt som bäst gagnar forskningen. Denna princip låter sig inte förenas med tanken att binda medel på förhand vid uppgifter som nu åligger bostadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen anför, att det i förarbetena till den nya byggnadsstadgan har förutsatts, att byggnadsstyrelsen skall ha befogenhet att pröva och med generell giltighet godkänna nya material, konstruktioner och metoder. Mot denna bakgrund bör frågan om en överflyttning av arbetsuppgifterna vidare utredas.

Svenska stadsförbundet framhåller, att bostadsstyrelsens verksamhet på ifrågavarande område är av stor betydelse. Förbundet anser att en överflyttning till institutet kan accepteras endast om arbetet inriktas även på aktuella frågor och ej endast på en djuplodande forskning.

Bostadsstyrelsen anför, att överläggningar ägt rum med byggnadsstyrelsen och institutet för byggnadsforskning i fråga om gränsdragningen mellan de tre organens verksamhet. Enighet råder om att bostadsstyrelsen bör ha viss teknisk expertis.

Byggnadsstyrelseutredningen anser, att överflyttning till byggnadsstyrelsen bör anstå till dess organisationen vunnit stadga samt att arbetsfördelningen mellan de tre berörda organen kräver ytterligare överväganden.

I anledning av utredningsmannens förslag att bostadsstyrelsens statistikproduktion skall överföras till det centrala statistikverket framhåller delegationen för statistikfrågor, att den inte har möjlighet att undersöka frågan i sådan tid att förslag kan föreläggas 1962 års riksdag. Skall en utredning från delegationens sida avvaktas, torde överflyttningen tidigast kunna äga rum under budgetåret 1963/64. Om det av andra skäl skulle befinnas lämpligt att en överföring företas redan 1962/63 torde detta vara tekniskt genomförbart. Det förutsätter dock bl. a. vissa ändringar i organisationsplanen för statistiska centralbyrån. Vidare måste lämpliga lokaler ställas till förfogande. Även andra verksamhetgrenar inom bostadsstyrelsen bör innefattas i delegationens prövning, bl. a. beräkningen av byggnadskostnadsindex och insamling av data rörande vissa fastighetsomkostnader.

Förslaget om en överflyttning till riksbanken av låneförvaltningen har tillstyrkts av *överståthållarämbetet, länsstyrelsen i Älvsborgs län* och några *kommuner*. Även *länsbostadsnämnden i Värmlands län* biträder förslaget, dock under förutsättning att bankorganisationen åtar sig hela förvaltningsarbetet och utan att länsbostadsnämnderna tas i anspråk för besvarande av remisser. *Länsbostadsnämnden i Gävleborgs län* har tillstyrkt förslaget med liknande förbehåll. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* har ingen erinran mot en överflyttning.

Fullmäktige i riksbanken framhåller, att riksbanken enligt förslaget tillföres betydligt mer omfattande arbetsuppgifter än som svarar mot nedgången i avdelningskontorens hittillsvarande uppgifter. En viss utbyggnad av organisationen kan därför bli nödvändig. Riksbanken är emellertid beredd att — om statsmakterna så skulle finna lämpligt — åta sig uppgiften.

Förslaget avstyrkes av *bostadsstyrelsen* och flertalet *länsbostadsnämnder*. Bostadsstyrelsen framhåller, att dubbelarbete och kompetenstvister inte kan undvikas om förvaltningsuppgiften överföres till riksbanken. Förslaget innebär en försämring och fördyring inte bara för statsverket utan också för kommuner och låntagare. Styrelsen är också övertygad om att det inte går att dra en klar gräns mellan riksbanksorganisationens och den bostadspolitiska organisationens uppgifter. Enda möjligheten vore att föreskriva, att de bostadspolitiska organen, och i praktiken antagligen också de kommunala förmedlingsorganen, helt skall avkopplas från handläggningen fr. o. m. utanordningen av lån. Avstyrkanden eller erinringar mot förslaget har i övrigt framförts av bl. a. *statskontoret, länsstyrelserna i Östergötlands, Västmanlands och Jämtlands län, LO, TCO, SACO, Svenska landskommunernas förbund, Stockholms förorters samarbetsnämnd, Göteborgs förorters förbund, Hyresgästernas riksförbund* och vissa *kommuner*. Flera remissorgan ifrågasätter, om det inte vore mera ändamålsenligt att förvaltningen omhänderhades av primärkreditgivarna. *Svenska sparbanksföreningen* anser, att fördelar skulle vinnas om förvaltningen av egnahemslånen kunde handhas av sparbankerna och föreslår att denna fråga upptas till övervägande i samråd med föreningen.

Den av utredningsmannen framlagda skissen till ändrad bostadspolitisk organisation har föranlett erinringar i åtskilliga yttranden. *Bostadsstyrelsen* anför att utredningsmannen inte har undersökt om den skisserade organisationen är lämpligare eller bättre än den nuvarande, enkla och billigare för statsverket samt ändamålsenlig för kommuner och låntagare. Styrelsen avstyrker att skissen lägges till grund för en omorganisation. Samtidigt framlägger styrelsen ett eget organisationsförslag. Såväl bostadsstyrelsen som *länsbostadsnämnderna* framhåller vikten av att ett ställningstagande till organisationsfrågan inte ytterligare uppskjutes.

Flera remissorgan, bl. a. *Svenska riksbyggen* och *Stockholms förorters samarbetsnämnd*, hyser farhågor för att det centrala bostadspolitiska

organet avrustas i sådan utsträckning att det inte kan fullgöra sina uppgifter. HSB anför, att behov föreligger av ett välutrustat, centralt ämbetsverk med direktiv- och initiativrätt inom ramen för statsmakternas beslut. Länsstyrelsen i Jönköpings län hyser en motsatt uppfattning och har ej funnit de av utredningsmannen anförda skälen för ett bibehållande av bostadsstyrelsen övertygande. I stället förordar länsstyrelsen det av utredningsmannen avvisade alternativet med en beredning inom Kungl. Maj:ts kansli. LO anser, att en sammanslagning av bostadsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen bör övervägas.

Beträffande länsbostadsnämndernas ställning anför länsförvaltningsutredningen, statskontoret samt länsstyrelserna i Jönköpings, Älvsborgs, Värmlands och Norrbottens län att några mer betydelsefulla förändringar inte bör vidtagas förrän länsförvaltningsutredningen framlagt sina förslag.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

I yttrande över bostadspolitiska organisationskommitténs betänkande har bostadsstyrelsen förordat viss decentralisering till länsbostadsnämnderna. Styrelsen anför i sin anslagsframställning, att ifrågavarande decentralisering av arbetstekniska skäl inte bör företagas vid budgetårets början. Vid beräkningen av avlöningsanslaget har styrelsen antagit, att utflyttningen kommer att äga rum vid kalenderårsskiftet 1962/63. Den med långivningen sammanhängande låneförvaltningen bör decentraliseras i den mån förutsättningarna under budgetåret 1962/63 beträffande personal och valvsutrymmen hos de olika nämnderna medger det.

I syfte att begränsa antalet besvärinstanser föreslår styrelsen, att besvär över förmedlingsorganens beslut i ärenden om familjebostadsbidrag även i fortsättningen skall anföras direkt hos styrelsen.

I fråga om pensionärsbostadsbidragen föreslår styrelsen, att beslutanderätten överföres till kommunerna samt att länsbostadsnämnderna endast granskar de meddelade besluten.

Genom en fullständig decentralisering av långivningen blir behovet av en kontinuerlig tillsyn av länsbostadsnämndernas verksamhet än mer påtagligt än tidigare. Den erforderliga kontakten med det löpande arbetet bör åstadkommas genom en stickprovsgranskning. Denna kan fylla behovet av att tillse att gällande bestämmelser och anvisningar tillämpas på ett riktigt och enhetligt sätt och även fästa uppmärksamheten på otydligheter i gällande anvisningar eller aktualisera ändringar i dessa. I vad som gäller omfattningen av granskningen anför styrelsen, att skäl talar mot att den fixeras till ett visst antal ärenden per år. Först sedan verksamheten har bedrivits under ett eller ett par år kan granskningens lämpliga omfattning med någon säkerhet bedömas.

På grundval av sitt ställningstagande till de huvudfrågor, som aktualiserats i anledning av direktiven för organisationsutredningen, har styrelsen

verkställt en översyn av organisationen och framlagt ett eget förslag i ämnet. Förslaget innebär förändringar i byrå- och sektionsindelningen samt en nettominskning av antalet befattningar med 37. Styrelsen skall enligt förslaget organiseras på sex byråer: kanslibyrån, förvaltningsbyrån, planeringsbyrån, tekniska byrån, låne- och bidragsbyrån samt värderingsbyrån. Förslaget kan sammanfattas på följande sätt.

Enär lånestocken har vuxit till sådan storlek, att förvaltningsfrågorna inte längre kan handhas av kanslibyrån — i realiteten har en utbrytning redan kommit till stånd — föreslås att de föres till en särskild förvaltningsbyrå. Ur nuvarande lånebyrån har värderingsfrågorna, som så gott som helt avser utredningar och statistiskt arbete, brutits ut. En kraftig upprustning av resurserna för värderingsarbetet föreslås. Återstående del av lånebyrån har sammanförts med sociala sektionen till en låne- och bidragsbyrå för besvär- och underställningsärenden samt tillsyn av lån- och bidragsgivningen.

Yrkanden

Bostadsstyrelsen har hemställt, att anslaget ökas med (avrundat) 80 700 kr.

	Ökning	Minskning
Personalförändringar		
1. Kanslibyrån. Allmänna sektionen:		
1 byrådirektör Ae 26	33 192	
1 pressombudsman, arvode	15 000	
1 biträde i reglerad befordringsgång	11 220	
2. Kanslibyrån. Personalsektionen:		
1 kontorist Ae 9 (halva året)		8 058
1 biträde i reglerad befordringsgång, telefonist (halva året)		5 610
1 expeditivsvakt Ae 7 (halva året)		7 656
3. Förvaltningsbyrån:		
1 byråchef Bo 1	42 840	
4. Förvaltningsbyrån. Ombudsmannasektionen:		
1 förste byråsekreterare Ae 23		34 944
1 amanuens i reglerad befordringsgång (halva året)		13 494
2 kanslibiträden Ae 7 (halva året)		14 544
5. Tekniska byrån. Bostadstekniska sektionen:		
2 arkitekter högst Ag 24		48 843
1 ingenjör Ae 17		20 856

	Ökning	Minskning
6. Tekniska byrån. Byggnadstekniska sektionen:		
1 avdelningsdirektör Bo 1	42 840	
1 byrådirektör Ae 24	34 944	
4 förste byråingenjörer Ae 23		125 520
1 byråingenjör Ae 19 (halva året)		12 816
1 ingenjör Ae 15		18 816
1 kansliskrivare Ae 10		16 956
1 kontorist Ae 9		16 116
1 biträde i reglerad befordringsgång		11 220
7. Tekniska byrån. Byggnadstekniska sektionen, indexgruppen	—	—
8. Tekniska byrån. Tvätterisektionen:		
1 förste byråingenjör Ae 21		26 988
2 ingenjörer högst Ae 15		37 632
9. Värderingsbyrån:		
1 byråchef Bp 3	47 232	
1 kontorist Ae 9	13 788	
10. Värderingsbyrån. Indexsektionen:		
1 byrådirektör Ae 26	33 192	
1 ingenjör Ae 17		20 856
11. Värderingsbyrån. Hussektionen:		
1 avdelningsdirektör Bo 1	42 840	
3 förste byråingenjörer Ae 23	85 248	
1 förste byråingenjör Ae 21	26 988	
1 kansliskrivare Ae 10	16 956	
1 kontorist Ae 9	13 788	
12. Värderingsbyrån. Tomtsektionen:		
1 avdelningsdirektör Bo 1	42 840	
1 byrådirektör Ae 24	29 928	
1 förste byråingenjör Ae 23		31 512
1 byråingenjör Ae 19 (halva året)		13 494
13. Låne- och bidragsbyrån. Lånesektionen:		
1 byrådirektör Ao 24		34 944
1 byrådirektör Ae 24 (halva året)		17 472
2 förste byråingenjörer Ae 23 (halva året)		32 352
1 förste byråingenjör Ae 21 (halva året)		14 208
3 byråingenjörer Ae 19 (halva året)		34 686
2 ingenjörer Ae 17 (halva året)		20 856

	Ökning	Minskning
1 kontorsskrivare Ao 13 (halva året)		9 906
1 kansliskrivare Ae 10 (halva året)		8 478
2 kontorister Ae 9 (halva året)		15 714
1 kontorist Ae 9	13 788	
2 kanslibiträden Ae 7 (1 tj. halva året)		21 816
14. Låne- och bidragsbyrån. Bidragssektionen:		
1 assistent, arvode (halva året)		8 934
1 kansliskrivare Ag 10 (halva året)		8 478
4 kanslibiträden Ae 7 (halva året)		28 710
9 biträden i reglerad befordringsgång (halva året)		54 189
15. Planeringsbyrån. Planeringssektionen:		
1 förste byråsekreterare Ae 23	28 416	
16. Planeringsbyrån. Utredningssektionen:		
1 förste byråsekreterare Ae 21	25 632	
1 amanuens i reglerad befordringsgång		23 124
1 kanslibiträde Ae 7	12 444	
17. Planeringsbyrån. Statistiksektionen:		
1 förste aktuarie Ae 21	25 632	
3 biträden i reglerad befordringsgång		39 240
18. Låne- och bidragsbyrån. Lånesektionen:		
1 amanuens i reglerad befordringsgång		18 816
1 kanslist i reglerad befordringsgång	16 956	
19. Ersättningar till experter och sakkunniga	70 000	
20. Särskilda utgifter i samband med personalindragningen	143 000	
Tjänsteförändringar		
21. Vissa lönegradsfrågor	61 188	
22. Ordinariesättning m. m.	—	—
Automatiska förändringar	28 687	
	958 579	877 854
	+ 80 725	

Motivering

1. Arbetet med anvisningar till låne- och bidragskungörelserna samt övrig information behöver intensifieras. Uppgiften vilar nu på kanslibyråns allmänna sektion. Uppgiftens omfattning och personalbehovet gör en omprövning av sektionsindelingen erforderlig. Den nya kanslibyrån före-

slås organiserad på två sektioner, allmänna sektionen och personalsektionen. Allmänna sektionen skall utarbeta, samordna och redigera anvisningar samt svara för vissa speciella organisationsundersökningar i anslutning till arbetet med anvisningarna. Personalsektionen skall handha personal-, organisations- och intendenturfrågor. Allmänna sektionen bör förestås av en byrådirektör i Ae 26. Denne skall vara byråchefens ställföreträdare. För övrig information, bl. a. en tidskrift för kommunernas förtroendemän och tjänstemän, föreslås en deltidsanställd pressombudsman. Ett biträde i reglerad befordringsgång erfordras.

2. Vid föreslagen decentralisering av långivningen till länsbostadsnämnderna kan det särskilda låneregistret slopas. En befattning som kontorist i Ae 9 kan indragas. Vidare minskar behovet av personal för vissa servicefunktioner. En tjänst som expeditiönsvakt i Ae 7 och en biträdestjänst kan därför indragas.

4. Vid utflyttning av långivningen upphör styrelsens arbete med granskning av lånesäkerheter, varjämte arbetet med fastighetsregistret till större delen bortfaller. Därigenom kan en amanuensjänst och två kanslibiträdetsjänster indragas. En ytterligare konsekvens av omläggningen blir att en befattning som förste byråsekreterare i Ae 23 kan indragas, när den nya byrån inrättas. En befattning som förste byråsekreterare i Ao 21 överföres från lånebyråns juridiska sektion för handläggning av bl. a. övertagandearenden.

5. Arkitekttjänsterna har ursprungligen avsetts för bostadsteknisk granskning i de låneärenden, vari styrelsen meddelar beslut. Tjänsterna har emellertid under senare år i allt större utsträckning tagits i anspråk för andra uppgifter, såsom uppläggning och genomförande av kurskonferenser med kommunala granskare, utformning av skrifter och anvisningar i bostadstekniska frågor, utredningar m. m. Tjänsterna har varit svåra att rekrytera. Behovet av sakkunskap kan tillgodoses bättre genom experter, som anlitas mot arvode. Arkitekttjänsterna kan därför indragas.

För typitningsarbetet finns f. n. inrättade bl. a. två ingenjörstjänster i Ae 17. Tjänsterna är svåra att rekrytera. Under annan rubrik föreslår styrelsen, att den ena tjänsten uppflyttas till 19 lönegraden. Vid bifall därtill kan den andra tjänsten indragas.

6. Vid sammanslagning av byrån för teknisk-ekonomiska utredningar med tekniska byrån överfördes till byggnadstekniska sektionen samtliga utredningsbyråns arbetsuppgifter med undantag för dem, som hänförde sig till typitningsarbetet. I styrelsens organisationsförslag har personaluppsättningen på byggnadstekniska sektionen kraftigt minskats. Detta åstadkommes dels genom att indexgruppen överföres till annan byrå och dels genom indragning av nio tjänster. För ledningen av sektionen med dess delvis nya uppgifter erfordras en högt kvalificerad tekniker. Styrelsen föreslår, att en ny befattning inrättas såsom avdelningsdirektör i Bo 1. För sektions-

chefens två närmaste medarbetare förutsättes byrådirektörsbefattningar i Ae 24. En av dessa finns redan nu inrättad. Den andra erfordras för att leda insamlingen av uppgifter rörande byggfel och byggsador och för att granska och godkänna nya material och konstruktioner i statsbelånade bostadshus.

7. Indexgruppens arbetsuppgifter sammanhänger intimt med de uppgifter, som skall åvila den nya värderingsbyrån. Styrelsens förslag innebär att arbetsgruppen inordnas såsom en särskild sektion inom denna byrå.

8. Långivningen till kollektiva tvätterier är numera av liten omfattning och den kan relativt snart komma att helt upphöra. En befattning såsom förste byråingenjör i Ae 21 och två ingenjörstjänster i högst Ae 15 kan indragas. För återstående långivning och för rådgivning och anvisningar till länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan erfordras expertis hos styrelsen. Denna bör inordnas under bostadstekniska och byggnadstekniska sektionerna. En befattning som förste byråingenjör i Ae 23 och en kanslibiträdes-tjänst bör överföras till sistnämnda sektion.

9. Styrelsen har förutsatt en kraftig upprustning av arbetet med utarbetande av metoder för värdering, beräkning av belåningsvärden och hyror m. m. För ändamålet bör en särskild byrå inrättas. Som chef för byrån krävs en högt kvalificerad tekniker med erfarenhet av värderingsarbete och värderingsmetodik. Med hänsyn till löneläget för kvalificerad teknikerpersonal föreslås att tjänsten placeras i Bp 3. För en sekreterare åt byråchefen erfordras en kontoristtjänst i Ae 9.

10. Den stora vikt, som bostadsstyrelsens indexserie i olika sammanhang tillmätts, gör det angeläget att serierna grundar sig på ett vederhäftigt och aktuellt material. Driftkostnadsundersökningarna har avgörande betydelse för hyressättningen i låneärendena och för hyresmyndigheternas verksamhet. Höga krav måste ställas på den som skall leda indexsektionens arbete. Styrelsen föreslår att en ny tjänst inrättas som byrådirektör i Ae 26. Genom tillkomsten av denna tjänst och genom en överflyttning av uppgifter på biträdespersonal kan en tjänst såsom ingenjör i Ae 17 indragas. Sistnämnda tjänst har inte kunnat besättas.

11. Hussektionen motsvaras i den nuvarande organisationen huvudsakligen av lånebyråns värderingssektion. Upprustningen av värderingsarbetet och stickprovsgranskningen av länsbostadsnämndernas långivning kräver en kraftig förstärkning av sektionen. En ny tjänst som sektionschef erfordras. Styrelsen föreslår en avdelningsdirektör i Bo 1. Sektionen skall arbeta på två avdelningar, som förestås av byrådirektörer i Ae 24. En sådan tjänst finns nu inrättad på lånebyrån för vissa stabsuppgifter och föreslås överflyttad till hussektionen. Den andra tjänsten finns nu på värderingssektionen. Den ena arbetsgruppen skall i första hand utarbeta metoder för värdering av flerfamiljshus och småhus samt för beräkning av belåningsvärden, den andra gruppen skall handha revisionsverksamhet, stickprovs-

granskning och besvärssärenden. En förstärkning av sektionen med angivna tjänster erfordras.

12. Tomtsektionen motsvaras i den nuvarande organisationen till vissa delar av lånebyråns marksektion. Sektionen tillföres helt nya arbetsuppgifter genom den av styrelsen föreslagna utvidgningen av planeringsverksamheten. En ny tjänst som sektionschef erfordras. Med hänsyn till de höga krav som ställes på innehavaren av tjänsten föreslås placering som avdelningsdirektör i Bo 1. Vidare erfordras förstärkning med en byrådirektör i Ae 24. En tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 och en byråingenjörs-tjänst i Ae 19 kan avvaras.

13. Genom utflyttning av återstående del av långivningen kan samtliga befattningar på lånebyråns flerfamiljshussektion samt teknikertjänsterna och en kanslibiträdestjänst i Ae 7 på enfamiljshussektionen indragas. Lika-så kan en kontorsskrivartjänst i Ao 13 och en kontoristtjänst i Ae 9 på juridiska sektionen utgå. En förste byråsekreterare i Ao 21, ett kanslibiträde i Ae 7 och ett kontorsbiträde föreslås överflyttade till resp. förvaltningsbyråns ombudsmannasektion, värderingsbyråns hussektion och tomtsektion. En konsekvens av organisationsförändringen blir att en byrådirektörstjänst i Ao 24 kan indragas. En ny tjänst som kontorist i Ae 9 erfordras för bl. a. underställnings- och stickprovsärenden.

14. Vid utflyttning till länsbostadsnämnderna av uppgiften att granska kommunernas beslut om familjebostadsbidrag kan angivna tjänster indragas.

15. Den utvidgade planeringsverksamheten kräver en förstärkning av planeringssektionen med en samhällsvetenskapligt skolad tjänsteman.

16. Upprustningen av styrelsens informationsverksamhet kräver förstärkning av utredningssektionen med en förste byråsekreterare i Ae 21. Genom överföring till planeringssektionen av uppgiften att fördela låne-medelsramarna och följa utnyttjandet av dessa kan en amanuens-tjänst indragas. På sektionen har hittills inte funnits någon biträdestjänst. På grund av personalminskningar på andra håll i verket upphör möjligheterna att utnyttja biträden på andra sektioner. En förstärkning av sektionen med en kanslibiträdestjänst erfordras.

17. Genom personalbristen har en genomgång av bl. a. lånestatistikens innehåll måst eftersättas. En förstärkning med en förste aktuarietjänst i Ae 21 för en statistiker erfordras. Genom omläggning av statistiken från totalundersökningar till urvalsundersökningar samt utnyttjande av EDB-maskiner kan tre kontorsbiträdestjänster indragas.

18. Göromålen på amanuens-tjänsten — självständig beredning av besvär- och underställningsärenden avseende egnahems- och förbättringslån — har sedan 1 oktober 1960 fullgjorts av ett biträde med vikariatslön i 13 lönegraden. Försöket har slagit väl ut. Amanuens-tjänsten kan utbytas mot en kanslisttjänst.

19. Vid beräkningen av personalbehovet på styrelsen har hänsyn inte tagits till tidvis uppkommande behov av exempelvis utredningar av större omfattning. Uppgifterna kräver ofta speciell sakkunskap, som inte kan tillgodoses av befattningshavare i verket. En uppräknig av anslaget till experter och sakkunniga är nödvändig. Ytterligare 70 000 kr erfordras utöver de 15 000 kr som finns anvisade.

20. Vid indragningen av tjänster kan i några fall svårigheter uppkomma att omplacera övertalig personal. Beträffande flertalet tjänstemän torde omställningen kunna ske relativt smidigt. I några fall kan det förutses att omplacering eller entledigande inte kan komma i fråga. Man får då räkna med att vederbörande stannar kvar i tjänst hos styrelsen. Styrelsen förslår att en tjänst som förste byråingenjör i Ae 23 får stå kvar på personalförteckningen även efter den tidpunkt då tjänsten enligt förslaget skall indragas. För avlönande av ifrågavarande personal har styrelsen efter en grov uppskattning beräknat 143 000 kr.

21. Bostadsstyrelsens förslag till tjänsteförändringar avser uppflyttningar i lönegrad av följande befattningar, nämligen

på kanslibyrån en assistent Ae 13 till förste kontorsskrivare Ae 15 och en förste expeditionsvakt Ao 9 till materialförvaltare Ao 10,

på förvaltningsbyrån en byrådirektör Ao 24 till Ao 26, en förste byråsekreterare Ae 21 till Ae 23, en kassör Ao 13 till bokhållare Ao 15 och en kansliskrivare Ae 10 (extra kanslist) till kanslist i reglerad befordringsgång, en maskinoperatör Ae 9 till Ae 10, ett kanslibitråde Ae 7 till kontorist Ae 9,

på planeringsbyrån två förste aktuarier Ao 23 till byrådirektörer Ao 26, en förste aktuarie Ae 23 till byrådirektör Ag 26, en förste aktuarie Ao 21 till Ao 23, en förste aktuarie Ae 21 till Ae 23, en amanuens i reglerad befordringsgång till förste aktuarie Ae 23, en biblioteksassistent Ae 11 till förste biblioteksassistent Ae 13, en kontorist Ae 9 till kansliskrivare Ae 10 och två kanslibiträden Ae 7 till kontorister Ae 9,

på tekniska byrån en byråchef Bp 1 till Bp 3, en byrådirektör Ae 26 till avdelningsdirektör Bo 1 och en ingenjör Ae 17 till byråingenjör Ae 19,

på värderingsbyrån ett biträde i reglerad befordringsgång till kanslibitråde Ae 7, samt

på låne- och bidragsbyrån en förste byråsekreterare Ae 23 till byrådirektör Ae 24, två förste byråsekreterare Ae 21 till Ae 23 och en amanuens i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare Ae 21.

22. Styrelsens förslag till ordinariesättningar omfattar följande tjänster, nämligen på kanslibyrån två expeditionsvakter i Ae 7, på förvaltningsbyrån en förste byråsekreterare i Ae 23 och två kansliskrivare i Ae 10, på tekniska byrån en förste byråingenjör i Ae 23 och en förste byråingenjör i Ae 21, på värderingsbyrån tre förste byråingenjörer i Ae 23 och två förste byråingenjörer i Ae 21 samt på låne- och bidragsbyrån en byrådirektör i Ae 26,

en byrådirektör i Ae 24, två förste byråsekreterare i Ae 23 och en förste byråsekreterare i Ae 21.

I anslutning till förslagen om uppflyttningar i lönegrad av vissa tekniker-tjänster hos styrelsen och länsbostadsnämnderna framhåller styrelsen, att även andra åtgärder bör vidtagas för att komma till rätta med teknikerbristen. Sålunda bör i större utsträckning än hittills försök göras att på biträdespersonal överföra mer renodlade ingenjörsuppgifter. Härför erfordras en relativt brett upplagd försöksverksamhet hos styrelsen och nämnderna innefattande en utbildning av biträden med sikte på de arbetsuppgifter, som kan tänkas bli överförda på biträdespersonal. Styrelsen avser att redan under innevarande år anordna en utbildningskurs av detta slag. Om försöksverksamheten slår väl ut, kan fråga uppkomma om en befordringsgång för tekniska biträden, motsvarande den som tillämpas för kanslist.

Med hänsyn till svårigheterna att rekrytera och behålla hålkortspersonal upprepar styrelsen ett tidigare framlagt förslag om en sådan förändring av befordringsgången, att styrelsen utan hinder av kungörelsen om reglerad befordringsgång kan företaga den inplacering och uppflyttning i högst lönegrad 5, som är motiverad av vederbörandes kvalifikationer.

Styrelsen upprepar även ett tidigare framfört förslag att tjänstebenämningarna för hålkortspersonalen ändras till maskinoperatör och stansoperatör för tjänster i 7 lönegraden samt maskinbiträde och stansbiträde för tjänster i högst 5 lönegraden. Befattningen som chef för maskingruppen bör benämnas chefsoperatör eller förste maskinoperatör. Därigenom kommer benämningarna att överensstämma med dem som tillämpas för motsvarande tjänster i andra statliga verk.

Yttranden

Statskontoret anser, att statsmakterna måste ta ståndpunkt beträffande den bostadspolitiska organisationens arbetsuppgifter innan organisationen kan fastställas mer definitivt. Mot denna bakgrund kan en utökning av antalet byråer ej förordas. Det är även angeläget, att ordinariesättning av tjänster undvikas. Härför talar också lämpligheten av att, på sätt styrelsen föreslagit, biträdespersonal utbildas för övertagande från tekniker av tekniska uppgifter.

Statens lönenämnd har begränsat sin prövning till vissa delar av styrelsens organisationsförslag. Nämnden har tillstyrkt kanslist- och kontoristtjänsterna på lånesektionen samt föreslagen uppflyttning av en kanslibiträdestjänst på planeringssektionen och en kontorsbiträdestjänst på indexsektionen. Nämnden kan inte tillstyrka den föreslagna kanslibiträdestjänsten på planeringsbyråns utredningssektion och ej heller uppflyttningen av en kontorist på statistiksektionen.

Beträffande personaluppsättningen på kanslibyrån föreslår lönenämnden en tjänst som förste byråsekreterare i 23 lönegraden på personalsektionen och en tjänst som byrådirektör högst i 24 lönegraden på allmänna sektionen.

Därest ombudsmannasektionen och kamerala sektionen sammanföres till en förvaltningsbyrå, ifrågasätter nämnden huruvida chefen för förstnämnda sektion fortfarande bör vara placerad i så hög lönegrad som den 26. Nämnden kan inte tillstyrka uppflyttning av befattningen som chef för kamerala sektionen från 24 till 26 lönegraden. Ej heller kan nämnden tillstyrka löne-regleringar av tjänsterna på denna sektion som förste byråsekreterare i 21 lönegraden, kassör i 13 lönegraden och maskinoperatör i 9 lönegraden.

Beträffande planeringsbyrån föreslår nämnden oförändrad lönegrads-placering för de tre sektionschefstjänsterna. Nämnden kan inte tillstyrka uppflyttning av en amanuens tjänst och två förste aktuarietjänster i 21 lönegraden eller en tjänst som biblioteksassistent. I stället för de föreslagna förste byråsekreterartjänsterna på planerings- och utredningssektionerna föreslår nämnden en tjänst i 21 lönegraden på planeringssektionen och en amanuens tjänst på utredningssektionen.

De föreslagna löne regleringarna på tekniska byrån av en byråchefstjänst, en byrådirektörstjänst i A 26 och en ingenjörstjänst i A 17 har nämnden inte kunnat tillstyrka. För befattningen som chef för byggnadstekniska sektionen bör disponeras en byrådirektörstjänst i 24 lönegraden och för övriga teknikertjänster på sektionen fem förste byråingenjörstjänster, varav tre i 23 och två i 21 lönegraden.

På värderingsbyrån föreslår nämnden följande personaluppsättning utöver biträdespersonal, nämligen en byråchef i B 1 ävensom på indexsektionen en byrådirektör A 24, en förste byråingenjör A 21, en byråingenjör A 19 och en ingenjör A 17, på hussektionen en byrådirektör A 26, två förste byråingenjörer A 23, fyra förste byråingenjörer A 21, två byråingenjörer A 19, två ingenjörer A 17 och en ingenjör i högst A 15 samt på tomtsektionen en byrådirektör A 26, två förste byråingenjörer A 23 och två lantmätare i arvodesbefattning.

För de två sektionschefsbefattningarna på låne- och bidragsbyrån kan lönenämnden tillstyrka placering högst i 24 lönegraden. Nämnden har inte funnit tillräckliga skäl att biträda förslaget om uppflyttning av en förste byråsekreterartjänst i A 21 på lånesektionen. För biträde åt sektionschefen på bidragssektionen bör det enligt nämndens mening vara till fyllest med två förste byråsekreterartjänster i 21 lönegraden och två amanuens tjänster.

I övrigt har lönenämnden, med vissa allmänna reservationer beträffande kontorspersonal i högst 13 lönegraden, inte funnit anledning till erinran i lönehänseende mot organisationsförslaget.

Departementschefen

De nuvarande bostadspolitiska organen, bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna, inrättades den 1 juli 1948. Flertalet arbetsuppgifter åvilade till en början bostadsstyrelsen. En omfattande utflyttning av ärenden till länsbostadsnämnderna har successivt ägt rum.

Numera handlägger bostadsstyrelsen ärenden avseende tertiärlån i Stor-Stockholm, tertiärlån till flerfamiljshus i Göteborg och Malmö, egnahemslån och förbättringslån i Stockholms stad samt pensionärsbostadsbidrag i de kommuner, där styrelsen handhar tertiärlångivningen. Slutligen handhar styrelsen långivningen till kollektiva tvätterier och till maskinanskaffning inom byggnadsindustrien. Styrelsen svarar även för beredning av ärenden rörande lån till studentbostäder, i vilka ärenden Kungl. Maj:t meddelar beslut. På Kungl. Maj:ts prövning beror vidare frågor angående lån för hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder.

Länsbostadsnämnderna handlägger alla övriga ärenden avseende tertiärlån, egnahemslån, förbättringslån och pensionärsbostadsbidrag.

De kommunala förmedlingsorganen — i regel drätselkammare och kommunalnämnd — omhänderhar ärenden angående familjebostadsbidrag samt förmedlar i övrigt alla låne- och bidragsansökningar. Kommunerna svarar dessutom för vissa kontrollåtgärder i samband med låneverksamheten.

Syftet med decentraliseringen har varit att prövningen av ansökningar om statliga lån och bidrag skall kunna försiggå på ett enkelt och smidigt sätt. Även andra åtgärder har vidtagits i förenklande syfte. Den av mig tillkallade utredningsmannen med uppgift att se över den bostadspolitiska organisationen har i sitt betänkande lagt fram åtskilliga förslag till förändringar i den bostadspolitiska verksamheten samt uppdragit vissa huvudlinjer för en framtida organisation. Jag behandlar till en början de förslag, som berör låne- och bidragsärenden.

Vid behandlingen av frågan om en bättre samordning av bebyggelseplaneringen har utredningsmannen uttalat, att man i princip bör kunna utgå från att byggnadsprojekt, som kommer till stånd i enlighet med fastställd plan, kan förverkligas utan invändningar från bebyggelse-synpunkt. I anledning härav får jag erinra om, att frågan om de lånebeviljande organens befogenhet att ställa krav på utformningen av byggnader, för vilka statslån utgår, behandlades i 1961 års statsverksproposition (bil. 27 s. 29). När frågan då anmälades, framhöll jag att, med hänsyn till förekomsten av föråldrade planer i behov av revision, ett byggnadsprojekts överensstämmelse med fastställd plan inte borde nödgå de lånebeviljande organen att för statsbelåning godtaga byggnadsföretag, som enligt nutida betraktelsesätt inte tillgodoser berättigade kvalitetskrav. Detta uttalande lämnades utan erinran av riksdagen. Någon anledning att på nytt pröva denna fråga torde inte föreligga.

Syftet med utredningsmannens förslag är, att de bostadspolitiska organens synpunkter skall beaktas redan vid planens uppgörande. Jag biträder denna målsättning men kan inte förorda att länsbostadsnämnderna inkopplas i själva planarbetet. De bostadspolitiska synpunkterna bör framföras i centralt utfärdade råd och anvisningar. Detta utesluter givetvis inte att samråd mellan planmyndigheter och låneorgan bör förekomma när skäl därtill föreligger. Det informella samarbete som förekommer mellan planmyndigheterna och länsbostadsnämnderna torde i huvudsak tillgodose samrådsbehovet på länsplanet.

Beträffande den tekniska granskningen av låneärenden förordar utredningsmannen en fortsatt decentralisering och en samordning med den tekniska granskningen enligt byggnadsstadgan. Jag ansluter mig här till. Utflyttningen av granskningen bör fortskrida i den takt kommunerna får resurser att påtaga sig uppgiften. I regel torde det, som utredningsmannen framhåller, vara möjligt att anknyta decentraliseringen till de fall då delegering enligt 67 § byggnadsstadgan äger rum. Avgörandet bör emellertid grundas på en prövning av förutsättningarna i varje särskilt fall. I de fall granskningen inte utflyttas till kommunerna bör liksom hittills den bostadstekniska granskningen åvila länsarkitektsorganisationen och den byggnadstekniska granskningen utföras av länsbostadsnämnderna.

Möjligheterna att, som utredningsmannen föreslår, i en gemensam publikation sammanföra byggnadsstyrelsens tekniska anvisningar och bostadsstyrelsens till låneverksamheten knutna bostadstekniska anvisningar torde, med hänsyn till den principiella skillnaden mellan de båda slagen av anvisningar, vara rätt små. Ett nära samråd mellan de båda verken är emellertid nödvändigt vid utarbetandet av anvisningar. Jag vill erinra om, att de av bostadsstyrelsen senast utfärdade bostadstekniska anvisningarna i skriften *God Bostad 1960* tillkommit efter samråd med byggnadsstyrelsen. I fråga om anvisningar av rent byggnadsteknisk art bör det finnas förutsättningar att åstadkomma bättre samordning än för närvarande. Jag förutsätter, att bostadsstyrelsen och byggnadsstyrelsen beaktar möjligheterna här till.

Som utredningsmannen anför är det av väsentlig betydelse att kontrollen på byggnadsarbetsplatserna blir så effektiv som möjligt. Utvecklingen under senare år synes motivera en viss skärpning av denna kontroll. I nära anslutning till utredningsmannens förslag förordar jag att kontinuerlig kontroll, i form av dagkontroll eller på annat sätt, föreskrives för större flerfamiljshus och gruppbyggen när länsbostadsnämnden eller förmedlingsorganet så finner erforderligt.

Utredningsmannen har även behandlat frågan om åtgärder vid bristande kontroll under byggnadsstadiet och under lånetiden. Enligt av bostadsstyrelsen utfärdade anvisningar skall långivningen i en kommun, där det föreligger påtagliga brister i den kommunala kontrollen, kunna upphöra

till dess bristerna har avhjälppts. Utredningsmannens förslag innebär, att beslut om avstängning från lån skall kunna fattas endast om kommunen inte vill påtaga sig kostnaden för en genom länsbostadsnämndens försorg anordnad kontroll.

För egen del finner jag att beslut om avstängning inte bör förekomma. Ifrågavarande kontrollåtgärder åligger kommunerna enligt 1947 års lag om kommunala åtgärder till bostadsförsörjningens främjande. Det kan inte vara riktigt, att en kommun skall kunna undandra sig dessa förpliktelser och därigenom frånta kommunmedlemmarna möjligheten att få bostadslån. I syfte att skapa erforderligt underlag för positiv rättelse där en kommun försummar uppgiften bör emellertid lånebestämmelserna kompletteras med stadgande om att, där kommunen brister i sina skyldigheter, länsbostadsnämnden äger att på kommunens bekostnad föranstalta om erforderlig övervakning och kontroll. Det torde kunna förutsättas att en sådan åtgärd kommer att aktualiseras endast i undantagsfall. Som regel torde rättelse kunna vinnas genom att det lånebeviljande organet vänder sig till kommunen och påtalar förhållandena.

De interimistiska lånebesluten vid gruppbyggen torde inte längre bli erforderliga om mitt i annat sammanhang framlagda förslag till gemensam låneförfattning för småhus och flerfamiljshus genomföres.

Vad gäller den av utredningsmannen i detta sammanhang berörda frågan om kontroll av försäljningspriserna för gruppbyggda småhus får jag framhålla följande. Det är angeläget, att förmånerna av den statliga långivningen kommer konsumenterna till del. I nuvarande läge torde ett slopande av kontrollen medföra risk för oskäligen prishöjningar. Vad utredningsmannen anført om att det nuvarande systemet komplicerat planläggningen och genomförandet av gruppbyggen finner jag inte bärande. För en betydande del av byggnadsverksamheten tillämpas anbudsförfarande. Det torde knappast i fråga om gruppbyggda småhus föreligga särskilda svårigheter för en byggnadsföretagare att lämna fasta prisuppgifter i förväg. Enligt min mening bör kostnadsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet. Jag kommer därför i det följande att föreslå, att bostadsstyrelsen får bättre resurser att utarbeta värderingsmetoder och följa kostnadsutvecklingen.

I fråga om kreditvärdebedömningen har utredningsmannen anført, att några generella normer svårigen kan uppställas. Svårigheter att försälja statsbelånade fastigheter bör emellertid enligt utredningsmannens mening medföra en obenägenhet att med statslån medverka till uppförande på orten av ytterligare hus av samma typ eller till ytterligare bostadsbebyggelse över huvud. Detta uttalande har mött erinringar i remissyttrandena. För egen del finner jag, att förhållanden av det slag utredningsmannen pekar på bör beaktas vid prövningen av låneansökningar. Det är emellertid av väsentlig betydelse, att utrymme ges för en nyanserad

bedömning av kreditvärdefrågorna. En för långt driven förenkling av låneföreskrifterna i detta hänseende kan motverka bostadsproduktionen på landsbygden. Jag är därför inte beredd att förorda förslaget om utfärdande av närmare föreskrifter rörande kreditvärdebedömningen.

Beträffande tomtkostnadsgranskningen erinrar utredningsmannen om att bostadsstyrelsen i början av år 1961 utfärdat nya anvisningar, som i huvudsak innebär att prövningen begränsas till att avse kostnader för råmark i ytterområden. Denna ändring av granskningens innehåll sammanfaller i allt väsentligt med utredningsmannens synpunkter. Utredningsmannen anser emellertid, att särskilda utredningar rörande ortens pris på mark kan undvaras. Vidare föreslår han ett sammanförande av de s. k. saneringstilläggen och lägestilläggen. Därjämte har utredningsmannen funnit, att behov föreligger i kommunerna av särskild mark-expertis.

Jag anser det viktigt, att en effektiv kontroll över markprisernas utveckling alltjämt upprätthålles vid långivningen. Det primära ansvaret för markkostnadsutvecklingen bör ankomma på kommunerna. Det framstår som angeläget, inte minst från rättssäkerhetssynpunkt, att kostnadsgranskningen är objektiv och grundad på ett tillfredsställande material. En bedömning från fall till fall synes ge utrymme för ett icke önskvärt godtycke.

Den nuvarande markkostnadsgranskningen har formen av en försöksverksamhet. Det är ännu för tidigt att avge något omdöme om verkningarna av de nya reglerna, som trädde i full kraft först den 1 oktober 1961. Jag är därför inte beredd att nu förorda någon ändring härvidlag. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om de förändringar av granskningen som framdeles kan bli erforderliga.

Jag vill i detta sammanhang betona vad utredningsmannen anfört om betydelsen av en aktiv kommunal markpolitik. Det är angeläget, att kommunerna i god tid skaffar sig tillgång till tomtmark, som på skäligen villkor kan tillhandahållas för erforderlig bostadsproduktion. En sådan markpolitik underlättar också en kontinuerligt bedriven planeringsverksamhet.

Bostadsstyrelsen har i sitt yttrande över betänkandet tagit upp frågan om åtgärder i syfte att underlätta för kommunerna att anskaffa mark för bostadsändamål. Styrelsen ifrågasätter, om inte en kommun för inköp av saneringsfastighet, på vilken kommunen förbinder sig att uppföra ny byggnad, som kan statsbelånas, skall kunna erhålla förskott på statslånet. Frågan behöver belysas ytterligare, och jag förutsätter, att bostadsstyrelsen senare återkommer med närmare utredning i ämnet.

Beträffande produktionskostnadsberäkningarna vid hyressättning och vid övertagande av lån har utredningsmannen anfört bl. a. följande. Arbetet med beräkningarna står inte i rimlig proportion till deras värde.

När det gäller hyressättningen bör det vara möjligt att låta hyrorna i de allmännyttiga och kooperativa företagens lägenheter bli normgivande. Därigenom kan produktionskostnadsberäkningarna undvaras. Det bör ankomma på kommunerna att med ledning av kostnadsuppgifter från byggnadsföretagaren och sin erfarenhetsmässiga kännedom fastställa skälig hyra.

Jag vill till en början erinra om att produktionskostnadsberäkningar till grund för hyressättning numera företas endast beträffande hus, som uppföres av enskilda byggnadsföretagare. För den övervägande delen av nytillkommande bostäder fastställer de lånebeviljande organen inga hyror. När hyror skall fastställas, torde emellertid behov av en objektiv bedömning föreligga. En bedömning, som innebär att tillbörlig hänsyn inte tages till bl. a. variationer i fråga om standard och kostnader mellan olika hus, måste framstå som godtycklig. Det torde f. n. inte vara möjligt att beakta sådana variationer på annat sätt än genom en beräkning av skäliga produktionskostnader med ledning av en sakligt grundad metod. Jag kan därför inte biträda förslaget att slopa produktionskostnadsberäkningarna.

När det gäller prövningen av ansökningar om övertagande av lån har jag erfarit att några särskilda beräkningar inte alltid behöver utföras. Det kan nämligen ofta omedelbart avgöras, om köpeskillingen är skälig. Köpeskillingskontrollen har i huvudsak betydelse i områden där det råder bostadsbrist, som föranleder prishöjningar. I dessa fall torde den inte kunna undvaras utan att det uppstår biverkningar, som inte är önskvärda.

Med det sagda har jag endast velat understryka, att produktionskostnadsberäkningarna bör bibehållas. En annan fråga är om beräkningarna skall utföras av länsbostadsnämnderna eller om dessa skall kunna begränsa sig till att kontrollera beräkningar, som utföres av förmedlingsorganen. Förutsättningarna för att överlåta beräkningsarbetet på förmedlingsorganen torde vara starkt skiftande. I de fall där en överflyttning kan göras, bör den dock komma till stånd.

Utredningsmannens förslag om slopande av storleksgränsen för egnahem kan inte tillstyrkas. Däremot kan jag godtaga förslagen att egnahemslånekungörelsens krav på anslutning till gemensamhetsanläggning för vatten och avlopp slopas samt att hyreskontrollen i hus, som upprustats med förbättringslån, upphäves.

Förslaget att till länsbostadsnämnderna överföra beslutanderätten i låneärenden avseende hus, som till mer än halva ytan innehåller annat än bostäder, kan jag tillstyrka. De anvisningar, som erfordras för bedömningen i dessa ärenden, bör i huvudsak anknyta till nuvarande praxis. Till denna fråga återkommer jag vid anmälan av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande.

Beträffande vinterbidragen har utredningsmannen i förenklings-

syfte föreslagit ett slopande av möjligheten att efterge krav på kommunalt bidrag som villkor för vinterbidrag. Bostadsstyrelsen har i stället föreslagit, att kravet på kommunalt bidrag helt skall slopas. Bidraget har en ringa inverkan på bostadskostnaderna, och någon utökning av det statliga vinterbidraget förutsätts inte. Jag biträder styrelsens förslag. Även den förenkling som utredningsmannen har åsyftat uppnås därigenom.

De ändringar i låneförfattningarna, som påkallas av de förslag jag i det föregående har framlagt, bör träda i kraft den 1 januari 1963.

Med anledning av det av utredningsmannen påtalade behovet att överse bestämmelserna rörande redovisningen av beviljade familjebostadsbidrag har bostadsstyrelsen anført, att styrelsen avser att i samråd med kommunförbunden överväga om förenklingar kan åstadkommas. Därutöver torde några ytterligare åtgärder inte erfordras.

I fråga om kommuns upptagande av lån för eget bostadsbyggande har utredningsmannen föreslagit att kommun utan Kungl. Maj:ts medgivande skall äga uppta bottenlån till bostadsbyggnader, för vilka statliga lån beviljats kommunen. Då förslaget kräver ändringar i kommunallagarna, torde frågan få prövas i annat sammanhang.

Jag övergår här efter till att behandla förslagen rörande arbetsuppgifternas fördelning på olika organ.

Beträffande lån- och bidragsgivningen har utredningsmannen föreslagit en fullständig decentralisering till länsbostadsnämnderna. Förslaget har i flera remissyttranden kritiserats under hänvisning bl. a. till att det bostadspolitiska centralorganet genom decentraliseringen skulle förlora all direkt kontakt med utvecklingen på bostadsområdet. Bostadsstyrelsen har emellertid förordat en decentralisering och anført, att erforderlig kontakt med verksamheten erhålles bl. a. genom behandling av besvärsmål och genom stickprovsgranskning av låneärenden.

Utredningsmannens förslag innebär, att av statsmakterna tidigare utstakade riktlinjer för den bostadspolitiska verksamheten följes. Erfarenheterna av den hittills genomförda decentraliseringen ger inte anledning att nu inta en ändrad ståndpunkt i detta avseende. Utredningsmannens förslag framstår därför som välmotiverat. Genom att bostadsstyrelsen befrias från de löpande uppgifterna i samband med lån- och bidragsgivningen skapas större utrymme för ledning och övervakning av den bostadspolitiska verksamheten samt för ett angeläget upplysningsarbete.

I enlighet härmed förordar jag en fullständig utflyttning till länsbostadsnämnderna av egnahems- och förbättringslångivningen samt tertiärlångivningen. Även låneärenden avseende studentbostäder bör handläggas av länsbostadsnämnderna. Decentraliseringen bör genomföras under budgetåret 1962/63. Som bostadsstyrelsen framhållit bör den särskilda långivningen till kollektiva tvätterier och till maskinanskaffning inom byggnadsindustrien av praktiska skäl ligga kvar hos styrelsen.

Den av utredningsmannen föreslagna utflyttningen till länsbostadsnämnderna av granskningen av kommunernas beslut om familjebostadsbidrag synes innebära flera praktiska fördelar. För kommunerna begränsas kontakterna i låne- och bidragsärenden till ett enda, till länet förlagt organ. Vidare torde gransknings- och inspektionsverksamheten underlättas, om den bedrivs av länsorganen. Det är därjämte en fördel, om länsbostadsnämnderna är mera aktivt engagerade i denna väsentliga del av den bostadspolitiska verksamheten. Jag vill därför förorda den föreslagna decentraliseringen. Jag kan däremot inte biträda bostadsstyrelsens förslag att besvär över förmedlingsorganens beslut i dessa ärenden skall anföras direkt hos styrelsen. Sådana besvärärenden bör i stället i första hand prövas av länsbostadsnämnderna. Med hänsyn till den fasta praxis som utbildats på förevarande område samt önskemålet om en begränsning av antalet besvärinstanser föreslår jag vidare, att bostadsstyrelsen i fortsättningen skall vara sista instans i ärenden av detta slag.

I fråga om pensionärsbostadsbidragen har bostadsstyrelsen föreslagit, att beslutanderätten överföres till kommunerna i likhet med vad som gäller för familjebostadsbidragen samt att länsbostadsnämnderna endast granskar de meddelade besluten. Mot förslaget kan invändas att pensionärsbostadsbidragen till skillnad från familjebostadsbidragen utgår till kommunerna och att decentraliseringen skulle innebära att bidragen beviljades av bidragsmottagaren. Denna skillnad är dock närmast av formell art, eftersom bidragsbesluten granskas av länsbostadsnämnderna innan ersättning av statsmedel utgår. Jag tillstyrker därför förslaget. Granskningen av kommunernas beslut bör vara fullständig beträffande lägenheter, för vilka pensionärsbostadsbidrag tidigare ej utgått, och i övrigt utföras stickprovsvis.

Beträffande förslaget att vissa av bostadsstyrelsens nuvarande uppgifter överflyttas till statens institut för byggnadsforskning och byggnadsstyrelsen får jag erinra om, att frågan om arbetsuppgifternas fördelning har övervägts av de tre organen. En gränsdragning har gjorts, som för bostadsstyrelsens del i huvudsak innebär att styrelsen skall utfärda sådana råd och anvisningar som erfordras för handläggningen av låneärenden, bedöma experimentverksamheten från kreditvärdesynpunkt samt tills vidare ombesörja typitningsverksamheten. Denna gränsdragning kan behöva omprövas framdeles, men f. n. bör någon ändring inte företagas. Jag förutsätter, att de berörda organen uppmärksamst följer frågan om en lämplig arbetsfördelning, särskilt med tanke på att dubbelarbete bör undvikas. Lämpliga former för typitningsverksamheten bör prövas av bostadsstyrelsen och statens institut för byggnadsforskning.

Vad gäller den slutgiltiga förläggningen av bostadsstyrelsens statistikproduktion bör ett ställningstagande uppskjutas till dess frågan har prövats av delegationen för statistikfrågor i enlighet med delegationens arbetsprogram.

Förslaget om en överflyttning till riksbanken av bostadsmyndigheternas låneförvaltning har mött åtskilliga erinringar i remissyttrandena. Som skäl mot förslaget har bl. a. anförts, att låntagarna och kommunerna skulle få ytterligare ett organ att upprätthålla kontakt med i lånefrågor. Vidare har, särskilt från bostadsorganens sida, framhållits, att gränsdragningen mellan bostadslånemyndigheternas och riksbankens arbetsområde torde ge upphov till vissa svårigheter. Det har även ifrågasatts om en överflyttning skulle innebära besparingar. Enligt min mening kan dessa invändningar inte fränkännas betydelse. Som utredningsmannen själv framhåller torde inga anmärkningar kunna riktas mot den nuvarande låneförvaltningen. Jag finner därför inte anledning att förorda någon överflyttning.

I detta sammanhang må även erinras om att en förnyad undersökning av möjligheterna att övergå till ett system med kreditgarantier kan förutses bli aktuell när bostadsbyggnadsutredningen slutfört sitt arbete. Därest en dylik förändring genomföres, torde förvaltningsuppgifterna i sammanhanget komma att omhändertas av primärkreditgivarna. I ett sådant läge får frågan om den lämpliga förläggningen av förvaltningsuppgifterna avseende de äldre lånen förnyad aktualitet.

Även om jag inte kan tillstyrka en överflyttning till riksbanken av låneförvaltningen, anser jag att vissa förändringar nu bör företagas i fråga om fördelningen av förvaltningsuppgifterna mellan bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna. I syfte att så långt det är praktiskt lämpligt och möjligt befria bostadsstyrelsen från handläggning av låneärenden föreslår jag, att förvaltningen av säkerheterna för förut utlämnade lån helt överföres till länsbostadsnämnderna med undantag för lantarbetarbostadslån, lån till byggnadsmaskiner och tvätterilån. Därigenom kommer utflyttningen av pantvården att omfatta sammanlagt ca 43 500 lån. Utflyttningen bör företas så snart detta låter sig göra med hänsyn till länsbostadsnämndernas personalförhållanden och valvsutrymmen.

Med avseende på den bostadspolitiska organisationen har utredningsmannen förordat, att bostadsstyrelsen bibehålles som centralorgan samt att länsbostadsnämnderna åtminstone tills vidare skall vara fristående länsorgan. Utredningsmannen har därutöver beträffande styrelsens och nämndernas inre organisation angivit vissa huvuddrag men förutsatt att detaljerna i organisationen blir föremål för särskild utredning, sedan statsmakterna har fattat beslut i fråga om organisationens arbetsuppgifter. I denna fråga får jag anföra följande.

Behovet av samhälleliga åtgärder på bostadspolitikens område torde inte minska under överskådlig tid. Uppgifterna att följa utvecklingen, ta initiativ till förändringar av samhällets åtgärder och utöva den direkta ledningen av den bostadspolitiska verksamheten blir även framgent av så stor omfattning och betydelse, att ett centralt bostadspolitiskt ämbetsverk måste

finnas. Jag delar alltså utredningsmannens mening att bostadsstyrelsen bör bibehållas.

Jag förutsätter vidare, i likhet med utredningsmannen, att länsbostadsnämnderna behållas som fristående länsorgan. För Stockholms stad och län bör, i enlighet med förslaget, inrättas en gemensam bostadsnämnd. Utredningsmannens förslag angående en särskild planeringsavdelning hos länsbostadsnämnderna kan jag dock inte förorda.

Vad utredningsmannen anfört om en begränsning av bostadsstyrelsens direktivrätt kan jag ej ansluta mig till. Det är naturligt och nödvändigt, att styrelsen har sådana befogenheter, att en verklig ledning kan utövas. Emellertid är det angeläget, att de olika föreskrifter och bestämmelser, som gäller för den bostadspolitiska verksamheten, blir mer samlade och överskådliga än som nu är fallet. Det förslag till enhetlig låneförfattning, som jag i annat sammanhang anmäler, har tillkommit i bl. a. detta syfte. Vidare bör i anslutning härtil så snart som möjligt företagas en översyn av gällande anvisningar till låneförfattningarna. Riktpunkten för detta arbete bör vara, att vissa mera betydelsefulla detaljbestämmelser för långivningen, vilka inte lämpligen bör inrymmas i författning, skall fastställas av Kungl. Maj:t, medan anvisningar i tekniska frågor och kostnadsfrågor m. m. skall utfärdas av bostadsstyrelsen. Jag räknar med att detta arbete skall kunna slutföras under innevarande år. Översynen torde komma att ge en fastare form åt anvisningarna på det bostadspolitiska området och såtillvida tillgodose syftet med utredningsmannens förslag.

Vägledande för min prövning av bostadsstyrelsens organisation har varit angelägenheten av att, samtidigt som alla besparingsmöjligheter tillvaratas, ge det bostadspolitiska centralorganet tillräckliga resurser för arbetet med anvisningar och annan information, planeringen av bostadsförsörjningen samt kostnads- och värderingsfrågorna.

Vid anmälan av anslaget till lånefonden för bostadsbyggande kommer jag att föreslå vissa åtgärder i syfte att förbättra planeringen av bostadsförsörjningen. Dessa åtgärder förutsätter en viss upprustning av bostadsstyrelsens personalresurser för planeringsverksamheten.

Som jag tidigare framhållit är det angeläget, att värderingsfrågorna ägnas ökad uppmärksamhet. Såväl med tanke på kostnadsutvecklingens betydelse för bostadskonsumenterna som med hänsyn till statens ekonomiska engagemang i bostadsbyggandet är det motiverat med ökade insatser för att följa denna utveckling. Metoderna för kostnadsberäkning och hyressättning bör överses och göras tillgängliga för bostadsproducenter m. fl.

Den av styrelsen planerade informationsverksamheten innefattar bl. a. utgivande av en tidskrift, som skulle rikta sig främst till kommunernas förtroendemän och tjänstemän. Enligt min mening bör ifrågakarande informationsbehov tills vidare kunna tillgodoses genom tillfälliga meddelanden, broschyrer och skrifter. Samarbetet med andra organ på byggnads-

verksamhetens område i fråga om spridning av informationen bör utvecklas vidare.

Förändringarna i styrelsens arbetsuppgifter förutsätter ändringar i nuvarande byrå- och sektionsindelning. Med hänsyn till värderingsfrågornas betydelse biträder jag bostadsstyrelsens förslag om inrättande av en särskild värderingsbyrå. Jag kan också tillstyrka, att delar av den nuvarande lånebyrån samt sociala sektionen sammanföres till en låne- och bidragsbyrå. Däremot är jag inte beredd att förorda inrättande av en särskild byrå för förvaltningsuppgifterna. Då större delen av pantvården utflyttas till länsbostadsnämnderna, bör den återstående delen av ombudsmannasektionen överföras till låne- och bidragsbyrån. Arbetet med ränteeftergifter bör dock förläggas till kamerala sektionen, vilken alltså torde få hänföras till kanslibyrån.

Beträffande kanslibyrån kan jag godtaga förslaget om en allmän sektion för anvisningar och informationsfrågor. På sektionen bör inrättas en befattning som byrådirektör i Ae 26 och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång. Med den utformning av informationsverksamheten, som jag i det föregående förordat, bör någon arvodesbefattning för en pressombudsman inte inrättas. I stället bör för ändamålet beräknas ett belopp motsvarande lön enligt 21 löneklassen. Därigenom torde behovet av personal även för vissa andra arbetsuppgifter tillgodoses. Som följd härav kan en amanuens-tjänst på den föreslagna personalsektionen utgå.

Beträffande sistnämnda sektion kan jag i övrigt godtaga den av styrelsen föreslagna personaluppsättningen med den ändringen att ytterligare en biträdestjänst i reglerad befordringsgång indragas.

Till kamerala sektionen bör från ombudsmannasektionen överföras den personal, som handlägger ärenden rörande ränteeftergifter.

Låne- och bidragsbyrån bör arbeta på tre sektioner, lånesektionen, ombudsmannasektionen och bidragssektionen.

Vad angår lånesektionen tillstyrker jag styrelsens förslag med den ändringen att den nu på lånebyråns juridiska sektion befintliga tjänsten som byrådirektör i Ao 24 bör bibehållas och överflyttas till lånesektionen.

På ombudsmannasektionen bör utflyttningen av pantvårdsarbetet medföra en ytterligare personalminskning. Sedan arbetet med ränteeftergifter överförts till kamerala sektionen torde de återstående arbetsuppgifterna kunna fullgöras av en byrådirektör i Ao 26, en förste byråsekreterare i Ao 23, en kanslist, en kontorist i Ae 9 och ett biträde i reglerad befordringsgång. Följande tjänster bör indragas, nämligen en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23, en amanuens-tjänst, en förste kansliskrivartjänst i Ae 12, fem kanslibitträdestjänster i Ae 7 och en biträdestjänst i reglerad befordringsgång.

I fråga om bidragssektionen förordar jag likaledes en något större personalminskning än den styrelsen föreslagit. Enligt min mening bör följande

tjänster indragas, nämligen två amanuensstjänster, en arvodesbefattning som assistent, två kontorsskrivartjänster i Ae och Ag 13, en kansliskrivartjänst i Ag 10, fyra kanslibiträdestjänster i Ae 7 samt nio biträdestjänster i reglerad befordringsgång. I stället för en på sociala sektionen befintlig tjänst som förste byråsekreterare i Ae 23 bör på bidragssektionen inrättas en byrådirektörstjänst i Ae 24.

Beträffande planeringsbyrån tillstyrker jag bostadsstyrelsens förslag med vissa jämkningar.

Den för planeringssektionen avsedda byrådirektörstjänsten bör vara extra ordinarie. För den föreslagna nya tjänsten som förste byråsekreterare kan jag ej förorda högre placering än i Ae 21.

Även den byrådirektörstjänst, som föreslås på utredningssektionen, bör vara extra ordinarie. Någon ändring av biblioteksassistenttjänstens lönegradsplacering kan ej tillstyrkas.

I fråga om statistiska sektionen förordar jag, att en tjänst som förste aktuarie i Ae 21 inrättas i utbyte mot en amanuensstjänst. Mot styrelsens förslag om indragning av tre biträdestjänster i reglerad befordringsgång har jag ingen erinran. I övrigt bör denna sektion lämnas oförändrad i avvaktan på den prövning av dess arbetsuppgifter som skall företagas av delegationen för statistikfrågor.

Tekniska byråns chef bör vara överingenjör i Bo eller Bp 3. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera frågan om anställningsformen.

Vad gäller bostadstekniska sektionen kan styrelsens förslag godtagas, dock att sektionen bör förestås av en byrådirektör i Ae 26.

Även beträffande byggnadstekniska sektionen kan jag i huvudsak godtaga vad styrelsen föreslagit. Tjänsten som avdelningsdirektör i B 1 bör dock liksom förste byråingenjörstjänsten i A 23 vara extra ordinarie. Styrelsens förslag om en ny byrådirektörstjänst i A 24 kan jag ej biträda.

Tvätterisektionen bör, som styrelsen föreslagit, utgå.

För chefen för den nya värderingsbyrån bör inrättas en tjänst som överingenjör i Bo 3. Byrån bör, som styrelsen föreslagit, omfatta tre sektioner.

Beträffande indexsektionen kan jag godtaga styrelsens personalförslag med den jämkningen att föreståndaren för sektionen bör vara byrådirektör i Ae 24.

Till hussektionen bör överföras tjänsterna på lånebyråns värderingssektion samt därutöver en byrådirektörstjänst och en kanslibiträdestjänst i Ae 7. Även sistnämnda två befattningar är nu placerade på lånebyrån. Sektionen bör förestås av en avdelningsdirektör i Bo 1. En av de två byrådirektörstjänster, som kommer att finnas på sektionen, bör placeras i Ae 26. Denna tjänst avses för uppgiften att leda arbetet med metoder för värdering av låneobjekt m. m. I övrigt kan styrelsens förslag till tjänsteuppsättning på denna sektion godtagas med vissa jämkningar beträffande anställningsformen.